

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΓ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1-15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1996

ΑΡΙΘ. 1

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

«Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς ὑψώθητε». Ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν, τὸ ὄραμα τῶν Προφητῶν, ἡ μοναδικὴ ἐλπίδα τῶν ἀνθρώπων «σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν». Στὸ ταπεινὸ σπήλαιο τῆς Βηθλεὲμ γεννᾶται «ὁ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθιζόμενος». Πτωχεύει γιὰ νὰ πλουτίσουμε ἐμεῖς μὲ τὴ δική του πτωχεία. Ἐνδύεται τὴν ἀνθρώπινη σάρκα γιὰ νὰ τὴν ἀγιάσει. Συγκαταβαίνει στὴ γῆ γιὰ νὰ ὑψώσει ἐμᾶς στὸν οὐρανό. Ἐκπληκτοὶ μπροστὰ στὸ μέγα καὶ παράδοξο θαῦμα μαζί μὲ τὸν ἱερὸ ὑμνογράφο ἀναφωνοῦμε: «Ὁ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ... Παρθένος τίκει καὶ μήτρα οὐ φθείρεται· ὁ Λόγος σαρκοῦται καὶ τοῦ Πατρὸς οὐ κενώριται...».

Ἄς ὑψώσουμε τὰ μάτια τῆς καρδιάς μας στὸν οὐρανὸ καὶ ἀτενίζοντας τὰ στρατεύματα τῶν ἀγγέλων «αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», ἃς προσπαθήσουμε μὲ τὴ διαχρονικότητα τῆς θείας Λατρείας νὰ ζήσουμε τὸ ἱερὸ γεγονός ὡς γεγονός τῆς ἐποχῆς μας. Ἦλθε ἡ ὥρα νὰ παραμερίσουμε τὰ μίσση καὶ τὶς κακίες, νὰ ἀφυπνισθοῦμε ἀπὸ τὸ λήθαργο τῆς ἀδιαφορίας, νὰ ἐξέλθουμε ἀπὸ τὴν ἐσώτατη φυλακὴ τῆς ἐγωπάθειας, γιὰ νὰ ὑποδεχθοῦμε τὸν ἄρχοντα τῆς εἰρήνης στὴ φάτνη τῆς νοητῆς Βηθλεὲμ, στὴν ἀγία Τράπεζα τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ πάλι θὰ ἐκπορευθοῦν τὰ χαρίσματα τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως. Ἐκεῖ θὰ συναντήσουμε τὸν δι' ἡμᾶς τοῦς ἀνθρώπους νηπιάσαντα Λόγο τοῦ Θεοῦ.

Τὸ μήνυμα τοῦ ἀγγέλου στοὺς ἀγραυλοῦντες ποιμένες: «Εὐγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην... ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτῆρ», ὡς μήνυμα διαχρονικὸ φωτίζει τὰ μύχια τῆς καρδιάς μας καὶ χειραγωγεῖ τὴν ὑπαρξή μας πέρα ἀπὸ τοὺς βιολογικοὺς καὶ χρονικοὺς περιορισμοὺς στὴν ὑπέρτατη ζωοποίηση τῆς ἀνθρωπιάς μας, ποὺ δυστυχῶς στὴν ἐποχὴ μας ἔχει βαριὰ τραυματισθεῖ.

Μὲ κοιμήμενες τὶς θρησκευτικὲς καὶ μεταφυσικὲς ρίζες τοῦ ἄνθρωπος κλεισμένος στὴ φυλακὴ τοῦ συμφέροντός του, μὲ πλούσιο τὸ ψευδαἶσθημα τῆς αὐτάρκειας, ἀρχίζει νὰ καταποντίζεται. Δὲν εἶναι μόνο ἡ προσωπικὴ του τραγωδία τὸ πρόβλημα, ἀλλὰ κυρίως ἡ ἀπάνθρωπη συμπεριφορὰ του πρὸς τὸν συνάνθρωπό του. Ποιὸς θὰ περιέμενε στὴν σημερινὴ ἔκρηξη τῆς τεχνολογίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ νὰ μαίνονται οἱ πόλεμοι, νὰ πεθαίνουν καθημερινὰ ἑκατομύρια παιδιὰ ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὶς ἐπιδημίες, νὰ διασαλεύεται ἡ ἰσορροπία τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, νὰ κρέμεται ἡ ἀσφάλεια τοῦ πλανήτου μας σὲ μιὰ κλωστή, νὰ κινδυνεύει ἀνὰ πᾶσα στιγμή ἡ περιουσία καὶ ἡ ζωὴ μας, νὰ περισσεύει ἡ βία καὶ τὸ ἔγκλημα, νὰ χάνεται ἡ νεολαία μας μέσα στοὺς ψεύτικους παραδείσους τοῦ πανσεξουαλισμοῦ καὶ τῶν πάσης φύσεως ψυχικῶν καὶ χημικῶν ναρκωτικῶν; Αὐτὸ συμβαίνει, ὅταν ἡ σάρκα ἐκλαμβάνεται ὡς κανόνας τῆς ὑπάρξεώς μας καὶ μᾶς ὑπαγορεύει τὸν τρόπο τῆς ζωῆς μας. Αὐτὴ ὑποδουλώνει καὶ αἰχμαλωτίζει αὐτοὺς ποὺ ὑπακούουν στὸν νόμο τῆς. Μεταβάλλει τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο ἀπὸ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ σὲ σῶμα σαρκός, ποὺ παράγει ἔργα σκότους καὶ ἀτιμίας.

Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος προσέλαβε τὴν σάρκα, γιὰ νὰ τὴν ἐλευθερώσει

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Παναγιώτατε και Θειότατε Αρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικέ Πατριάρχα, έν Χριστώ τῷ Θεῷ λίαν άγαπητέ και περιπόθητε άδελφέ και συλλειτουργέ τῆς ήμῶν Μετριότητος κύριε κύριε Βαρθολομαίε, τήν Ύμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα έν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ύπερήδικα προσαγορεύομεν.

«Μυστήριον ξένον και παράδοξον οίκονομείται σήμερον, ότι καινοτομοῦνται φύσεις και Θεός άνθρωπος γίνεται' όπερ ήν μεμένηκε, και ό οὐκ ήν προσέλαβεν, οὐ φρυμόν ύπομείνας οὐδέ διαίρειν».

Ότως μέγα τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, Θεός έν σαρκί έφανερῶθη. Οὐρανοί εὐφρανέσθωσαν, γῆ δέ άγαλλιástω! Άγγελοι και άνθρωποι πανηγυρίσωμεν! Ό γάρ ύψηλός Θεός έφάνη επί γῆς ταπεινός άνθρωπος, τήν Έαυτοῦ εικόνα έν τῆς φθοράς και τού θανάτου ρῦσαι βουλόμενος και εἰς άφθαρσίαν μεταστοι-

* Όμοια Γράμματα έστάλησαν και πρὸς τούς Άρχηγούς τῶν άλλων όμοδόξων Πατριαρχείων και Έκκλησιῶν.

άπὸ τὸν νόμο τῆς άμαρτίας και νά τήν αναπλάσει. Ό Θεός Λόγος «έφανερῶθη έν σαρκί» και «άνεκεφαλαίωσε τὰ πάντα έν έαυτῷ». Ός δεύτερος πνευματικός Άδάμ έγινε άρχηγός τῆς νέας ανθρωπότητος. Στο θεανδρικό πρόσωπό Του πραγματοποιήθηκε ή ένωση τῆς θείας και τῆς ανθρωπίνης φύσεως, ή όποία άποτελεῖ τήν βάση και άφετηρία τῆς σωτηρίας και θεώσεως όλοκληρου τού ανθρωπίνου γένους. Ό Μέγας Άθανάσιος στὸν περιφημο λόγο του «Περὶ Ένανθρωπήσεως τού Λόγου» μέσα σέ μιὰ φράση συνοψίζει όλόκληρη τήν θεολογία τού μυστηρίου τῆς ενανθρωπήσεως τού Θεοῦ: «Αὐτός γάρ εννηθρώπησεν, ίνα ήμεῖς θεοποιηθῶμεν».

«Διὰ τούτο πρὸς τούτο έπειχθῶμεν' οὐ έτέχθη παιδίον νέον, ό πρὸς αἰώνων Θεός». Άς προσέλθουμε με πίστη, άγάπη και ταπεινώση στη φάτη τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως, πού σήμερα φωταγωγεῖται με τίς νοητές άκτίνες τού παναγίου Πνεύματος και δονεῖται άπὸ τίς θεσπέσιες ψαλμωδίες άγγέλων και ανθρωπῶν. Προσκομίζοντας τὰ δῶρα τῆς λατρείας μας θά λάβουμε τὸν ίδιο τὸν Σαρκωθέντα Χριστό και μαζί με Αὐτὸν τὰ οὐράνια δῶρα τῆς Αὐτοῦ αγαθότητος.

Χριστούγεννα χωρίς λειτουργική και μυστηριακή συμμετοχή είναι Χριστούγεννα χωρίς

χειώσας τήν εκ δεξιῶν τού Θεοῦ και Πατρὸς καθέδραν αὐτῆ έχαρίσατο.

«Πάσα οὖν κτίσις άγαλλιástω! Άνακαλέσαι γάρ αὐτὴν παραέγονεν ό Χριστός».

Μετὰ μάγων, άγγέλων και ποιμένων προσκυνούτες και διαγγέλλοντες τήν τού Θεοῦ Λόγου άπόρρητον ενανθρώπησιν εἰς σωτηρίαν τού βροτείου γένους και άνάπλασιν, έν μετοχή τῆς άφράστου και ανερηνεύτου ταύτης θείας δωρεάς και συγκαταβάσεως, επισέλλομεν τῆ ύμετέρα Σεπτή Κορυφή και τῆ περι Αὐτὴν χορεία τῶν Άγίων Άρχιερέων έόρτιον άδελφικὸν χαιρετισμὸν και φιλαδέλφους προσήσεις ύπερ υγείας και μακροημερεύσεως και οὐρανοδώρου εὐλογίας παρὰ τού επιφανέντος Σωτήρος Χριστοῦ επί τήν Ύμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα και τὸ εὐεργετικὸν έργον Αὐτῆς έν τῆ Όρθοδοξῷ Έκκλησίᾳ.

Προσεπευχόμενοι δὲ τὸν επί θύραις νέον ενιαυτὸν εἰρηνικὸν και καρποφόρον έν έργοις άγαθοῖς και σωτηρίων, περιπτυσσόμεθα Ύμᾶς φιλήματι έορτίῳ και διατελούμεν μετὰ τῆς έν Χριστῷ επιφανέντι φιλαδελφίας.

† Ό Άθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Χριστὸ και Γέννηση. Η διακόσμηση τῶν λεωφόρων και τῶν καταστημάτων, ή κίνηση στην άγορά, ή ανταλλαγή δῶρων, ή αναφορὰ γενικὰ στὰ Χριστούγεννα χωρίς τήν ύπαρξιακή συμμετοχή στὸ γεγονός τῆς Γεννήσεως, όπως αὐτὸ βιώνεται μέσα στην Έκκλησία μας, είναι τύποι μιᾶς κενῆς έορτῆς.

Τέκνα μου έν Κυρίῳ,

«Δεῦτε άγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ», «ότι λύτρωσιν άπέστειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ». Η σημερινή ήμέρα σηματοδοτεῖ μιὰ καινούργια έποχή άγάπης και εἰρήνης. Όσο κι αν ό όρίζοντας ζοφούται άπὸ τήν ανθρωπίνη κακία, όσο κι αν οί παρθρησκείες με δαιμονικούς τρόπους προωθοῦνται, όσο κι αν ή Όρθοδοξία πολεμεῖται και συκοφαντεῖται, όσο κι αν ή κοινωνική σήψη άπλώνεται, δέν θά παύσει ποτέ για τὸν πιστὸ νά ύπάρχει ή βεβαιότητα «ότι μεθ' ήμῶν ό Θεός». Με τήν γαλήνη και ασφάλεια πού παρέχει ή παρουσία Του εὐχομαι νά έορτάσετε και τὰ έφετινὰ Χριστούγεννα. «Τῷ δὲ μόνῳ σοφῷ Θεῷ σωτήρι ήμῶν, δόξα και μεγαλωσύνη, κράτος και έξουσία και νῦν και εἰς πάντας τούς αἰῶνας' άμήν».

Διάπυρος πρὸς Θεός εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ό Άθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥ

*Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε·
Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε.*

Προσφιλεῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Τέκνα ἐν τῷ Γεννηθέντι Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἐορτάζομεν καὶ ἐφέτος ἐντὸς τῆς πανευφροσύνου καὶ λειτουργικῆς κατανύξεως τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν ἐν τῇ Μητρὶ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ὀλοκλήρῳ τῇ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἐορτάζομεν ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἐντὸς τῆς ἰδίας ἡμῶν ἀτμοσφαιράς· ἐορτάζουν ὄλαι αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία ἐντὸς τοῦ ἰδίου αὐτῶν πνεύματος· ἐορτάζουν αἱ ὀρθόδοξοι χώραι καὶ οἱ πιστοὶ τῆς διασποράς· ἕκαστος ὅπου εὐρίσκεται. Καὶ ἔρχεται ὁ Κύριος, καὶ φέρει παντοῦ τὸ φῶς, τὴν οὐράνιον ἀγαλλίασιν· ἔρχεται εἰς τὴν ἡμετέραν ἐσχατιάν· ἔρχεται καὶ ἐπισκέπτεται ἡμᾶς, τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀναξίους.

Καὶ ἡ Θεία Λειτουργία ὑπενθυμίζει πάντοτε τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀναξιότητα ἡμῶν, λέγουσα: «Οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεσθαι ἢ προσεγγίζειν ἢ λειτουργεῖν σοι... Τὸ γὰρ διακονεῖν σοι μέγα καὶ φοβερὸν καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσιν». Καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι μέγα καὶ φοβερὸν καὶ εἰς τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις τὸ νὰ διακονοῦν τὸν Θεόν, συνειδητοποιοῦμεν τὴν ἀπροσμέτρητον ἀναξιότητα ἡμῶν καὶ τὸ ἀγεφύρωτον χάσμα, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὴν ἡμετέραν ἀδυναμίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν παναγίαν καὶ ἀνερμήνευτον ὑπαρξιν. Πρὶν ὅμως ἀπογοητευθῶμεν ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς παντελοῦς ἀναξιότητος καὶ εὐτελείας ἡμῶν, ἡ λειτουργικὴ εὐχὴ προσθέτει ἐν «ἀλλ' ὅμως»:

«Ἄλλ' ὅμως διὰ τὴν ἄφατον καὶ ἀμέτρητόν σου φιλανθρωπίαν ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως γέγονας ἄνθρωπος».

Τὴν ἰδικὴν μας ἀπροσμέτρητον ἀδυναμίαν

νικᾷ ἡ ἄφατος καὶ ἀμέτρητος φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ Λόγου. Καὶ ἔρχεται καὶ μᾶς σώζει διὰ τρόπου θεϊκοῦ, ἀξίου τῆς μεγαλοπρεποῦς Αὐτοῦ ἀγάπης. Δὲν μᾶς ἐπεσκέφθη ἀπλῶς· δὲν μᾶς ἐκήρυξε μόνον τὴν ἀλήθειαν τοῦ λόγου· δὲν μᾶς παρηγόρησε διὰ νουθεσιῶν· δὲν ἐθεράπευσε ὡς ἰατρὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν· Ἀλλὰ ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως ἐγένεν ἄνθρωπος· καὶ μᾶς ἐχάρισε τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως διὰ κοινωνίας ζωῆς· καὶ ἀπλοῦται ἡ εὐλογία καὶ ἡ οὐράνιος παράκλησις εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν.

Κατέστη ἡ Ἐκκλησία παράδεισος· ἐφωτίσθη ἡ σύμπασα οἰκουμένη· σκιροῦν τὰ ὄρη Χριστοῦ γεννηθέντος· βλέπομεν ὄλην τὴν φύσιν ἔσωθεν κατηγγλαϊσμένην διὰ τῆς θείας Ἐπιφανείας· καὶ εὐρίσκομεν τὴν πλησμονὴν τῆς ζωῆς.

Ὅλον τὸ μυστήριον εἶναι φανέρωσις ἀνερμηνεύτου φιλανθρωπίας· εἶναι ὑπέρβασις τοῦ νόμου καὶ τῆς δικαιοκρισίας· εἶναι ἡ νίκη καὶ ἡ δεσποτεία τῆς θείας εὐσπλαγγνίας. Διὰ τοῦτο τονίζει ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ: Μὴ ὀνομάσης τὸν Θεὸν δίκαιον. Ἐὰν ἦτο δίκαιος, θὰ μᾶς κατεδίκαιεν ὄλους, συμφώνως πρὸς τὰς πράξεις ἡμῶν. Εἶναι φοβερός ὁ Θεός, ὄχι διὰ τὴν δυνάμιν Του, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐλεημοσύνην Του. Καὶ ὁ ἐκ τῶν προκατόχων ἡμῶν ἐν Ἁγίοις Πατῆρ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, τοῦ ὁποῖου τοὺς λόγους χρησιμοποιοῖ ἡ ἀκολουθία τῶν Χριστουγέννων, μᾶς λέγει διηνεκῶς: Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε! Μὴ μεμψιμοιρήτε διὰ τὰς δοκιμασίας σας· μὴ φοβῆσθε διὰ τὰς ἀσθενείας σας· μὴ ἀμφιβάλλετε διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Μόνον δοξάσατε· ὑμνήσατε· εὐχαριστήσατε· σκιρτήσατε ἐν ἀγαλλιάσει· μαζὶ μὲ ὄλην τὴν Ἐκκλησίαν, μαζὶ μὲ ὄλην τὴν Δημιουργίαν. Διότι αὐτὴ ἡ ἐπίσκεψις, αὐτὴ ἡ πρόσληψις τῆς φύσεως ἡμῶν, ἡ

όποια χαροποιεί όλόκληρον τὴν κτίσιν, μᾶς κατέστησεν ὅλους ἀδελφοὺς τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ ἠθέλομεν νὰ τονίσωμεν τὴν σημασίαν τῆς ἀληθείας, τὴν σημασίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Πῶς αὐτὴ ἢ πίστις δι' ὅλης τῆς ἀκριβείας τῆς εἶναι προϋπόθεσις ἀψευδοῦς σωτηρίας. Διότι δὲν εἶναι ὁ σαρκωθεὶς Κύριος ἀπλοῦς Θεός, ἀπρόσιτος· δὲν εἶναι ἀπλοῦς ἄνθρωπος, ἀδύνατος. Δὲν εἶναι εἰς προφήτης ἢ θεοφόρος Ἅγιος. Εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος· εἶναι τέλειος **Θεάνθρωπος**.

Τοῦτο εἶναι τὸ μόνον καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον. Διὰ τοῦτο εἶναι σκάνδαλον διὰ τὴν ἀνθρωπίνην νόησιν. Εἶναι δύσκολον νὰ πιστευθῇ· εἶναι θεία δωρεά, ὑπερβαίνουσα πᾶσαν ἔννοιαν ἢ βίωσις τῆς πλησμονῆς ταύτης, τοῦ μυστηρίου τῆς τοῦ Θεοῦ Σαρκώσεως ἐντὸς τῆς Θείας Λειτουργίας τῆς Ὄρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Καὶ συνειδητοποιοῦμεν διαρκῶς ἐναργέστερον, ὅτι ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως, ὡς φανέρωσις τῆς ἀμετρήτου φιλανθρωπίας, δὲν εἶναι κατόρθωμα ἰδικόν μας, ἀλλὰ δωρεὰ τοῦ συγκαταβάλλοντος καὶ κενωθέντος Θεοῦ.

Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν πρώτην θεόπνευστον προτροπὴν: «Χριστὸς γεννᾶται· δοξάσατε», ἀκολουθεῖ καὶ δευτέρα: «Χριστὸς ἐπὶ γῆς· ὑψώθητε». Εἴμεθα χρεώσται εἰς τὴν θεϊκὴν ταύτην Ἀγάπην· ὀφείλομεν νὰ ὑψωθῶμεν πνευματικῶς, δηλαδὴ νὰ ταπεινωθῶμεν· ἢ, ὀρθότερον, ἐὰν ὄντως βιώσωμεν τὸ μυστήριον τῆς θείας συγκαταβάσεως καὶ κενώσεως, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν τοῦ πνευματικοῦ νόμου, ταπεινούμεθα· ἐρχόμεθα εἰς αἴσθησιν τῆς παντελοῦς πτωχείας μας· Κενούμεθα· ἀδειάζομεν ἀπὸ τὴν ψευδαίσθησιν ὅτι εἴμεθα «κάποιόν τι», ὅπως λέγει ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης· νεκροῦνται τὰ μέλη ἡμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἀναζωογονεῖται ὁ ἔσωθεν κοινὸς τῆς καρδίας ἡμῶν ἄνθρωπος, τρεφόμενος ἐκ τῆς θείας Ἀγάπης, συντριβῆς καὶ εὐγνωμοσύνης.

Τότε ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς Θείας Λειτουργίας τῶν Χριστουγέννων· ἐξερχόμενοι, οἱ ἀληθῶς πιστοὶ χριστιανοὶ ἐκ τῆς θείας ταύτης μυσταγωγίας, ἀκούομεν ἔσωθεν ἡμῶν τὴν προσταγὴν τοῦ Ἀποστόλου: «πλατύνθητε» (Β' Κορ. 6,13)· γίνετε, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐπιφανέντος Θεοῦ, καὶ σεῖς εὐσπλαγχοὶ, ἐπεικεῖς, ἀνεξίκακοι, μεταφέρατε τὴν θεῖαν δωρεάν τῆς ὑποποιοῦ ταπεινώσεως, τὴν ὅποιαν ἐγνωρίσατε ἐκ τῆς πολιτείας τοῦ Σαρκωθέντος Κυρίου.

Μεταδώσατε εἰς ὅλους τοὺς ἄνθρώπους, εἰς ὅλην τὴν Δημιουργίαν, τὸ χαρμόσυνον μῆνυμα τῶν Χριστουγέννων διὰ τῆς συγκαταβατικότητος, εὐσπλαγχνίας καὶ ἀνοχῆς, ὅπως ἀκριβῶς ἐγνωρίσατε τὸν Γεννηθέντα Θεάνθρωπον νὰ συμπεριφέρεται πρὸς σᾶς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Χριστὸς ἐπὶ γῆς· ὑψώθητε. Μάθετε ν' ἀγαπάτε· μεταφέρατε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν χαρὰν τῶν Χριστουγέννων εἰς τὰς βασανιζόμενας καρδίας τῶν ζητούντων τὴν εἰρήνην ἀνθρώπων. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται συνήθως δύστροπος ἢ καὶ ἐπιθετικὸς, ὅταν δὲν τὸν ἀγαποῦν, ὅταν στερηθῆται ἀγάπης, κατανοήσεως καὶ ἀνοχῆς. Οἱ ἄνθρωποι ἐμφανίζονται συχνὰ προβληματικοί, καὶ ἐνίοτε κακοί, ἐπειδὴ ἀγνοοῦν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ.

Γίνετε κήρυκες τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἔργων. Τοῦτο εἶναι τὸ μεγαλύτερον δῶρον, τὸ ὁποῖον ἔχομεν νὰ προσφέρωμεν τὴν περιοδὸν τῶν Χριστουγέννων εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Διὰ τῆς ἀγάπης γνωρίζομεν ἀληθῶς τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τοὺς ἄλλους· διὰ τῆς ἀγάπης ἐπιλύονται ὅλα τὰ προβλήματα καὶ ἔρχεται ἡ ἡρεμία.

Ὅπως ὁμως τὸ μικρὸν ποιμνιον τῆς Ἐκκλησίας ἐδέχθη τὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς χαρᾶς δωρεάν· καὶ κάθε ἄνθρωπος, φέρων τὴν πνοὴν τοῦ Θεοῦ, ἐν ἑαυτῷ ζητεῖ τὸ αὐτὸ πλήρωμα· ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀποκτήσῃ τὴν βεβαιότητα, ὅτι κάποιος τὸν ἀγαπᾷ· κάποιος ἀγαπᾷ τὴν σωτηρίαν του· ἀγαπᾷ τὴν ἐλευθερίαν του· ἀγαπᾷ τὴν ζωὴν του.

Διότι ὁ Θεὸς ἔπλασεν ἐν ἐλευθερίᾳ τὸν ἄνθρωπον ἐξ ἀγάπης. Καὶ μόνον ἐντὸς τῆς αἰσθήσεως ταύτης, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἀγαπᾷ, δύναται νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὰ πάθη· νὰ φωτισθῇ ἀπὸ χαρὰν τὸ πρόσωπόν του· νὰ αἰσθανθῇ παράκλησιν εἰς τὴν καρδίαν του· νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔχει κάποιαν ἀξίαν ἢ ὑπαρξίς του· ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ζήσῃ, νὰ σωθῇ, νὰ καταστῇ ἐλεύθερος, διὰ νὰ ὑποδουλωθῇ ἐκουσίως εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· εἶναι δυνατόν νὰ ὑψωθῇ, νὰ πλατυνθῇ, νὰ διασταλῇ, νὰ καταστῇ χώρα τοῦ ἀχωρήτου μυστηρίου· νὰ εὕρῃ τὴν εὐρυχωρίαν τὴν ἀπεριόριστον εἰς τὴν θερμὴν φωλεάν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ὁ Χριστὸς γεννᾶται. Καὶ τότε ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὕρισκεται, ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας Κυρίου, αἰσθάνεται ὅτι εὕρισκεται εἰς τὰ ἴδια, διότι εὕρισκεται ἐντὸς τοῦ κλίματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς στοργῆς τοῦ Θεοῦ.

Χριστὸς γεννᾶται· δοξάσατε οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ ὅπου καὶ ἂν εὕρισκεσθε. Χριστὸς ἐπὶ

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΑΣ ΚΡΙΣΕΩΣ (Λόγος στὰ πλαίσια ἑορτασμοῦ τῶν Δικαστῶν)

«Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε» (Ἰω. ζ' 24)

Εἰσαγωγικὸν σημείωμα: Ὁ δημοσιευόμενος στὴ συνέχεια Λόγος ἐκφωνήθηκε τὴν 3ῃ Ὀκτωβρίου 1995 στὴν Μεγάλῃ Αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν πανηγυρικὴ ἑορταστικὴ Ἑσπερίδα, τὴν ὁποία ὠργάνωσαν ὁ «Σύνδεσμος Ἀνωτάτων καὶ Ἀνωτέρων Δικαστικῶν Λειτουργῶν» καὶ ἡ «Ἐνωση Εἰσαγγελέων Ἑλλάδος» πρὸς ἑορτασμὸν τῆς μνήμης τοῦ Προστάτου τῶν Δικαστῶν Ἀγίου Διονυσίου τοῦ

Πάγου, καὶ Λεάνδρος Ρακιντζῆς, Πρόεδρος Ἐφετῶν, ὅσον καὶ ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς ὡς ἄνω Ἐνώσεως κ.κ. Ἀβραὰμ Σταθόπουλος, Ἀντεισαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ Βασίλειος Μαρκῆς, Ἀντεισαγγελεὺς Ἐφετῶν.

Κατὰ τὴν πανηγυρικὴ Ἑσπερίδα («Βυζαντινὸ Βραδινόν»), ποὺ μετέδωσαν ἀπ' εὐθείας οἱ Ραδιοφωνικοὶ Σταθμοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, οἱ Πρόεδροι κ.κ. Κωστόπουλος καὶ Σταθόπουλος στὶς Προσφωνήσεις - Χαιρετισμούς των ἐξῆραν τὴ σημασίαν τοῦ ἑορτασμοῦ, ποὺ προβάλλει τὶς σχέσεις Χριστιανισμοῦ καὶ Δικαιοσύνης, καὶ παρουσίασαν στὸ ἀκροατήριον τὸν ὁμιλητὴ.

Κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ Λόγου ἦσαν παρόντες ὁ –ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ– Θεοφ. Ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως κ. Πέτρος, Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος, Σεβ. Ἀρχιερεῖς καὶ Θεοφ. Ἐπίσκοποι, Ἀκαδημαϊκοὶ καὶ Καθηγητὲς Πανεπιστημίου, φορεῖς τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ πρὸ πάντων Δικαστικοὶ καὶ Δικηγόροι. Ἐκ τῶν παρευρισκομένων ἰδιαίτερος πρέπει νὰ ἀναφερθοῦν ὁ δραστηριώτατος Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Πειραιῶς κ. Βασίλειος Βενέτης καὶ Μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου τούτου, οἱ ὁποῖοι μὲ τὶς εὐλογίαις καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ἐπίσης παρευρισκομένου στὴν Ἑσπερίδα Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλινίκου εἶχαν ὀργανώσει στὰ πλαίσια τῆς Ἡμερίδος τὶς ἐκδηλώσεις, οἱ ὁποῖαι τὴν πρωῖα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐγίναν στὸν Πειραιᾶ. Οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς περιελάμβαναν: 1) τὴν ἀπ' εὐθείας μεταδοθεῖσα ἀπὸ τὸν Ραδιοφωνικὸν Σταθμὸν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, τὴν ὁποία ἐτέλεσε στὸν Καθεδρικὸν Ἱ. Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος Πειραιῶς, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Καλλίνικος, ὁ ὁποῖος στὸ κήρυγμά του ἐξῆρε τὴ σημασίαν τοῦ ἑορτασμοῦ 2)

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικοῦ Μέλους τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

Ἀρεοπαγίτου. Ἡ ἐκφώνησις τοῦ Λόγου αὐτοῦ ἐγίνε στὰ πλαίσια τῆς πραγματοποιηθείσης «Ἐνάτης Πανηγυρικῆς Ἡμερίδος Πανελληνίου Ἑορτασμοῦ» τοῦ Ἀγίου τούτου. Τὴν εὐγενῆ γραπτὴ πρόσκλησι ἀπηύθυναν πρὸς τὸν ὁμιλητὴ, –συμφωνούντων τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Βασιλείου Κοκκίνου καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Ἀθανασίου Σιούλα–, ὅσον ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ ὡς ἄνω Συνδέσμου κ.κ. Κωνσταντῖνος Κωστόπουλος, Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἀρείου

γῆς· ὑψώθητε οἱ λαβόντες τὴν ἄφατον χάριν, διὰ νὰ γίνωμεν ἀφορμή, διὰ τοῦ ἰδικοῦ μας παραδείγματος, νὰ ὑψωθοῦν οἱ ἀδελφοί μας, νὰ ὑψωθῇ καὶ ὁλόκληρος ἡ γῆ· νὰ ἐπιτελεσθῇ ὁ σκοπὸς τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου· νὰ γίνῃ ἡ γῆ οὐρανός, νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν τελικὴν εὐλογίαν τῆς Θεανθρωπίας, κατὰ τὴν ὁποῖαν «καινοὺς οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα Αὐτοῦ προσδοκῶμεν» (Β' Πέτρ. 3,13). Ναί, γένοιτο, Κύριε Ἰησοῦ. Ἀμήν.

Χριστούγεννα 1995

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
διάπυρος πρὸς τὸν ἐνανθρωπήσαντα
Σωτῆρα εὐχέτης πάντων ὑμῶν

τὸ πρῶν ῥόφημα, ποὺ ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρόπολι Πειραιῶς προσφέρθηκε εὐγενῶς στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ· 3) τὸν λόγο τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἰδρυτοῦ - Διευθυντοῦ τοῦ «Κέντρου Δικανικῶν Μελετῶν» κ. Κωνσταντίνου Μπέη, ποὺ ἐκφωνήθηκε στὸ Δημοτικὸ Θέατρο Πειραιῶς μὲ θέμα «Ἡ δικαιοκρατούμενη δίκη ὡς πολιτισμικὴ κατάκτηση», ἀφοῦ προηγήθηκαν προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Πειραιῶς κ. Βασίλειο Βενέτη καὶ ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Βασίλειο Κόκκινο, καὶ 4) τὴ δεξίωσι, τὴν ὁποία στὴ συνέχεια ὠργάνωσεν ὁ Δικηγορικὸς Σύλλογος Πειραιῶς στὸ Φουαγιὲ τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐσπερινῆς πανηγυρικῆς ἐκδηλώσεως στὴν Μεγάλῃ Αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τοῦ «Συνδέσμου Ἀνωτάτων καὶ Ἀνωτέρων Δικαστικῶν Λειτουργῶν» καὶ τῆς «Ἐνώσεως Εἰσαγγελέων Ἑλλάδος» παρέθεσαν Δείπνον στὶς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ἀθλητικοῦ Ὁμίλου Κηφισιάς «πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλινίκου, τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Χριστουπόλεως κ. Πέτρου, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ προσκεκλημένου ὁμιλητοῦ Καθηγητοῦ κ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, τοῦ Προέδρου τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Πειραιῶς κ. Βασιλείου Βενέτη καὶ τῶν Μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Πειραιῶς».

Στὴν ἐπιτυχῆ διοργάνωσι τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἐσπερίδος καὶ τοῦ Δείπνου ἦταν μεγάλη ἡ συμβολὴ τοῦ Συμβούλου Ἐπικοινωνίας καὶ Μ. Ἄρχοντος τῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας κ. Ἰωάννου Ν. Παπαμιχαλάκη.

Π ρ ο λ ο γ ὀ μ ε ν α

Θεοφιλέστατε Ἅγιε Χριστουπόλεως, ἐκπρόσωπε τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, Σεβασμιώτατε Ἅγιε Φιλίππων, Ἀντιπρόεδρε τῆς Ἱ. Συνόδου, Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι, Κύριε Εἰσαγγελεῦ τοῦ Ἀρείου Πάγου Κύριοι Πρόεδροι τοῦ Συνδέσμου Ἀνωτάτων Δικαστικῶν Λειτουργῶν καὶ τῆς Ἐνώσεως Εἰσαγγελέων Ἑλλάδος, Κύριοι Δικαστικοὶ καὶ Εἰσαγγελεῖς,

Κύριοι Ἀκαδημαϊκοί, Κύριοι Συνάδελφοι, Κυρίες, Δεσποινίδες καὶ Κύριοι,

Ἀφοῦ ἐκφράσω τὶς εὐχαριστίες μου στοὺς διακεκριμένους Προέδρους καὶ Γενικοὺς Γραμματεῖς τοῦ «Συνδέσμου Ἀνωτάτων Δικαστικῶν Λειτουργῶν» καὶ τῆς «Ἐνώσεως Εἰσαγγελέων Ἑλλάδος» γιὰ τὴν τιμὴ, ποὺ μοῦ ἔκαμαν νὰ με καλέσουν νὰ εἶμαι ὁ ὁμιλητὴς τῆς ἀποφινῆς πανηγυρικῆς ἐσπερίδος καὶ ἀφοῦ τοὺς συγχαρῶ γιὰ τὴν πρωτοβουλία τους νὰ τιμῶν κατ' ἔτος μὲ πανηγυρικὴ Ἡμερίδα τὴ μνήμη τοῦ Προστάτου τῶν Δικαστικῶν ἀγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, θέλω νὰ ἐπισημάνω ὅτι τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας μου ἀνταποκρίνεται στὴν ἐκφρασθεῖσα ἐπιθυμία τους νὰ κινηθῆ ἡ ὁμιλία μου μέσα στὰ νοηματικὰ πλαίσια τοῦ εὐστόχως ἐπιλεγέντος καὶ ὑποδειχθέντος ἀπὸ αὐτοὺς χωρίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, τὸ ὁποῖο παρουσιάζει τὸ αἶτημα γιὰ τὴν δικαία κρίσι μὲ τὴν ἐξῆς προτροπὴ: «Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε» (Ἰω. ζ' 24).

Ἀπὸ θεολογικὴ σκοπιὰ ἔχω μιλήσει ἤδη δύο φορὲς στὸ —ἐμψυχούμενο ἀπὸ τὸν συνάδελφο κ. Κωνσταντίνου Μπέη— «Κέντρο Δικανικῶν Μελετῶν» ἐπὶ τῶν θεμάτων: 1) Ἡ ἐννοία τῆς Δικαιοσύνης στὴν Ἁγία Γραφή¹ καὶ 2) «Ἡ Δικαιοσύνη κατὰ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες καὶ τὸν Ἅγιο Αὐγουστῖνο»². Καὶ οἱ δύο αὐτὲς ὁμιλίαι ἔχουν ἤδη δημοσιευθῆ στὸ περιοδικὸ «Θεολογία» καὶ ἔχουν κυκλοφορηθῆ σὲ αὐτοτελῆ Ἀνάτυπα.

Στὴν παροῦσα ὁμιλία, ἀποφεύγοντες νὰ ἐπαναλάβωμε ὅσα ἤδη ἔχομε ἐπισημάνει στὰ δύο αὐτὰ δημοσιεύματα, θὰ περιορισθοῦμε στὸ νὰ συνοψίσωμε καὶ ὑπομνήσωμε τὰ προβαλλόμενα τόσον ἀπὸ τὸν κοινὸ νοῦ, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν φιλοσοφικὴ —δηλαδὴ λογικὴ, γνωσιολογικὴ καὶ μεταφυσικὴ— θεώρησι στοιχεῖα τῆς Φαινομενολογίας τῶν προϋποθέσεων τῆς δικαίας κρίσεως. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ μεταφυσικὴ θεώρησις, ἡ ὁποία φέρει σὲ ἐπαφὴ τὸ ἐνδοκοσμικὸ μὲ τὸ ὑπερβατικὸ καὶ τὸ ἀνθρώπινο μὲ τὸ θεῖο σχετίζεται πρὸς τὴν πεμπουσία τοῦ σημερινοῦ ἑορτα-

1. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ ἐννοία τῆς Δικαιοσύνης στὴν Ἁγία Γραφή, Ἀθήναι, 1994. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδ. «Θεολογία», τόμ. ξε', 1994, τεῦχος Γ', σσ. 417-436.

2. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ Δικαιοσύνη κατὰ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες καὶ τὸν Ἅγιο Αὐγουστῖνο, Ἀθήναι, 1994 (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδ. «Θεολογία», τόμ. ξε', 1994, τεῦχος Δ', σσ. 625-658).

σμοῦ, ὁ ὁποῖος προεβλήθη ἤδη στὴν πρωϊνὴ εἰδικὴ Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία ἐτελέσθη στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πειραιῶς ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλινίκου καὶ κατὰ τὴν ὁποία ἔψαλε κατασκευαστικῶς πολυμελὴς Βυζαντινὴ Χορωδία Ἀνωτάτων καὶ Ἀνωτέρων Δικαστικῶν ὑπὸ τὸν χορῶρχη κ. Θεόδωρο Τόλια, Ἀρεοπαγίτη. Παρομοίαν κατάνυξι θὰ δημιουργήσουν μετὰ τὸ τέλος τῆς παρουσίας ὁμιλίας καὶ οἱ βυζαντινοὶ ὕμνοι, ποὺ θὰ ψαλοῦν.

Ὅσα θὰ εἴπωμε σχετίζονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τὸ αἴτημα νὰ ἐκφέρουν «δικαίαν κρίσι» ὄχι μόνον οἱ Δικαστικοὶ Λειτουργοί, οἱ ὁποῖοι συχνὰ ὑπὸ ἀντίξοες συνθήκες καλοῦνται νὰ ἀνταποκρίνωνται μὲ εὐσυνειδησίαν στὶς ὑποχρεώσεις τοῦ τόσον ἐπιπόνου ἔργου των, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐμφύτως ἔχουν τὴν τάσι νὰ κρίνουν καὶ ἀξιολογοῦν τὶς ἐκδηλώσεις τῶν συνανθρώπων τους καὶ τὰ γεγονότα τοῦ ἱστορικοῦ, κοινωνικοῦ, πολιτιστικοῦ καὶ πολιτικοῦ γίνεσθαι. Δικαιοκρατούμενοι μιμητὲς τῶν εὐσυνειδητῶν Δικαστικῶν πρέπει νὰ εἶναι καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς νομοθετικῆς καὶ ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ πολῖτες.

Ἄλλὰ ποιὲς εἶναι οἱ προϋπὸθέσεις τῆς «δικαίας κρίσεως»; Ἐπειδὴ ἡ ἀπάντησις εἶναι πολὺπτυχη καὶ πολυδιάστατη, ἡ κλειψύδρα ἐπιβάλλει νὰ ἐστιάσωμε τὸν λόγο μας σὲ τρία σημεῖα, καὶ νὰ σταθοῦμε λίγο περισσότερο στὸ τρίτο ἐξ αὐτῶν, γιὰ νὰ ἐπισκοπήσωμε στὴ συνέχεια τὴ συνάρτησι τῆς «δικαίας κρίσεως» πρὸς τὰ αἰτήματα τῆς Ἐρμηνευτικῆς.

1. Ἡ τυπικὴ λογικὴ ὡς προϋπόθεσις τῆς «δικαίας κρίσεως»

1. Ἡ πρώτη προϋπόθεσις τῆς «δικαίας κρίσεως» βρίσκεται στὰ πλαίσια τῆς τυπικῆς λογικῆς. Δὲν εἶναι δυνατὸν μία κρίσις νὰ εἶναι δικαία, ἐὰν δὲν εἶναι λογικῶς ὀρθή, ἐὰν δὲν ἔχη ἀποφύγει τὰ λογικὰ σφάλματα ἢ σοφίσματα, τὰ ὁποῖα, ὡς μὴ ὠφελε, συχνὰ ὀδηγοῦν στὴν παραπληροφόρησι καὶ ὑποβαθμίζουσι σήμερα τὴν ποιότητα λ.χ. τῶν πολιτικῶν διαλεκτικῶν ἀντιπαραθέσεων ἢ τῆς ποικιλομόρφου κριτικῆς.

Ὁ ὁμιλῶν ἐπανειλημμένως ἔχει ἐπισημάνει τὰ κυριώτερα λογικὰ σφάλματα, ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὶς συζητήσεις, στὴν κριτικὴ καὶ στὶς διαλεκτικὰς ἀντιπαραθέσεις. Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ τὰ ἀπενθυμίση καὶ στὴν παρούσα ὁμιλία: Πολλοὶ

χρησιμοποιοῦν τὸ λογικὸ σφάλμα τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ «ὕστερου - προτέρου», μὲ τὴν ὁποία τὸ μεταγενέστερο θεωρεῖται ὡς προγενέστερο. Καταφεύγουν στὴ χρῆσι τῆς μεθόδου τῆς κλίνης τοῦ Προκρούστου· τῆς ἐπισημάνσεως ψευδοῦς ἀφετηρίας· τῆς «μεταβάσεως εἰς ἕτερον γένος»· τῆς «λήψεως τοῦ ζητουμένου» (*petitio principii*)· τοῦ «φαύλου κύκλου» (*circulus vitiosus*)· τῆς προβολῆς τοῦ μέρους ἀντὶ τοῦ ὅλου (*pars pro toto*)· τοῦ «ψευδοῦς αἰτίου», κατὰ τὸ ὁποῖο ἡ χρονικὴ ἢ τοπικὴ σχέσις ἐκλαμβάνεται ὡς γενετικὴ καὶ αἰτιώδης (*post hoc, ergo propter hoc* = κατόπιν τούτου, ἄρα ἐξ αἰτίας αὐτοῦ. Παράδειγμα: Ἐμφανίσθηκε ἕνας κομήτης· στὴ συνέχεια πέθανε κάποιος· συμπέρασμα: ὁ κομήτης ἦταν ἡ αἰτία τοῦ θανάτου!). Ἄλλοι συγχέουν τὶς ἔννοιες τῆς χρήσεως καὶ τῆς καταχρήσεως, τοῦ ἐπουσιώδους καὶ τοῦ οὐσιώδους. Σὲ ἄλλες περιπτώσεις ἢ ἐξαιρέσεις ἐκλαμβάνεται ὡς κάτι ἀπόλυτο καὶ γενικὸ. Ἐπίσης στὴν συλλογιστικὴ πορεία εἶναι συχνὴ καὶ ἡ χρῆσις τοῦ σφάλματος τῆς τῶν «ὄρων τετράδος» (*quaternio terminorum*). Τὸ λογικὸν αὐτὸ σφάλμα (ἢ σόφισμα) συνίσταται στὴν ἐξῆς διαδικασίᾳ τοῦ συλλογίζεσθαι: Στὶς δύο προκειμένες κρίσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται κάθε συλλογισμὸς, γιὰ νὰ ἐξαχθῆ ἐξ αὐτῶν τὸ συμπέρασμα, ἀντὶ νὰ ἔχωμε, ὅπως ἐπιβάλλεται, μόνον τρεῖς ἔννοιες, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μία πρέπει νὰ εἶναι κοινὴ στὶς δύο ἐκείνες κρίσεις ὡς «κοινὸς μέσος ὄρος», χρησιμοποιοῦμε κατ' οὐσίαν τέσσαρες ἔννοιες. Κάτι τέτοιο συμβαίνει, ὅταν ἡ λέξις, ποὺ παρουσιάζεται ὡς «κοινὸς μέσος ὄρος», ἔχη διαφορορικὴν σημασίαν εἰς ἐκάστην τῶν δύο προκειμένων κρίσεων καὶ ἐπομένως πρόκειται κατ' οὐσίαν ὄχι γιὰ μίαν, ἀλλὰ γιὰ δύο ἔννοιες. Ὡς παράδειγμα τέτοιου ἐσφαλμένου (σοφισματικοῦ) συλλογισμοῦ ἔχομε ἀναφέρει στὸ παρελθὸν τὸ ἐξῆς:

Τὰ ἄνθη εὐωδιάζουν

*Ὁ Ἰωάννης βρίσκεται στὸ ἄνθος
τῆς ἡλικίας του*

Συμπέρασμα: Ὁ Ἰωάννης εὐωδιάζει!

Στὸν συλλογισμὸν τοῦτο, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δύο ἔννοιες τῶν λέξεων «Ἰωάννης» καὶ «εὐωδιάζουν», χρησιμοποιοῦμε στὶς δύο προκειμένες κρίσεις ὡς «μέσον κοινὸν ὄρον» τὴ λέξι «ἄνθος». Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητά πρόκειται γιὰ δύο διαφορορικὰς ἔννοιες, διότι ἡ λέξις αὐτὴ σὲ καθεμῖα ἀπὸ τὶς δύο κρίσεις ἔχει διαφορορικὴν σημασίαν, διαφορορικὸν νόημα. Τὸ συμπέρασμα

είναι λογικῶς ἐσφαλμένο, διότι σὸν συλλογισμό ὑπάρχουν ὄχι — ὅπως θὰ ἔπρεπε — τρεῖς, ἀλλὰ τέσσαρες ἔννοιες³.

Δυστυχῶς ἡ χρῆσις μερικῶν ἐκ τῶν σφαλμάτων αὐτῶν ἔχει καταντήσει ἐνδημοῦσα νόσος στὴν πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου. Πρόσφατος ἐκδήλωσις συμπτώματος τῆς ἐνδημοῦσης αὐτῆς νόσου ὑπῆρξε λ.χ. τὸ γεγονός, ὅτι θλιβερές ἐξαιρέσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς προεβλήθησαν μὲ μεγεθυντικούς φακούς καὶ προβολεῖς, γιὰ νὰ ἐξαχθῆ τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ἐκκλησία δῆθεν καταδυναστεύει τὴν κοινωνικὴ, πολιτικὴ καὶ ἐκπαιδευτικὴ ζωὴ. Παρεσιωπήθησαν τελείως οἱ ἀκτινοβόλες πτυχές τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὅλου καὶ ὅτι εἶναι συνεχῶς ἀνιοῦσα ἢ στάθμη τῆς ποσοτικῆς ἀναπτύξεως καὶ ποιοτικῆς ἀναβαθμίσεως τοῦ ἀνακαινιστικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖο εἶναι ἐξόχως ἀπελευθερωτικὸ καὶ εὐεργετικὸ γιὰ ἐκείνους, πού τὸ δέχονται μὲ εὐγνώμονα αὐτοπροαίρετον ἀπόφασιν. Παραθεωρεῖται συχνά, ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας — παρὰ τὰ διατυμπανιζόμενα «σκάνδαλα» καὶ παρὰ τὶς ἀναπόφευκτες στὰ ἀνθρώπινα πλαίσια ἐλλείψεις καὶ μερικῆς ἔστω βωῶσης καὶ κρᾶζουσες κακῆς ἐξαιρέσεις — ἔχει αὐξήσει ποσοτικῶς καὶ ἔχει ἀναβαθμίσει ποιοτικῶς τὸ δυναμικὸ τῶν ἐκλεκτῶν στελεχῶν τῆς καὶ ἔχει διευρύνει τοὺς ἀκτινοβόλους τομεῖς τοῦ πνευματικοῦ τῆς ἔργου. Ἡ αὐξησης, ἢ ἀναβάθμισις καὶ ἢ διεύρυνσις αὐτῆ συγκριτικῶς καὶ σὲ ἀναλογία εἶναι ἀναμφιβόλως πολὺ μεγαλύτερες παρὰ στοὺς ἄλλους τομεῖς τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου, λ.χ. στὴν ἐκπαίδευσιν καὶ στὴν πολιτικὴ, πού πανθομολογουμένως σὲ μεγάλη ἔκτασι διέρχονται κρίσι⁴.

2. Ἡ «γνωσιολογικὴ» προϋπόθεσις τῆς «δικαίας κρίσεως»

Δευτέρα προϋπόθεσις τῆς «δικαίας κρίσεως» εἶναι ἡ «γνωσιολογικὴ», ἢ ὁποῖα διαφέρει ἀπὸ τὴν τυπικῶς «λογικὴ» προϋπόθεσι. Θὰ ἐννοήσωμε τὴ διαφορὰ, ἐὰν ἀναλύσωμε τὸ «γνωστικόν» φαινόμενο τῆς κρίσεως καὶ λάβωμε ὑπ' ὄψιν τὰ τρία ἐπὶ μέρους οὐσιώδη στοιχεῖα του. Στὸ φαινόμενο αὐτὸ διακρίνομε *τρία στοιχεῖα*: 1) Τὴν

ψυχικὴ γνωστικὴ ἢ κριτικὴ ἐνέργεια, πού εἶναι ἓνα πνευματικὸ ἐνέργημα, ἓνα ψυχικὸ συμβάν. 2) Τὸ δεύτερο στοιχεῖο εἶναι τὸ περιεχόμενο τῆς γνώσεως ἢ κρίσεως. Δὲν ὑπάρχει γνώσις ἢ κρίσις χωρὶς ὠρισμένο περιεχόμενο. 3) Κάθε περιεχόμενο τῆς γνώσεως ἢ κρίσεως ἀναφέρεται σὲ ἓνα ἀντικείμενο ὑλικὸ ἢ πνευματικόν, ἄψυχο ἢ ἔμψυχο, πραγματικὸ ἢ ἰδεατό, ἀτομικὸ ἢ συλλογικόν, ἐξωτερικὸ ἢ ἐσωτερικόν, ὅπως καὶ σὲ ιδιότητες, καταστάσεις, συμβάντα, ἐνέργειες καὶ πράξεις.

Τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτά, ἢ ψυχικὴ ἐνέργεια, ἐρευνᾶται ἀπὸ τὴν Ψυχολογία, ἢ ὁποῖα μελετᾷ τὴν ἀτομικὴ ὑγιᾶ ἢ ἀρρωστημένη ψυχικὴ νομοτέλεια τῆς γνωστικῆς ἢ κριτικῆς ἐνεργείας. Τὸ τρίτο ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτά, δηλαδή τὰ ἀντικείμενα, στὰ ὁποῖα ἀναφέρεται ἡ κρίσις, ἐρευνῶνται ἀπὸ τὴν φιλοσοφικὴ Ὀντολογία καὶ τὶς ἐπὶ μέρους Ἐπιστήμες. Μὲ τὸ δεύτερο στοιχεῖο τοῦ γνωστικοκριτικοῦ φαινομένου, δηλαδή μὲ τὸ περιεχόμενο τῆς κρίσεως καὶ γνώσεως, ἀσχολεῖται ἡ *Λογικὴ*.

Ἄλλ' ἂν τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ἀναφερθέντα τρία στοιχεῖα ἐξετάζεται ἀπὸ ἓνα ἐπιστημονικὸ ἢ φιλοσοφικὸ κλάδο, τὸ πρῶτο ἀπὸ τὴν Ψυχολογία, τὸ τρίτο ἀπὸ τὴν Ὀντολογία ἢ τὶς ἐπὶ μέρους Ἐπιστήμες καὶ τὸ δεύτερο ἀπὸ τὴν Λογικὴ, τότε τί ἀπομένει, γιὰ νὰ τὸ ἐξετάσῃ ἢ Γνωσιολογία; Τὸ ἀντικείμενο τῆς Γνωσιολογίας εἶναι ὄχι ἓνα ἀπὸ τὰ τρία στοιχεῖα τῆς γνωστικῆς διαδικασίας, ἀλλὰ ἡ δυναμικὴ σχέσις τοῦ περιεχομένου τῆς κρίσεως ἢ γνώσεως πρὸς τὸ ἀντικείμενο τῆς γνώσεως, δηλαδή τοῦ δευτέρου στοιχείου πρὸς τὸ τρίτο.

Στὸ βιβλίον μας «Ἐγχειρίδιον Φιλοσοφίας» ἔχομε σημειώσει τὰ ἑξῆς: «Ἐὰν ἡ Ψυχολογία δὲν εἶναι κανονιστικὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἐμπειρικὴ, διότι ἀναλύει καὶ περιγράφει τὸ γνωστικὸν ἐνέργημα ἐμπειρικῶς, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὸ πρόβλημα τῆς ἀληθείας καὶ ἀντικειμενικότητος τῆς γνώσεως· ἐὰν ἡ Λογικὴ εἶναι θεωρητικὸς καὶ κανονιστικὸς κλάδος τῆς Φιλοσοφίας, ἀλλ' ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τὴν (τυπικὴν) ὀρθότητα τῆς γνώσεως, ὄχι δὲ καὶ διὰ τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς· ἢ Γνωσιολογία προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ τοὺς ὅρους καὶ τὰς προϋποθέσεις τῶν ἀληθῶν καὶ ἀντικειμενικῶν γνώσεων. Ἡ Γνωσιολογία, ἐξετάζουσα τὴν σχέσιν τοῦ περιεχομένου τῆς γνώσεως πρὸς τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς, προσπαθεῖ νὰ διαπιστώσῃ, ἐὰν τὸ πρῶτον συμφωνῇ

3. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ «πέμπτον παγκόσμιον συνέδριον Πίστεως καὶ Τάξεως ἐν Santiago de Compostela Ἰσπανίας, Ἀθήναι 1994, σσ. 49-50.

4. Πρβλ. σειρὰν ἀρθρῶν στὸ περιοδ. «Ἐκκλησία» (ἔτος 1995), ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀκροβολισμοὶ κρούσεως».

πρὸς τὸ δεύτερον. Ἡ συμφωνία αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Οὕτως ἡ κρίσις «ὁ πίναξ εἶναι μέλας» τότε μόνον εἶναι ἀληθής, ὅταν ὁ πίναξ ἔχη τὴν ἀποδιδόμενην εἰς αὐτὸν ιδιότητα, ὅταν ἡ κρίσις ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ ἀντικείμενον. Ὡστε ἡ ἔννοια τῆς ἀληθείας εἶναι ἡ κεντρικὴ ἔννοια τῆς Γνωσιολογίας, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ὡς «θεωρία τῆς ἀληθοῦς γνώσεως», ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν «Λογικὴν», ἡ ὁποία δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς «θεωρία τῆς (τυπικῶς) ὀρθῆς κρίσεως»⁵.

Ἄν κάθε δικαία κρίσις εἶναι καὶ λογικῶς ὀρθὴ κρίσις, ἀντιθέτως κάθε — ἐξ ἐπόψεως τυπικῆς λογικῆς — ὀρθὴ κρίσις δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην καὶ δικαία, διότι εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εἶναι γνωσιολογικῶς ἀληθής. Ἄς ἀναφέρωμεν ὡς παράδειγμα τὸν ἐξῆς συλλογισμό:

Ὅλοι οἱ Κρητικοὶ εἶναι ψεῦτες.

Ὁ Ἰωάννης εἶναι Κρητικὸς

Συμπέρασμα: Ὁ Ἰωάννης εἶναι ψεύτης.

Τὸ συμπέρασμα αὐτό, κατὰ τοὺς κανόνες τῆς λογικῆς, εἶναι ὀρθὴ συμπερασματικὴ κρίσις, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀληθής, διότι τὸ περιεχόμενό του δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ ἀντικείμενο, στὸ ὁποῖο ἀναφέρεται, δηλαδὴ σὲ ὅλους τοὺς Κρητικούς, πὺ ἀναμφιβόλως δὲν εἶναι ψεῦτες. Ἐφ' ὅσον ἡ κρίσις αὐτὴ δὲν εἶναι ἀληθινή, δὲν εἶναι καὶ δικαία. Ἡ δικαιοσύνη συμβαδίζει πάντοτε μὲ τὴν ἀλήθεια, διότι προϋποθέτει ἀληθινὲς διαπιστώσεις καὶ κρίσεις. Εἶναι χαρακτηριστικοὶ οἱ γνωστοὶ ὅρισμοί τῆς δικαιοσύνης: Κατὰ τὸν Σιμωνίδη, δικαιοσύνη εἶναι «τὸ τὰ ὀφειλόμενα ἐκάστω ἀποδιδόναι»⁶. Κατὰ τὸν Πλάτωνα πρέπει «ἀκριβῶς ἐνὶ ἐκάστω τὸ προσήκον ἀποδιδόναι»⁷. Μὲ παρομοίους λόγους ὁ Οὐλίπιανὸς τόνισε, ὅτι «*justitia est constans et perpetua voluntas jus suos cuique tribuere*»⁸. Ὁ Ἄπ. Παῦλος τονίζει παρο-

μοίως: «Ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν» (Ρωμ. ιγ' 7-8). Καὶ κατὰ τοὺς Πατέρες ἡ θεμελιώδης διάστασις τῆς δικαιοσύνης συνίσταται στὴν ὀρθὴ ἀπονομὴ τοῦ ἀληθῶς ἀνήκοντος στὸν καθένα. Ὁ Μ. Βασιλείος τονίζει ὅτι δικαιοσύνη εἶναι «ἕξις ἀπονεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν»⁹. Γι' αὐτὸ ὁμιλεῖ γιὰ τὸν «Θεὸν (ὡς) κριτὴν δίκαιον τὴν ἀξίαν ἀντίδοσιν τοῖς βεβιωμένοις ἐπάγοντα»¹⁰. Ὅπως προσθέτει ὁ ἱ. πατὴρ, «ἀγαθὸς ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ δίκαιος· δίκαιον δὲ ἡ πρὸς ἀξίαν ἀντιδοσις»· «ἀπόδοσις δὲ ἡ τοῦ ἰσοῦ ἀντιμέτρησις παρὰ τοῦ εὐπεπονθότος»¹². Ἡ λέξις «πεπονθῶς» μᾶς ὑπενθυμίζει τόσον τὴ φράσι τῶν «Ἠθικῶν Νικομαχείων» τοῦ Ἀριστοτέλους γιὰ τὸ «ἀντιπεπονθός»¹³, ὅσον καὶ τοὺς Πυθαγορείους, οἱ ὁποῖοι «ὠρίζοντο ἀπλῶς τὸ δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθὸς ἄλλω»¹⁴. Κατὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, δίκαιον εἶναι «τὸ πρὸς ἀξίαν τῶν ἔργων ἐκάστω ἀποδιδόμενον»¹⁵. Κατὰ τὸν φιλόσοφο ἱ. πατέρα, τὸν Ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης, ἡ δικαιοσύνη εἶναι «ἕξις ἀπονεμητικὴ τοῦ ἰσοῦ καὶ τοῦ κατ' ἀξίαν ἐκάστω»¹⁶.

Ἀπὸ αὐτὰ γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ ἀληθινὴ δικαιοσύνη στηρίζεται σὲ ἀληθινὲς διαπιστώσεις καὶ κρίσεις γιὰ τὸ ποιὸ ἀληθῶς εἶναι τὸ *jus suus*, γιὰ τὸ ποιὸ εἶναι τὸ «οἰκείον» καὶ «ἴσον», πὺ κατ' ἀξίαν πρέπει νὰ ἀπονεμηθῇ καὶ ἀποδοθῇ σὲ κάποιον. Ἡ δικαία κρίσις προϋποθέτει ἀληθινὴ γνώσι, δηλαδὴ τὴ δημιουργία εἰκόνας γιὰ τὸν κρινόμενον πὺ νὰ συμφωνῇ μὲ αὐτὸν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον. Ἐπομένως γιὰ τὴ δικαία κρίσι εἶναι ἀναγκαῖος ὁ σχετικὸς ἐξοπλισμὸς καὶ ἡ κατάλληλος νοητικὴ δεξιότηχία πρὸς σύλληψι τῆς ἀληθείας. (Συνεχίζεται)

9. Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία ιβ' εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν, Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων (=ΒΕΠΕΣ), ἐκδ. «Ἀποστολικῆς Διακονίας», τόμ. 54 (1976), σσ. 122-123.

10. Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία Α' εἰς τὴν Ἑξαήμερον, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 51 (1975), σ. 188.

11. Μ. Βασιλείου, Εἰσαγωγικά, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 51, σ. 151.

12. Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία εἰς τὸν α' Ψαλμόν, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 52 (1975) σ. 21.

13. Ἀριστοτέλους, Ἠθικὰ Νικομάχεια V 8, 1132b2i.

14. Ἀριστοτέλους, ἐνθ' ἀνωτ.: «Δοκεῖ δὲ τισι καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς εἶναι ἀπλῶς δίκαιον, ὡσπερ οἱ Πυθαγόρειοι ἔφασαν. Ὄρίζοντο γὰρ ἀπλῶς τὸ δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθὸς ἄλλω».

15. Χρυσόστομος, Migne Ἐ.Π. 53, 139.

16. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τοὺς Μακαρισμοὺς, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 66 (1987), σσ. 390-391.

5. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἐγχειρίδιον Φιλοσοφίας, τεῦχος Α' (Εἰσαγωγικά - Γνωσιολογία - Γενικὴ Ἀξιολογία), ἐν Θεσσαλονίκῃ 1967, σσ. 35-36. Johannes Hessen, Lehrbuch der Philosophie, τόμ. 1: Wissenschaftslehre, München - Basel 1950, σσ. 82 ἐξ., 88 ἐξ., 175-176.

6. Πλάτωνος, Πολιτεία, I, 6, 331b.

7. Πλάτωνος, Πολιτικὸς 294e-295a.

8. Ulpianus, Libro primo regularum = Digesta I, 1, 10 princ. § ii, σημ. 5. Κικέρωνος, De republica III, 9. Τοῦ ἰδίου, De natura Deorum III, 15 § 38. Τοῦ ἰδίου, De finibus bonorum et malorum V, 23, § 65. Τοῦ ἰδίου, De officiis, I, 5, § 5. Βασιλείου Εὐτ. Νικοπούλου, Ἡ νομικὴ σκέψις τοῦ Ἄπ. Παύλου (Συμβολὴ στὴν ἱστορικὴ ἔρευνα τοῦ Δικαίου τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων), Θεσσαλονίκη 1992, σσ. 69-70.

ΟΜΙΛΙΑ
ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ, ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ
(12 Νοεμβρίου 1995)

Ἐρώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί,
 Ἐντιμολογιώτατε καὶ ἀγαπητὲ κύριε Ἀλέξαν-
 δρε Παπαδερὲ, Γενικὴ Διευθυντὰ τῆς Ὁρθο-
 δόξου Ἀκαδημίας Κρήτης,
 Ἐξοχώτατοι,
 Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

ΑΛΦΑ καὶ ΩΜΕΓΑ, ἀρχὴ καὶ τέλος Κύριος
 Ἰησοῦς Χριστός ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος,
 ὁ Παντοκράτωρ.

Πᾶσα γῆ ἀκουσάτω Ἰησοῦ Χριστοῦ μαρτυ-
 ρίαν καὶ Ἀποκάλυψιν διὰ Ἰωάννου, τοῦ γενο-
 μένου ἐν Πάτμῳ!

Ἡ ἐπιλογὴ τῶν στίχων καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ
 μέλους καὶ ἡ ἀπόδοσις εἰς τέρψιν καὶ οἰκοδο-
 μὴν πνευματικὴν πάντων ἡμῶν. Εὐχαριστοῦμεν
 τοῖς χοροῖς τῆς τε πεφιλημένης ἡμῖν Ἐκκλησια-
 στικῆς Σχολῆς Κρήτης καὶ τῶν ἀγαπητῶν Ἱερο-
 ψαλτῶν τῶν Χανίων καὶ ἐπαινοῦμεν τὸν ζῆλον
 καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῶν, καθὼς καὶ τῶν συν-
 θεντῶν τῆς ΩΔΗΣ ΕἰΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ¹.

Ἐγενόμεθα καὶ ἡμεῖς προσφάτως ἐν τῇ νῆ-
 σω, τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ. Ἦλθομεν δ' ἐν συνε-
 χείᾳ εἰς τὴν Μεγαλόνησον Κρήτην ἐπ' εὐκαιρίᾳ
 συμπληρώσεως ἑκατῶν ἐτῶν ἀπὸ τῶν ἐγκαινίων
 τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ μεγαλοπρεποῦς ἱεροῦ ναοῦ
 τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ. Καὶ ἰδοὺ ὅτι ἐτέρων ἐγκαι-
 νίων τελετὴ ἔφερεν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῆς
 ὑμετέρας ἀγαπητῆς Ἱερότητος, ἀδελφὲ ἐν Χρι-

στῷ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος
 Μητροπολίτα Κισιάμου καὶ Σελίνου κύριε Εἰρη-
 ναίε, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου ἀδελφοῦ
 Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Παρθενίου
 καὶ τῶν μελῶν τῆς συνοδείας ἡμῶν.

Θαυμάζομεν τὰ ἔργα ταῦτα, τὰ καταστέφον-
 τα τὸ πολὺν γῆρας ὑμῶν, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ
 Πρόεδρε τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας τῆς Κρή-
 τῆς² γνωρίζομεν ὅτι ὑποκρύπτεται ὁ προσωπικὸς
 ὑμῶν ζῆλος καὶ μόχθος, ἐντιμολογιώτατε Ἀρ-
 χων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῆς
 Ἐκκλησίας καὶ λίαν ἀγαπητὲ κύριε Ἀλέξανδρε
 Παπαδερὲ, Γενικὴ Διευθυντὰ τῆς Ὁρθοδόξου
 Ἀκαδημίας³ διαισθανόμεθα τὰς πλήρεις φροντί-
 δων διασκέψεις ὑμῶν, τῶν Ἐντίμων μελῶν τοῦ
 Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ περιπέυστου τούτου
 τῆς Ἐκκλησίας Ἰδρύματος⁴ τιμῶμεν τὸν ἰδρώτα

1. ΩΔΗ ΕἰΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ. Σύνθεση κειμένων:
 Ἀλεξ. Κ. Παπαδερῶ. Μουσικῆ: α) Γιάννης Μαρκόπουλος
 (τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας 1995 ὁ συνθέτης παρουσίασε
 στὴν Ὁρθόδοξο Ἀκαδημία Κρήτης, σὲ πρώτη παγκόσμια
 ἐκτέλεση, μέρη ἀπὸ τὸ Ὁρατόριο ΩΔΗ ΕἰΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑ-
 ΛΥΨΙΝ, τὸ ὁποῖο βρίσκεται σὲ ἐπεξεργασία. Τραγουδι -
 πιάνο: Ο ΣΥΝΘΕΤΗΣ), β) Κατὰ τὴ αὐτὴ ἐκδήλωση ἡ χορω-
 δία τοῦ Συνδέσμου Ἱεροψαλτῶν Χανίων «ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο
 ΚΡΗΣ» ἔψαλε ἀποσπάσματα τῆς ΩΔΗΣ σὲ μουσικὴ Γεωρ-
 γίου Χατζηθεοδώρου, ὅπως ἔπραξε καὶ κατὰ τὴν τελετὴ τῶν
 ἐγκαινίων, πρὶν ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Πατριάρχου.

τῶν ἐνταῦθα ἐργασθέντων καὶ πάντων τῶν συντελεστῶν τοῦ οἰκοδομήματος τούτου.

Ἀπευθύνομεν πρὸς πάντας τὸν ἔπαινον τῆς Ἐκκλησίας, τὰς δὲ εὐχαριστίας αὐτῆς καὶ ἡμῶν προσωπικῶς πρὸς τοὺς χρηματοδοτήσαντας οἰκονομικῶς τὸ ἔργον. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι, ὅτι καὶ ὁ διὰ τὸ Ἴδρυμα καθ' ἕλην ἀρμόδιος Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κύριος Γεώργιος Παπανδρέου καὶ ἅπαντες οἱ συντελέσαντες εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ ὠραῖον τοῦτο ἔργον δύνανται νὰ αισθάνωνται ὁμοίως ὑπερήφανοι διὰ τὰ γενόμενα.

Ὑπερήφανοι δύνασθε νὰ αισθάνεσθε καὶ ὑμεῖς, Ἱερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης κύριε Τιμόθεε καὶ πάντες ὑμεῖς οἱ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς τῆς ἐν Κρήτῃ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸ γεγονὸς, ὅτι ἐνῶ πλείστα ὅσα Ἴδρύματα φθίνουσι καθ' ἡμέραν καὶ ἐγκαταλείπονται, ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία, Καθίδρυμα πρωτοπόρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μεγαλονήσου καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, συμπληρώνουσα ὁσονούπω τριακονταετίαν μεγάλων καὶ τολμηρῶν δρασκελισμῶν, ἐχρειάσθη καὶ ἀπέκτησε τὸ πρόσθετον τοῦτο μεγαλοπρεπὲς καὶ καθ' ὅλα ἄψογον λειτουργικὸν οἰκοδόμημα, προκειμένου νὰ στεγάσῃ τὰς συνεχῶς ἐπεκτεινομένας δραστηριότητάς αὐτῆς.

Ἐντιμότετοι Ἀρχόντες τῆς Κρήτης, εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς καὶ Μοναχοί, καὶ μάλιστα ὑμεῖς, οἱ Μοναχοὶ τῆς παρακειμένης Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγητρίας, εὐλαβέστατε λαὸ τῆς Κρήτης: χαιρετε πάντες καὶ ἀγαλλιᾶσθε! Ὅχι μόνον διὰ τὸ νέον οἰκοδόμημα, ἀλλὰ προπαντὸς διὰ τὸ γεγονὸς, ὅτι δι' αὐτοῦ καταδηλοῦται ἡ ζωτικότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας. Καί, ἐπὶ πλέον, διότι ἡ ζωτικότης αὕτη ἔτυχε τῆς ἐπιδοκιμασίας πάντων τῶν ὑπευθύνων ἀρμοδίων, ἡμετέρων καὶ ξένων. Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη καταγράφεται πρωτίστως εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῶν σοφῶς διοικούντων καὶ τῶν φιλοτίμως ἐργαζομένων ἐν τῷ Ἰδρύματι τούτῳ καὶ τῶν ἀνά τὸν κόσμον συνεργῶν καὶ φίλων αὐτοῦ. Ἀντανεκλᾶ ὁμως καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, ἐξ ὀνόματος τῆς ὁποίας χάριτας ὁμολογοῦμεν πρὸς πάντας.

Διότι, ὡς γνωστόν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης ἀποτελεῖ Κοινωφελὲς Θρησκευτικὸν Καθίδρυμα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ λειτουργεῖ μὲν ὡς πρὸς τὸ νομικὸν καθεστῶς αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὸν Ὁργανισμὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὁ-

μως αὐτῆς ὑπόστασιν καὶ ἀποστολήν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία ἔχει οἰκοδομηθῆ ἐπὶ στερεῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιολογικῶν βάσεων ὑπὸ τῶν Ἰδρυτῶν αὐτῆς. Καί, ἐπ' αὐτῶν τῶν βάσεων ἐδραζομένη, τηρεῖ τὴν κανονικὴν αὐτῆς ἀναφορὰν τὸσον πρὸς τὴν οἰκείαν Ἱερὰν Μητρόπολιν Κισάμου καὶ Σελίνου καὶ τὴν Ἱερὰν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον Κρήτης, ὅσον καὶ πρὸς τὸ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Προβαίνομεν εἰς τὴν ἐπισημάνσιν ταύτην, προκειμένου νὰ καταστήσωμεν σαφές, ὅτι οἱ προσλαμβάνοντες καὶ εὐεργετοῦντες τὸ Ἴδρυμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὴν ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν στηρίζουσι, ἐνῶ οἱ τυχὸν δυσχεραίνοντες τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν, αὐτὴν ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν ἀντιτάσσονται. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὅπως ὑποθετικῶς μόνον καὶ προληπτικῶς σημειοῦται βεβαίως, δεδομένης τῆς γενικῆς ἀναγνωρίσεως καὶ ἀποδοχῆς, ἧς ἀπολαύει ἀναντιρρητῶς ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία.

* * *

Εἶπομεν ἐν ἀρχῇ ὅτι ἐγενόμεθα προσφάτως ἐν Πάτμῳ, τῇ νήσῳ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἀνταποκρινόμενοι εἰς τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ, τοῦ τότε εἰπόντος καὶ πάντοτε καὶ νῦν λέγοντος:

Ἀνάβα ὧδε καὶ δεῖξω σοὶ ἃ δεῖ γενέσθαι.

Ὅστις ἀναβαίνει, βλέπει· Μακάριος ὁ ὁρῶν!

Ὅστις ἀναβαίνει, ἀκούει· Μακάριος ὁ ἀκούων!

Ὅστις ἀναβαίνει, τηρεῖ· Μακάριος ὁ τηρῶν!

Ἔργον τῆς Ἐκκλησίας θεοβούλητον καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους σωτήριον εἶναι ἡ διαρκὴς ἐπανάληψις τῆς κλήσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον·

ἀνάβα, βλέψον, ἄκουσον, τηρήσον!

Καὶ θὰ εἶσαι μακάριος εἰς τὴν κοινότητα τῶν κεκλημένων εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ Ἀρνίου (Ἀποκ. 19,9).

Ἐπετέλεσεν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν παντοιοτρόπως τὸ ἔργον τοῦτο ἐπὶ δύο ἤδη χιλιετίας. Καὶ ἐπετέλεσε τοῦτο ἐν μέσῳ διωγμῶν καὶ θλίψεων, ἀλλὰ καὶ περιόδων δόξης καὶ τιμῆς, πάντοτε «κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,7). Ἐτέλεσε καὶ τελεῖ τὸ ἔργον αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία ὡς κοινότης λατρείας καὶ ἀκροάσεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ κατηχήσεως τοῦ λαοῦ καὶ ἀγιασμοῦ αὐτοῦ διὰ τῶν μυστηρίων καὶ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ὅλης ἐν Χριστῷ βιοτῆς.

Διαπιστοῖ ὁμως μετὰ θλίψεως ἡ Ἐκκλησία, ὅτι στενεύει σταθερῶς ὁ κύκλος ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀναβαίνουν καὶ βλέπουν καὶ ἀκούουν καὶ τηροῦν. Καὶ διερωτᾶται· τί συμβαίνει; Διατί εἰς τὰς δυτικὰς κατ' ἀρχὴν κοινωνίας παρετηρήθη ἀπότομος καὶ σχεδὸν τρομακτικὴ διάστασις μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μεγάλων μαζῶν τοῦ λαοῦ; Καὶ διατί καὶ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν γένος τῶν Ἑλλήνων, κινούμενον ἀτυχῶς ταχύτερον πρὸς τὴν μίμησιν τοῦ κακοῦ, παρὰ πρὸς τὰς «βεβαιωμένας πραγματικότητας» τῆς ἰδίας αὐτοῦ παραδόσεως καὶ ζωῆς, ἔχει ὑποκύψει ἔν τινι βαθμῶ εἰς ἰσχυρὰς ἔξωθεν πιέσεις καὶ μέρος αὐτοῦ ἔχει παρασυρθῆ εἰς ἀνομολόγητον μὲν συνήθως πραγματικὴν δ' ὁμως διάστασιν καὶ διαφοροποίησιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν;

Ἐννοοῦμεν τὰ φαινόμενα τῆς λεγομένης ἐκκοσμικεύσεως. Καὶ ἀναφερόμεθα εἰς τοὺς συνανθρώπους ἡμῶν ἐκείνους, οἵτινες, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν ἐχθρεύονται ἐμφανῶς καὶ εὐθέως τὴν Ἐκκλησίαν, πάντως δὲν τρέφονται ἐκ τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς τοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντος (Ἰωάν. 6,32).

Ὁ ἐκ τῶν προκατόχων ἡμῶν μέγας τῆς Ἐκκλησίας Πατὴρ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, τὴν ἱερὰν μνήμην τοῦ ὁποίου ἐορτάζομεν αὖριον, λέγει περὶ τῆς διαστάσεως ταύτης πιστῶν καὶ ἀπίστων:

«Τούτω διεσθήκαμεν [οἱ πιστοὶ] τῶν ἀπίστων, τῷ κρίσεις ἐτέρας περὶ τῶν πραγμάτων ἔχειν...».

Παράδειγμα: «Ὁρᾷ τὸν οὐρανὸν ὁ ἄπιστος, καὶ προσκυνεῖ· Θεὸν γὰρ εἶναι νομίζει... Ἄλλ' ἡμεῖς οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὀρώμεν τὸν οὐρανόν, καὶ τὸν πεπονηκότα αὐτὸν θαυμάζομεν· οὐ γὰρ Θεὸν αὐτόν, ἀλλ' ἔργον εἶναι Θεοῦ πεπιστεύκαμεν... Ἐτέρως ἐγὼ βλέπω τὰ πράγματα, καὶ ἐτέρως ἐκεῖνος»².

Τὴν τοιαύτην ἑτερότητα τῆς θεάσεως καὶ ἐπομένως τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων διείδον ἐγκαίρως οἱ συλλαβόντες τὴν ἰδέαν ἀδελφὸς Κισάμου καὶ Σελίνου κύριος Εἰρηναῖος, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ πᾶσιν ἡμῖν κυρίου Ἀλεξάνδρου Παπαδερσοῦ. Καὶ ἀνεζήτησαν **τρόπον** καὶ **τόπον διαλόγου** τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πρωτίστως μετὰ τῶν περὶ τὴν πίστιν ἀμφιταλαντευομένων συνανθρώπων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ μετ' ἐκείνων οἵτινες πορεύονται μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας, ἀκόμη καὶ ἐναντίον αὐτῆς.

Τὸν **τρόπον** τοῦ διαλόγου προσέφερον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιτέκτονες τοῦ **διαλογικῶς συμφιλοσοφεῖν**, τὸ ὅποιον ὁ Κύριος Ἰησοῦς μετεποίησεν εἰς ἀνώτερον συμπνευματισμὸν ἐνδοτάτης προσωπικῆς κοινωνίας, συνομιλῶν ἐπὶ παραδείγματι μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γαλιλαίας ἢ μετὰ τῆς γυναικὸς τῆς Σαμαρείτιδος καὶ Νικοδήμου τοῦ εὐσχήμονος βουλευτοῦ.

Τὸν **τόπον** τοῦ διαλόγου προσέφερε τὸ πρῶτον κτίριον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας, ἣτις κατέστησεν ἐξ ἀρχῆς σαφὴ καὶ ταχέως γνωστὴν τὴν ταυτότητα αὐτῆς καὶ ἀποστολὴν ὡς κέντρου καὶ τρόπου **ἀσκήσεως τοῦ διαλόγου**. Ἠννόησε δὲ καὶ καθιέρωσε τὸν διάλογον ὑπὸ δύο κυρίως μορφάς.

— Ὡς **διαλογικὴν μαρτυρίαν** καὶ

— Ὡς **λειτουργικὴν διακονίαν**

τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τοῦ κόσμου, ὅστις ἀπέρχεται καὶ τοῦ κόσμου, ὅστις ἐρχεται. Ἦτοι, ὡς διάλογον εἰς τὸ μεταίχμιον, εἰς τὴν κρίσιμον φάσιν τῆς μεταβάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ πρὸς τὰς παντελῶς νέας πραγματικότητας τῆς πανισχύρου, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε πρὸς τὸ καλύτερον κινουμένης, μεταβολῆς.

Διαλογικὸν καὶ ὄχι **διαλεκτικὸν διάλογον** ἀσκει, κατὰ ταῦτα, ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία. Ἦτοι διάλογον **ὀρθόδοξον, ὀρθοδόξως!**

Λεπτῆ, ἀλλὰ σπουδαία καὶ κρισιμωτάτη ἡ διάκρισις μεταξὺ διαλεκτικοῦ καὶ διαλογικοῦ. Δὲν ἀσκει διαλεκτικὴν σοφιστείας, ἐπιδεικτικῆς ρητορείας ἢ παραπλανητικῆς δημαγωγίας ἡ Ἐκκλησία. Οὔτε ἀκολουθεῖ τὰς ἀρχὰς τῆς διαλεκτικῆς θεωρήσεως τῆς ἱστορίας καὶ ἐν γένει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἣτις ὀδηγεῖ τελικῶς εἰς τὸν διαλεκτικὸν ὑλισμὸν, τὸν τόσον σκληρῶς δοκιμάσαντα τὴν σκέψιν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοὺς νεωτέρους τούτους χρόνους καὶ μάλιστα τὸ μέγιστον τοῦ σώματος τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς. Ἄλλ' οὔτε καὶ τὴν δικανικὴν διαλεκτικὴν υἰοθετεῖ καὶ ἀκολουθεῖ ἡ Ἐκκλησία, τὴν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν ἀνάδειξιν καὶ ἐπιβολὴν ὄχι τῆς ἀπλουστερίας καὶ καθαρωτέρας ἀληθείας πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ συνανθρώπου, ἀλλὰ τοῦ ἰσχυροτέρου ἐπιχειρήματος πρὸς ἐξουθένωσιν τοῦ ἀντιπάλου.

Ἐπόβαθρον καὶ ὑπογραμμὸς τοῦ ἀσκουμένου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀκαδημίᾳ διαλόγου ὑπάρχει αὐτὸς ὁ **Λόγος**, τὸ δευτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ὁ «ἐν

2. Migne, P.G. 48,1020.

ἀρχῆ» τοῦ παντός, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο». Ὁ Λόγος, ὅστις «ἐγένετο σὰρξ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ» (Ἰωάν. 1,1 ἐξ.).

Ὁ διάλογος τῆς Ἐκκλησίας, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐμπνεόμενος καὶ κατευθυνόμενος, εἶναι **διάλογος ἀγάπης καὶ ἀληθείας. Διάλογος καταλλαγῆς**, ὡς προσφυῶς καλεῖται καὶ τὸ Δελτίον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας. **Διάλογος συμφιλιώσεως καὶ εἰρήνης. Διάλογος πρᾶος, ἐπιεικῆς, φιλόανθρωπος, εὐθύς, διακριτικός, ἀνεκτικός, εὐρύς, ἀνοικτός, ἐλεύθερος**, ἤτοι **ὀρθόδοξος!** Διότι εἶναι διάλογος πνευματικός, φέρων τὰ χαρίσματα καὶ τοὺς καρποὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὄχι ἀπλῶς, ὡς εἶπομεν, τῆς ἀνθρώπινης μόνον νοήσεως καὶ μάλιστα τῆς ὡς ἀκράτου ὀρθολογισμοῦ νοουμένης καὶ ἐκδηλουμένης.

Τὴν ἀνωτέρω περὶ διαλόγου ὀρθόδοξον παράδοσιν καὶ θεώρησιν εἰς πράξιν μεταποιήσασα, ἐχάραξε καὶ καθιέρωσεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία τῆς Κρήτης κατὰ τρόπον καινοτόμον, δυναμικὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν ἐπὶ τοπικοῦ, ἐθνικοῦ καὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου, δεδομένου ὅτι, ὡς γνωρίζομεν, πλεον τοῦ ἡμίσεος τῶν συνεδριῶν καὶ λοιπῶν δραστηριοτήτων αὐτῆς ἀσκοῦνται ἐπὶ διεθνούς καὶ οἰκουμενικοῦ ἐπιπέδου. Ἀσκεῖ δὲ τὸν διάλογον τοῦτον καὶ τὴν διακονίαν αὐτῆς ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἀδιακρίτως, ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ὀλότητα καὶ ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καὶ τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ περιβάλλοντος.

Ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα ἐπαναλάβωμεν ὅσα ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου θέματος εἶχομεν εἶπει ἐνταῦθα τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1988 κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀνακηρύξεως ἡμῶν εἰς Ἐταῖρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας. Εἶχομεν ὑπογραμμίσει τότε, ὅτι:

«Τὸ ἔργο τῆς Ἀκαδημίας ἐντάσσεται μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἔργου καὶ τῆς δραστηριότητος τῆς Ὁρθοδοξίας γενικῶς καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰδικώτερα, πὺ δὲν περιορίζεται στὰ καθαρῶς θρησκευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἢ καὶ τὰ εὐρύτερα πνευματικὰ θέματα, ἀλλὰ βλέπει τὸν ἄνθρωπον ὡς ὀλοκληρωμένη ψυχοσωματικὴ ὄντοτητα καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας ὡς θεανδρικό καὶ ἐπομένως ὡς καλύπτον ὅλες τὶς

πτυχῆς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου στὴ γῆ καὶ στὸν οὐρανό, ἀπὸ τῆ γῆ πρὸς τὸν οὐρανό»³.

Καὶ εἶχομεν προσθέσει, ὅτι μὲ τὰ συνέδρια τῆς Ἀκαδημίας δίδεται μία «μαρτυρία μετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας στὰ μεγάλα σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα καὶ εἰδικῆς μερίμνης τῆς γιὰ τὴν κοινωνικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου, μερίμνης γιὰ τὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου μὲ παράλληλη ἀνάπτυξιν πραγματικῆς ποιότητος ζωῆς»⁴.

Κρίνομεν ὅμως ὅτι δὲν πρέπει νὰ μακρύνωμεν ἐπὶ πολὺ ἀκόμη τὸν λόγον, ἵνα μὴ καταπονήσωμεν ὑμᾶς ἔτι μᾶλλον. Περιοριζόμεθα, ὅθεν, εἰς δύο μόνον ἐπὶ πλεον τομεῖς δράσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας, τοὺς ὁποίους θεωροῦμε ἐξόχως σημαντικοὺς καὶ ἐπικαίρους· τὸν τομέα τῆς **Οἰκολογίας** καὶ ἐκεῖνον τοῦ **διαλόγου μετὰ τῆς συγχρόνου διανοήσεως**.

* * *

Ὡς γνωστόν, ἡ Ἐκκλησία ἐνθαρρύνει καὶ προωθεῖ σήμερον τὸν διάλογον ἐπὶ τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἔχει προσλάβει τὰς γνωστὰς τρομακτικὰς διαστάσεις. Τὰς συνέλαβεν ἤδη τὸ ἀλάνθαστον ποιητικὸν αἰσθητήριον τοῦ πάντοτε «ἀλαφιασμένου» καὶ ἀγρόπνου λαοῦ τῆς Κρήτης:

Ὅμορφη πὺ τὴν ἔκαμες
Θέ μου αὐτὴ τὴν πλάση,
μὰ ἔκαμες καὶ τὸν ἄνθρωπο,
γιὰ νὰ τὴν-ε-χαλάσει!

Θὰ καταντήσει πράγματι οἶονεῖ Ἀββαδῶν τῆς Ἀποκαλύψεως (9,11) ὁ ἄνθρωπος, «χαλαστής» ὁ φύλαξ τῆς θείας Δημιουργίας; Ἀπαγε τῆς βλασφημίας! Ἐπιβάλλεται, ἐπαγρύπνησις καὶ συντονισμένη δράσις. Ὁ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικὸς Θρόνος, ἔχων ἐπίγνωσιν καὶ τῆς οὐσίας τοῦ προβλήματος καὶ τῶν εὐθυνῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἔχει ἀναλάβει τὰς γνωστὰς πρωτοβουλίας. Ἡ δὲ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία τῆς Κρήτης, ἐνδιαφεροθεῖσα ἐξ ἀρχῆς τῆς λειτουργίας αὐτῆς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ὑπευθύνου καὶ δη-

3. Προσφώνησις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀνακηρύξεως αὐτοῦ εἰς Ἐταῖρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης, στὸ βιβλίον: Ἀλεξάνδρου Κ. Παπαδεροῦ, Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης, Ἡ πρώτη εἰκοσαετία..., Τέργτιος, Κατερίνη 1992, σελ. 31.

4. Αὐτόθι.

μουργικῆς σχέσεως μεταξύ ἀνθρώπου καὶ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἔσπευσε νὰ ἀνταποκριθῆ θετικῶς εἰς τὴν κλήσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριαρχείου. Καὶ ἱδρύσῃ τὸ **Ἰνστιτούτον Θεολογίας καὶ Οἰκολογίας**, τὸ ὁποῖον εὐλογοῦμεν καὶ προτρεπόμεθα τὰς Ἀρχὰς καὶ τὰ Ἀνώτατα Ἰδρύματα τῆς Κρήτης, ὅπως στηρίξουν τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ὅπως καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐτέρου Παρραρτήματος τῆς Ἀκαδημίας, ἤτοι τοῦ **Εὐρωμεσογειακοῦ Κέντρου Νεότητος**, εἰς τὰς προτεραιότητας τοῦ ὁποίου ἐντάσσεται καὶ ἡ οἰκολογικὴ παιδεία τῶν νέων ἐπὶ τοπικοῦ καὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου.

Ὁ ἕτερος τομεὺς ἀναφέρεται εἰς τὸν **διάλογον Ἐκκλησίας καὶ διανοήσεως**.

Ὁ βασικὸς καὶ πρωτοποριακὸς οὗτος στόχος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας ἔλαβε τὴν ἐμπροσθεν θέσιν μεταξύ τῶν προτεραιοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἐτέθησαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ προωθήθησαν μετὰ συστήματος καὶ ζήλου. Ἐκ τῶν 1380 καὶ πλέον συνεδρίων, τοπικῶν καὶ διεθνῶν, τὰ ὁποῖα ἔχει ὀργανώσει ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία μέχρι σήμερον, μέγα ποσοστὸν ἔχει ἀφιερωθῆ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως εἰς τὸν ὑψηλὸν τούτον στόχον. Δι' ὃ καὶ λίαν εὐχαρίστως μὲν, οὐχὶ δ' ὁμως καὶ μετ' ἐκπλήξεως ἐπληροφορήθημεν μόλις προσφάτως, ὅτι τὸ Βραβεῖον Nobel τῆς Ἰατρικῆς τοῦ λήγοντος ἔτους ἐδόθη εἰς τρεῖς διακεκομμένους Βιολόγους, οἵτινες ἀπὸ ἐτῶν συμμετέχουν εἰς τὰ παγκοσμίως γνωστὰ συνέδρια Βιολογίας καὶ Γενετικῆς, τὰ λαμβάνοντα χώραν ἐν τῷ Ἰδρύματι τούτῳ. Ἐπιπλέον ὅτι καὶ τὸ Βραβεῖον Nobel Εἰρήνης τοῦ 1995 ἀπενεμήθη εἰς τὴν εὐφήμεως γνωστὴν διεθνὴ ἀντιπυρηνικὴν Ὀργάνωσιν Pugwash (Πάγκουας), ἡ 44ῃ Συνέλευσις τῆς ὁποίας ἐφιλοξενήθη ἐνταῦθα τὸν Ἰούλιον τοῦ παρελθόντος ἔτους, καθὼς καὶ εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ὀργανώσεως Καθηγητὴν Joseph Rotblat, ὅστις καὶ ἐφύτευσε ἐπ' εὐκαιρίᾳ τὸ μεταξύ παλαιοῦ καὶ νέου κτιρίου τῆς Ἀκαδημίας ἀναπτυσσόμενον ἤδη δένδρον τῆς ἐλιᾶς, τοῦ ἀρχεγόνου τούτου καὶ βιβλικοῦ συμβόλου τῆς εἰρήνης. Καὶ ἀσφαλῶς οἱ ἀνωτέρω δὲν ἦσαν οἱ μόνοι ἄξιοι τοιαύτης ἐπιβραβεύσεως μεταξύ τῶν χιλιάδων ἐπιστημόνων ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, τοὺς ὁποίους ἔχει συνδέσει μετὰ τῆς Κρήτης ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία καὶ ἔχει προσφέρει εἰς αὐτοὺς τὴν δυνατότητα γνωριμίας μετὰ τὴν λαμπρὰν ἱστορίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Μεγαλονήσου, μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν λαὸν αὐτῆς.

Τὰ ἀνωτέρω εἶναι δείγματα τοῦ γεφυροποιοῦ ῥόλου, τὸν ὁποῖον ἀσκεῖ ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία μεταξύ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου μάλιστα δὲ ἐκείνου, ὅστις, ἐξιχνιάζων διὰ τῆς γνώσεως πολλὰ τῶν μυστικῶν τοῦ κόσμου τούτου, δυσκόλως ἀποδέχεται τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀγνωσίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία προτρέπει εἰς ταπείνωσιν καὶ σιγὴν.

Ἡ πρὸ διετίας ἐπαξία βράβευσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ Ἰδρύματος τῆς Χώρας, ἐγένετο διὰ τὸ σύνολον βεβαίως τοῦ ἔργου αὐτῆς, πρωτίστως ὁμως διὰ τὸν ὡς ἄνω ἐπιτυχῆ διάλογον μετὰ τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κοινότητος καὶ τῆς διανοήσεως ἐν γένει.

Ἡ δραστηριότης τῆς Ἀκαδημίας καταδεικνύει ἐπιπλέον πόσα σημαντικὰ διὰ τὴν τοπικὴν κοινωνίαν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος δύναται νὰ ἀποφέρει ἡ συνεργασία πνευματικῶν Ἰδρυμάτων, ὡς τὸ παρὸν, μετὰ τῶν Πανεπιστημίων τῆς Χώρας, ἄλλων ἐπιστημονικῶν Ὀργανισμῶν καὶ διακεκομμένων ἐπιστημόνων τῆς ἡμεδαπῆς καὶ ἀλλοδαπῆς.

Πάντα ταῦτα, ἀγαπητοί, εἶναι δείγματα τῆς εὐλογίας, τὴν ὁποῖαν χορηγεῖ ὁ Θεὸς πλουσίως ἐκεῖ, ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἐξέρχεται «ἀπὸ τῶν στενῶν ὁρίων», καὶ ὅπου ἡ διανόησις συγκατανεύει εἰς διάλογον μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατορθοῦται ὑπέρβασις τῶν κατ' αὐτῆς προκαταλήψεων.

Ὑπογραμμίζομεν ἰδιαίτερος τὸν διὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας ἀσκούμενον διάλογον τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς συγχρόνου διανοήσεως καὶ εὐλογοῦμεν πατρικῶς τὸ δυσχερές, πλὴν θεάρεστον τοῦτο ἔργον σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπειδὴ πιστεύομεν ἀκραδάντως, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιάζον προνόμιον καὶ ἐξειδικιασμένην ἀποστολὴν τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδοξίας σήμερον. Διότι καὶ οἱ ξένοι παραδέχονται πλέον ὅσα οἱ Ὁρθόδοξοι πάντοτε ἐγνώριζον καὶ ἐσέβοντο· ὅτι δηλ. ἡ Ὁρθοδοξία διετήρησε σταθερῶς τὴν παράδοσιν τῶν μεγάλων Ἑλλήνων κυρίως Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες συνήρπασαν τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν καὶ ἀνεβίβασαν αὐτὴν εἰς δυσθεώρητα ὕψη στοχασμοῦ, ὅπου ἐτελεσιουργήθη ἡ μυστηριακὴ συνάντησις τοῦ πρὸς τὰ ἄνω ἐν ἀναζητήσῃ ἐκτινασσομένου ἀνθρωπίνου νοοῦ καὶ τοῦ πρὸς τὰ κάτω φιλανθρώπως συγκαταβαίνοντος Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἡ τοιαύτη ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ πραγματουμένη ὄντως διαλογικῇ συνυφῆ καὶ κοινωνία προφυλάσσει τὴν σκέψιν τῶν Ὁρθοδόξων τόσο ἀπὸ τὸν Σχολαστικισμόν τῆς ρωμαιοκαθολικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Ὁρθολογισμόν τῆς προτεσταντικῆς νοοτροπίας. Προφυλάσσει, τοῦτέστιν, ἀπὸ τὰς ἀκρότητας ἐκείνας, αἵτινες προκαλοῦν τὴν ἐν τῇ οὐσίᾳ ὅλως ἀναιτιολόγητον διάστασιν μεταξὺ πίστεως καὶ διανοήσεως, τὴν διάστασιν, δηλονότι, ἣτις πρωτίστως εὐθύνεται διὰ τὰς πλέον καταστροφικὰς πλάνας τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ ἐξῆς.

Φρονοῦμεν πεποισθότως, ὅτι ὁ προσανατολισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ ποιότης τῆς ζωῆς κατὰ τὸ ὄρατὸν μέλλον θὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν βαθμὸν ὑπερβάσεως τῆς διαστάσεως ταύτης. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης ἔχει καταδείξει ἐν προκειμένῳ ὁδὸν προεκτείνουσας ἀσφαλῶς πρὸς τὸ μέλλον τὴν δεδοκιμασμένην ἐλληνορθόδοξον πορείαν καὶ πνευματικὴν ἐμπειρίαν. Ὅδόν, τὴν ὁποίαν δύνανται καὶ καλοῦνται, ἵνα ἐμπιστευθῶσιν ἔτι μᾶλλον ἢ τε Ἐκκλησία καὶ ἡ διανόησις τῶν Ὁρθοδόξων, ἵνα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης πορευόμενοι, μαρτυρήσωσι ἐνώπιον τοῦ συγχρόνου κόσμου τοῦ κατακερματισμοῦ, τῶν διαστάσεων καὶ τῶν διασπάσεων, τὴν ἐνδοτάτην ἐνότητα, τὴν ἐνυπάρχουσαν ἐν τῷ ὑλικῷ κόσμῳ θεία βουλήσει καὶ τὴν κατορθουμένην ἐν τῷ πνευματικῷ διὰ τῆς διαλογικῆς κοινωνίας.

Μακαριώτατε, Ἱερώτατοι ἀδελφοί, ἐντιμότεροι, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά!

Εἶπομεν κατὰ τὴν ἐνθρόνισιν ἡμῶν ὡς Πατριάρχου, ὅτι προτιθέμεθα, ἵνα ἀξιοποιήσωμεν ἔτι μᾶλλον τὰ Ἱδρύματα τῆς Ἐκκλησίας, ἐν οἷς καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν τῆς Κρήτης. Καὶ πράττομεν τοῦτο ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ πάντοτε ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ Γένους, τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ὅλης Ὁρθοδοξίας. Διαπιστοῦμεν ὁμῶς λίαν εὐχαρίστως, ὅτι ἡ παρούσα θαυμασία αἴθουσα, αἱ λοιπαὶ ἐγκαταστάσεις καὶ ὁ ἄριστος ἐξοπλισμὸς δύνανται νὰ ἐξυπηρετήσουν πολυπληθέστερα καὶ ἠῤῥημένων ἀπαιτήσεων συνέδρια. Τοῦτο μεγάλως διευκολύνει τοὺς προγραμματισμοὺς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ γενικώτερον τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν οἰκογενείας. Χαίρομεν ἐπιπλέον, βλέποντες ὅτι ὄλο-

κληροῦται καὶ ἡ εὐρύχωρος Βιβλιοθήκη τῆς Ἀκαδημίας, χάρις εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ διακεκριμένου Ἀμερικανοῦ συγγραφέως Robert Fulghum (Φούλτζαμ), ὅστις διὰ τε τῆς πρὸς τὸ Ἴδρυμα ἀγαθῆς διαθέσεως αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς παρουσίας τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀπόψε εἰς τὴν Αἴθουσαν ταύτην, ἐπιβεβαιώνει ὅσα εἶπομεν ἀνωτέρω περὶ τῆς καλλιεργουμένης διὰ τῆς Ἀκαδημίας δημιουργικῆς σχέσεως τῆς συγχρόνου διανοήσεως μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Χαιρετίζομεν ἀμφοτέρους ἐγκαρδίως.

Χαίρομεν ἐπὶ πᾶσι τούτοις. Καὶ συγχαίρομεν εὐχαριστοῦντες πᾶσι, τοῖς καθ' οἰονδήποτε τρόπον συντελοῦσιν εἰς τὴν προκοπὴν ἐνὸς Ἰδρυματος, ὡς ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει νὰ εἶπωμεν

Κρήτες, δύνασθε νὰ εἴσθε ὑπερήφανοι! Καὶ νὰ καυχᾶσθε, ὡς καυχᾶται ἐν Κυρίῳ ἡ Ἐκκλησία. Αὐτῷ ἡ δόξα!

Ἵμῖν, Ἱερώτατε καὶ ἀγαπητὲ Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας, μακρότης ἡμερῶν ἐν ὑγιείᾳ καὶ δημιουργικῇ, ὡς πάντοτε, δράσει. Εὐχὴ δὲ καὶ Πατριαρχικῇ εὐλογία μετ' ἀγάπης πατρικῆς πρὸς πάντας τοὺς Διοικοῦντας καὶ ἐργαζομένους εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν, τὸ μέλλον τῆς ὁποίας εὐχόμεθα λαμπρότερον τοῦ φωτεινοῦ παρελθόντος. Ἡ δὲ χάρις, ἡ εἰρήνη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἡμῶν εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν!

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

- ★ **ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ**
- ★ **ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ**, ἀγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (ἐξήγηση τοῦ ἱεροῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος).
- ★ **ΝΑ ΣΑΣ ΖΗΣΕΙ.. Μιά προσέγγιση στοῦ μυστήριου τοῦ Βαπτίσματος** (Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου).
- ★ **ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ**,
(βιβλίο πού ἀναφέρεται καὶ στοῦ Βάπτισμα τῶν νηπίων), νῦν Μητροπ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου.

ΧΡΥΣΟΥΝ ΙΩΒΗΛΑΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΔΡΑΜΑΣ κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ (1945-1995)

Τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Δράμας κ. Διονύσιον τίμησαν ἡ Νομαρχία καὶ ὁ Δήμος Δράμας διὰ σειρᾶς ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων μὲ τὴν εὐκαιρία συμπληρώσεως πεντηκονταετοῦς Ἐκκλησιαστικῆς Διακονίας καὶ τριακονταετοῦς Ποιμαντορίας αὐτοῦ εἰς τὴν ἀκριτικὴν περιοχὴν τῆς Δράμας.

Τὴν Κυριακὴν 19ην Νοεμβρίου 1995 ἐτελέσθη Πανηγυρικὴ θεία Λειτουργία εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου μὲ τὴ συμμετοχὴν τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν: Λαγκαδά, Ν. Κρήνης, Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως, Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, Ἀλεξανδρουπόλεως, Τρίκκης καὶ Σταγῶν, Ἰερισοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους, Ἐδέσσης, Ἐλευθερουπόλεως, Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος, Σερρών καὶ Νιγρίτης, Βερροίας καὶ Ναούσης, Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Διαυλείας κ. Δαμασκηνοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ ὠμίλησε καταλλήλως, ἀναγνωσθέντων μετὰ ταῦτα συγχαρητηρίων Γραμμάτων τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καὶ τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ, ἐκ προσώπου τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἠκολούθησε τιμητικὴ ἐκδήλωσις εἰς τὸ Νομαρχιακὸν Μέγαρον Δράμας κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Νομάρχης καὶ ὁ Δήμαρχος Δράμας ἀνέπτυξαν τὴν ἀξιολόγον δρᾶσιν τοῦ Σεβασμιωτάτου εἰς τὸν εὐαίσθητον αὐτὸν χώρον τόσον εἰς τὸν ἐκκλησιαστικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸν κοινωνικὸν καὶ ἐθνικὸν τομέα. Σειρᾶ ὁμιλητῶν περιέγραψε τὸ ἔργον τοῦ Σεβ. εἰς τὴν Ἀρναίαν καὶ τὴν Ἐδεσσαν ὅπου οὗτος εἰργάσθη πρὸ τῆς εἰς Ἀρχιερέα ἀναδείξεώς του ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Δράμαν. Αἱ ἑορταστικαὶ ἐκδηλώσεις ἐπερατώθησαν μὲ γεῦμα τὸ ὁποῖον παρέθεσε ἡ Νομαρχία καὶ ὁ Δήμος Δράμας πρὸς τιμὴν τοῦ τιμωμένου Μητροπολίτου, αἱ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποῖου ἐκδηλώσεις τῶν ἐπισήμων καὶ τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ ἦσαν ἰδιαίτερος θερμαὶ καὶ ἐγκάρδιοι.

Ἐν συνεχείᾳ παρατίθενται κατὰ σειρὰν αἱ ἐκφωνηθεῖσαι ὁμιλίαι, προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις:

Ὁ Θεοφ. Διαυλείας κ. Δαμασκηνὸς ὁμιλῶν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν.

Κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ὠμίλησεν ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Δαμασκηνός, εἰπὼν τὰ ἐπόμενα:

«Τῇ γὰρ χάριτι ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθαι».

Σεπτὴ χορεία τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν,
Τίμιον πρεσβυτέριον,
Εὐσεβεῖς ἄρχοντες,
Λαὲ τοῦ Κυρίου ἐκλεκτὲ καὶ ἠύλογημένε,

Σαφῆς, διδακτικὸς, ἀποκαλυπτικὸς καὶ καθοδηγητικὸς ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀναλύει εἰς τὴν σήμερον ἀναγνωσθεῖσαν ἀποστολι-

κὴν περικοπὴν κατὰ τρόπον ἀριστοτεχνικὸν τὴν σχέσιν μεταξὺ ἔργων καὶ πίστεως καὶ τὸν ῥόλον, τὸν ὁποῖον διαδραματίζει εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν ἢ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὅ,τι λοιπὸν ἔχομεν εἶναι δῶρον καὶ προσφορὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. «Τί ἔχει ὁ οὐκ ἔλαβες;» ἐρωτᾷ ἓνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν τοῦ Ὁ Ἀπόστολος. Ὁ δὲ Κύριος διὰ γραφίδος τοῦ Ἠγαπημένου μαθητοῦ του διασαφιστὸς «οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με, ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτὸν» (Ἰω. στ' 44). Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκείνη λοιπὸν ἢ γονιμοποιούσα ἐντὸς τῶν ψυχῶν μας καὶ αὐξάνουσα τοὺς πόθους τοὺς ἀγίους καὶ καθοδηγοῦσα ἡμᾶς εἰς τὰς πράξεις τῆς ἀρετῆς.

Διὰ τὴν ἐνεργοποίησιν ὁμως αὐτῆς τῆς Χάριτος καὶ τὴν εὐεργετικὴν καὶ σωστικὴν δι' ἡμᾶς ἐπίδρασίν της ἀπαιτεῖται ζωντανὴ πίστις, ἢ ὁποῖα εἶναι ἢ βασικὴ προϋπόθεσις τῆς οἰκειώσεως τῆς Θείας Χάριτος· εἶναι ὁ μυστικὸς ἀγωγὸς διὰ τοῦ ὁποῖου διοχετεύεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸ «ὔδωρ τὸ ζῶν», ὁ χυμὸς τῆς οὐρανόθεν εὐλογίας. Δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἢ πίστις; Τότε ὁ ἀνθρώπος εἶναι νεκρὸς. Καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν ἔρχεται οὔτε ἐνεργεῖ εἰς ψυχικῶς νεκροῦς. Ἀλλὰ καὶ ἡ πίστις αὕτη ἢ ὁποῖα ἐκδηλοῦται ὡς ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν μεταποιουμένη εἰς ἀγάπην πρὸς τὸν συνάνθρωπον πάλιν δῶρον Θεοῦ εἶναι καὶ τὴν παρέχει ὁ Θεὸς ὅταν διαπιστώσῃ εἰς τὸν ἀνθρώπον καλὴν διάθεσιν καὶ πόθον ἱερόν. Ὅταν ὑπάρχῃ ἀπόλυτος ταῦτις τοῦ ἀνθρωπίνου θελήματος πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τότε ἡ πίστις αὕτη ἀκολουθεῖ ὡς ἡ ἐπιβράβευσις τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἀνθρώπου· «ὁ Θεὸς γὰρ ἐστὶ ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας» (Φιλιπ. β' 13).

Ὁ γνησιώτερος ὁμως τρόπος ἐκδηλώσεως τῆς ζωντανῆς πίστεως εἶναι τὰ ἔργα τὰ καλά· «οὕτω καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχη, νεκρὰ ἐστὶ καθ' ἑαυτὴν» (Ἰακ. β' 17). Αὕτη εἶναι ἢ φυσιολογικὴ πορεία τοῦ πιστοῦ, ἀπὸ τὴν πίστιν νὰ χωρῇ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης. Χρυσὴ ἄλλοις τὴν ὁποῖαν κατεργάζεται ὁ θεὸς τεχνίτης μέσα εἰς τὸ ἐργαστήριον τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Πλὴν ὁμως τὰ ἔργα μόνον δὲν δίδουν εἰς τὸν ἀνθρώπον τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν δικαίωσιν καὶ τὸν παράδεισον. Εἶναι τόσον ἀσήμαντος ἢ ἀρετὴ μας καὶ τόσον πτωχὰ τὰ ἔργα μας ὥστε ὁ Εὐαγγ. Λουκᾶς νὰ μᾶς προτρέπη

«οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσῃτε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν λέγετε ὅτι δούλοι ἀχρεῖοὶ ἐσμεν, ὅτι ὁ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν» (Λουκ. ιζ' 10).

Χάρις Θεοῦ, πίστις ἐναργῆς, ἔργα οἰκοδομῆς καὶ ἀγάπης εἶναι τὸ τρίπτυχον τῆς σημερινῆς θεματολογίας τῆς ἀποστολικῆς περικοπῆς. Ἀλλὰ ἢ πίστις, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ἢ ὀρθοδοξία δὲν εἶναι ἓνα οἰοδήποτε φιλοσόφημα ἢ μία θεωρία ἐκ τῶν πολλῶν αἰ ὁποῖα ἐπιχειροῦν νὰ δώσουν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἀναζητήσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Εἶναι τρόπος καὶ στάσις ζωῆς. Εἶναι βίωμα. Εἶναι μυστήριον. Ὁ ἀνθρώπος ἀτενίζει τὸν Θεόν, συνομιλεῖ μετ' Αὐτοῦ κατὰ Χάριν, κοινωνεῖ ὡς ὑπερβασίς μετ' τὴν ἐν χρόνῳ καὶ χώρῳ καὶ ἐντὸς τῆς ἱστορίας ἐπιφάνειαν τοῦ Θεοῦ. Ὡς πνεῦμα μετέχει, συνδιαλέγεται καὶ κοινωνεῖ μετ' τὸν ὑπερβατικὸν κόσμον, τοῦ ὁποῖου δὲν αἴρει τὴν μεταφυσικότητα, ἀλλὰ οἰκειοῦται αὐτὴν μεταφυσικῶς καὶ αὐτὸς διὰ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων του, καὶ ἀτενίζει τὰ πάντα ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς αἰωνιότητος, πρὸς τὴν ὁποῖαν κατευθύνεται «προσέχων ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν» (Β' Πέτρο. α' 19).

Χάρις Θεοῦ, πίστις ἐναργῆς, ἔργα οἰκοδομῆς καὶ ἀγάπης εἶναι ὁμως καὶ τὸ τρίπτυχον τῆς προσωπικότητος τοῦ σήμερον τιμωμένου ἀγγέλου τῆς ἐν Δράμα Ἐκκλησίας, πολιοῦ Μητροπολίτου Διονυσίου, κατὰ κόσμον Κυράτσου, ὑπὲρ οὗ γηθοσύνως προσφέρεται ἡ Θεία αὕτη Εὐχαριστία, ἐν συναγωγῇ κλήρου τε, ἀρχόντων καὶ λαοῦ, τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ὑπ' αὐτοῦ τριακονταετοῦς εὐκλεοῦς ἀρχιερατείας καὶ πεντηκονταετοῦς θεοφιλοῦς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας.

Ἄν καὶ ὁ χρόνος εἶναι ἔννοια σχετικὴ ἐνῶ ἢ αἰωνιότης εἶναι ἀπόλυτος, προσιδιάζουσα εἰς τὸν ἀναρχον καὶ ἀγέννητον Θεόν, εἰς τὸν χώρον τῆς Ἐκκλησίας ζῶμεν τὴν αἰωνιότητα ἐν τῇ Θεῷ Εὐχαριστίᾳ καὶ μάλιστα μυστηριωδῶς ὡς ζῶντα καὶ ὑπάρχοντα τὰ παρελθόντα, τὰ παρόντα καὶ αὐτὰ τὰ μέλλοντα. Διὸ καὶ ἢ προσωπικὴ πορεία ἐκάστου εἶναι εὐκαιρία μεταβάσεως εἰς τὴν υἰοθεσίαν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ἄλλοις λόγοις, εἰς τὴν αἰωνιότητα. Δίδοντες, τὸ λοιπὸν, εἰς τὸν χρόνον μας τὴν διάστασιν, ἥτις τῷ ἀρμόζει, βιοῦμεν καθ' ἑκάστην στιγμὴν μέρος τῆς αἰωνιότητος, διὰ τῆς ὑπευθυνότητος, τῆς συνεπειᾶς, τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ζωὴν, πρὸς τὰς

ἀξίας τῆς ζωῆς καὶ ἀπολαμβάνομεν ἐν πίστει καὶ ἔργοις ἀγαθοῖς τὴν Θεϊαν Χάριν, τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ. Ἐπιτελοῦντες ἰωβηλαῖα παρόμοια τοῦ σημερινοῦ ἡμεῖς οἱ ἐπιγενόμενοι ἀρνούμεθα διδάγματα χριστιανικῆς βιοτῆς καὶ μαρτυρίας, προϊόντα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα προβάλλονται ἡμῖν εἰς «πρόκλησιν» μιμήσεως καὶ περαιτέρω προσπαθείας οὐχ ἦπτον ὁμως εἰς ἐνδειξιν μεῖζονα «ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τοῦ ὑπερβάλλοντος πλούτου τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐν χρηστότητι Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. β' 7). Οὕτως οὖν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας Διονύσιος, δῶρον τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, προάγει ἡμᾶς εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς δόξαν ἀκατάπαυστον τοῦ Μεγάλου Δωροδότου Χριστοῦ.

Γεννηθεὶς ἐν Ἀρναίᾳ Χαλκιδικῆς τὸ 1923 ὁ τιμώμενος Ἀρχιερεὺς ἔλαβε τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ συνδεθεὶς πνευματικῶς μετὰ δύο μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν μορφῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τοῦ Ἱερισσοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Διονυσίου. Καρεῖς μοναχὸς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κουτλουμουσίου τοῦ Ἀγίου Ὁρους μετονομασθεὶς Διονύσιος ἐχειροτονήθη παρὰ τοῦ δευτέρου πρὸ πενήκοντα ἀκριβῶς ἐτῶν διάκονος, λαβὼν τὸν πρῶτον τῆς Ἱερωσύνης βαθμὸν εἰς μίαν ἐποχὴν δύσκολον, καθ' ἣν ἡ πατρις ἐμπερίστατος ὡς φοῖνιξ ἀνεγεννᾶτο ἐκ τῆς τέφρας καὶ ὁ ὀρθόδοξος λαὸς τῆς ἠγωνίζετο διὰ τῆς πίστεως τὴν ἐλευθερίαν καὶ τῆς Μακεδονίας τὴν ἐλληνικότητα.

Δῶρον τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ὁ Παναγ. Κυράτσος ἀπεκρίθη ἐν ἔργοις ἀνεπιφυλάκτως καὶ ἐν πλήρει συναίσθησει καὶ συνειδήσει, εἰς τὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου «ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεὸν σου ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Ἐκληρονόμησε παρὰ τῶν εὐσεβῶν αὐτοῦ γονέων τὰς ἀρετὰς τῆς πίστεως καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ἀπὸ τοῦς πνευματικῶς του Γέροντας μακαριστοῦς νῦν, Σωκράτην καὶ Διονύσιον, τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἦθος, τὸ φιλομοναχικὸν ἰδεώδες, τὴν ὑπακοὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Χειραγωγηθεὶς παρὰ τοῦ δευτέρου τῶν προμνημονευθέντων εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ καταπετάσματος εἰς τὰ «ἅγια τῶν ἁγίων» ἡ νεανικὴ του καρδιὰ ἐσφυρηλατήθη καὶ ἠσκήθη εἰς τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ταπεινῶσιν, εἰς τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν ἐπιείκειαν, εἰς τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν τόλμην.

Διάκονος ὢν, κατόπιν ἐπιτυχῶν ἐξετάσεων εἰσήχθη εἰς τὴν τότε τὸ πρῶτον λειτουργήσασαν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀποφοιτήσας αὐτῆς τῷ 1949, ἀριστοῦχος. Ἄριστα οὕτως ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένος χειροτονεῖται τὸ ἐπόμενον ἔτος Πρεσβύτερος καὶ ἀκολουθεῖ τὸν Γέροντα Μητροπολίτην του εἰς τὴν νέαν αὐτοῦ ἑπαλξιν τὴν ἱστορικὴν Ἑδεσσαν, τῆς ὁποίας οὗτος τοῦς πνευματικῶς οἴακας ἀναλαμβάνει τὸ ἔτος 1951. Ὑπὸ τοιοῦτον λοιπὸν ἐμπνευσμένον, μεγαλόφρονα καὶ διαπρεπῆ Ἱεράρχην, ἀγωνισθέντα ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ τέκνων καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος, πολλὰ ἐδίδαχθη ὁ ἐν τῷ μεταξὺ ἀναλαβῶν καθήκοντα Ἱεροκήρυκος καὶ Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἑδέσσης, Ἀρχιμ. Διονύσιος. Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν αὐτόθι ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν του ὁ νεαρὸς τότε κληρικὸς μετ' ἐπαινετῆς ὄντως δραστηριότητος πρωτοστατεῖ εἰς πάσαν ἐκδήλωσιν ἐκκλησιαστικὴν, ἐθνικὴν, ὀργανωτικὴν, κηρυκτικὴν τῆς Μητροπόλεως ἐκείνης, ἐπὶ τὴν διακυβέρνησιν τῆς ὁποίας, διὰ μέσου τῆς μακρᾶς αὐτῆς ἱστορίας ἀνήλθον εὐκλεεῖς Ἱεράρχαι, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ ὡσπερ ἀστῆρες λαμπροί, λαμπρῶς ἐπανατέλλοντες. Διαπνεόμενος ὑπὸ ὑψηλῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκπολιτιστικῶν ἐμπνεύσεων, ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἑδέσσης, ἐχώρει σταθερῶς ἔχων ὡς ἰδανικὸν αὐτοῦ τὸ «Αἰὲν ἀριστεύειν», ὅπερ ἀποτελεῖ ἴδιον ἀνδρῶν ὑπὸ ἀγωνιστικοῦ πνεύματος ἐμφορομένων, οἵτινες ὄντες σπουδαῖοι σπουδαίως τοποθετοῦνται ἐνώπιον τῆς ἱστορίας.

Ἡ ἀποδοτικὴ, εἰς ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐθνικὰ ἐπιτεύγματα καὶ ὀφέλη, δρᾶσις τοῦ Διονυσίου ὠδήγησε τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς ἀπόφασιν περὶ προαγωγῆς αὐτοῦ εἰς Μητροπολίτην Δράμας, ἐν ἔτει 1965, εἰς ἐποχὴν μάλιστα καθ' ἣν ἔκρυθμος κατάστασις καὶ ἀναβρασμὸς εἶχεν διασαλεύσει τὴν φιλήσυχον καὶ γαληνιαίαν πορείαν τῆς ἱστορικῆς ταύτης καὶ παλαιφάτου Μητροπόλεως.

Χειροτονηθεὶς πρὸ τριάκοντα ἀκριβῶς ἐνιαυτῶν Ἀρχιερεὺς εἰς ἡλικίαν μόλις τεσσαράκοντα δύο ἐτῶν, ὁ Δράμας Διονύσιος ἐπὶ τοῦ προκεχωρημένου τούτου φυλακίου τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ ἐλληνισμοῦ, ἐπεδόθη εἰς ἀγῶνα φιλότιμον καὶ ἀνάλωσιν διὰ τὴν εἰς Θεὸν προκοπὴν τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῷ ποιμνίου, διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τρωθέντος κύρους τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ἐκ βάρων ἀναστήλωσιν τῶν ἐκ

τῶν βαρβάρων λεηλατηθεισῶν καὶ καταστραφεισῶν ὀλοσχερῶς Ἱερῶν Μονῶν τῆς ἐπαρχίας του Εἰκοσιφοινίσσης καὶ Ἀναλήψεως Δράμας καὶ τὴν στελέχουσιν των δι' ἀξιολόγων μοναστικῶν ἀδελφοτήτων, οὕτως ὥστε ἐν τῇ εὐαισθητῇ ταύτῃ περιοχῇ ὡς φάροι τηλαυγεῖς νὰ ἀκτινοβολοῦν «φῶς Χριστοῦ», διὰ τὴν λειτουργίαν ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων καὶ κατασκηνώσεων, διὰ τὴν ἀνακαίνισιν καὶ ἀνέγερσιν Ἱερῶν Ναῶν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπαρχίας του, διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἱεροῦ του κλήρου, διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἐπωμισθέντων τὸ κατηχητικὸν ἔργον στελεχῶν, ἀναλισκόμενος καθ' ἡμέραν Χάριτι Θεοῦ εἰς ἔργα ἀγάπης καὶ εὐποιΐας, εἰς οἰκοδομὴν πίστεως ὀρθοδόξου.

Ἀλλὰ τὸ εὐεργετικὸν ἔργον τοῦ τιμωμένου Ἀρχιερέως ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὸν ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας εὐρύτερον χῶρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Στενὸς συνεργάτης τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ πρωτοστατεῖ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ προβολὴν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, συμμετέχει ὡς Πρόεδρος διαφόρων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, ἐνισχύει τοὺς ἐπιτελεῖς τῶν Συνοδικῶν Γραφείων διὰ τῆς πολυτίμου ἐμπειρίας του καὶ τῆς πολυμέρου καταρτίσεώς του. Ἐκπροσωπεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐκκλησιαστικὰς ἀποστολάς, ἐν ἀλλοδαπῇ, ἐνεργῶς ἐργάζεται, ἀπὸ φιλομοναχικὸν ζῆλον, διὰ τὴν πρόδοτον τῆς ἀγιορειτικῆς πολιτείας, μετασχῶν εἰς ἐξουχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκδίδει σειρὰν ἐποικοδομητικῶν βιβλίων καὶ ἀρθρογραφεῖ εἰς ἐκκλησιαστικὰ περιοδικά. Ἀπολαμβάνει τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς ἐν Κων/λει Μητροῦς Ἐκκλησίας, καὶ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἀγάπης τοῦ πιστοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας του καὶ τῶν ἐκάστοτε ἀρχῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν μετὰ τῶν ὁποίων συνεργάζεται ἀρμονικῶς ἀπὸ τῆς ἐπάλλξεως ταύτης διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸν Ἑλληνισμόν.

Αἰσθάνομαι τῇ ἀληθείᾳ «ὅτι εἰς μῆκος προήλθεν ὁ λόγος», ἀλλὰ τῆς προσωπικότητος τοῦ πολιοῦ καὶ γεραροῦ ἐπαινουμένου εἶναι ἀπόρροια, ὅστις προσέθετο ἐνώπιον τῆς Ἱστορίας «πολλὰς ἀφορμὰς λόγων καὶ ἐγκωμίων» καὶ διὰ τὸν ὅποιον ἀρμόζουσιν ἀσφαλῶς οἱ ὠραῖοι καὶ ἐπιγραμματικοὶ τοῦ Γρηγορίου Νύσσης λόγοι: «ἠϋξῆσεν ἡμῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἀποστόλων, αὐ-

τὸς συγκαταριθμηθεῖς τοῖς Ἀποστόλοις, εἴλκυσαν γὰρ οἱ ἅγιοι πρὸς ἑαυτοὺς τὸ ὁμότροπον, τὸν ἀθλητὴν τὸν στεφανίτην οἱ στεφανίται, τὸν ἀγνὸν οἱ ἀθληταί, τὸν κήρυκα τοῦ Λόγου οἱ ὑπηρέται τοῦ Λόγου».

Προκειμένου ὁμως περὶ τοιοῦτου ἀληθῶς ἐξέχοντος ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς ἢ περὶ τὸν λόγον φειδώ, καὶ δὴ καὶ εἰς γεγονὸς οὐχὶ σὺνήθες, ὡς τὸ Ἰωβηλαῖον τοῦτου, οὐ μόνον καθ' ἡμᾶς ἐπιτρεπτὴ δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐφάμαρτος ἀκόμη ἐλέγχεται καὶ λίαν εὐλόγως.

Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ἢ σπανία ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ μόρφωσις, ἦν ὅσον ἐλάχιστοι ἐκ τῶν συγχρόνων Θεολόγων κατέχει, ἀπέβη ὁ μεγαλόφωνος καὶ διαπρῦσιος κήρυξ, ὅτι ὁ Ποιμενάρχης τῆς τῶν Δραμιτῶν παροικίας τιμᾶται παρὰ πάντων, διὰ «τὸ μέγεθος τῆς παιδείας, τὸ ἐνθεον τοῦ φρονήματος, τὴν χρηστότητα τοῦ ἤθους, τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἀκοίμητον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος ἀγάπην».

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἢ σύνεσις, τὸ μειλίχιον τοῦ χαρακτηῆρος, ἢ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας εἰς τὰς παραδόσεις, τὰ θέσμια, ὅσια καὶ ἱερὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας προσήλωσις καὶ ἐμμονὴ καὶ, γενικῶς εἰπεῖν, ἢ ἐν παντὶ θεοφιλῆς αὐτοῦ πολιτεία ἀνύψωσαν αὐτὸν εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους ἀναβαθμοὺς τοῦ πνεύματος καὶ οὕτω κατέλαβεν οὐχὶ ἀπλῶς περιφανῆ, ἀλλὰ πρωτεύουσαν ὅλως θέσιν εἰς τὴν συνειδησιν τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας Ἀρχιερατικῆς χορείας.

Ἐκ παραλλήλου ὁμως πρὸς τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ θεολογικὴν κατάρτισιν, παρὰ πάντων ἀναγνωρίζεται αὐτῷ καὶ τὸ τῆς προβλεπτικότητος χάρισμα, ἀπαύγασμα καὶ τοῦτο σπανίας ἰκανότητος καὶ γνώσεως τοῦ παρελθόντος.

Οὕτως ἤρξατο καὶ πάλιν τοῦ περιλάμπρου τοῦ ἔργου, αἱ δαψιλεῖς τοῦ ὁποίου ἐκφάνσεις εἰς ὅλους συλλήβδην τοὺς τομεῖς τῆς πολυπλευροῦ Ἀρχιερατικῆς αὐτοῦ διακονίας τανῦν προτίθενται, ἐν πλήρει ἀπεικονίσει, ἐνώπιον ὑμῶν καὶ ἡμῶν, καὶ διὰ τῆς ἱστορίας προβάλλονται εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Ἀλλὰ, καὶ ἐὰν ὁ Διονύσιος κατέλαβεν ἐπαξίως ὅλως ἰδιάζουσαν καὶ ἐξαίρετον θέσιν μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ πεπνυμένων Ἀρχιερατικῶν μορφῶν τῆς καθ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας, διὰ τὰς πολλαπλὰς καὶ πολυτίμους αὐτοῦ προσφορὰς εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς κοινωνίας, πα-

ραλλήλως όμως και η θέσις αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν τομέα τυγχάνει ὄλως ἀξιοσημείωτος.

Εἰς τὰ διαφόρου περιεχομένου αὐτοτελῆ αὐτοῦ συγγράμματα, ὡς καὶ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ περιοδικά, παρελαύνουν αἱ σοφώταται αὐτοῦ πραγματεῖαι, ὁ μελετητῆς τῶν ὁποίων ἐκτιμᾷ τὴν συγγραφικὴν του ἰκανότητα. Ἐπιστέγασμα ὄλης αὐτῆς τῆς ἐντροφυοῦς μελέτης τῆς ἱερᾶς ἐπιστήμης ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1993 ἀναγόρευσις του εἰς Διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Εἰς τὰς γραμμὰς αὐτάς, εὐλαβῆς ἐόρτιος ὁμήγυρις, ἀπεικονίσθη, ἐπιτομικῶς βεβαίως, ἢ ὄλως πρωτότυπος, θεοφιλῆς καὶ ἐξέχουσα δρᾶσις τοῦ Ἱεράρχου Διονυσίου εἰς ὃν Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος ὀφείλουσι χάριτας καὶ εὐγνωμοσύνην.

Ἡρεμος καὶ ἡσύχιος, πρᾶος καὶ ἀγαθός, μειλίχιος καὶ ἀξιοπρεπής, διὰ τῆς καθ' ὅλου αὐτοῦ ἠθικῆς βιοτῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιστημονικῆς, ἐκκλησιαστικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς ἰδίας προσφορᾶς, εἰσήλθεν εἰς τὴν χορείαν τῶν διαπρεπῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀνδρῶν, οἵτινες ἀείποτε ἀπέβλεψαν «πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ».

Τοιοῦτου πεπνυμένου καὶ ἐκλεκτοῦ ἀνδρὸς ἔχει καὶ σήμερον βεβαίως ἀνάγκην τῶν φρονίμων καὶ πολυτίμων αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία ὧν ἀνεδείχθη ἄξιος καὶ ἀκραιφνῆς ἐκπρόσωπος καὶ μυσταγωγός.

Ἀποτελεῖ τῇ ἀληθείᾳ εὐλογίαν Θεοῦ, τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ σπάνιον καὶ πλήρες πνευματικῶν περιεχομένου τοῦτο Ἰωβηλαῖον, ὅπερ ἡ Καθολικὴ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων πανηγυρίζει σήμερον συμπίπτει εἰς ἐποχὴν χαλεπὴν καὶ κρίσιμον. Ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Ἀγιωτάτη τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας βάλλεται ἀγρίως, ὡς μὴ ὄφειλε, πολλαχόθεν ἀπὸ μέρους τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, τῆς ὕλης καὶ τῆς πνευματικῆς παρακμῆς. Ἄλλ' ἰδοὺ μορφαὶ τῆς Ἐκκλησίας φωτειναί, πλήρεις πνευματικῆς ἀκτινοβολίας, ὀρθοῦνται ἀκαταμάχητοι ἐνώπιον τῶν μεγάλων τούτων κινδύνων. Ἰδοὺ, λέγω, εὐθυτενῆς καὶ ὠραῖος ὁ σήμερον τιμώμενος γεραρὸς Ἱεράρχης, ἔρχεται διὰ τῆς ἱστορίας του, ἱστορίας δόξης, δημιουργίας καὶ πνευματικῶν μεγαλείου, ἵνα δώσῃ συντριπτικὴν τὴν ἀπάντησιν περὶ τοῦ τί ἐπετέλεσεν, ἐπιτελεῖ καὶ δύναται βεβαίως καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ ἐπιτελέσῃ ἢ κβωτὸς αὐτῇ ἢ ἱερᾶ

καὶ πολύτιμος, ἢ καλουμένη Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία.

Ὅθεν βαθεῖα καὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνήκει αὐτῷ ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας.

Καὶ ἡμεῖς, οἱ εὐλογία Θεοῦ εὐτυχῆσαντες, ἵνα ἀπολαύσωμεν τῶν χυμῶν τῶν πνευματικῶν καρπῶν τοῦ Ἰωβηλαίου καὶ ἐκτιμήσωμεν τὴν ὑπέροχον, σπανίαν καὶ θεοσεβῆ προσφορὰν Σου, πολυσέβαστε Γέροντα Ἅγιε Δράμας Διονύσιε, διάπυρον ἀναπέμπομεν πρὸς τὸν Σωτῆρα Κύριον τὴν εὐχὴν, ὅπως ἐπιδαψιλεύῃ τῇ Ὑμετέρῳ πολιᾷ, γερασμία καὶ περιποθήτῳ Σεβασμότητι, πλουσίαν τὴν εὐλογίαν Αὐτοῦ πρὸς δόξαν τοῦ Ἁγίου Αὐτοῦ Ὀνόματος, καύχημα καὶ ἔπαινον τῆς Ἀγιωτάτης Του Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους καὶ χαρὰν πάντων ἡμῶν τῶν εἰλικρινῶς ἀγαπῶντων Σε. Γένοιτο».

(Συνεχίζεται)

BIBLIA

ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

★ **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**

(ἐγκόλλιο, σέ ἐκδοση πολυτελή).

★ **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ μέ μετάφραση (ἐγκόλλιο, σέ ἐκδοση πολυτελή).**

★ **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**

(ἐγκόλλιο, σέ ἐκδοση πολυτελή).

★ **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ**

★ **ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ, ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (Κατήχηση Μυσταγωγικῆ Ε').**

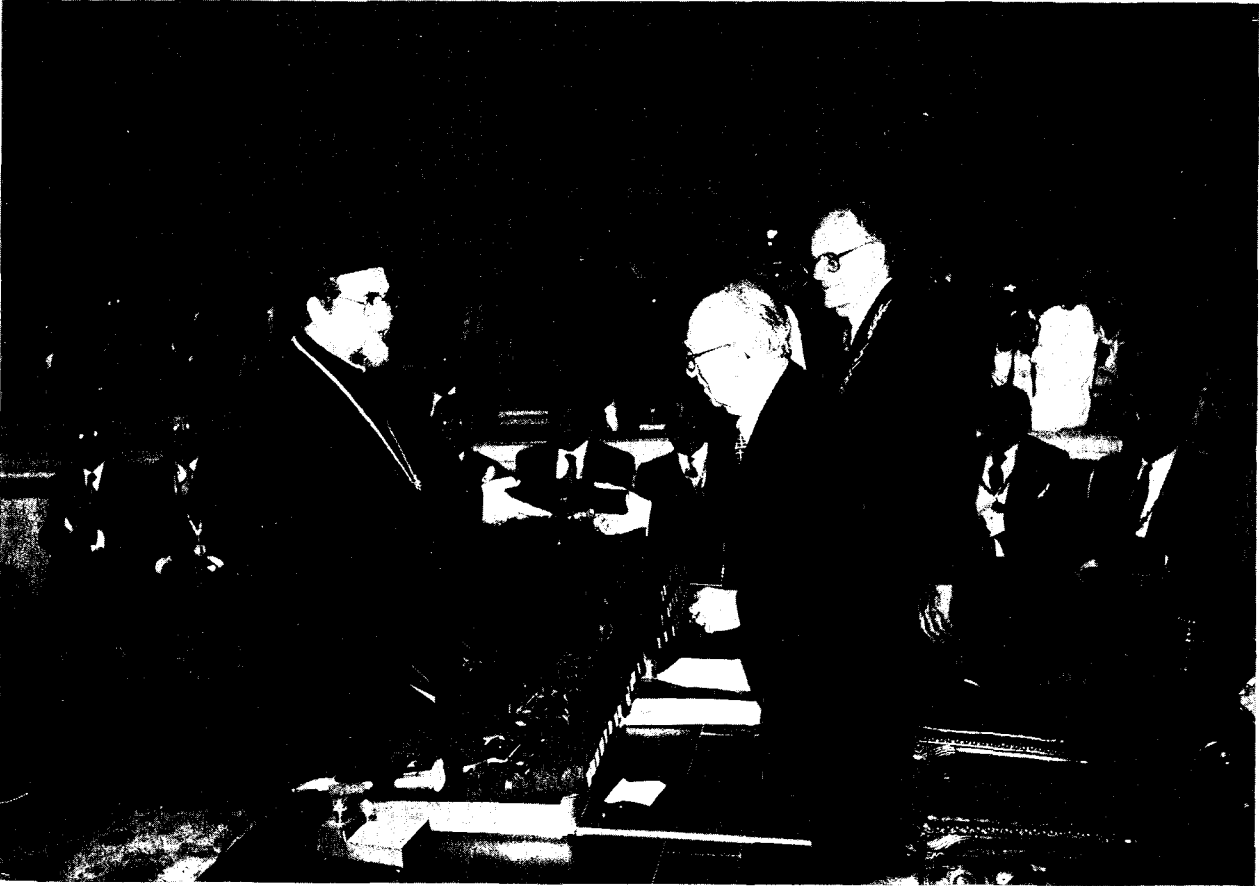
★ **ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ, ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ.**

★ **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ (Μητροπ. Κοζάνης Διονυσίου), 52 ὁμιλίαι γιὰ τὴ βαθύτερη κατανόησή της.**

★ **ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ (π. Χαράλαμπος Χατζοπούλου).**

★ **Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (Π. Εὐδοκίμοφ), Ἐρμηνεῖα καὶ ἀνάλυση τῆς Λειτουργίας τοῦ Ἱω. Χρυσόστομου.**

Η ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΕΒΡΑΒΕΥΣΕ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΕΡΚΥΡΑΣ, ΠΑΞΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΝΗΣΩΝ κ. ΤΙΜΟΘΕΟ

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων Νήσων κ. Τιμόθεος παραλαμβάνει το Βραβείον της Ακαδημίας Αθηνών από τον Πρόεδρον αυτής κ. Μανούsson Μανούσακα.

Ίδιαίτερη τιμή για την Κέρκυρα και τον Κερκυραϊκό λαό αποτελεί ή βράβευση από την Ακαδημία Αθηνών του πολύπλευρου έργου του Ίεράρχου της Σεβασμ. κ. Τιμοθέου. Η άφορμή ήταν το πολυσυζητημένο Λεύκωμα «Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Τέχνη στην Κέρκυρα: Μνημεία, Εικόνες, Κειμήλια, Πολιτισμός», που εκδόθηκε σε τέσσερις γλώσσες και απέσπασε όχι μόνο την ευμενή κριτική των αθηναϊκών εφημερίδων, αλλά και τον δίκαιο έπαινο προσωπικότητων απ' όλους τους τομείς τέχνης, γραμμαμάτων και πολιτισμού από την Ελλάδα και τον κόσμο. Το σκεπτικό όμως της Ακαδημίας Αθηνών και ή απόφαση της βράβευσης που υπήρξε ομόφωνη κατά τη συνεδρία της 23 Νοεμβρίου 1995, ήταν

για το σύνολο του έργου και των ποικίλων δραστηριοτήτων του Σεβασμιωτάτου κ. Τιμοθέου, τόσο στο Εκκλησιαστικό και Κοινωνικό έργο της περιφέρειάς του, όσο και των λεπτών αποστολών που πραγματοποίησε στο έξωτερο.

Τα έργα, άλλα εν έξει και άλλα εν τω περατούσθαι, που θα αναδείξουν τον πολιτισμό της Κέρκυρας, ό οποίος είναι πλούσιος όσο και οι φυσικές όμορφιές της, θα συμβάλουν στην στήριξη της ποιότητας ζωής του νησιού.

Μερικά εκ των έργων αυτών είναι: Το Μουσείο Αγίων Πατέρων που περατούται εντός του τρέχοντος έτους και θα αναδείξει την πραγματική πολιτιστική ταυτότητα και την εικόνα της Κέρκυρας. Το Γηροκομείο και το Ίδρυμα Χρο-

νίων Παθήσεων «Η Πλατυτέρα», που θα λειτουργήσει και αυτό εντός του τρέχοντος έτους και θα ανακουφίσει τους χρονίως πάσχοντες και την τρίτη ηλικία. Το Συνεδριακό Κέντρο Κερκύρας που είναι σχεδόν έτοιμο και θα αποτελέσει ιδιαίτερη συνεισφορά στον πολιτισμό, στην έπιστήμη, στην έρευνα και στην διεθνή διασύνδεση και θα προαγάγει την ανάπτυξη του «εϋρωστού» Συνεδριακού Τουρισμού, που τόσο έχει ανάγκη τὸ νησί.

Είναι, έπειτα, οί λεπτὲς αποστολὲς που ανέλαβε και πραγματοποίησε με έντολή της Ίερᾶς Συνόδου, στον Όρθόδοξο Απόδημο Έλληνισμό των περιοχών της Βαλκανικῆς, της Ρωσίας, του Εϋξεινίου Πόντου, του Καυκάσου και της Άζοφικῆς, ή συμμετοχή του στον τομέα των διορθοδόξων και διαχριστιανικών σχέσεων της Έκκλησίας της Ελλάδος, ή συμβολή του στην ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ της Έκκλησίας της Ελλάδος και της Εϋρωπαϊκῆς Ένώσεως, καθώς επίσης και ή έκλογή του εις την Κεντρική Έκτελεστική Έπιτροπή της Πανευρωπαϊκῆς Ένώσεως για την εφαρμογή των Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Ποιμαντικού Έργου στις Φυλακὲς της Εϋρώπης.

Άξιόλογη επίσης κρίνεται ή συνεισφορά του στην αναστήλωση εκατὸν πενήντα (150) και πλέον ιστορικών Έκκλησιαστικῶν διατηρητέων μνημείων στὰ ὄρια της Έκκλησιαστικῆς του δικαιοδοσίας, με την αξιοποίηση και πολλῶν εϋρωπαϊκῶν προγραμμάτων. Στὸ ενεργητικό του, έξ ἄλλου, έγγράφεται ή ἄρτια ὀργάνωση των παιδικῶν Κατασκηνώσεων της Ίερᾶς Μητροπόλεως, του Πνευματικῶ Κέντρου και του Σχολείου Παιδιῶν με ειδικὲς ἀνάγκες, ὅπου συνεργάζεται και με έπιστήμονες του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, καθώς και ή Χειροτονία και ή ἀνάδειξη εκατὸν τριάντα (130) νέων Κληρικῶν, οί ὅποιοι έχουν στελεχώσει τίς Ένορίες και τίς έπιτελικὲς θέσεις της Ίερᾶς Μητροπόλεως.

Θετική, τέλος, θεωρεῖται ή δεκαετῆς συνεισφορά του εις τὸ Ίόνιο Πανεπιστήμιο, εις την Διοικοῦσα Έπιτροπή του ὁποίου είναι τακτικὸν Μέλος.

Οί δραστηριότητες, αὐτὲς και ἄλλες, ἀνέδειξαν τὸν Μητροπολίτη Κερκύρας στην συνείδηση της Έκκλησίας και του Λαοῦ, τὸ δὲ έργο του έτυχε καθολικῆς ἀναγνώρισης.

Έκδηλη, λοιπόν, ή συγκίνησή του μετὰ την τιμητικὴ βράβεισή του ἀπὸ την Άκαδημία Άθηνῶν για την ἀναγνώριση ἑνὸς πολύμοχθου ἀνιδιοτελοῦς έργου και σεμνὲς οί δηλώσεις του που ἀκολούθησαν μετὰ την έπίσημη τελετὴ της Πανηγυρικῆς Συνεδρίας της Άκαδημίας Άθηνῶν, την Πέμπτη 28 Δεκεμβρίου 1995:

«Εϋχαριστῶ θερμῶς την Άκαδημίαν Άθηνῶν, διὰ την τιμὴν την ὁποίαν έπεφύλαξε πρὸς τὸ πρόσωπόν μου.

»Τὴν βράβεισίν μου, ἐκ μέρους της Άκαδημίας Άθηνῶν, την καταθέτω με σεβασμὸν και εϋγνωμοσύνην εις την Μητέρα Όρθόδοξον Έκκλησίαν, ή ὁποία με ἐστήριξε και ἀνέδειξε, εις τους πνευματικὸς μου Πατέρας, εις τους ἀοιδίμους και ἀγαπητοὺς κατὰ σάρκα Γονεῖς μου, εις τους σεβαστοὺς Διδασκάλους μου, εις τους ἀγαπητοὺς Συνεργάτας μου και εις ὄλον τὸ πεφλημένον πνευματικὸν ποιμνιον της Έπαρχίας μου».

(Έκ του Γραφείου Τύπου
της Ί. Μητροπόλεως)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Η Άποστολική Διακονία της Έκκλησίας της Ελλάδος με τὸ ειδικὸ ἱεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Έθνη»:

- πληροφορεῖ ὑπεύθυνα για τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο που ἀσκεῖ σήμερα ή Όρθόδοξη Έκκλησία,
- περιγράφει τὸ περιβάλλον στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ή ἱεραποστολή,
- τονίζει την ἀναγκαιότητα για μιὰ οὐσιαστικὴ ἱεραποστολικὴ μαρτυρία σ' ὄλο τὸν κόσμο.

Όσοι ἐπιθυμοῦν νὰ έγγραφοῦν συνδρομητὲς ἄς ἀπευθυνθοῦν στη διεύθυνση: Άποστολική Διακονία, περιοδικὸ «Πάντα τὰ Έθνη». Ίωάν. Γενναδίου 14 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ. 723.8203. Έτήσια συνδρομὴ 500 δρχ.

ΟΙ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΖΩΗ ΤΟΥ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Συνήθως έχουμε μιὰ πολὺ κακοποιημένη εἰκόνα καὶ διαστρεβλωμένη ἰδέα γιὰ τὴν ἀγιότητα καὶ τοὺς ἀγίους. Δημιουργεῖται στοὺς περισσό-τερους ἀπὸ ἐμᾶς ἡ ἐντύπωση ὅτι οἱ ἅγιοι εἶναι ὑπεράνθρωποι, μὲ τὰ γνωστὰ ἀνθρωποκεντρικὰ κριτήρια, ὅτι ἔζησαν σὲ ἰδανικὲς συνθήκες ζωῆς, ὅτι δὲν εἶχαν προβλήματα στὴν ζωὴ τους

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου
καὶ Ἀγ. Βλασίου κ. **ΙΕΡΟΘΕΟΥ**

τὰ ὁποῖα ἔχουμε ἐμεῖς κ.λπ. Καὶ ὁμως ἡ ἀνά-γνωση τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τους μᾶς ἀποδει-κνύει τὰ ἐντελῶς ἀντίθετα πράγματα.

Θὰ ἤθελα στὴν συνέχεια νὰ ἀναφερθῶ σὲ μερικὲς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετώπισε ὁ Μ. Βασί-λειος, αὐτὴ ἡ μεγάλη πατερικὴ φυσιογνωμία, ποὺ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς μεγάλους Φωστή-ρες τῆς Τρισηλίου Θεότητος, ὅπως, ἄλλωστε, τὶς περιγράφει ὁ ἴδιος, γι' αὐτὸ καὶ οἱ πληροφορίες εἶναι αὐθεντικές. Δὲν πρόκειται, δηλαδή, γιὰ εἰ-δήσεις ἀπὸ ἄλλους ἀνθρώπους, ἢ ἐγκώμια ποὺ πλέκουν οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς του, ἀλλὰ γιὰ περιγραφὲς ποὺ γίνονται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν πονε-μένο ἱεράρχη, τὸν ἐπίσκοπο Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας.

Οἱ πληροφορίες ποὺ θὰ παραθέσουμε ἀν-τλοῦνται ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς ποὺ ἀπέστειλε ὁ φω-στήρ τῆς Καισαρείας στὸν Εὐσέβιο Ἐπίσκοπο Σαμοσάτων, ὁ ὁποῖος ἦταν μιὰ μεγάλη φυσιο-γνωμία. Ὁ Μ. Βασίλειος φαίνεται τὸν εἶχε γνω-ρίσει ὡς μοναχὸ ἢ πρεσβύτερο καὶ συνδέθηκαν μεταξύ τους πολὺ στενά. Ὁ Εὐσέβιος συνετέλε-σε στὴν ἐκλογὴ τοῦ Μ. Βασιλείου στὸν θρόνο τῆς Καισαρείας, καὶ ὁ Μ. Βασίλειος τρέφει ἀ-περιόριστο σεβασμὸ στὸ πρόσωπό του, ἀφοῦ τὸν θεωρεῖ ὡς πνευματικὸ του πατέρα.

Μελετώντας κανεῖς προσεκτικὰ τὶς ἐπιστολὲς τοῦ Μ. Βασιλείου πρὸς τὸν Εὐσέβιο Σαμοσάτων ἐντοπίζει ὅτι διακρίνονται ἀπὸ μεγάλο σεβασμὸ πρὸς τὸ πρόσωπό του, ἀπὸ τὸν ἐξομολογητικὸ χαρακτήρα τοῦ Μ. Βασιλείου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν χαρακτηριστικὴ του εὐαισθησία. Πραγματικά, ὁ Μ. Βασίλειος εἶναι πολὺ ἐκφραστικὸς στὶς ἐπι-στολὲς αὐτές, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ εὐαίσθητος. Μποροῦμε νὰ παρακολουθήσουμε ὅλες τὶς δυ-

σκολίες ποὺ περνοῦσε ἐκεῖνον τὸν καιρὸ. Μάλι-στα σὲ κάποια ἐπιστολὴ του λέγει ὅτι αἰσθάνε-ται τὴν ἀνάγκη νὰ γράψῃ τὶς ἐπιστολὲς αὐτές, γιὰτὶ ἀνακουφίζεται ἀπὸ τὶς λύπες. «Πέφυκε γάρ πως τὰ κατὰ τὴν πείραν λυπήσαντα ψυχα-γωγίαν ἔχειν ἐν διηγήμασι».

Θὰ δοῦμε, λοιπόν, ὅσο μποροῦμε πρὸ συνο-πικά, τρία κεντρικὰ σημεῖα. Πρῶτον, τὴν μεγά-λη ἀξία τῆς προσωπικότητος τοῦ Εὐσεβίου, ὅ-πως περιγράφεται στὶς ἐπιστολὲς τοῦ Μ. Βασι-λείου. Δεύτερον, τὶς δυσκολίες ποὺ συναντοῦσε ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας ἀπὸ διάφορα γεγονότα καὶ περιστάτικα. Καὶ τρίτον, τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετώπιζε τὶς δυσκολίες αὐτές. Μὲ αὐ-τὸν τὸν τρόπο θὰ μᾶς δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ πα-ρακολουθήσουμε τὴν προσωπικὴ ζωὴ ἐνὸς μεγά-λου ἀγίου, ἀλλὰ νὰ δοῦμε καὶ τὴν βαθυτάτη του ταπεινωση.

1. Ἡ προσωπικότητα τοῦ Εὐσεβίου Σαμοσάτων

Σὲ πολλὰ σημεῖα τῶν ἐπιστολῶν του ὁ Μ. Βασίλειος ἐκφράζει τὸν βαθὺ σεβασμὸ πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Εὐσεβίου, ὅπως θὰ τὸ διαπιστώ-σουμε πρὸ κάτω. Ἐδῶ πρέπει νὰ δοῦμε πῶς ἐκ-φράζεται, λόγῳ τῆς ἐξορίας τοῦ Εὐσεβίου.

Σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν ἐξόριστο Εὐσέβιο, βρῖσκει τὴν εὐκαιρία νὰ πῇ ὅτι στὴν περίπτωσή του ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς ὁσίους του κατὰ τὸν καιρὸ τῆς δοκιμασίας. Τὸν ἀποκαλεῖ «πολύευκτον θέαμα», δηλαδή πολ-λυπόθητο θέαμα γιὰ τὸν ἴδιο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ποὺ περιμένουν τὴν ἐπάνοδό του ἀπὸ τὴν ἐξορία, σὰν δική τους σωτηρία. Ἀναφέρει δὲ τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμοὺς τῶν χριστιανῶν τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν ποὺ ἱκετεύουν τὸν Θεὸ μέρα καὶ νύχτα. Εἶναι δὲ πεπεισμένος ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ αἶτημά τους.

Γράφοντας ἐπιστολὴ στὸν πρεσβύτερο Ἀν-τίοχο, ἀνηφιὸ τοῦ Εὐσεβίου, ποὺ τὸν ἀκολούθη-σε στὴν ἐξορία, λέγει ὅτι ὁ ἴδιος ὀδύρεται γιὰ τὴν Ἐκκλησία ποὺ στερήθηκε ἓναν τέτοιο ποι-μένα, ἀλλὰ ταυτόχρονα μακαρίζει καὶ αὐτὸν (δηλαδή τὸν Ἀντίοχο) διότι ἀξιώθηκε νὰ εἶναι μαζί μὲ ἓναν ἄνδρα ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν εὐ-σέβεια. Εὐχεται στὸν Θεὸ νὰ εἶναι παράκληση στὸν Εὐσέβιο. Ἀναφέρεται ὁ Μ. Βασίλειος στὴν μεγάλη διδασκαλία τοῦ καλοῦ καθηγητοῦ,

για τον οποίο λέγει ότι συνάντηση μιάς ημέρας είναι αρκετό εφόδιο για την σωτηρία. Φαίνεται ότι ο Ευσέβιος ήταν μεγάλη φυσιογνωμία.

Σε επιστολή του προς τον Έπίσκοπο Μελιτηνής Ότρήριο γράφει ότι ο χωρισμός του Έπισκόπου Ευσέβιου, λόγω της έξορίας, συγκινεί και τους δύο. Του ζητά, λοιπόν, να ανταλλάσσουν επιστολές μεταξύ τους, ώστε καθένας να γίνη παραμυθία και παρηγοριά στον άλλο, αφού και οι ίδιοι είχαν ανάγκη παρακλήσεως.

Άπό τις λίγες αυτές πληροφορίες εξάγεται το συμπέρασμα ότι ο Ευσέβιος, τον οποίο τόσο πολύ εκτιμούσε ο Μ. Βασίλειος, ήταν όρθόδοξος έπίσκοπος, όμολογητής της πίστεως, ικανός ποιμήν της Έκκλησίας και αγαπητός στο ποιμνίο του. Έτσι εξηγούνται και όσα θα αναφέρουμε στην συνέχεια τόσο για τον έξομολογητικό χαρακτήρα του Μ. Βασιλείου, όσο και για τον άπεριόριστο σεβασμό που του δείχνει.

2. Η έκφραση των δυσκολιών

Στις επιστολές που απέστειλε ο Μ. Βασίλειος στον Ευσέβιο, που είναι πολύ προσωπικές, συνήθως περιγράφει τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε από διάφορους παράγοντας, καθώς επίσης ζητά την συμβολή του.

Κατ' αρχάς πρέπει να πούμε ότι πολύ συχνά αναφέρεται στην ασθένεια του σώματός του. Όπως γνωρίζουμε και από άλλα κείμενα, ο Μ. Βασίλειος έπασχε συχνά από ασθένειες γιατί το σώμα του ήταν πολύ ασθενικό. Και αυτό είναι σημαντικό γιατί έτσι καταλαβαίνουμε ότι το τόσο μεγάλο έργο του, που γινόταν με το ασθενικό σώμα του, όφειλεται κυρίως στην ενέργεια του Θεού.

Θά δούμε στην συνέχεια τις ασθένειες από τις όποιες έπασχε το σώμα του, κατά την χρονολογική σειρά που αναφέρονται στις επιστολές του. Άν σκεφθή κανείς ότι οι επιστολές αυτές έγγραψαν στην χρονική περίοδο από το 368 έως το 377, τότε μπορεί να καταλάβη την αξία τους, αφού ή τελευταία έγγραφη δύο χρόνια πριν την κοίμησή του, που έγινε το 379. Ό Μ. Βασίλειος κοιμήθηκε νεώτατος, σε ηλικία μόλις 49 ετών, αφού ταλαιπωρήθηκε πολύ από διάφορες ασθένειες.

Στην πρώτη επιστολή που έστάλη το καλοκαίρι του 368, αφού αναφέρει τις ασθένειες που είχε κατά την διάρκεια του χειμάνος, στην συνέχεια λέγει ότι πάλιν πάσχει από ασθένειες.

Γράφει ο Μ. Βασίλειος: «Πάλιν ούν μοι ύπέστρεψε τὰ άρρωστήματα και πάλιν επί κλίνης κατάκειμαι, επί μικράς παντελώς της δυνάμεως σαλεύων και μόνον ούχι έφ' εκάστης ώρας τὸ αναγκαίον πέρας της ζωής εκδεχόμενος».

Τότε βρισκόταν στην ηλικία των 38 ετών και όμως μιλούσε για το τέλος της ζωής του. Έδώ γίνεται λόγος για έπιστροφή των άρρωστημάτων, για το ότι ήταν έξαπλωμένος στο κρεβάτι του πόνου, ότι συγκρατιόταν στην ζωή από μια μικρή δύναμη και ότι κάθε ώρα άνέμενε το τέλος της βιολογικής του ζωής.

Έπειδή συνεχώς υπέφερε από ασθένειες, γι' αυτό, όπως γράφει σε άλλη επιστολή, μπορεί να χρησιμοποιη και παραδείγματα από την ασθένεια για να όμιλήση για φάρμακο που θα καταπραΰνη τον ψυχικό πόνο από τα συμβαίνοντα στην Έκκλησία. «Πάντως δι' έμοι πολλή άφθονία, δια την σύνοικον άρρωστίαν, των τοιούτων παραδειγμάτων». Το παράδειγμα που χρησιμοποιεί είναι ότι οι ιατροί, όταν ο πόνος από κάποια ασθένεια γίνεται υπερβολικός, χρησιμοποιούν διάφορα φάρμακα για να δημιουργήσουν μια άναισθησία ως προς τους πόνους. Αυτό δείχνει ότι και ο ίδιος υπέφερε από τέτοιους όδυνηρους πόνους και πολλές φορές θα χρησιμοποίησε άναλγητικά φάρμακα για να ξεκουραστή.

Σε άλλη επιστολή του δίδει την πληροφορία στον Ευσέβιο ότι το σώμα του δεν είναι καλύτερα από ό,τι συνηθίζει να είναι. «Κάμοι δέ το σώμα ούδέν άμεινον της συνηθείας έχει». Αυτό φανερώνει ότι οι ασθένειες του σώματος ήταν διαρκείς και δεν χαιρόταν ποτέ την ύγεια του. Σε άλλη επιστολή του αναφέρεται πάλιν στην μόνιμη κατάσταση της ασθeneίας του, όταν λέγει, ότι τον έγκατέλειψε τελείως το σώμα του και υποφέρει στην παραμικρά κίνησή του. «Έμε δέ επέλειπε παντελώς το σώμα, ως μηδὲ τὰς σμικροτάτας κινήσεις δύνασθαι άλύπως φέρειν». Και όμως, παρά τους πόνους του σώματός του, από την μόνιμη ασθeneιά του, εν τούτοις έκανε συνεχείς περιόδεις για το καλό της Έκκλησίας. Ήδη αυτήν την επιστολή, στην οποία ύπάρχει ή φράση που αναφέραμε προ όλίγου, την έγγραψε από τα Σάταλα της Άρμενίας. Ή αγάπη του για τον Χριστό, την Έκκλησία και τους χριστιανούς υπερέβαινε κάθε άλλη αγάπη, είναι υπερέτερα και από αυτήν την βιολογική του ζωή.

(Συνεχίζεται)

Ο πρώτος Άφρικανός Ορθόδοξος Μητροπολίτης

Η ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΜΠΑΛΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΚΑΝΤΑΣ

Σεβ. κ. Θεοδώρου Nankyama

Uganda: τὸ μαργαριτάρι τῆς Ἀφρικῆς!

Ταξιδεύοντας ἀεροπορικῶς γιὰ τὴν Οὐγκάντα, ὕστερα ἀπὸ ἓνα πολύωρο ταξίδι, φθάνει κανεὶς στὸ ἀεροδρόμιο Entebbe ποὺ βρίσκεται 50 περίπου χιλιόμετρα ἔξω ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα, τὴν Καμπάλα. Ἡ Οὐγκάντα βρίσκεται ἀκριβῶς πάνω στὸν Ἰσημερινὸ καὶ μαζί με τὶς γειτονικὲς

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

χώρες Κένυα - Τανζανία - Ζαΐρ, ἀνήκει στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ Οὐγκάντα εἶναι μιὰ κατάφυτη καὶ ὀλοπράσινη Χώρα. Ἡ ἄγνη καὶ ἔρημη Σαχάρα μόλις τὴν ἀγγίζει, σὰ βόρεια σύνορά της. Βροχοποτιζόμενα καὶ μὴ δάση, με πανύψηλα ἀφρικανικὰ δένδρα, ἐναλλάσσονται με μεγάλες καλλιεργημένες ἐκτάσεις (καφὲ καὶ τσαγιού), ἐνῶ ἡ χαμηλὴ θαμνώδης βλάστηση καλύπτει τὴν ἀπέραντη σαβάνα της. Στὰ καταπράσινα λειβάδια της βόσκουν ἐλεύθερα εὐτραφεὶς ἀγελάδες με μεγαλοπρεπῆ κεράτωση.

Ἡ Οὐγκάντα, με ὑψόμετρο 1330 μ., ἀποτελεῖ τὸν ἐξώστη τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Χαρακτηριστικὸ της, οἱ χιλιάδες λόφοι ποὺ ὑψώνονται ἀνάμεσα σὲ μικρὲς κοιλάδες καὶ χαμηλὲς σαβάνες. Τὸ ἔδαφος, κοκκινόμαυρο στὴν ἐπιφάνειά του καὶ πολὺ γόνιμο, σὰ βάρη του εἶναι χρυσοφόρο καὶ ἀδαμαντοφόρο. Δὲν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις καλλιεργητῶν ποὺ ξερριζώνονται τὰ καφόδενδρα ἀνακάλυψαν χρυσάφι καὶ πολύτιμους λίθους!

Ἐνα μεγάλο μέρος τῆς τεράστιας λίμνης Βικτωρία ἀνήκει στὴν Οὐγκάντα. Ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ πηγάζει ὁ Νεῖλος ποὺ διασχίζει ὀλόκληρη τὴ Χώρα καὶ συνεχίζοντας τὸ ταξίδι του πρὸς Βορρᾶν, χύνεται στὴ Μεσόγειο. Ἐνα ποτάμι ποὺ οἱ πρωτόγονοι κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς εἶχαν θεοποιήσει (ὁ θεὸς Νεῖλος) καὶ ποὺ οἱ σύγχρο-

νοὶ ἀφρικανοὶ δὲν ἔχουν ἀκόμη ἀξιοποιήσει. Ὁ Θεός, ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὰ ἔγχρωμα αὐτὰ παιδιὰ του, πηγάζει μιὰ θάλασσα γλυκοῦ νεροῦ, στὴν καρδιὰ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ οἱ κάτοικοί της διψοῦν γιὰ λίγο πόσιμο νερὸ καὶ ἑκατομμύρια παιδιὰ πεθαίνουν ἀπὸ δίψα... Πόσα ἔργα θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν, πόσες φυτεῖες νὰ ἀρδεύονται, πόσοι ἄνθρωποι καὶ πόσα ζωντανὰ πλάσματα νὰ ξεδιψοῦν, ἂν ὑπῆρχε ἡ εὐγνώμονη ἀξιοποίηση τῆς μεγάλης καὶ πλούσιας αὐτῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ! Ἄν οἱ ἄνθρωποι λησμονοῦσαν τὶς διενέξεις καὶ τοὺς πολέμους καὶ «μάθαιναν» νὰ ἀγαποῦν. Τότε, τὸ ἐσχατολογικὸ ὄραμα τοῦ προφήτου Ἡσαΐα θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθεῖ κατὰ γράμμα στὸ χῶρο τῆς Ἀφρικῆς: «*Συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνός καὶ πάροδαλις συναναπαύσεται ἐρίφω καὶ μοσχάριον καὶ ταῦρος καὶ λέων ἅμα βοσκηθήσονται καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτοὺς καὶ βοὺς καὶ ἄρκος ἅμα βοσκηθήσονται*» (ια' 6-7).

Ἡ Οὐγκάντα, ἀφοῦ ξεπέρασε, με δραματικὸ καὶ αἱματηρὸ τρόπο, τὸ στάδιο τῆς φυλετικῆς της ἱστορίας, προσπαθεῖ τώρα νὰ ὀρθοποδήσει σὲ μιὰ φάση ἐθνικῆς ὑπαρξῆς καὶ ζωῆς. Ὅλα τὰ κράτη τοῦ κόσμου, μέλη τοῦ ΟΗΕ, συμπαραίστανται στοὺς σημερινοὺς ἡγέτες τῆς Χώρας καὶ ἐνισχύουν τὶς προσπάθειές τους γιὰ ἀποκατάσταση τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐνότητος τοῦ λαοῦ.

Πολλὰ πρέπει νὰ γίνουν ἀκόμη. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 θέμα εἶναι ἡ υγεία καί, εἰδικότερα, ἡ καταπολέμηση τῆς διαφθορᾶς καὶ τοῦ Ἑϊτζ, ποὺ ἔχει εὐρύτατη διάδοση στὴ Χώρα. Χρειάζονται, ἐπίσης, ἐπείγοντως ἀρδευτικὰ ἔργα. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ ἰδιαίτερα τὰ παιδιὰ ἔχουν τὸ στοιχειῶδες δικαίωμα, γιὰ λίγο πόσιμο νερό!

Ἡ τελετὴ τῆς Ἐνθρονίσεως

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, με πρωτοβουλία τοῦ Πατριάρχου κ. Παρθενίου, ἐξέλεξε, τὸ Νοέμβριο τοῦ 1994, ὡς Μητροπολίτη Καμπάλας καὶ πάσης Οὐγκάντας

Ο Ι. Ναός του αγίου Νικολάου στην Καμπάλα (βόρεια άποψη).

τόν Θεοφ. Έπίσκοπο Ναυκρατίδος κ. Θεόδωρο Nankyama. Ο Σεβ. κ. Θεόδωρος είναι, ως γνωστόν, ο πρώτος Άφρικανός που σπούδασε Όρθόδοξη Θεολογία στο Πανεπιστήμιο Άθηνών και το πρόσωπο εκείνο που διεδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο στο δύσκολο και πολύπλευρο έργο της ίδρύσεως και εδραιώσεως της Όρθόδοξης Έκκλησίας στη Χώρα του, στην καρδιά της Άφρικής! Σεμνός, εύγενής, εύφυής, αλλά μετριοπαθής, ένθερμος και ένθουσιώδης ζηλωτής, από τα φοιτητικά του χρόνια, μέχρι σήμερα, δεν σταμάτησε ούτε στιγμή να εργάζεται, να ταξιδεύει και να κηρύττει, ως γνήσιος μαθητής και απόστολος του Χριστού! Η συμβολή του κ. Θεοδώρου ήταν ιδιαίτερα σημαντική, κατά την είκοσαετία 1960-1980, κατά την οποία η Όρθόδοξη Έκκλησία στην Ουγκάντα αντιμετώπισε πολλές και μακροχρόνιες πολιτικές (πολεμικές) και έθνικοφυλετικές περιπέτειες. Το γεγονός, ότι η Όρθόδοξη Έκκλησία στην Ουγκάντα ξεπέρασε όλες αυτές τις δυσκολίες και έφθασε στο σημείο να ανακηρυχθεί «Μητρόπολις» οφείλεται, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, στην προσωπικότητα και τις προσπάθειες του κ. Θεοδώρου. Στην άντοχή, την καρτερία, την έπιμονή και ύ-

πομονή, αλλά και τη σταθερή προσήλωσή του στην όρθόδοξη θεολογική και έκκλησιαστική παράδοση. Η έκλογή του, έπομένως, και η ανάδειξή του ως πρώτου Μητροπολίτου της Όρθόδοξου Έκκλησίας της Ουγκάντα ήταν μια δίκαιη αναγνώριση της προσωπικής του συμβολής και επάξια ανταμοιβή των κόπων και των αγώνων του, επί σαράντα ολόκληρα χρόνια!

Η τελετή της Ένθρονίσεως έγινε την Κυριακή 30 Άπριλίου 1995 στον Ι. Ναό του αγίου Νικολάου Καμπάλας, όπου υπάρχει και το ιεραποστολικό κέντρο της Όρθόδοξου Έκκλησίας.

Προηγήθηκε θεία Λειτουργία, στην οποία έλαβαν μέρος ο εκπρόσωπος του Πατριάρχου Άλεξανδρείας κ. Παρθενίου Σεβ. Μητροπολίτην Καμερούν κ. Πέτρος, ο υπογράφων, ως εκπρόσωπος της Έκκλησίας της Ελλάδος, ο Σεβ. Μητροπολίτης Κέννας κ. Ειρηναίος, ο Θεοφ. Έπίσκοπος Ριούτας κ. Μακάριος, ο Θεοφ. Έπίσκοπος Μπουκόμπα κ. Ίωνας και ο έψηφισμένος Μητροπολίτης κ. Θεόδωρος.

Παρέστησαν, ο Πρόεδρος της Ουγκάντα κ. Museveni, ο εκπρόσωπος (Πρωθυπουργός) του άτύπου (έθιμικού) Βασιλέως της φυλής Baganda, ο Πρεσβευτής της Ελλάδος κ. Γ. Βανδα-

λής, ο Πρόξενος της Ελλάδος κ. Άδாம் Βασιλειάδης, ο Πρεσβευτής της Κύπρου κ. Μιχαήλ Σπανός, ο Πρόξενος της Κύπρου κ. Νικόλαος Ρούσσο, ο Πρεσβευτής της Ρωσίας, ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ. Άναστάσιος Παπαϊωάννου και πολλοί άλλοι επίσημοι.

Παρέστησαν επίσης, ο Άρχιεπίσκοπος και ο Βοηθός Επίσκοπος της Αγγλικανικής Εκκλησίας της Ουγκάντα, καθώς και εκπρόσωποι της Μουσουλμανικής κοινότητας. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία δέν έστειλε εκπρόσωπο. Παρέστη μόνο, άνεπισήμως, ένας έφησυχάζων Επίσκοπος.

Στή θεία Λειτουργία και την τελετή της Ένθρονίσεως συμμετείχαν χίλιοι περίπου άφρικανοί Όρθόδοξοι.

Στήν αρχή, ο τοποτηρητής της Ι. Μητροπόλεως Καμπάλας, Σεβ. Μητροπολίτης Κέννας κ. Είρηναίος διάβασε τὸ Ὑπόμνημα τῆς έκλογῆς τοῦ κ. Θεοδώρου, ὡς Μητροπολίτου Καμπάλας και πάσης Ουγκάντας. Στή συνέχεια, ο Σεβ. Μητροπολίτης Καμερούν κ. Πέτρος προσφώνησε τὸν έκλεγέντα, ὡς έξῆς:

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Καμπάλας και πάσης Ουγκάντας κ. Θεόδωρε,

Έκ μέρους τῆς Α.Μ. τοῦ Πάπα και Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας και πάσης Ἀφρικῆς Παρθενίου Γ' και εκ μέρους τοῦ αδελφοῦ Μητροπολίτου τῆς Κέννας και Είρηνουπόλεως κ. Είρηναίου και ἐγὼ προσωπικῶς συμμετέχομεν κατὰ τὴν ιστορικὴν ταύτην στιγμήν εἰς τὴν χαρὰν τῆς τοπικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ γνήσιον τέκνον αὐτῆς ἀναλαμβάνει ἐπίσημως τὴν εἰς τὸ ἐξῆς διαποιμάνει τῆς νεοϊδρυθείσης Μητροπόλεως Καμπάλας και πάσης Ουγκάντας.

Ἡ Μητρόπολις προήλθεν εκ τῆς πρώην Μητροπόλεως Είρηνουπόλεως, κατόπιν εἰσηγήσεως τῆς Α.Μ. τοῦ Πατριάρχου ἡμῶν κ. Παρθενίου Γ'. Ἐπίσης, κατόπιν εἰσηγήσεως τῆς Αὐτοῦ Μακαριότιτος τοῦ Πάπα και Πατριάρχου κ. Παρθενίου Γ', ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου ἐξελέγητε ὡς πρώτος Μητροπολίτης τῆς Μητροπόλεως ταύτης.

Ἡ ἀνωτέρω ἀπόφαισις τῆς 28ης Νοεμβρίου 1994 τῆς Α.Μ. τοῦ Πάπα και Πατριάρχου Παρθενίου τοῦ Γ' και τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀποτελεῖ ἱστορικὸν και εὐλογημένον χρονικὸν ὄροσημον, Σεβασμιώτατε ἀδελφε κ. Θεόδωρε.

Ἡ ἀπόφαισις καταδεικνύει τὴν μεγάλην ἀγά-

πὴν τοῦ Σεβαστοῦ μας Πάπα και Πατριάρχου κ. Παρθενίου τοῦ Γ' και πάντων τῶν μελῶν τῆς Συνόδου ἡμῶν, πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ουγκάντας και πρὸς Ὑμᾶς προσωπικῶς.

Εἶσθε ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν νεότητά του, ηῦξήθη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας, τὸ ὁποῖον ἐμόρφωσε και ἐθρεψεν Ὑμᾶς εἰς τὴν ἀγίαν ἡμῶν πίστιν, εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, εἰς τὸ πρεσβυγενές Πατριαρχεῖον ἡμῶν και εἰς τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμόν.

Ὡς καλῶς γνωρίζετε, ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ ἀρχαιότερα Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἡ Ἐκκλησία ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου και Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου τὸ 63 μ.Χ. Ἡ πίστις τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πίστις τῶν τριακοσίων περίπου ἑκατομμυρίων Ὀρθόδοξων πιστῶν εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον, εἶναι ἡ πίστις τὴν ὁποίαν καλεῖσθε ὡς πρώτος Μητροπολίτης τῆς Ουγκάντα νὰ διαφυλάξετε και νὰ μεταδώσετε εἰς τοὺς πεφιλημένους Ὀρθόδοξους ἀδελφούς μας τῆς Μητροπόλεώς σας, πάντοτε ἀναφερόμενος εἰς τὴν Α.Μ. τὸν Πάπαν και Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Παρθένιον τὸν Γ'. Αὐτὸ εἶναι ὅ,τι οἱ προηγούμενοι Μητροπολίται μας ἔπραξαν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πατριαρχείου μας ἀπὸ τὸν πρώτον αἰῶνα μετὰ Χριστόν. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ ὁδὸς τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ εἴκοσι περίπου αἰῶνας. Αὐτὸ εἶναι ὅ,τι ἡμεῖς, οἱ ἀδελφοί σας, πράττομεν.

Σεβασμιώτατε ἀδελφε Θεόδωρε, εἰς τὸν δρόμον σας, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ Ἐκκλησία μας εἰς τὴν Ουγκάντα, θὰ πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι θὰ ἔχετε διαρκῶς τὴν ἀγάπην μας και τὴν συμπαράστασιν τοῦ Σεβαστοῦ Πάπα και Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας και πάσης Ἀφρικῆς κ. Παρθενίου τοῦ Γ', ὁ ὁποῖος μᾶς ἐξήτησε νὰ ἐκφράσωμεν διὰ ζώσης τὰς προσευχὰς και τὰ συγχαρητήρια Αὐτοῦ εἰς Ὑμᾶς προσωπικῶς, καθὼς ἀναλαμβάνετε τὰ ἱερὰ καθήκοντά σας.

Ἄπαντες οἱ ἀδελφοί Σας, Μητροπολίται και Ἐπίσκοποι τοῦ Πατριαρχείου ἡμῶν, χαίρουν διὰ τὴν ἐπαξίαν ἐκλογὴν σας ὡς Μητροπολίτου Καμπάλας και πάσης Ουγκάντας και τὴν ἀνάληψιν τῶν νέων καθηκόντων Σας. Μεθ' ἡμῶν χαίρει ὁλόκληρος ὁ Ὀρθόδοξος κόσμος και ἰδιαίτερος ὁ ἑλληνικὸς κόσμος. Τοῦτο μαρτυρεῖται ἐπίσης διὰ τῆς παρουσίας τῶν διαπιστευμένων Πρεσβυτῶν τῆς Ἑλλάδος και τῆς Κύπρου.

(Συνεχίζεται)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΜΑΡΤΥΡΙΑ - ΕΥΘΥΝΕΣ - ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ*

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο δὲν ἐνδιαφέρεται, βεβαίως, μόνον γιὰ τὸ ποίμνιό του, ἀλλὰ, μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης, συμπαρίσταται, ὅταν οἱ περιστάσεις τὸ ἀπαιτοῦν, καὶ στὶς ἄλλες ἀδελφές 'Ορθόδοξες Ἐκκλησίες, καὶ μὲ τὴν θέση, τὸ κῦρος, τὴν πνευματικὴ ἐπιρροή καὶ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει στηρίζει καὶ ἐνισχύει τὶς Ἐκκλησίες αὐτές. Τὸ πόσο εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα εἶχε καὶ ἔχει ἡ συμπαράσταση αὐτῆς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ

Τοῦ κ. **ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΒΑΡΝΑΛΙΔΗ**
Καθηγητοῦ τοῦ Α. Π. Θεσσαλονίκης

'Ἐκκλησίας πρὸς τὶς ἄλλες ἀδελφές 'Ορθόδοξες Ἐκκλησίας μπορεῖ νὰ τὸ διαπιστώσει κανεὶς ἀπὸ τὶς πολλὲς μαρτυρίες ποὺ μᾶς ἀναφέρει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μας Ἱστορία¹¹. Ἄρκει, βεβαίως, οἱ μαρτυρίες αὐτὲς νὰ ἀξιολογοῦνται ἀντικειμενικὰ καὶ χωρὶς προκαταλήψεις. Τὸ ἀδελφικὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Κέντρου τῆς 'Ορθοδοξίας πρὸς τὶς κατὰ τόπους 'Ορθόδοξους Ἐκκλησίες συνεχίζεται ἀμείωτο μέχρι σήμερα. Θὰ ὑπενθυμίσω μόνον μία-δύο πρόσφατες παρεμβάσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως αὐτὴν πρὸς τὸ Βατικανὸ γιὰ τὴν ἀνώμαλη κατάσταση ποὺ δημιούργησε ἡ ἐπανεμφάνιση τῆς Οὐνίας καὶ ἡ διεΐσδυση τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας μὲ διαφόρους τρόπους στὴν Ρωσία, Οὐκρανία, Ρουμανία, Τσεχία καὶ ἀλλαχού καὶ ἐκείνην πρὸς τὶς Ἰσραηλινὲς ἀρχὲς γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ὡς ἔχει τὸ ἰσχύον καθεστῶς τῶν Ἁγίων Τόπων, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ νὰ μὴ γίνουν ἀναγκαστικὲς ἀπαλλοτριώσεις ἐκτάσεων στὴν ἀνατολικὴ Ἱερουσαλήμ, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλες ἀνήκουν στὸ 'Ορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, καὶ ἄλλες καὶ σὲ 'Ορθόδοξους Παλαιστίνους¹². Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὅλες οἱ κατὰ

καιροὺς ἐνέργειες τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν γίνονται ἀπὸ καθαρῶς ἀδελφικὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀδελφικὴ ἀγάπη, εἶναι ἐν γνώσει τῶν ἐνδιαφερομένων Ἀρχηγῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καὶ πολλὲς φορὲς πραγματοποιοῦνται κατόπιν ἐκκλήσεως ἢ παρακλήσεως αὐτῶν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι αὐτονόητον, ὅτι οἱ ἐνέργειες αὐτὲς σὲ καμιά περίπτωση δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς παρεμβάσεις τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ἢ ἐξωτερικὰ ζητήματα τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Τὸ Κέντρο τῆς 'Ορθοδοξίας σεβᾶσθηκε κατὰ κανόνα τὴν αὐτοτέλεια τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων καὶ αὐτονόμων Ἐκκλησιῶν, ἐνήργησε πάντοτε στὰ πλαίσια τῆς ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης, καὶ προσπάθησε νὰ μὴ διαταραχθεῖ ἡ ἀπὸ αἰῶνες ἰσχύουσα ἔννομη τάξη καὶ ἡ ἐκκλησιολογικὴ δομὴ τῆς 'Ορθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Θὰ ἤθελα στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ ἀναφέρω τὰ ὅσα πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἔγραφε γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἓνας λόγιος ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου: «Οἱ πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως κατὰ κανόνα ἐσέβοντο τὰ θέσμια καὶ τὰς διατάξεις, τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν αὐτοκέφαλον ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοδιοίκησιν καὶ αὐτονομίαν τῶν λοιπῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, εἰς πᾶσαν δὲ ὑπὲρ τῶν θρόνων ἐκείνων ἐνέργειαν προέβαινον, εἴτε στηριζόμενοι εἰς ἐν καθεστῶς δημιουργηθὲν ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, εἴτε ἐρειδόμενον ἐπὶ καθωρισμένων κανονικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων, εἴτε ὠθούμενοι ὑπὸ τῆς ιδέας τοῦ καθήκοντος τῆς μερίμνης περὶ τῶν λοιπῶν θρόνων, μερίμνης καθισταμένης ἐπιτακτικῆς ἔνεκα ἰδιαιτέρων ἐξαιρετικῶν συνθηκῶν»¹³.

Ἄφησα τελευταία τὴν ἀναφορὰ σὲ δύο Ἐγκυκλίους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οἱ ὁποῖες ἔθεσαν τὶς βάσεις συνεργασίας τόσο με-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 764 τοῦ ὑπ' ἀρ. 18/1995 τεύχους.

11. Βλ. κυρίως Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου, Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Ἐκδ. Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη, 1972, σ. 296 κ. ἐξ.

12. Οἱ παρεμβάσεις αὐτὲς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ κ.κ. Βαρθολομαίου πρὸς τοὺς Ἰσραηλινούς ἰθύνοντες ἔγιναν

κατὰ τὴν πρόσφατη ἐπίσημη ἐπίσκεψή του στὸ παλαιάτο Πατριαρχεῖο τῶν Ἱεροσολύμων ποὺ πραγματοποιήθηκε μετὰ τῶν 7 καὶ 15 Μαΐου 1995.

13. Βλ. Μητροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου, Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἐνθ. ἀν., σ. 314.

ταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅσο καὶ μετὰ τις ἄλλες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες καὶ Ὁμολογίες κατὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα. Ἡ πρώτη, ἀπολυθείσα τὸ 1902 ἐπὶ Ἰωακείμ τοῦ Γ' καὶ ἀπευθυνθείσα πρὸς ὄλους τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀποσκοποῦσε στὴ γονιμότερη καλλιέργεια «τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀγλαότεραν καὶ δαφιλεστέραν θρησκευτικὴν καρποφορίαν», ὅπως λέγει τὸ σχετικὸ πατριαρχικὸ ἐγγράφο. Μὲ τὴν ἴδια Ἐγκύκλιο τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ζήτουσε ἀπὸ τις ἄλλες ἀδελφές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες νὰ ἐκφέρουν γνώμη καὶ γιὰ τις τότε σχέσεις, ἀλλὰ καὶ γιὰ τις μετέπειτα, μετὰξὺ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως, δηλ. τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, τῆς Παλαιοκαθολικῆς καὶ τῶν Προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν.

Σημαντικὴ ὑπῆρξε καὶ ἡ Ἐγκύκλιος τοῦ 1920, μετὰ τὴν ὁποία τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο πρότεινε τὴ σύσφιξη τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων μὴ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ εἰσηγοῦνταν ὀρισμένες σκέψεις, οἱ ὁποῖες θὰ διευκόλυναν τὴν προσέγγιση ὄλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ μάλιστα ἔριχνε γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ἰδέα τῆς συμπήξεως μιᾶς Κοινωνίας Ἐκκλησιῶν, ἀνάλογης πρὸς ἐκείνην τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἡ ὁποία εἶχε ἤδη πρό τιнос ἰδρυθεῖ.

Θέλησα στὸ πρῶτο μέρος τῆς ὁμιλίας μου νὰ τονίσω ὀρισμένα, ἐλάχιστα θὰ μπορούσα νὰ πῶ, σημεῖα ποὺ δείχνουν, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι ἡ ἐπιβίωση ἐπὶ 1700 ἔτη τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀπεδείχθη σωτήρια τόσο γιὰ τὴν πορεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ὅσο καὶ γιὰ τὸ Γένος μας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο κατὰ τὴν διαχρονικὴ αὐτὴ πορεία τῆς ἱστορίας του ἀπεδείχθη ἀντάξιο τῶν προσδοκιῶν καὶ τῆς θέσεως ποὺ τοῦ ἐνεπιστεύθη ἡ Ἐκκλησία μας μέσα στὴν Παγκόσμια Ὁρθόδοξη Οἰκογένεια.

Κατὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσει πολλὰ καὶ μεγάλα προβλήματα:

1ον). Χάνει τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ποιμνίου του ποὺ ζοῦσε στὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ στὴν Ἀνατολικὴ Θράκη, μετὰ τὴν τραγικὴ ἐκείνη ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν τὸ 1922/1923. Περισσότεροι ἀπὸ ἐνάμισι ἑκατομμύριο Ἕλληνες Ὁρθό-

δοξοὶ ἐξαναγκάζονται τότε νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ἱερὰ χῶματα τῶν πατέρων τους καὶ νὰ ἐλθουν στὴν Ἑλλάδα ἢ νὰ μεταναστεύσουν ἀλλοῦ, ἀφήνοντας πίσω ὅλη τὴν περιουσία τους, ἀλλὰ καὶ ἀγαπημένα τους πρόσωπα, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα, κάτω ἀπὸ τὸ τουρκικὸ περιβλημα μέσα στὴ Μικρὰ Ἀσία, διατηροῦν ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ τους σιωπηλὰ καὶ μετὰ καρτερίαν τὴν χριστιανικὴν ταυτότητα καὶ τὴν ρωμαϊκὴν τους συνείδηση.

2ον). Χάνει, μετὰ τὴν Συνθήκη τῆς Λωζάνης τὸ 1923, τὰ προνόμια ποὺ τοῦ εἶχαν παραχωρηθεῖ ἀπὸ μέρους τῶν Ὁθωμανῶν Σουλτάνων.

3ον). Ζεῖ τις δυσκολίες καὶ τις ἀγωνίες τοῦ ἐναπομείναντος ποιμνίου του τόσο στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅσο καὶ στὰ νησιά τῆς Ἰμβρου καὶ τῆς Τενέδου.

4ον). Ζεῖ τὴν χειρότερη, μετὰ τὸν ξεριζωμὸ τοῦ 1922, τραγωδία τῆς 6ης καὶ 7ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1955, μετὰ δεκάδες ἐρειπωμένες ἐκκλησίες καὶ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, μετὰ ἑκατοντάδες καταστραμμένα σπίτια καὶ καταστήματα, μετὰ λεηλατημένες περιουσίες καὶ μετὰ τὸ λογικὸ ποίμνιό του, ἀπὸ χιλιάδες Ὁρθόδοξες ρωμαϊκὲς ψυχές, τραυματισμένο, καταρρακωμένο, ἀπογοητευμένο καὶ φοβισμένο.

5ον). Ζεῖ τις χιλιάδες ἀπελάσεις, ἀλλὰ καὶ τις χιλιάδες ἐξόδους, πιστῶν του ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ τὸ 1963 καὶ ἐξῆς. Οἱ ἄμεσες ἢ ἔμμεσες πιέσεις, οἱ ὁποῖες δὲν ἦταν μέχρι τότε ἀγνωστες, ἀλλὰ οἱ Ὁρθόδοξοὶ τις εἶχαν συνηθίσει καὶ ὑπομείνει ἐπὶ ἀρκετὲς δεκαετίες, ἐπηρέασαν ἀρνητικὰ, μετὰ τις μαζικὲς ἀπελάσεις τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, τοὺς ἐναπομείναντας Ρωμηοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐπιτάχυναν καὶ τὴν δική τους φυγὴ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, παρ' ὅλον ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ πραγματικὴ τους πατρίδα, ἐδῶ ἦταν οἱ ρίζες τους, ἐδῶ ἦταν τὰ χῶματα τῶν πατέρων, τῶν πάππων, τῶν προπάππων τους. Ἔτσι, ἀπὸ τοὺς 150.000 καὶ πλέον Ὁρθόδοξους Ρωμηοὺς ποὺ εἶχε ἡ Κωνσταντινούπολη μετὰ τὸ 1923, σήμερα ἀπέμειναν περὶ τοὺς 3.500.

6ον). Βλέπει νὰ ἀπαγορευεῖται τὸ 1963 ἡ λειτουργία τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου καὶ νὰ ἀναστέλλεται ἡ ἐκδοσις τοῦ ἐπισήμου ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ τοῦ Πατριαρχείου «Ὁρθόδοξία» καὶ τῆς ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδας «Ἀπόστολος Ἀνδρέας». Τέλος,

7ον). Γεύεται τὴν πικρία τοῦ ἀναγκαστικοῦ

κλεισίματος της Ίερας Θεολογικής Σχολής της Χάλκης τὸ 1971. Ἐτσι τὸ Πατριαρχεῖο στερεΐται τῆς δυνατότητος «νὰ καταρτίζη τὰ στελέχη του καὶ νὰ ἀνανεώνῃ τὸ αἷμα του ὡς ζωντανὸς ὄργανισμὸς», ὅπως τόνισε σὲ ὁμιλία του κατὰ τὴν ἐναρξὴ του Συνεδρίου τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν, ποὺ πραγματοποιήθηκε στὴν Ἱερά Πατριαρχικὴ Μονὴ τῆς Ἀγίας Τριάδος στὴ Χάλκη, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος¹⁴.

Μὲ τίς τεράστιες αὐτὲς δυσκολίες, ἀλλὰ καὶ τίς πάμπολλες ἄλλες ποὺ δὲν ἀναφέραμε ἐδῶ, θὰ μπορούσε δικαιολογημένα νὰ σκεφθεῖ κανεὶς, ὅτι λογικῶς οἱ δυνατότητες καὶ τὸ πεδίο δράσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι περιορισμένης ἐκτάσεως. Καὶ ὁμως τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καθ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, γιὰ νὰ ἀναφερθῶ μόνον σ' αὐτόν, ἦταν πάντοτε στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ ἀγῶνος. Ἐὰν ἀνατρέξουμε στὴ διαχρονικὴ δραστηριότητα τῶν τελευταίων πενήντα ἐτῶν, κυρίως δέ, ἔνεκα καὶ τῶν ποικίλων συγκυριῶν, τῶν τελευταίων πέντε ἐτῶν, ποὺ τόσα ἀλλάξαν στὸν πλανήτη μας, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι τὸ Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, παρὰ τίς, πολλὰς φορὲς, ὄχι εὐοίωνες προϋποθέσεις, παρὰ τὰ πενιχρὰ μέσα ποὺ διαθέτει, παρὰ τίς ἄμεσες καὶ ἔμμεσες δυσκολίες καὶ κακουχίες ποὺ ἀντιμετωπίζει, κατορθώνει, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνον νὰ ξεπερνᾷ τὰ πολλὰκις ἀνυπέροβητα αὐτὰ προσκόμματα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναπτύσσει σημαντικὲς δραστηριότητες, παίρνοντας συχνὰ θαρραλέες καὶ ἐποικοδομητικὲς πρωτοβουλίες, ποὺ ἀνθρωπίνως μόνον ὡς ὑπεράνθρωπος μπορούν νὰ χαρακτηρισθοῦν. Πρὶν ἀπὸ δύο περίπου μῆνες, ὅταν ἐπισκέφθηκα τὸν Παναγιώτατο στὸ Φανάρι, τοῦ εἶπα, ὅτι μένει ἔκθαμβος ὁποῖος ἀντικειμενικὰ παρακολουθεῖ τὸ τεράστιο, ἀλλὰ καὶ θετικὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελεῖ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως, μὲ ὁρατὰ τὰ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας ἀποτελέσματα· μένει ἔκθαμβος, συνέχισα, καὶ διερωτᾷται πῶς μὲ τόσες δυσκο-

λίες ποὺ ἀντιμετωπίζει καὶ μὲ τὰ περιορισμένα μέσα ποὺ διαθέτει τὸ Πατριαρχεῖο, κατορθώνει νὰ ἀνταποκρίνεται στὴν οἰκουμενικὴ του ἀποστολή. Καὶ ὁ Πατριάρχης, στὴν ἔμμεσή μου αὐτὴ ἐρώτηση, ἀπάντησε ὡς ἐξῆς: «Εἶναι ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μᾶς βοηθεῖ καὶ μᾶς στηρίζει. Ἐὰν στηριζόμεσταν μόνον στὶς δικές μας δυνάμεις καὶ δυνατότητες ἦταν ἀνθρωπίνως ἀδύνατον νὰ ἀντιμετωπίσουμε τίς μεγάλες καὶ ποικίλες δυσκολίες καὶ τὰ προβλήματα ποὺ παρουσιάζονται, καὶ νὰ ἀνταποκριθοῦμε στὶς εὐθύνες ποὺ ἔχει ἐπωμισθεῖ τὸ Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας».

Θὰ ἤθελα δι' ὀλίγων νὰ σταθῶ στὴ λέξη «εὐθύνη», ἡ ὁποία εἶναι συνυφασμένη στὴν περίπτωση τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὡς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας ἐντὸς τοῦ συνόλου τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μὲ τὴν λέξη «διακονία». Ὡς «εὐθύνη διακονίας», ἐξἄλλου, μεταφράζει τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τὰ «Πρεσβεία τῆς τιμῆς» ποὺ ἀναγνωρίσθηκαν σ' αὐτὸ ἀπὸ Οἰκουμενικὲς Συνόδους, ἀλλὰ καὶ ποὺ καθιερώθηκαν καὶ ἐμπράκτως ἐπιβεβαιώθηκαν στὴν ἱστορικὴ πορεία τῶν 17 αἰῶνων ζωῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Εἶναι, λοιπόν, τὰ προνόμια αὐτὰ τῶν «Πρεσβείων τιμῆς» πρεσβεία διακονίας καὶ ποιμαντικῆς εὐθύνης, καὶ ἐπομένως δὲν περιορίζονται μόνον σὲ τιμητικὲς ἀπλῶς διακρίσεις¹⁵. Αὐτὸ θὰ πρέπει, πιστεύω, νὰ προσεχθεῖ ἰδιαίτερος γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ἀκραιῆς ἐρμηνεῖες ποὺ τὸν τελευταῖο καιρὸ εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ, εἴτε ὑστεροβούλως δίνονται ἀπὸ ὀρισμένους κύκλους, τῶν ἐντὸς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτός, ὡς πρὸς τὸν ρόλον τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐντὸς τῆς οἰκογενείας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὁ ρόλος αὐτὸς τοῦ «πρώτου» δὲν περιέχει, βεβαίως, καὶ τάσεις «πρωτείου ἐξουσίας» τύπου Βατικανοῦ, ὅπως ἐπιπολαίως θέλησαν τελευταίως νὰ τὸν ἐρμηνεύσουν καὶ νὰ τὸν προβάλλουν ὀρισμένοι.

(Συνεχίζεται)

14. Βλ. «Προσφώνησιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου ἐπὶ τῇ ἐναρξί τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν τοῦ Ὁργανισμοῦ Ὁρθοδόξου Νεολαίας "Σύνδεσμος"» (Χάλκη, 14 Αὐγούστου 1994), στὸ φυλλάδιο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «Ἐκκλησιαστικὲς Εἰδήσεις», Αὐγουστος 1994, σσ. 18-19.

15. Βλ. καὶ Χρυσοστόμου Σ. Κωνσταντινίδου, Μητροπολίτου Μύρων (νῦν Μητροπολίτου Γέροντος Ἐφέσου), Πρωτεῖον, Πρεσβεία Τιμῆς καὶ εὐθύνη διακονίας εἰς τὸ σύστημα καὶ τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, στὸν Β' Τόμο τῶν Μελετῶν τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου μὲ τίτλο «Ὁρθόδοξοι Κατόψεις», Ἐκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1991, σ. 21 καὶ ἐξῆς.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ — ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ — *

Ἡ ἔνταξη καὶ παρουσία τῆς χώρας μας στὴ ζωὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος εἶναι μίᾳ πραγματικότητι, παράλληλα δὲ ὁ κρατικὸς μηχανισμὸς κινεῖται, ἐργάζεται καὶ προσπαθεῖ νὰ ὀλοκληρώσῃ ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἀλλαγές, μεταβολές καὶ προϋποθέσεις ὥστε, σύμφωνα μὲ τὶς εὐρωπαϊκὰς προδιαγραφὰς καὶ δεδομένα, νὰ πετύχει τὴν εὐρωπαϊκὴν του ἀναμόρφωση.

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ

Αὐτὴ ὁμως ἡ ἔνταξη, ἡ ὁποία δὲν εἶναι κατ' οὐσίαν μόνον οἰκονομικὴ, ἔχει ὡς συνέπεια ἢ, πολλὰς φορὲς, προϋποθέτει καὶ ἀλλαγές κυρίως θεσμικὰς σὲ τομεῖς κοινωνικὰς, κοινωνιολογικὰς, πολιτιστικὰς, πολιτισμικὰς, πάντως διάφορους ἀπὸ τοὺς οἰκονομικὰς.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ γίνεται πολλὰς λόγος γιὰ «κοινὴ εὐρωπαϊκὴ πατρίδα»¹ ἢ γιὰ «κοινὸ εὐρωπαϊκὸ οἶκο»², χαρακτηρίζεται δὲ ἡ Εὐρώπη πολλὰς φορὲς ὡς τὸ «ἀνοιχτὸ σπίτι»³. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐκφράσεις δὲν δηλώνουν μόνον τὶς τάσεις τῆς σημερινῆς πολιτικῆς εὐρωπαϊκῆς βούλησης ἀλλὰ καὶ τὸ ἰδεολογικὸ περιεχόμενον τῆς πολιτικῆς διεύρυνσης τῆς Ε.Ο.Κ. (θεμιτῆς ἢ ἀθέμιτης), ἡ ὁποία δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συμπεριλάβῃ μόνον τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπη, ἀλλ' εὐελπιστεῖ νὰ ἀποτελέσῃ καὶ τὸν σύνδεσμον Ἀμερικῆς - Ἰαπωνίας, μὲ προοπτικὴν ἐπέκτασιν καὶ στὸν νότιο - ἀνατολικὸ ὀρίζοντα τῆς ὑφ' ἡλίου. Ἔτσι δὲν εἶναι τυχαία

ἡ τάση λαῶν - κρατῶν τῆς «Ἀνατολικῆς Εὐρώπης» νὰ ἀποδέχονται τὸν χαρακτηρισμὸν τους, ὅτι ἀνήκουν στὴν «Κεντρικὴν Εὐρώπη» ἢ νὰ ὑποστηρίζεται ἡ ἀντίληψη, ὑφ' ὠρισμένων προσώπων, ὅτι ἡ ἔκφραση «κοινὸς Εὐρωπαϊκὸς οἶκος» θὰ εἶναι ἀτελής ἢ ἐλλειπὴς ἐὰν παραμείνῃ ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον «Εὐρωποκεντρικὸς» καὶ δὲν συμπεριλάβῃ ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος εἶναι δημιούργημα τοῦ Θεοῦ⁴. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ τάση πληθυσμιακῆς διεύρυνσης τῆς Ε.Ο.Κ. προεικονίζει καὶ μίᾳ ὁμολογιακῆ καὶ κυρίως θρησκευτικῆ, γιὰ νὰ εἶμαστε πῶς συγκεκριμένοι, μὲ ἐπικίνδυνες βέβαια συνέπειες ἀλλοτριώσεως καὶ θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ.

Τὸ πρῶτον λοιπὸν πρόβλημα εἶναι «θρησκευτικόν». Ἐχει ἤδη εἰπωθεῖ ὀρθά: «δὲν θὰ πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ ὅτι ἡ ἴδια ἡ Ε.Ο.Κ. δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 χώρες - μέλη, ἀλλὰ εἰς τὴν οὐσίαν ἀπὸ 16, ἀφοῦ ὁ μουσουλμανικὸς πληθυσμὸς τῆς κοινότητος ἀγγίζει αὐτὸν τῆς Ἑλλάδος»⁵, ἐὰν δὲ ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ μελλοντικὴ κοινοτικὴ αὐξηση, μὲ τὴν εἴσοδον ἄλλων κρατῶν ἰσλαμικῆς κυρίως παράδοσης, τότε καθίσταται κατανοητὴ ποιά θὰ εἶναι ἡ μελλοντικὴ «ὁμολογιακὴ» ἢ «διαθρησκευτικὴ» διάρθρωσις τῆς Ε.Ο.Κ.

Αὐτὴ ἡ σταδιακὴ καὶ σταθερὴ διεῖσδυσις τοῦ ἰσλάμου στὸν Εὐρωπαϊκὸν χώρον εἶναι μίᾳ πραγματικότητι, μὲ πελώριες διαστάσεις γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία βέβαια θέτει καὶ κάποια ἐρωτήματα: Εἴμεθα πρὸς τὸ τέλος τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης; Ποιὸ πρόκειται νὰ εἶναι τὸ διάδοχο σχῆμα στὸ ὁποῖο τείνει νὰ μεταλλαχθεῖ τὸ πνευματικὸν status τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσεως; Εἶναι τάχα ἀνατρέψιμη ἡ πορεία αὐτὴ καὶ ποῦ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ;

Εἶναι φανερόν ὅτι τέτοιου εἴδους ἐρωτήματα δὲν φαίνεται νὰ ἀπασχολοῦν ἀκόμη σοβαρὰ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς πολιτικοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐξαντλοῦνται στὴν ἐξασφάλισιν μιᾶς ὀργάνωσις γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν λαῶν, μὲ βάση ὀρθολογιστικὰ

* Ἡ παρούσα ἀποτελεῖ ἀνεπτυγμένη μορφή ὁμιλίας πρὸς τοὺς Ἱεροσπουδαστὰς τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν (17 Μαΐου 1995), ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε στὴν αἴθουσα διαλέξεων τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης.

1. *L' Osservatore Romano* 21 Novembre 1988, σ. 11.

2. *Μ. Γκορμπασώφ*, Περσετρόικα νέα σκέψη γιὰ τὴν χώρα μας καὶ τὸν κόσμον, ἔκδοσις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ, Ἀθήνα 1987, σ. 346.

3. Final Document of the European Ecumenical Assembly «Peace with Justice», ἐν *Peace with Justice*. The official documentation of the European Ecumenical Assembly, Basel - Switzerland 15-21 May 1989. Published of the Conference of European Church, Geneva 1989, σ. 52.

4. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 53.

5. Ἀντ. Σαμαρά, Ἑλλάδα καὶ ἑλληνισμὸς στὶς πύλες τοῦ 21ου αἰῶνα, ἐν περιοδικῷ ΕΠΟΠΤΕΙΑ 1980, σ. 20.

σχήματα πολιτικού και οικονομικού αναπτυξιακού σχεδιασμού. Άπασχολούν όμως άρκετους πνευματικούς ταγούς, άλλο άν δέν τó εκφράζουν έντονα⁶.

Θά πρέπει άρχικά νά αναφερθεί ότι ή εύρωπαϊκή ένοποίηση δέν είναι θρησκευτική ή πολιτιστική, ούτε έχει σαν θεμέλιο τις παραδόσεις των εύρωπαϊκών χωρών⁷. Βασικό κριτήριο και άρχή είναι τά οικονομικά ώφέλη και συμφέροντα, τά όποια καθορίζονται με βάση τά διάφορα κοινωνικά και πολιτικά κριτήρια⁸, χωρίς όμως νά αποκλείονται και τά ήθικά ή κοινωνιολογικά, με τά όποια επιδιώκεται παράλληλα και ή ήθική και ύλική άνοδος της⁹. Έτσι σήμερα είναι δυνατόν νά μιλούμε για μία γεωγραφικό - οικονομική χάραξη και πολιτική προοπτικής, ή όποια όμως δέν έμποδίζει ώρισμένους άλλους νά μελετούν ή νά προσβλέπουν και σε μία γεωγραφικό - πολιτική ή γιατί όχι και γεωγραφικό - θρησκευτική ή θρησκευσιολογική τοιαύτη.

Μέσα λοιπόν σ' αυτό τó όμολογιακό ή θρησκευτικό puzzle ή Όρθόδοξη Έκκλησία κατέχει μία θέση σημαντική, ή όποια της δίνει την δυνατότητα νά μήν παραμείνει άπλός θεατής αλλά νά συμβάλλει ουσιαστικά, με μία **προοπτική**, προσβλέπουσα «*με αισιοδοξία εις την εύρύτεραν συνεργασίαν των λαών της Κοινότητας, διότι έχει την πεποίθησιν ότι ή Χριστιανική Εύρώπη θά έδραιώση έν τη πράξει την διαχριστιανικήν συνεργασίαν*»¹⁰, ή όποια είναι **και** έφικτή **και** έπιβεβλημένη. Η παρούσα θέση σημαίνει για την Όρθόδοξη Έκκλησία, ότι μαζί με τόν υπόλοιπο κυρίως εύρωπαϊκό χριστιανικό κόσμο καλείται νά πραγματώσει αυτό τó όποιο στη βί-

ση του δέν κάνει ό οικονομικός όργανισμός της Κοινότητας. Οί Έκκλησίες δηλαδή καλούνται νά ενεργήσουν αξιόπιστα στην ανάπτυξη τού ανθρωπιστικού ιδεώδους της προόδου, με κριτήρια όμως μοναδικά τόν άνθρωπο, τόν κόσμο και την κοινωνία και χωρίς τις οικονομικές ή αναπτυξιακές συντεταγμένες.

«*Η γηραιά μας ήπειρος δέν θά είναι σε θέση νά ενεργήσει αξιόπιστα, άν ή όλη της οικονομική, κοινωνική και λοιπή πολιτική δέν βασίζεται στο ανθρωπιστικό ιδεώδες της προόδου*»¹¹, ιδέες, οί όποιες πηγάζουν άπ' αυτό τó Ευαγγέλιον. Πάντως τó αισιόδοξο και ουσιαστικό είναι, ότι αυτή ή ανθρωπιστική ανάπτυξη αποτελεί γεγονός, τó όποιο θά έμπεδωθεί στην έθνική ανεξαρτησία των κρατών και θά κατοχυρώσει την δημοκρατική έλευθερία, θά έχει δέ ως αποτέλεσμα, α) την κοινωνική και οικονομική συνοχή στους κόλπους της Ευρωπαϊκής κοινότητας¹² και 2) την έπίτευξη κάθε κοινωνικής και οικονομικής προόδου¹³.

Αυτός ό νέος προσανατολισμός της Κοινότητας εκφράζεται σε δύο έπίσημα κείμενά της: α) Στο 6ο άρθρο της Συνθήκης τού Μάαστριχτ (1993), όπου αναφέρεται: «ή ένωση σέβεται την έθνική ταυτότητα των κρατών μελών της, των όποιών τά κυβερνητικά συστήματα βασίζονται στις δημοκρατικές άρχές» (Τίτλος I, παρ. I) και β) Στην έπίσημη άλλαγή τού τίτλου της Ευρωπαϊκής οικογένειας, άπό «Εύρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα» σε «Εύρωπαϊκή Κοινότητα» άρχικά, και σε «Εύρωπαϊκή Ένωση» σήμερα, στην πρώτη φάση της μεταμάαστριχτ περιόδου, στοιχεία άκριβώς, τά όποια δηλώνουν ότι ή Εύρώπη ζητά κάτι τó «νέο», πέραν άπό σχεδιασμούς ένιαίας οικονομικής ανάπτυξης και προγραμματισμούς ένιαίας άμυντικής πολιτικής. Έκ των πραγμάτων δηλ. ή Ένωμένη Εύρώπη κινείται και πρòς μία ένιαία κοινωνική πολιτική, ειρηνικής και γόνιμης συνεργασίας των εύρωπαϊκών λαών έν δικαιοσύνη και δημοκρατία, στοιχεία τά όποια σημαίνουν, όπως δήλωσε και ό Οικουμενικός Πατριάρχης στην όμιλία του, στο Εύρωπαϊκό Κοινοβούλιο (19 Άπριλίου 1994), συνεργασία έν άλληλεγγύη και άγάπη. Οί δύο αυτές

6. Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδούλου, Τó «θεμέλιο νόημα» της νέας Εύρώπης και ή Όρθοδοξία, έν ΤΟ ΒΗΜΑ 8 Μαΐου 1994, σελ. 15.

7. Βλ. *Frans. H.J.J. Andriessen*, Cambiamenti nell' Europa orientale: il ruolo della comunità Europea, έν *Notizie NATO*, Febbraio 1990 (NZ), σσ. 1-6. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ, Δημιουργία και ανάπτυξη, Λουξεμβούργο 1990.

8. π. *Γεωργίου Τσέση*, Εύρωπαϊκή ένότητα και Έκκλησία. Έραποστολικά έρεθίσματα και οικουμενικές προκλήσεις, έκδ. ΤΕΡΤΙΟΣ, Κατερίνη 1990, σσ. 13-14.

9. *C. Tsatsos*, La Grèce et L' Europe. éd. du Centre de Recherches Européennes, Lausanne 1977, σ. 34.

10. *Σεραφεΐμ (Τίκα)* Άρχιεπισκόπου Άθηνών, Μήνυμα έπι τή εύκαιρία έορτασμού της 40ης έτετείου της Δηλώσεως Robert Schuman, έν ΕΚΚΛΗΣΙΑ 1/15 Αυγούστου 1990, σ. 404.

11. π. *Γεωργίου Τσέση*, Ένθ' άνωτ. σ. 11.

12. L' Acte Unique Européen, éd. Commission Européenne pour l' Eglise et société, Bruxelles 1988, σ. 3.

13. Βλ. *P. Massim*, Καραμανλής. Ό Έλληνας πού ξεχώρισε, έκδ. I. Σιδέρης, Άθήνα 1982, σ. 217 κ.έξ.

άρχες, έτσι όπως νοηματοδοτούνται από τον λόγο του Ευαγγελίου, είναι δυνατόν να συνθέσουν άφ' ενός την ιδιοπροσωπία της μελλοντικής Ευρώπης και άφ' ετέρου την βάση ενότητας των λαών της¹⁴, αυτό άλλωστε αποτελεί και τὸ ιδεολογικὸ περιεχόμενο τῆς λεγόμενης «τρίτης κολώνας».

Διερχόμεθα λοιπὸν μία μεταβατικὴ περίοδο, με πάρα πολλοὺς κινδύνους ἀλλὰ καὶ παράτολμες ἐλπίδες, ὅπου τὸ βάρος πέφτει ἤδη πρὸς τὸ μέρος ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι συνεχίζουν νὰ ἐφαρμόζουν μιὰ ὠφελμιστικὴ, ἐγωϊστικὴ καὶ κοντόφθαλμη πολιτικὴ, ἀποπροσανατολίζοντας ἔτσι τὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὸ εὐρὸ καὶ ἀξιόλογο πεδίο τῆς πνευματικότητας, με τὴν εὐρεία ἔννοια τοῦ ὄρου¹⁵.

Ἀντίθετα ὅμως τὰ περιθώρια ἐπικοινωνίας καὶ συνεργασίας τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, παραμένουν εὐρύτατα καὶ περικλείουν πολλοὺς τομείς, ὅπως τῆς ἀμοιβαίας προσπάθειας ἀλληλοβοήθειας πρὸς διαφύλαξη, διατήρηση καὶ ἀξιοποίηση τῶν διαφόρων ἐκφράσεων τῆς πνευματικῆς κληρονομίας τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης, τοῦ ποιμαντικῆς - κοινωνικοῦ προβληματισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον περιλαμβάνονται θέματα ἐκ τῶν μαζικῶν μετακινήσεων τῶν πιστῶν (τουρισμός), φοιτητῶν καὶ ἐργαζομένων, ἡ διακονία τῆς νεότητος με ὅλα τὰ συναφῆ προβλήματα ἐκ τῶν ναρκωτικῶν, ὁ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμός, τέλος δὲ ἡ προστασία τοῦ γήρατος καὶ ἡ συμβολὴ εἰς τὴν ἐπίλυση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος, αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσουν τοὺς στόχους καὶ τοὺς πρωταρχικοὺς προσανατολισμοὺς τῶν κοινῶν προσπαθειῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης¹⁶.

Ἦδη ἡ Εὐρωπαϊκὴ Διαχριστιανικὴ Διάσκεψη τῆς Βασιλείας (Μάϊος 1989) περιέγραψε ὡς ἔξης τὸ νέο περιεχόμενο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης:

«Πρέπει νὰ εἶναι μιὰ κοινὴ στέγη συνοίκησης, χωρὶς ψεγάδι, ἀνοικτὴ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καλῶν διαθέσεων, ἑνας χώρος ὑποδοχῆς καὶ συνύπαρξης τοῦ κάθε πιστεύοντος προβληματιζομένου ἀνθρώπου καὶ κυρίως αὐτοῦ

ποὺ εἶναι χτυπημένος ἀπὸ μιὰ ἢ πολλὰ ἀπὸ τὶς μάστιγες τῆς ζωῆς. Πρέπει νὰ εἶναι ἕνας τόπος συμβιώσεως χωρὶς κριτήρια πολιτικῆς ἢ θρησκευτικῆς ἢ ιδεολογικῆς ἢ κοινωνικῆς ἢ ταξικῆς διακρίσεως, ἕνα σπῆτι μέσα στὸ ὁποῖο κανεὶς δὲν θὰ φοβάται νὰ πεῖ τὴν ἀλήθεια καὶ ποὺ ὅλοι θὰ μποροῦν νὰ μοιρασθοῦν τὸ καθημερινὸ ψωμί τους με ἰσότητα καὶ δικαιοσύνη. Ἐνα σπῆτι στὸ ὁποῖο θὰ ἰσχύει καὶ θὰ λειτουργεῖ ὁ διάλογος μεταξὺ τῶν συνοίκων καὶ ὄχι ὁ νόμος τῆς ζούγκλας. Μέσα σ' αὐτὸ οἱ Ἐκκλησίες, ὅπως ἄλλωστε καὶ οἱ κοινωνίες καὶ τὰ κράτη, θὰ ἀποφεύγουν ὅλους τοὺς λανθασμένους τρόπους ζωῆς καὶ δράσεως τοῦ παρελθόντος, ποὺ τυχαίνει νὰ εἶναι, γιὰ εἴκοσι ὀλόκληρους αἰῶνες, αἰῶνες ἀντιθέσεων, διαμάχης, συγκρούσεων καὶ φανατισμῶν».

Ἄπ' ὅλα τὰ παραπάνω συμπεραίνουμε ὅτι οἱ Ἐκκλησίες ἔχουν συνειδητοποιήσει τὴν οὐσιαστικὴ εὐθύνη τους, τόσο γιὰ συνεργασία, ὅσο καὶ γιὰ ὑπενθύμιση, στὴν πολιτικὴ ἡγεσία τῆς Εὐρώπης, ὅτι ὁποιαδήποτε προσπάθεια κοινωνικῆς συνοχῆς καὶ ἐνοποίησης ἔχει ὡς ἀντικείμενο καὶ κριτήριο αὐτὸ τὸν ἀνθρώπο καὶ τὴν κτίση¹⁷, ἀπαιτεῖ δὲ μιὰ μορφή οὐσιαστικῆς συνεργασίας τόσο μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τῆς κοινότητος ὅσο καὶ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν καθεαυτῶν. Οἱ χριστιανικὲς δηλ. Ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης καλοῦνται σήμερα σὲ μιὰ νέα μορφή συνεργασίας, μιὰ μορφή ἐκκλησιαστικῆς εὐρωπαϊκῆς κοινοπολιτείας, ἡ ὁποία θὰ ὀδηγήσει στὴν κινητοποίηση, γιὰ μιὰ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη καὶ συνεργασία τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, γιὰ τὴν ὑλοποίηση μιᾶς Εὐρώπης με ἕνα νέο κοινωνικὸ ἦθος καὶ πλαίσιο, στὸ ἐπίπεδο τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων¹⁸ καὶ στὸ ἐπίπεδο τῶν σχέσεων ἀνθρώπου, κόσμου καὶ κοινωνίας.

Ἄπ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν συνεργασία βεβαίως, γιὰ κανένα λόγο, δὲν θὰ πρέπει νὰ μείνει ἀμέτοχη ἢ ἀποῦσα καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ συμβάλλει οὐσιαστικὰ χωρὶς ν' ἀφήνει στοὺς ἄλλους τοῦ σήμερα, τὴν φροντίδα τῆς ἀνάπτυξης, δράσης καὶ διάπλασης τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἀνθρώπου τοῦ αὔριο¹⁹.

(Συνεχίζεται)

14. Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδοῦλου, Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 15.

15. Marc Luycckx, Ἠθικὰ προβλήματα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὀλοκλήρωσης μετὰ τὸ Μάαστριχτ, ἐν Καθ' ὄδον 6 (1993), σελ. 96-97.

16. Σερραφεῖμ (Τίκα). Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Αὐτόθι.

17. π. Γεωργίου Τσέτση, Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 19.

18. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 29.

19. Αὐτόθι.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΟΠΟΙ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ*

Ἐπικρατεῖ γενικὰ ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης ἔχει στάση ἀρνητικὴ ἔναντι τῶν ἁγίων τόπων καὶ ἔναντι τῆς προσκνηματικῆς ἀποδημίας σ' αὐτούς. Στὴ διαμόρφωση τῆς γνώμης αὐτῆς ἔχει συντελέσει, νομίζω, εἴτε ἡ πρόχειρη ἀνάγνωση τῆς ἐπιστολῆς τοῦ πατρὸς «Περὶ τῶν ἀπιόντων εἰς Ἱεροσόλυμα»¹, εἴτε ἡ παρερμηνεία τῆς ἀπὸ φιλοσοφικοῦς ἢ θεολογικοῦς

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. **ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ**,
Ἀγιοταφίτη

κύκλους μὲ ὀρθολογιστικὰ κριτήρια γιὰ τὴ στήριξη ἰδίων θεωριῶν. Λόγω ἐλλείψεως χρόνου, ἀποφεύγω νὰ μπῶ στὴν ὅλη διαμάχη γύρω ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ καὶ περιορίζομαι μόνον νὰ ἀναφέρω ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Χρῦσανθος (1663-1731) στὸ ἔργο του «Ἱστορία καὶ Περιγραφή τῆς Ἁγίας Γῆς καὶ τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ» χαρακτηρίζει τοὺς ἐκπροσώπους τῶν κύκλων αὐτῶν ἀπὸ μία τέτοια ἐρμηνεία τῆς ἐπιστολῆς ὡς «ἐχθροὺς τῆς ἀληθείας, οἱ ὅποιοι κατὰ τῆς προσκνησεως τῶν ἱερῶν τόπων λυσσῶντες, τὰ ἰσχυρότερα τῶν ἐπιχειρημάτων τους ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης ἐρρανίζονται»².

Μία προσεκτικότερη ὁμως μελέτη τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς τοῦ πατρὸς σὲ συσχέτιση καὶ μὲ ἄλλα χωρία τοῦ ἔργου του, ποὺ ἀναφέρονται στοὺς ἁγίους τόπους, ὀδηγεῖ ἀσφαλῶς σὲ ὀρθότερα συμπεράσματα, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ ἐκτίθενται στὴν παρούσα ἀνακοίνωση:

Κατ' ἀρχὴν ἡ ἐπιφυλακτικότητά τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης στὴν ἐν λόγῳ ἐπιστολῇ νὰ ἐνθαρρύνει τὴν ἀνάληψη προσκνηματικῆς ἀποδημίας, ἐκφράζεται, νομίζω, γιὰ νὰ ἀναχαιτίσει ἓναν ὑπερβολικὸ ζῆλο τῶν χριστιανῶν τοῦ 4ου αἰ. νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰ σεβάσματα τῆς πίστεώς τους στὸ πλαίσιο τῆς νέας καταστάσεως, ποὺ τὰ ἔθεσε ἡ δραστηριότητα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἁγίας Ἑλένης. Ἡ ὑπερβολὴ τοῦ ζήλου αὐτοῦ εἶχε τὸ λόγο τῆς, ἀν λάβουμε ὑπό-

ψη ὅτι τὰ προσκνημάτα γιὰ τρεῖς αἰῶνες κρατοῦνταν κρυμμένα καὶ βεβηλωμένα καὶ τώρα προβάλλονταν ἀνακαλυμμένα καὶ κοσμημένα. Ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος «Εἰς τὸν Βίον Κωνσταντίνου Βασιλέως» μαρτυρεῖ γιὰ τὴν παλαιὰ καὶ τὴ νέα αὐτὴ κατάσταση: «Ἄνδρες γὰρ ποτε δυσσεβεῖς... σπουδὴν ἔθεντο σκοτῶ καὶ λήθη παραδοῦναι τὸ θεσπέσιον ἐκεῖνο τῆς ἀθανασίας μνήμα, ... θεοφιλῆς δὲ βασιλεὺς τὸν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις τῆς σωτηρίου ἀναστάσεως μακαριστότατον τόπον ἐδόκει δεῖν αὐτῷ προφανῆ καὶ σεπτὸν ἀποφῆναι τοῖς πᾶσιν»³. Ἡ ἐπιστολὴ ἐπίσης τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων «Πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντίνου» γιὰ τὸ «ἐν οὐρανῷ φανέν σημεῖον τοῦ σταυροῦ» ἀπὸ τὸ Γολγοθᾶ μέχρι τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν στίς 7 Μαΐου τοῦ ἔτους 351 μιλάει εὐγλωττα γιὰ τὴ νέα αὐτὴ πραγματικότητα: «Ἐπὶ μὲν γὰρ Κωνσταντίνου τοῦ σοῦ πατρός, τὸ σωτήριον τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐν Ἱεροσολύμοις ἤρρηται... ἐπὶ δὲ σοῦ, δέσποτα, ...βασιλεῦ, ...οὐκ ἀπὸ γῆς λοιπόν, ἀλλ' ἐξ οὐρανῶν τὰ θαυματουργήματα»⁴. Ἡ ἀνάγερση ναῶν στοὺς τόπους τῆς ζωῆς τοῦ Σωτήρος, ἡ ἐλεύθερη λατρεία, ἡ ἐγκαθίδρυση σ' αὐτοὺς εἰδικοῦ μοναχικοῦ τάγματος, τῶν Ἀγιοσιωνιτῶν ἢ Σπουδαίων⁵, εἶναι νέες πρωτόγνωρες καταστάσεις γιὰ τοὺς χριστιανούς, προκλητικὲς ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ γιὰ τὴν ἐπὶ τόπου μετάβαση καὶ προσκνήση. Προκειμένου νὰ πραγματοποιήσουν τὸ σκοπὸ τους αὐτὸ χριστιανοὶ καὶ μοναχοί, ἄφηναν συχνὰ τὸν ἑαυτό τους ἐκτεθειμένους στοὺς κινδύνους τῆς μακρινῆς ὁδοιπορίας, ποὺ ἀπαιτοῦσε τότε ἡ μετάβαση.

Αὐτό, νομίζω, τὸν ἀνεξέλεγκτο καὶ ριφοκίνδυνο ἐνθουσιασμό ἔρχεται νὰ συγκρατήσῃ ὁ πατὴρ στὴν ἐπιστολὴ του «Περὶ τῶν ἀπιόντων εἰς Ἱεροσόλυμα». Ἡ παραίνεση γιὰ αὐτοσυγκράτηση ἀφορᾶ μέχρι ἐνὸς σημείου ὅλους τοὺς χριστιανούς, ἀποκλειστικότερα ὁμως τοὺς μοναχοὺς χάριν ἢ ἐξ ὀνόματος τῶν ὁποίων ὑπέβαλε ἐρώτημα ἐπὶ τοῦ θέματος ὁ Κηνοίτωρ, παραλήπτης τῆς ἐπιστολῆς, ἡγούμενος μᾶλλον τὸ ἀξίω-

* Εἰσήγηση στὸ II' Συνέδριο Πατερικῆς Θεολογίας γιὰ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης (27-29 Σεπτεμβρίου 1994) στὴν Ἀθήνα.

1. Βλ. ἐκδ. Jäger, τόμ. VIII, II, σσ. 13-19.

2. Ἱεροσόλυμα, 1862', σ. 140.

3. Βλ. Βιβλ. Γ', κεφ. ΚΕ' καὶ ΚΣ'. PG, 20. 1085A,B.

4. PG. 33, 1168Γ.

5. Βλ. Χρυσ. Παπαδοπούλου, «Αἱ κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα τελεταὶ τῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων», Νέα Σιών Α' (1904), σ. 16.

μα⁶. Οί αδελφοί αὐτοὶ εἶναι, κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο, «οἱ ἅπαξ ἀνατεθεικότες ἑαυτοὺς τῇ ὑψηλῇ πολιτείᾳ»⁷, ἐννοεῖται τῇ μοναχικῇ, εἶναι «οἱ ἐπανηρημένοι τὸν μονήρη καὶ ἰδιάζοντα βίον»⁸, αὐτοὶ δηλαδὴ πού, ὡς ἐκ τῆς ἐκλογῆς τους, ἐξυπακούεται ὅτι δὲν μποροῦν νὰ ἀπομακρύνονται μὲ εὐκολία τοῦ οἰκείου μοναστηριακοῦ χώρου. Αὐτοὶ εἶναι «οἱ ἐνσθησάμενοι τὸν ἀκριβῆ βίον»⁹, καὶ ἀκριβῶς σ' αὐτοὺς ὑποδεικνύει ἐκ πείρας¹⁰ ὁ πατὴρ ὅτι ἡ ἀκριβεία τῆς τηρήσεως τῶν μοναχικῶν τους ὑποχρεώσεων διακινδυνεύει νὰ ζημιωθῆ ἀπὸ τὰ μέσα πραγματοποιήσεως τῆς μεταβάσεως, μακρινῆ ὁδοιοπορία, διαμονὴ σὲ καταλύματα καὶ πανδοχεῖα τῆς Ἀνατολῆς «πολλὴν τὴν ἄδειαν καὶ πρὸς τὸ κακὸν τὴν ἀδιαφορίαν ἐχόντων»¹¹. «Ἡ ἀνάγκη τῆς ὁδοιοπορίας ἀναιρεῖ»¹² τοὺς ὄρους μιᾶς εὐπρεποῦς διαμονῆς, ἢ ὅποια μπορεῖ νὰ διασφαλίσῃ εἴτε τῇ μοναχικῇ ἀκριβείᾳ καὶ εὐσχημοσύνῃ εἴτε τῇ γυναικειᾷ σεμνότητι καὶ σωφροσύνῃ¹³. Ἡ ἐπιφυλακτικότητά λοιπὸν ἀφορᾷ ὄχι στὴν ἐπίσκεψη αὐτὴ καθαυτὴ στοὺς τόπους τῆς ζωῆς τοῦ Σωτῆρος ἀλλὰ στὴν ἐπίσκεψη μὲ τὶς ἀρνητικὰς αὐτὰς προϋποθέσεις τῆς μακρινῆς ὁδοιοπορίας, ἐλλείψεως χώρου διαμονῆς καὶ ἀνεπιφυλάκτου συγχρωτισμοῦ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, μοναχῶν καὶ ἀνθρώπων κοσμικοῦ φρονήματος.

Ἐφόσον βέβαια συντρέχουν προϋποθέσεις μεταβάσεως εὐνοϊκότερες τῶν ὡς ἄνω, ὁ ἅγιος δὲν ἀντιτίθεται στὴν ἐπίσκεψη τῶν ἁγίων τόπων. Παράδειγμα ἢ προσωπικὴ του ἐπίσκεψη, ὅταν τοῦ ἀνατέθηκε, κατ' ἄλλους ἀπὸ τὴ Σύνοδο τῆς Ἀντιοχείας τὸ 379, κατ' ἄλλους τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 381, νὰ μεταβῆ στὴν Ἀραβία γιὰ διόρθωση τῶν πραγμάτων τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας¹⁴. Τότε, «ἐπειδὴ ὁμορὸς ἐστὶν ἡ Ἀραβία τοῖς κατὰ Ἱεροσόλυμα τόποις»¹⁵, καὶ ἐπειδὴ «ἡ βασιλικὴ εὐσέβεια παρέσχε τὴν εὐκολίαν τῆς ὁδοῦ διὰ δημοσίου ὀχήματος, ...ὅπερ ἦν ἀντὶ ἐκκλησίας καὶ μοναστηρίου»¹⁶, ὁ πατὴρ δὲ διστάζει νὰ με-

ταβῆ μέχρι τοὺς ἁγίους τόπους, «ὡς καὶ συσκεψόμενος τοῖς προεστῶσι τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίων ἐκκλησιῶν»¹⁷. Τὴν ἀποδημίᾳ του αὐτὴ σχολιάζει εὐμενῶς ὁ πατὴρ καὶ «Εἰς τὸν βίον τῆς ὀσίας Μακρίνης», ἔργο του ἐν εἶδει ἐπιστολῆς, στὸν παραλήπτη τῆς ὁποίας ὑπενθυμίζει ὅτι μετέβη μέχρι τὴν Ἀντιόχεια, γιὰ νὰ τὸν συναντήσῃ, «μέλλον κατ' εὐχὴν Ἱεροσολύμοις ἐπιφοιτᾶν, ἐφ' ᾧ τε τὰ σημεῖα τῆς τοῦ Κυρίου διὰ σαρκὸς ἐπιδημίας ἐν τοῖς τόποις ἰδεῖν»¹⁸.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἰσχυρισμὸ τοῦ πατρὸς ὅτι ἡ πίστη του οὔτε πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη στοὺς ἁγίους τόπους ἦταν ἐλλιπὴς οὔτε μετὰ τὴν ἐπίσκεψη αὐξήθηκε¹⁹, δὲν ἀποτελεῖ, νομίζω, πρόβλημα, ἐπειδὴ τουλάχιστο γιὰ τοὺς τέλειους, στοὺς ὁποίους ἀνήκει ὁ πατὴρ, ἡ τέλεια πίστη δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι συνάρτηση τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἁγίων τόπων. Ἐνας τέτοιος ἰσχυρισμὸς θὰ σήμαινε ὅτι εἶναι ἀτελής ἡ πίστη ὅσων δὲν μπόρεσαν νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς τόπους τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία γιὰ τὸ ὅτι ἡ προσκνηματικὴ θεωρία εἶναι ἐποικοδομητικὴ καὶ ἐπωφελὴς γιὰ ὅλους καὶ περισσότερο γιὰ τοὺς ἀδύνατους στὴν πίστη, δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ τεθεῖ ὡς ἔργο ὄρος σωτηρίας, ὅπως κάπως τὸ ἔθεταν οἱ ἀδελφοὶ τῆς ἐπιστολῆς «Περὶ τῶν ἀπιόντων», «οἷς ἐν μέρει εὐσεβείας νενόμισται τὸ τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις τόπους ἰδεῖν»²⁰.

Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἁμαρτία, ποὺ ὁ πατὴρ ἀναφέρει ὅτι πλεονάζει στοὺς τόπους αὐτοὺς, δὲν προσάπτεται στὴν τοπικὴ ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων εἰδικά, ἀλλὰ τοῖς «ἐκεῖ ζῶσι»²¹ γενικά. Τὰ ἀναφερόμενα ἐγκλήματα, ἰδίως «αἱ εἰδωλολατρεῖαι, αἱ φαρμακεῖαι καὶ οἱ φόνοι»²², δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. «Ἡ ἐτοιμότης πρὸς τὸ φονεῦν ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖνοις καὶ τὸ ἐπιτρέχειν ἀλλήλοις θηρίων δίκην τῷ αἵματι τῶν ὁμοφύλων ψυχροῦ κέρδους χάριν»²³, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφοροῦν χριστιανούς.

Παρὸλα αὐτὰ μιὰ τέτοια κατάσταση ἡθῶν

6. Βλ. Περὶ τῶν ἀπιόντων, ἐκδ. Jäger, τόμ. VIII, II, σ. 13, σ. 2-4 καὶ σ. 18, σ. 17-19.

7. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 13, σ. 5.

8. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 13-14.

9. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 14, σ. 16-17.

10. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 17, σ. 17-18.

11. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 15, σ. 15-16.

12. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 3-4.

13. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 14, σ. 21-22 καὶ σ. 15, σ. 13-14.

14. Βλ. Περὶ τῶν ἀπιόντων, ἐκδ. Jäger, τόμ. VIII, II, σ. 17, σ. 4-6 καὶ Β. Τατάκη, Ἡ συμβολὴ τῆς Καππαδοκίας στὴν χριστιανικὴ σκέψη, Ἀθήνα 1960, σ. 206.

15. Περὶ τῶν ἀπιόντων, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 6-7.

16. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 10-12 καὶ 13-14.

17. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 7-8.

18. Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τὸν Βίον τῆς ὀσίας Μακρίνης, ἐκδ. Jäger, τόμ. VIII, I, σ. 370, σ. 5 ἔξ.

19. Βλ. Περὶ τῶν ἀπιόντων, ἐκδ. Jäger, τόμ. VIII, II, σ. 18, σ. 1-2.

20. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 13, σ. 14 καὶ σ. 14, σ. 1.

21. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 16, σ. 8.

22. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 10-11.

23. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 12-15.

δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσει ἀδιάφορο τὸν ἐραστή κι ἐργάτη τῆς ἀρετῆς, ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης. Ἔτσι στὴν ἄλλη ἐπιστολὴ του «Ταῖς κοσμιωτάταις ἀληθῶς καὶ εὐλαβεστάταις Εὐσταθία καὶ Ἀμβροσία καὶ τῇ κοσμιωτάτῃ καὶ σεμνοτάτῃ θυγατρὶ Βασιλίσση»²⁴, ὅπου ἀσχολεῖται μὲ τὸ ἴδιο θέμα, διηγεῖται ὅτι «μετὰ τὴν ἀγαθὴν τῶν εὐφραϊνόντων ἀπόλαυσιν»²⁵, μετὰ δηλ. τὴν ἐπίσκεψή του στοὺς ἁγίους τόπους, «πάλιν ἐπὶ τὴν πατρίδα σκυθρωπάζων ἐπορεύετο»²⁶, ἐπειδὴ «ὁ τὸ ἅγιον τῆς ὄντως ζωῆς ἵχνος ὑποδεξάμενος τόπος τῆς πονηρᾶς ἀκάνθης οὐ καθαρεύει»²⁷. ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ «μηδὲν τῆς οἰκουμένης μέρους ἐλεύθερόν ἐστι τῆς μοίρας τοῦ χείρονος»²⁸.

Ἡ θεώρηση ἐπομένως τῶν ἁγίων τόπων ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο εἶναι ἡ αἰσθητικὴ - πνευματικὴ. Στοὺς «ἐν Ἱεροσολύμοις τόπους»²⁹ βλέπει «τὰ σύμβολα τῆς διὰ σαρκὸς ἐπιδημίας τοῦ Κυρίου»³⁰, τὰ «γνωρίσματα» καὶ τὰ «ὑπομνήματα» «τῆς τοῦ δεσπότη ὑπὲρ ἡμῶν φιλανθρωπίας»³¹, τὰ ὁποῖα ἔγιναν γιὰ τὸν ἴδιο «ὑπόθεσις μεγίστης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης»³². Ὁ πατὴρ «ἐπληρώθη τοσαύτης χαρᾶς»³³, γιὰτὶ «εἶδε τοὺς ἁγίους τόπους αἰσθητῶς»³⁴, εἶδε «τὰ σωτήρια σύμβολα τοῦ ζωοποιήσαντος ἡμᾶς Θεοῦ»³⁵, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ βλέπει στίς ψυχὰς τῶν ἀποδεκτῶν τῆς ἐπιστολῆς του «ἐναογή τῶν τοιούτων τόπων τὰ σημεῖα»³⁶, ἐπειδὴ «συντυγχάνει ψυχαῖς, ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα τῆς τοῦ Κυρίου χάριτος σημεῖα πνευματικῶς θεωρεῖται»³⁷, ὥστε νὰ πιστεύει «ὅτι ἀληθῶς ἐν τῇ καρδίᾳ ἐστὶ τοῦ τὸν Θεὸν ἔχοντος ἡ Βηθλεέμ, ὁ Γολγοθᾶς, ὁ Ἐλαιὼν, ἡ Ἀνάστασις»³⁸. Στοὺς «κατωνομασμένους» ἀπὸ τοὺς ὁποίους «καθορῶνται τὰ ὑπομνήματα τῆς τοῦ δεσπότη ἡμῶν φιλανθρωπίας»³⁹, στοὺς συγκαταλεγμένους δηλ. μεταξὺ τῶν προσκυνητῶν τῶν ἁ-

γίων τόπων, ἀνήκει ἐκεῖνος στὸν ὁποῖο «διὰ τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως» θὰ «ἐμμορφωθῇ ὁ Χριστός»⁴⁰, «ὁ συσταυρωθεὶς τῷ Χριστῷ»⁴¹, «ὁ ἐξεληθὼν τοῦ σωματικοῦ μνημείου καὶ ἐν καινότητι ζωῆς περιπατῶν»⁴², «ὁ τὰ ἄνω φρονῶν, οὗ ὁ Χριστός»⁴³.

Μέσα ἀπ' αὐτὸ τὸ σχῆμα τοῦ αἰσθητοῦ - πνευματικοῦ βλέπει πάντοτε ὁ πατὴρ τοὺς ἁγίους τόπους καὶ στὰ ὑπόλοιπα ἔργα του, ὅπου ὑπάρχουν ἐγκατεσπαρμένες σχετικὲς μνείες. Οἱ μνείες αὐτὲς φανερώνουν ἀκριβῆ γνώση τῆς τοποθεσίας τῶν ἁγίων τόπων εἴτε ἀπὸ μελέτη εἴτε ἀπὸ ἐπίσκεψη, γνώση τῆς σημασίας τῶν ἐβραϊκῶν ὄρων καὶ τῆ διάθεση νὰ χρησιμοποιεῖ πάντοτε τὸ συγκεκριμένο αἰσθητὸ τόπο ἀλληγορικὰ γιὰ ἀναγωγή καὶ ἀνάβαση στίς βαθμίδες τῆς ζωῆς τῆς ἀρετῆς.

Ἔτσι στὴν Ζ' Ὁμιλία του στὸν Ἐκκλησιαστή σχολιάζοντας τὸν ψαλμὸ «κυκλώσατε λαοὶ Σιών καὶ περιλάβετε αὐτήν» (47,13,1), μᾶς πληροφορεῖ γιὰ τὸ ὅτι «τὸ ὄρος Σιών ὄρος ἐστὶ τῆς Ἱεροσολύμων Ἄκρας ὑπερφαινόμενον»⁴⁴, καὶ γιὰ τὸ ὅτι ἐκεῖνος ποὺ μᾶς προτρέπει νὰ τὴν περιλάβουμε, μᾶς παροτρύνει «συμφυῆναι τῇ ὑψηλῇ πολιτείᾳ, ὥστε εἰς αὐτὴν φθάσαι τῶν ἀρετῶν τὴν ἀκρόπολιν, ἣν τῷ ὀνόματι Σιών παραδηλοῖ δι' αἰνίγματος»⁴⁵. Ἡ ἀκρόπολις λοιπὸν τῶν ἀρετῶν δηλώνεται αἰνιγματικὰ ἀπὸ τὸν ψαλμωδὸ μὲ τὸ ὄνομα Σιών, ποὺ ἐρμηνεύεται ὡς «ὑψηλὴ σκοπιὰ» στὴν Ἐξήγηση τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων⁴⁶. Στοῦ ἴδιου βιβλίου τὴν Ἐξήγηση προσεγγίζει μὲ ὅμοιο τρόπο τὰ ὄρη Βαιθὴλ: «Τὰ γὰρ ὄρη Βαιθὴλ ἔοικεν ἐκ τῆς τοῦ ὀνόματος ἐρμηνείας τὸν ὑψηλὸν καὶ οὐράνιον ἐνδείκνυσθαι βίον· οἶκον γὰρ Θεοῦ σημαίνει τὴν λέξιν ταύτην φασὶν οἱ τῆς Ἑβραίων φωνῆς ἐπιστήμονες»⁴⁷. Ἐξηγώντας ἐπίσης τὸ στίχο τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων: «Δεῦρο ἀπὸ Λιβάνου, νύμφη, ...ἐλεύση καὶ διελεύση ἀπὸ ἀρχῆς πίστεως, ἀπὸ κεφαλῆς Σενιὸρ καὶ Ἐρμών» (4,8), πρεσβεύει ὅτι οἱ δύο πηγὲς τοῦ Ἰορδάνη Σανιὸρ καὶ Ἐρμών «ὑποφαίνουν τὸ τῆς ἄνωθεν γεννήσεως τὸ μυστήριον»⁴⁸, ἐπειδὴ «τὸ ἐκ τῶν πηγῶν

24. Βλ. ἔκδ. Jäger, τόμ. VIII, II, σσ. 19-27.

25. Ἐνθ. ἄνωτ., σ. 21, στ. 4-5.

26. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 5.

27. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 8-10.

28. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 7-8.

29. Περὶ τῶν ἀπιόντων, ἔκδ. Jäger, τόμ. VII, I, II, σ. 13, στ. 14 καὶ σ. 14, στ. 1.

30. Ἐνθ. ἄνωτ., σ. 14, στ. 1-2.

31. Ταῖς κοσμιωτάταις..., ἔκδ. Jäger, τόμ. VIII, II, σ. 20, στ. 1 καὶ στ. 22-23.

32. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 2-3.

33. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 26.

34. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 24-25.

35. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 5.

36. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 25-26.

37. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 6-7.

38. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 8-9.

39. Ταῖς κοσμιωτάταις..., ἔκδ. Jäger, τόμ. VIII, II, σ. 20, στ. 20-22.

40. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 9-10.

41. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 11-12.

42. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 13-14.

43. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 17.

44. Βλ. ἔκδ. Jäger, τόμ. V, σ. 398, στ. 12-13.

45. Ἐνθ. ἄνωτ., στ. 14-16.

46. Λόγος ζ', ἔκδ. Jäger, τόμ. VI, σ. 214, στ. 3-4.

47. Λόγος ε', ἔκδ. Jäger, τόμ. VI, σ. 143, στ. 13-16.

48. Λόγος ζ', ἔκδ. Jäger, τόμ. VI, σ. 250, στ. 10.

τούτων ρείθρον ἀρχὴ γέγονεν ἡμῖν τῆς πρὸς τὸ θεῖον μεταποιήσεως»⁴⁹.

Στὸν κάθε ἅγιο τόπο βλέπει ὁ πατὴρ μία ἰδιαιτερότητα ἢ μοναδικότητα σὲ σχέση μὲ τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας μας: Ἔτσι «ἐκ Βηθλεὲμ ἢ πρώτη διὰ σαρκὸς θεοφάνεια»⁵⁰, «ἐν τῇ τοῦ Δαβὶδ Βηθλεὲμ διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως ἀναγκαῖον ἦν γενέσθαι τὸ κατὰ τὸ σπήλαιον καὶ τὰ σπάργαλα καὶ τὴν φάτνην μυστήριον»⁵¹, καὶ «διὰ τὴν ἐν Ναζαροῖς διαγωγὴν Ναζωραῖος ὁ Κύριος»⁵². Στὸ λόγο του «Εἰς τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων», ἀναφερόμενος στὸν Ἰορδάνη ποταμὸ, βλέπει νὰ διοχετεύεται ἀπ' αὐτὸ σὰν ἀπὸ κάποιον ἀρχέτυπο ἢ ἁγιαστικὴ χάρις σ' ὅλη τὴν κτίση: «Μόνος γὰρ Ἰορδάνης ποταμῶν ἐν ἑαυτῷ δεξάμενος τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς εὐλογίας τὴν ἀπαρχὴν ὡσπερ ἕκ τινος πηγῆς τοῦ ἰδίου τύπου τῷ κόσμῳ παντὶ τὴν τοῦ βαπτίσματος ἐπαχέτευσε χάριν»⁵³, καὶ «οὕτως ὁ Ἰορδάνης δοξάζεται ἀνθρώπους ἀναγεννῶν καὶ φυτεῦν ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ παραδείσῳ»⁵⁴.

Στὴ διδασκαλία του ὅτι οἱ ἅγιοι τόποι μεταδίδουν τὴ χάρι, ποῦ ἔλαβαν, σὲ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους, ἐφόσον ἐμεῖς προσοικειωνόμαστε πνευματικά, ὅσα ὑπερφυῆ συνέβησαν σ' αὐτοὺς γιὰ τὴ σωτηρία μας, προσθέτει ὁ ἅγιος Γρηγό-

ριος Νύσσης ὅτι κι οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴν ἀρετὴ τους μεταδίδουν δόξα κι ἁγιασμὸ στοὺς τόπους: Ἔτσι, «ἐπειδὴ Ἡλίας ᾤκει τὸν Κάρομηλον, τὸ ὄρος ἐγένετο ὀνομαστὸν καὶ ἀοίδιμον διὰ τὴν τοῦ ἐποικοῦντος ἀρετὴν καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστῆς διαλάμπων ἐν τῷ πνεύματι Ἡλιοῦ τὸν Ἰορδάνην ἠγίαζεν»⁵⁵.

Ἄπ' ὅσα ἐπέστηκαν, καταδείχτηκε, νομίζω, μὲ ἐπάρκεια ὅτι ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης καὶ γνώστης τῶν ἁγίων τόπων εἶναι καὶ τὸ πρέπον σέβας ἀπονέμει σ' αὐτοὺς καὶ μέχρι παρεξηγήσεως ἀγωνίζεται, ὥστε ἡ προσκυνηματικὴ ἀποδημία νὰ ἐγγυᾶται τὴν ψυχικὴ ἀναγέννηση καὶ ἀκεραιότητα τῶν ἀποδημούντων, νὰ εἶναι δηλ. «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» προσκύνηση. Ἄλλες ἀπόψεις ἀποδιδόμενες σ' ἐκείνον, ἀπάδουν πρὸς τὸν τίτλο τοῦ πατρὸς καὶ διδασκάλου, ποῦ τοῦ ἀπονέμει ἢ ἐκκλησία. Μία ὀρθόδοξη κατανόηση τῆς διδασκαλίας του καὶ ὑπὸ τὸ φῶς μᾶς μακροαίωνης ὀρθόδοξης προσκυνηματικῆς πράξεως καὶ παραδόσεως στοὺς ἁγίους τόπους μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ πολύτιμη ἰδιαίτερα σήμερα, ποῦ τὰ 1600 χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ ἁγίου συμπύπτουν μὲ τὴν περίοδο πολιτικῶν ἀνακατατάξεων, ρυθμίσεων καὶ συμφωνιῶν στὸ χῶρο τῶν ἁγίων τόπων, οἱ ὁποῖες ἐπιβάλλουν τὴν εὐαισθητοποίηση τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου γιὰ τὴ διασφάλιση τῶν δικαίων καὶ προνομίων, ποῦ ἀποκτήσε τὸ γένος τους σ' αὐτοὺς διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

49. Ἐνθ' ἄνωτ., στ. 13-15.

50. Ἐξήγ. εἰς τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, Λόγος ιε', ἔκδ. Jäger, τόμ. VI, σ. 433, στ. 3-4.

51. Ἐνθ' ἄνωτ., στ. 7-9.

52. Ἐνθ' ἄνωτ., στ. 5-6.

53. Βλ. ἔκδ. Jäger, τόμ. IX, σ. 235, στ. 9-12.

54. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 237, στ. 8-9.

55. Ἐνθ. ἄνωτ., σ. 236, στ. 25 καὶ σ. 237, στ. 1-3.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ»

Συμπληρωματικὰ καὶ διορθωτικὰ γιὰ τὴν εἰκόνα «Μήτηρ Θεοῦ, ἢ Ἀμόλυντος» τοῦ Φ. Κόντογλου (βλ. «Ἐκκλησιαν», 1ης Νοεμβρίου 1995, σ. 682-83).

Ἄξιότιμε κ. Διευθυντά,

Ἄφου εὐχαριστήσω τὸ Δελτίον «Ἐκκλησία» γιὰ τὴν πρόσφατη δημοσίευση (στὸ φύλλον 16 τῆς 1ης Νοεμβρίου) τοῦ «Χρονικοῦ», ποῦ ἀφορᾷ τὴν εἰκόνα «Μήτηρ Θεοῦ, ἢ Ἀμόλυντος» τοῦ Φ. Κόντογλου (1960), ὅπως τὴν ἐφρόντισα γιὰ τὴν νῆσο Ἐρείκουσα, σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ συμπληρώσω καὶ νὰ διορθώσω κάτι, ποῦ ἀπὸ χρονολογικὴ ὑπαιτιότητα, τὸ διετύπωσα ἀνακριβῶς.

— Εἶχα ἤδη παραδώσει πρὸς δημοσίευσιν τὸ «Χρονικό» μου, ὅταν ἔλαβα ἀπάντηση ἀπὸ τὸν Κοινοτάρχη τῆς Ἐρείκουσας κ. Χρήστον Κατέχην, ποῦ μὲ πληροφοροῦσε μὲ ἀκρίβεια γιὰ τὶς διαστάσεις τῆς εἰκόνης (0,88X0,67), μοῦ ἔστειλε καὶ ἀρνητικὸ φωτο-

γραφία, ποῦ κάποιον παρέπεσε, μοῦ ἀνακοίνωσε ὅτι ἐνημέρωσε τὸν ἐφημέριο, τὸ Κοινοτικὸ Συμβούλιο καὶ τοὺς κατοίκους, γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἁγιογράφου καὶ μὲ διαβεβαίωσε, ὅτι καθιέρωσαν πανηγυρὴ τῆς εἰκόνης στὶς 15 Αὐγούστου, μὲ λιτάνευση κατὰ τὴν Τρίτη τοῦ Πάσχα, ἔχουν δὲ ὑπόψη τους καὶ τὸν ἑορτασμὸ τῶν «Χαιρετισμῶν». (Θὰ συστήσω νὰ φροντίσουν καὶ γιὰ ξυλόγλυπτο εἰκονοστάσιο [θρόνον], γιὰ τὸ ὁποῖο εἶμαι πρόθυμος νὰ συνεισφέρω).

— Μὲ τὴν εὐκαιρία σημειῶν, ὅτι, ὅπως μὲ ἐπιληροφόρησε καὶ ὁ συνάδελφος κ. Π. Πάσχος, στὴν ἔκδοση «Ἀστέρως» «Μνήμη Κόντογλου» (τὸ 1975) ἔχει γίνε καταλογικὴ μνεία τῆς εἰκόνης αὐτῆς, μὲ τὰ ἀπλά λόγια: «Θεοτόκος Βρεφοκρατοῦσα, 1960, Ἐρείκουσα Κερκύρας [σ. 317 β.], ὁπότε δὲν ἰσχύει τὸ δικό μου «ἀκατάγραφη». Μένει ὁμως τὸ ὠραῖο δεητικὸ ἐπίθετο «Ἀμόλυντος» τῶν Χαιρετισμῶν, ποῦ ὀδηγεῖ καὶ στὸν ἑορτασμὸ (κοινότητα στὰ Ἐπάνησα) τῆς Παρασκευῆς - Σαββάτου, τοῦ «Ἀκαθίστου».

Μὲ τιμὴ καὶ μὲ Χριστουγεννιάτικες Εὐχῆς

ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ

Ο ΗΛΙΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΑΣΜΑ ΚΑΙΝΟΝ»

Στὸν τίτλο τοῦ θέματός μας θὰ προσθέταμε ἕναν πενταπλὸ ἐπεξηγηματικὸ ὑπότιτλο, στὸν ὁποῖο ἐμπεριέχονται συνοπτικὰ τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα ποὺ παραθέτομε:

Βιβλικὰ, ὑμνογραφικὰ, ἀρχαιοελληνικὰ καὶ ποιητικὰ σύγχρονά μας στοιχεῖα, καθὼς καὶ ἀνάλογοι σχολιασμοί.

Τὸ θέμα μας, ὅπως ἐμφαίνεται στὸν τίτλο του, εἶναι διμερές. Στὸ 1ο μέρος ἀναλύεται ἡ σημασία τῆς φράσης «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης», ἐνῶ στὸ 2ο σχολιάζεται τὸ «ἄσμα καινόν». Τῆ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΔΡΟΥΛΙΑ**, Καθηγητοῦ
Εἰδικοῦ Ἐπιστήμονος
τῆς «Φιλελευθέρου Ἑταιρείας»

μεταξύ τους σχέση θὰ τῆ διαπιστώσωμε στὴ συνέχεια ἀναπτύσσοντας τὰ δύο αὐτὰ κεφάλαια.

Τὰ δύο κύρια τμήματα τῆς ἀναφορᾶς μας εἶναι μεταξύ τους ἀνισομερῆ, ὄντας τὸ πρῶτο συγκριτικὰ μὲ τὸ δεύτερο πρὸς εὐρῆ, ἐξαιτίας τοῦ ἀνάλογου περιεχομένου τους. Ἐπιπλέον τὸ πρῶτο τμήμα εἶναι τριμερές καὶ διακρίνεται ἐν τῷ 3 ἐνότῃ: τῆ Βιβλική, τὴν ὑμνογραφικὴ καὶ τὴν σύγχρονή μας ποιητικὴ, ἐνῶ συνακολουθοῦνται ἀπὸ ἀντίστοιχα ἀρχαιοελληνικὰ στοιχεῖα καὶ ἐπεξηγηματικὰ σχόλια. Στὸν ὑπότιτλο ὑπεμφαίνονται ἐξᾴλλου οἱ ἔννοιες τῆς τριπλῆς ἐνότῃς τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων.

* * *

Α'. Ἀρχίζομε ἀμέσως μὲ τὸ 1ο ζήτημά μας.

Στὸν κεντρικὸ θεόπλοκο ὕμνο τῶν Χριστουγέννων, ποὺ ἀποκαλεῖται ἀπολυτικὸ αὐτῆς τῆς ἑορτῆς, ἔχοντας ἀπαρχὴν τὴν πασίγνωστη δοξολογικὴ ἔκφραση «*Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν*», ἐμπεριέχεται καὶ ἡ ἐξῆς ἐξαισία γνωστῆ φράση: «*Σὲ προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης*».

Σὲ εἰδικὴ μελέτη μας πρὸ τριετίας ἔχομε πραγματευθεὶ διεξοδικὰ παρουσιάζοντας ἱστοριοκοθηρολογικὰ θέματα τῶν ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαημέρου. Ἐκεῖ ἀναφέρομε ποιά ὑπῆρξε ἡ ἀνάλογη ἀντίδραση τῆς «*Ἐκκλησίας τοῦ Χρι-*

στοῦ»¹ στὴν ἡλιολατρία καὶ ἀστρολατρία τῶν Ἑθνικῶν τῆς πρωτοχριστιανικῆς ἐποχῆς. Ἐπισημαίνομε μάλιστα πῶς, μεταξύ τῶν συναφῶν στοιχείων, συμπεριελήφθησαν στὸν ἐν λόγω ὕμνο οἱ σημαντικὲς ἀντίστοιχες φράσεις: «*οἱ τοῖς ἀστροῖς λατρεύοντες*», καθὼς καὶ ἐκείνη ποὺ προαναφέραμε «*Σὲ προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης*»².

Στὴν παρούσα μελέτη, σὰν σὲ συνέχεια, πρωτίστως θὰ ἀναλύσωμε νοηματικὰ «τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης», ἀφοῦ προηγουμένως καταστήσωμε γνωστὴ τὴν προέλευση τῆς φράσης αὐτῆς.

Ὁ «*ἥλιος δικαιοσύνης*» πρωτοαναφέρεται στὸ ὁμώνυμο προφητικὸ βιβλίον τοῦ **προφήτου Μαλαχίου**, στὴν ἀκόλουθη φράση: «*λέγει Κύριος παντοκράτωρ... ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις [δηλαδὴ τοῖς σεβόμενοις] τὸ ὄνομά μου ἥλιος δικαιοσύνης*»³.

Τὴν προφητικὴ ἐκείνη φράση καὶ τὴν ἔννοιά της δανείσθησαν ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκην χριστιανοὶ ὑμνογράφοι ἢ συγγραφεῖς, σὲ πλειάδα ὁμοίας ἢ παρόμοιας διατύπωσής της, ἐντάσσοντας αὐτὴν καὶ συμπεριλαμβάνοντάς τιν ἐν θεοσπέσιους ὕμνους ἢ ἄλλα ἱερὰ κείμενα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Στὴ σχετικὴ διαπίστωση ἔχομε προβεῖ προσωπικῶς κατὰ καιροὺς ἰδίως σὲ δωδεκάδα ὑμνογραφικῶν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν κειμένων⁴.

1. **Μεγ. Βασιλείου**, Ὁμιλία εἰς τὸν ΚΘ' ψαλμόν. ΒΕ-ΠΕΣ, τόμ. 52ος, σ. 55(1) καὶ Κοντάκιον ἑορτῆς Μεγ. Ἀθανασίου, 18 Ἰανουαρίου.

2. Συνολικὰ γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βλ. **Ἰ. Δρούλια**, Ἐνα Δίπτυχο, **Π. Ἱστορικὴ καὶ Ἐκκλησιολογικὴ θεώρηση τῶν ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαημέρου**, Ἀθήνα 1992, σσ. 25-39 ἐνῶ γιὰ τὴν ἡλιολατρία καὶ ἀστρολογία βλ. **τοῦ ἴδιου**, Αἰώνιες ἀναζητήσεις καὶ ἀνάλογες θεωρήσεις (τοῦ ὄντως ὄντος), ἔκδ. 4η, Ἀθήνα 1987, σσ. 37-38.

3. **Μαλαχίου** δ' 2. — Πρβλ. «*ἀνέτειλε δὲ αὐτῷ [τῷ Ἰακώβ] ὁ ἥλιος, ἠνίκα παρήλθε τὸ εἶδος τοῦ Θεοῦ*» **Γένεσις** λβ' 31. — Πρβλ. ἀριστοτελικὴ ἔννοια τῆς λέξης «*εἶδος*» [ἀπὸ τὸ εἶδος, πρβλ. μορφῆ, βλ. παραπομπή μας ἀρ. 47] σὲ **Ἀριστοτέλους**, Μετὰ τὰ φυσικὰ 1051a 6. Ἀντιπρβλ. «*λατρεύωσι θεοὺς ἑτέροις καὶ προσκυνήσωσιν αὐτοῖς, τῷ ἡλίῳ ἢ τῇ σελήνῃ ἢ παντὶ τῶν ἐκ τοῦ κόσμου*» **Δευτερονόμιον** ιζ' 3.

4. Βλ. τὶς ἀκόλουθες ὑμνογραφικὲς ἢ ἀνάλογες ἄλλες ἐκκλησιαστικὲς φράσεις:

1) «*ἥλιος... δικαιοσύνης*» θεοτοκίον ἀναστασίμων ἀποστίχων ἑοπερινοῦ Σαββάτου, ἤχου πλαγ. α'.

Ἀξιοσημείωτο εἶναι τὸ ὅτι ἡ ἀρχαιοελληνικὴ ἀρχικὴ σημασία τῆς λέξης **δικαιοσύνη** διασώζεται ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη, στὸ ἔργο του Ἠθικὰ Νικομάχεια. Ἐκεῖ ἀναγράφεται τὸ ἀκόλουθο ἀνάλογο ἀπόφθεγμα, ὅπως εἶπωθεὶ ἀπὸ τὸν ἐλεγειακὸ γνωμικὸ ποιητὴ τοῦ βου αἰῶνα π.Χ. (560-500) **Θέογνι τὸν Μεγαρέα Σικελίας**: «ἐν δὲ **δικαιοσύνη** συλλήβδην πᾶσ' ἀρετῇ σιν»⁵. Δηλαδή στὴ δικαιοσύνη συνυπάρχει - συμπεριλαμβάνεται γενικὰ κάθε ἀρετῆ⁶. Πρὸβλ. ἀνάλογη πρωταρχικὴ ἔννοια ἐπίσης τοῦ ἐπιθέτου **δίκαιος** = ἐνάρετος⁷.

Στοὺς χριστιανικοὺς ὕμνους ὡς «ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» ἐκλαμβάνεται ὁ Θεάνθρωπος, ὁ Ὅποιος συνεπῶς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν δίκαιος, δηλαδή ἐνάρετος, ὁ κυριολεκτικὰ καὶ οὐσιαστικὰ ἀγαθός, ἀκριβέστερα ὁ Ὑπεράγαθος. Αὐτὸς ἄλλωστε εἶναι Ἐκεῖνος ὁ Ὅποιος μὲ τὸ ἄπειρο τῶν ἀρετῶν Του καταλάμπει, θὰ λέγαμε, σὰν ἥλιος, καταυγάζοντας τὸ ἠθικὸ στερέωμα καὶ φωτίζοντας τὴν κοινωνία τῶν συνανθρώπων. Πρὸβλ. ἀκόμη αὐτὸ ποῦ ὑποδηλώνει τὸ ἀποκαλυπτικὸ ἰωάννειο: «καὶ χρειᾶν οὐκ ἔχουσι... φῶτος ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτιεῖ αὐτοῦς»⁸.

* * *

- 2) «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» 4ος ἀναστάσιμος αἶνος, Κυριακῆς ἡχοῦ βαρέος.
- 3) αὐτολεξεῖ πάλι, ὅπως προηγουμένως, «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» ἀπολυτίκιον ἑορτῆς τοῦ γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, ἡχοῦ δ'.
- 4) «τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης» θεοτοκίον 1ης Μεγ. Ὁρας Χριστουγέννων.
- 5) «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» προαναφερθὲν ἀπολυτίκιον Χριστουγέννων, ἡχοῦ δ'.
- 6) «νοητὲ ἥλιε τῆς δικαιοσύνης» τροπάριον ἡχοῦ πλαγ. β', μετὰ τὸ β' Ἀνάγνωσμα τοῦ Μεγ. Ἑσπερινοῦ τῶν Χριστουγέννων.
- 7) «ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος» Εὐχὴ Μεγ. Ἀγιασμοῦ τῶν Φώτων (μὲ ἀντιστροφή τῆς σειρᾶς τῶν λέξεων τῆς φράσης «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης»).
- 8) «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης», Οἶκος Ὁρθοῦ Θεοφανίων.
- 9) ἐπίσης «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» ἀπολυτίκιον Ὑπαπαντῆς, ἡχοῦ α'.
- 10) «τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης» **Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ**, Καταβασία ἡχοῦ δ', 1ης Κυριακῆς Νηστειῶν (Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας), ὠδὴ δ', εἰρμός.
- 11) «δικαιοσύνης... ἥλιος» **Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ**, Κανὼν Κυριακῆς Πάσχα, ἡχοῦ α', ὠδὴ δ', 2ο τροπάριον.
- 12) «δικαιοσύνης ἥλιον» τοῦ ἴδιου, μνημ. ἔργ. ὠδὴ ε', εἰρμός.

Ὅπως εὐχερῶς παρατηρεῖ ὁ προσεκτικὸς μελετητὴς ἀφοτέρων αὐτῶν τῶν ὑμνογραφικῶν στίχων τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ, ἡ δυάδα τῶν λέξεων «ἥλιος δικαιοσύνης» ἐναλλάσσεται ὡς πρὸς τὴν σειρὰ καὶ τὴν πτώσει τῶν ὀνομάτων στοὺς δύο ὕμνους, ποῦ προαναφέραμε, τοῦ ἱεροῦ Ὑμνωδοῦ. Ἐπιπλέον σὲ πέντε ὕμνους, ὅπου παραπέψαμε παρατηροῦμε πῶς ἡ φράση «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» παραμένει στερεότυπη (βλ. τοὺς παραπάνω ὑπ' ἀριθμ. 2,3,5,8,9).

5. **Ἀριστοτέλους**, Ἠθικὰ Νικομάχεια E1129b 37.

6. Βλ. καὶ σχετικὲς σημειώσεις Ἀνδρ. Δαλεζίου στὸ ὡς ἄνω ἔργο, ἐκδ. «Πάπυρος» Ἀθῆναι 1949, σσ. 238 (2) - 239. «Ὑψίστη ἀρετὴ εἶναι [κατὰ τὸν Θεόγνιν] ἡ δικαιοσύνη ὡς περιλείουσα πᾶσας τὰς ἀρετάς, διὰ τοῦτο ἀγαθός, ἐνάρετος εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, ὅταν εἶναι δίκαιος» **Χ. Σκαλισιάνου**, Θεογνίς ὁ Μεγαρέας, σὲ **Νεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν «Ἡλίου»**, τόμ. 9ος, σ. 533.

7. Ἡ λέξις **δίκαιος** πρωταρχικὰ ἐσήμαινε τὸν τηρητὴ τῶν νόμων, ἐκεῖνον ποῦ ἐπακριβῶς ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντά του ἢ αὐτὸν ποῦ ἐνεργεῖ κατὰ τὰ νόμιμα. Συνεπῶς ὑπεδήλωνε τὸν

Γιὰ ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες εἶναι ἐπίσης ἐντυπωσιακὸ καὶ σφόδρα συγκινησιακὸ, ὅτι αὐτὸ τὸ ἰουδαϊκοχριστιανικὸ σημαντικό στοιχεῖο συμπεριλαμβάνει ὁ δεύτερος νομπελίστας (1979) ποιητῆς μας, ὁ ἐπιφανὴς **Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης**, στὸ ποιητικὸ του ἀριστοῦργημα «Τὸ ἄξιον ἐστί», στὸν συναφῆ στίχο δίστιχο:

ἠθικὸ, καλὸ καὶ ἐντιμὸ ἄνθρωπο (καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸν κατὰ κυριολεξίαν ἀγαθό). **H. Liddell, R. Scott, A. Κωνσταντινίδου**, Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, ἐκδ. Ἑλληνικὰ Γράμματα, τόμ. 10ς, σ. 624. - **Ἰωάν. Σταματάκου**, Λεξικὸν Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Ἀθῆναι 1972, σ. 273 (δίκαιος, 1η ἔννοια). - **Δ. Δημητράκου**, Μέγα Λεξικὸν ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, τόμ. 3ος, σ. 2014 (ἔννοιες 1η καὶ 2η). - Πρὸβλ. δίκαιος = ἄμεμπτος σύμφωνα μὲ τὴν δικαιοσύνη τοῦ Θ. Νόμου. Ἐπίσης ἡ λέξις δίκαιος ὑποδηλώνει τὸν συνεπῆ ὡς πρὸς τὰ καθήκοντά του ἐναντι τῶν συνανθρώπων του. Βλ. **II. Τρεμπέλα**, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, Ἀθῆναι 1952, σ. 102 (25,3). - Πρὸβλ. «Ἰωσήφ (ὁ μνηστὴρ τῆς Θεοτόκου) **δίκαιος ὢν**» **Ματθ.** α' 19, δηλαδή «εὐσυνειδήτος τηρητῆς τοῦ ἰουδαϊκοῦ νόμου» καὶ γενικῶς ὄντας ἔτσι «ἐν τῇ καθόλου ἀρετῇ» **II. Τρεμπέλα**, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, Ἀθῆναι 1951, σ. 37 (19,1). - Πρὸβλ. ἀκόμη τὴ λέξις καὶ ἔννοια δίκαιος σὲ λειτουργιολογικὰς φράσεις, ὅπως λ.χ. «τῶν ἀγίων καὶ δικαίων θεοπατόρων **Ἰωακείμ καὶ Ἄννης**» Εὐχὴ Ἀπολύσεως Ἱ. Ἀκολουθιῶν. - «καὶ παντὸς πνεύματος δικαίων ἐν πίστει τοῦ Χριστοῦ τετελειωμένου... καὶ δικαίων» Ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ Ἁγίου **Ἰακώβου** τοῦ Ἀδελφοθέου, ἐπιστοσία Ἀριστείδου Πανώτη, Ἀθῆναι 1986, σσ. 48,49 («Μνήστητι Κύριε» ἢ Εὐχὰὶ Διπτύχων). - Πρὸβλ. ἐπιπλέον προσηνυμία «ὁ δίκαιος Ἀριστείδης (ὁ Ἀθηναῖος)».

8. **Ἀποκάλ. Ἰωάννου** κβ' 5. Βλ. μάλιστα ἀνάλογη σημασία στὸν σχετικὸ σχολιασμὸ: «ἡ ἰδέα τοῦ διαρκοῦς καὶ αἰωνίου φωτός, τὸ ὅποιον θὰ βασιλεύῃ ἐν τῇ πόλει τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὁποίου πηγὴ ἀστείρευτος θὰ εἶναι ὁ ἐν αὐτῇ ἔνοικων Θεός» **II. Μπρατσιώτου**, Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου, Ἀθῆναι 1950, σ. 318. - Ὁ Κύριος, ὡς Δημιουργὸς τοῦ φυσικοῦ ἡλίου ἢ φυσικοῦ φωτός τοῦ ἡλιακοῦ, αὐτὸς ἀσφαλῶς ἀποτελεῖ τὸ αὐτόφως καὶ τὸν ἀληθινὸ ἥλιο, ὄντας «ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης».

**ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ήλιε νοητέ και μυρσίνη
σύ δοξαστική**

μη παρακαλώ σας μη λησμονάτε τη χώρα μου!⁹.

Τὸν τίτλο τοῦ ποιητικοῦ του αὐτοῦ ἔργου «**Τὸ ἄξιον ἐστὶ**», πολλοὶ νομίζουν καὶ ἐπίσης εἰδήμονες ἰσχυρίζονται¹⁰ ὅτι ὁ Ἐλύτης ἔχει δανεισθεῖ αὐτολεξεί ἀπὸ τὴν ὁμώνυμα τιτλοφορούμενη ἱερὴ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, τὴν ἀποθησαυρισμένη στὸν ναὸ τοῦ Πρωτάτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν ἀνάλογο θεομητορικὸ ὕμνο (Μεγαλνάριον τῆς Θεοτόκου) «**Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον**». Προσωπικῶς φρονοῦμε πάντως πὼς ὁ ποιητὴς ἀναντιρρήτως εἶχε ὑπόψη του τὸ θέμα αὐτό, ἀλλ' ἴσως ἐπιπλέον ἐγνώριζε καὶ ἐπεσήμανε τὴν ἰωάννειο ἀποκαλυπτικὴ ἀκόλουθη φράση: «**ἄξιόν ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν**»¹¹. Ἡ ἀποψὴ μας γιὰ τὴ δευτέρη αὐτὴν πηγὴ ἔμπνευσης τοῦ ποιητῆ ἐρεῖδεται στὸ ὅτι τὸ θέμα τοῦ ποιητικοῦ ἐκείνου ἔργου του προβάλλει, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, καὶ τὰ στοιχεῖα (δύναμη, πλοῦτος [ὑπονοεῖται πνευματικὸς], σοφία, τιμὴ καὶ δόξα) ποῦ ἀποδίδονται στὸ «**ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον**», τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦν στὴν πολυτραγουδιμένη ἀπὸ τὸν Ἐλύτη Ἑλληνικὴ Πατρίδα καὶ εὐρύτερα τὸν Ἑλληνισμό!

Τὸ ἀπαράμυλλο αὐτὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Ἐλύτη ἔχει, ὅπως εἶναι γνωστὸ, μελοποιήσει ὁ διάσημος βάρδος¹² τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, **Μίκης Θεοδωράκης**. Ἀξιοπαρατήρητο, μεταξὺ ἄλλων, θεωροῦμε ὅτι ὁ μελωδὸς Μίκης στὴν ἐν λόγω μελοποίησή του τετραπλασιάζει ἀρμονικὰ καὶ ρυθμικὰ, γιὰ χάρι πιθανῶς τοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ μέτρου ἢ πρὸς ἐπίταση (ὑπερτονισμό), ἴσως ὁμως καὶ συμβολικὰ, τὸ ἐλύτειο διπλὸ ἀρνητικὸ

«μη» τοῦ ἐν λόγω στίχου. Βλ. στὴ μίμεια μελωδία ἐπαναλαμβανόμενο τὸ ἐλύτειο μή: «μη παρακαλώ σας μη, μη παρακαλώ σας μη, μη παρακαλώ σας μη, μη λησμονάτε τὴ χώρα μου!». Ἡ ἐλύτεια δυάδα τοῦ μή, μετὰ τὴν τετράδα αὐτὴν τοῦ μελοποιού¹³, ἀποβαίνοντας ἔτσι φωνητικὴ καὶ μουσικὴ ἐξάδα, θὰ συμβόλιζε ἴσως συνολικὰ τὶς ἔξι λεγόμενες τέχνες (7η θεωρεῖται καὶ λέγεται ἔτσι ὁ κινηματογράφος), οἱ ὁποῖες εἶναι οἱ ἔξι: ἡ μουσικὴ, ἡ ποίηση, ὁ χορὸς (οἱ τρεῖς τέχνες τοῦ χρόνου) καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, γλυπτικὴ, ζωγραφικὴ (ἐπίσης τρεῖς, οἱ τέχνες τοῦ χώρου)¹⁴.

Ἡ ἀπαράβλητη αὐτὴ καλλιτεχνικὴ δυάδα, δηλαδὴ τὸ ποιητικὸ καὶ τὸ μουσικὸ νεοελληνικὸ πνευματικὸ τεχνουργεῖα «**Τὸ ἄξιον ἐστὶ**», ἀποτελεῖ ὁμολογουμένως, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἓνα «**ἄσμμα καινὸν**» κυριολεκτικὰ καὶ οὐσιαστικά. Τὴν ἔννοια καὶ σημασία τῶν δύο αὐτῶν λέξεων (ἄσμμα καινὸν) ἀναλύομε στὸ 2ο μέρος τῆς μελέτης μας.

Ἐδῶ ἄς ἐπανέλθωμε τώρα στὸν θαυμάσιο ποιητικὸ στίχο, ποῦ προαναφέραμε, «**Τῆς Δικαιοσύνης ήλιε νοητέ**». Εἶναι καταφανὲς ὅτι ὁ Ἐλύτης (κατὰ προσωπικὴ μας πάλι παρατήρηση καὶ διαπίστωση), ἐρανίζεται κατὰ λέξη, ἐντάσσοντας στὸ εἰρημένο ἀριστουργηματικὸ ποίημά του, τὴ φράση «**νοητέ ήλιε τῆς δικαιοσύνης**», ποῦ ἀνήκει σὲ ἓνα ἐξαισίο χριστουγεννιάτικο ὕμνο τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς Ἑλληνικῆς Ὑμνογραφίας. Πρόκειται γιὰ τὸ τροπάριο, ἤχου πλαγ. β', τὸ ὁποῖο ψάλλεται κατὰ τὸν μεγάλο Ἑσπερινὸ τῶν Χριστουγέννων, μετὰ τὸ 2ο Ἀνάγνωσμα. Ὁ ὕμνος ἀρχίζει μετὰ τὴν ἐξαισία φράση: «**Ἀνέτειλας, Χριστέ, ἐκ Παρθένου, νοητέ ήλιε τῆς δικαιοσύνης**»¹⁵. (Συνεχίζεται)

13. Πρὸβλ. πυθαγορικὴ λέξη «τετρακτύς», βλ. «τετρακτὴν, παγὰν ἀενάου φύσεως ριζώματ' ἔχουσαν» **Πυθαγόρου**, Χρυσὰ Ἐπη 48.

14. Γιὰ τὶς τέχνες αὐτὲς βλ. **Μιχ. Ἰατροῦ**, Ὁ ἀριθμὸς 7, Ἀθήναι 1965, σσ. 66, 122. — Γιὰ τὴν μελοποίησιν τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ ἔργου τοῦ Ἐλύτη ἀπὸ τὸν Μ. Θεοδωράκη βλ. **Τάσου Λιγνάδη**, Τὸ ἄξιον ἐστὶ τοῦ Ἐλύτη, ἔκδ. η', Ἀθήναι 1985, σσ. 297-298.

— Ἡ ἐπισημείωσις καὶ ὑποσημείωσις μας αὐτὴ **ἀφιερώνεται** στὸν διεθνὸς φήμις μουσουργὸ μας **Μίκη Θεοδωράκη** γιὰ τὴν 70ῆ ἐπέτειο (1995) τῶν γενεθλίων του.

15. Βλ. πλήρες κείμενο τοῦ ἀνωτέρω θαυμάσιου χριστουγεννιάτικου ὕμνου: «**Ἀνέτειλας, Χριστέ, ἐκ Παρθένου, νοητέ ήλιε τῆς δικαιοσύνης**» καὶ **ἀσπὴρ σε ὑπέδειξεν ἐν σπηλαίῳ χωροῦμενον τὸν ἀχώρητον. Μάγους ὀδηγήσας εἰς προσκύνησίν σου, μεθ' ὧν σε μεγαλύνομεν, Ζωοδότα, δόξα σου**».

9. Ὀδυσσεά Ἐλύτη, Τὸ ἄξιον ἐστὶ, ἔκδ. 11η, Ἀθήναι 1979, σ. 46 (Τὰ Πάθη, 3. Ἡ μεγάλη ἔξοδος, 5' Τῆς Δικαιοσύνης ήλιε νοητέ).

10. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ ὁ **Τάσος Λιγνάδης**. Βλ. στὸ παρακάτω (παραπομπή μας 14) μνημ. ἔργο του, σ. 241, ὅπου καταχωρίζεται ἡ ἀγιορεϊτικὴ παράδοση γιὰ τὴ σύνθεσιν τοῦ σχετικοῦ ὕμνου καὶ σημειώνεται ἡ ἀνάλογη παραπομπή.

11. Ἀποκάλ. Ἰωάν. ε' 12.

12. Βλ. **βάρδος** «ποιητὴς ἅμα καὶ ἀοιδὸς ἄδων εἰς τὰ συμπόσια τῶν Κελτῶν... κατ' ἐπέκτασιν ἐνθουσιώδους τραγουδιστῆς» **Δ. Δημητράκου**, μνημ. Λεξικόν, τόμ. 2ος, σ. 1337. — «βάρδοι οἱ ραψῶδοι τῶν Κελτῶν» **Liddell - Scott**, μνημ. Λεξικόν, τόμ. 1ος, σ. 480.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821*

Προσέτι ό Κ. Οικονόμος συνιστά είς τούς όμογενείς όπως είναι άκαμπτοι, άπτωτοι, εύθυτενείς πρός τούς έχθρούς, ούτω να είναι άλύγιστον τό φρόνημα τής ψυχικής των άνδρείας. «Μή κλίνετε», σημειοί, «μήτε πρός φόβους και ύποψίας ψευδείς, μήτε πρός έλπίδας και ύποσχέσεις άνθρώπων άπατηλών' μήτε πρός τούς κόπους τής στρατείας καταπίπτετε, μήτε χαννου-

δίκαια κτήματα. Άνομον, άπάνθρωπον, μαρίας μόνον Τουρκικής έργον είναι να βλάπτητε Τούρκους άθώους, εκδικούμενοι τάχα εις αυτός τήν βλάβην και άδικίαν, όσσην σάς έκαμαν άλλοι τούτων όμογενείς. Ούτε συγγένεια, ούτε φιλία, ούτε θρησκεία, αλλά μόνη άδικία έπισπάται τήν δικαίαν τιμωρίαν προσωπικώς και άτομικώς»³⁹⁸... «Γίνεσθε λοιπόν ειρηνοφόροι και καλλίνικοι πολεμισταί, θριαμβεύοντες όχι όλιγώτερον δια τής φιλανθρωπίας, παρ ά δια τής άνδρείας. Αί δαφνηφόροι νίκαι σας άς είναι στεφανωμένοι τόν στέφανον τής έλαίας' τά δέ τρόπαια των άγώνων σας, καταχρυσωμένα δια των εύεργεσιών, και άκηλίδωτα, και άμόλυντα άπό παντός λύθρου και μιάσματος ώμότητος και θηριωδίας»³⁹⁹.

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ

σθε πρός άπολαύσεις των προσωρινών τής σαρκός ήδονών, αίτινες καθυποβάλλουσι τήν ψυχήν εις δουλείας ζυγόν αισχρότερον παρ ά τόν σωματικόν. ...«Στήκετε, και μη πάλιν ζυγώ δουλείας ενέχεσθε»³⁹⁵. Στήκετε ζωσμένοι μόν περι τό σώμα τόν ζωστήρα τόν στρατιωτικόν, ζωσμένοι δέ και τήν καρδίαν τήν χρυσήν ζώνην τής άληθείας των εύαγγελικών έντολών, αίτινες δύνανται να σάς διατηρήσωσιν, άπαρατρέπτους και σταθερούς εις τόν ιερόν σας άγώνα»³⁹⁶.

«Ενδύσασθε τόν θώρακα τής δικαιοσύνης»³⁹⁷, θα ύπερτονίση ό Κ. Οικονόμος εις τήν προσπάθειάν του να καθορίση τόν τρόπον, καθ' όν πρέπει να διεξάγηται ό Άγών των Έλλήνων. «Έλληνες χριστιανοί, ύπηρέται είσθε τής θείας δικαιοσύνης' ώπλίσθητε να εκδικηθήτε τόν ούρανόν και τήν γήν εκ των άνοσιουργμάτων τής άσεβείας... Προσέχετε μη σκοτίση τούς όφθαλμούς σας ή ιδιωφελής πλεονεξία, ή άνομος πρός άλλον προσπάθεια και μεροληψία, ή ψυχρά και άνάλγητος πρός τό δίκαιον άδιαφορία... Δίκαιοι να είσθε όχι μόνον πρός άλλλους... αλλά και πρός τούς έχθρούς... Όσοι δέν σηκώνουν εναντίον σας όπλα, ή παραδίδονται εκουσίως εις τά πιστά σας, και σάς γνωρίζουσι νικητάς, ούτοι πάντες είναι δίκαιοι να άντιλαμβάνωσι τήν φιλανθρωπίαν σας. Χαρίζετε τους και τήν ζωήν, και τούς συγγενείς αυτών και τά

Θεωρών δέ ό Κ. Οικονόμος τήν ειρήνην φίλην και άδελφήν τής δικαιοσύνης και θυγατέρα και κάλλιστον στέφανον τής άγάπης, προτρέπει τούς Έλληνας να διάγουν δίκαιοι και ειρηνικοί πρός άλλήλους και να φυλάττουν τήν άμοιβαίαν άγάπην, τήν χριστιανικήν άγάπην, τήν άδελφικήν, τήν πατριωτικήν άγάπην. «Άγαπάτε», σημειοί εις τόν «Προτρεπτικόν» του Λόγον, «οί Πελοποννήσιοι τούς Ήπειρώτας, οί Ήπειρώται τούς Νησιώτας, οί Νησιώται και τούς τούτους κάκεινους και άλλήλους, ως άδελφοί. Δέν είσθε πλέον ούτε μικροπολίται και μεγαλοπολίται, ούτε μερικοί φίλοι, και συγγενείς' αλλά πάντες Έλληνες όμόγνιοι, όμοπάτριδες, όμόσπονδοι, όμόπιστοι χριστιανοί. Έν πνέοντες, πρός έν βλέποντες, τήν έλευθέρωσιν τής Έλλάδος' βοηθείτε άλλήλους μετ' άγάπης, ως άδελφοί. Η άγάπη δέν ζητεί τό κέρδος τό προσωπικόν, αλλά τό κοινόν. Η άγάπη δέν ζητεί πρωτεία και προτιμήσεις, ουδέ βραβεΐα και άμοιβάς εις άγώνων καιρόν...»⁴⁰⁰.

«Σεβόμενοι ό είς του άλλου τήν τιμήν και τά δικαιώματα, κρατείτε συμφώνως τά πάτρια και τάς παραδόσεις, και συνεργείτε, μετ' αυταρ-

* Συνέχεια εκ τής σελ. 777 του ύπ' άρ. 18/1995 τεύχους.

395. Γαλ. ε', 1.

396. Προτρ., σ. 294.

397. Έφεσ. στ', 14.

398. Προτρ., σ. 295.

399. Προτρ., σ. 297.

400. Προτρ., σ. 298.

κείας καὶ σωφροσύνης καὶ μετριοφροσύνης, εἰς τὸν κοινὸν τῆς πατρίδος ὄφελος. Τοιουτοτρόπως θέλετε διατηρήσει πρὸς ἀλλήλους σταθερὰν τὴν ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην, τὴν συνεργὸν καὶ προξενήτριαν τῆς ἐλευθερίας σας»⁴⁰¹. «Ζῆτε ὡς τέκνα ὑπακοῆς»⁴⁰², «τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι»⁴⁰³, «ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα κακίας ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν»⁴⁰⁴.

Μετὰ τὴν ἀλήθειαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν εἰρήνην, τὴν ἀγάπην, ὁ Κ. Οἰκονόμος θεωρεῖ, ὡς ὄπλον ἰσχυρότατον διὰ τὸν Ἀγῶνα, καὶ τὴν πίστιν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἔπαθεν πολλὰ τὸ εὐσεβὲς γένος τῶν Ἑλλήνων. Διὰ τοῦτο προτρέπει: «Προσέχετε μὴ χάσητε τῆς πατροπαραδότου πίστεως τὸν θησαυρόν. Θερμὴ καὶ ζέουσα καὶ ἀδίστακτος πίστις πρὸς Θεὸν εἶναι ἡ μεγάλη καὶ ἀδιάρηκτος ἀσπίς, πρὸς τὴν ὁποίαν συντρίβονται καὶ πίπτουσι προσβάλλοντα τὰ φλογερὰ τοξεύματα καὶ βέλη τῶν λεγεῶνων τοῦ ἔδου. Πάντες, ἀδελφοί, τὰς προτροπὰς, καὶ οἱ βουλευταὶ τὰς βουλὰς, καὶ οἱ πολεμικοὶ τὰς δυνάμεις σας αἰχμαλωτίζετε διὰ παντὸς εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ ἀποτροπιάζόμενοι καὶ φεύγοντες, ὡς μιαινώτατον ὄλεθρον, πᾶσαν καὶ μικρὰ περὶ τὰ θεῖα καινοτομίαν, καὶ πάντα βέβηλον νεωτερισμὸν τῶν λεγομένων φωτισμένων πνευμάτων»⁴⁰⁵

401. Προτρ., σ. 300.

402. Α' Πέτρ. α', 14.

403. Ρωμ. ιβ', 10.

404. Α' Πέτρ. β', 16.

405. «Φωτισμένων πνευμάτων»

Ὁ Κ. Οἰκονόμος, ἂν καὶ ἠκολούθησεν τὸν Ἀδαμάντιον Κοραῖν, ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς γλώσσης, κατὰ τὴν δεκαετίαν 1809-1819, ὅτε ἦτο Διδάσκαλος καὶ Σχολάρχης τοῦ Φιλολογικοῦ Γυμνασίου Σμύρνης, ὁμῶς οὐδέποτε ἠκολούθησεν ἀκριτῶς ρεῖμα τὸ ἐξ Εὐρώπης ἐρχόμενον ρεῖμα τοῦ Διαφωτισμοῦ.

Ἡ τοποθέτησίς του ἔναντι τῶν πεφωτισμένων τῆς Εὐρώπης διαγράφεται εἰς τὴν συγχαρητήριον ἐπιστολὴν, τὴν ὁποίαν ἀπέστειλε, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Στεφάνου, τὴν 19 Ἀπριλίου 1819, πρὸς τὸν Πατριάρχη Γρηγόριον Ε', μὲ τὴν ἐκδοσὶν τῆς ἐγκυκλίου του περὶ τῶν Ἑλληνομουσείων. Εἰς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν διατυπῶται ἡ ἀποψις ὅτι φιλοσοφία ἄνευ ἠθικῆς καὶ εὐσεβείας εἶναι σκότος μᾶλλον παρὰ φῶς. «Ἄγλωσσοι», σημειοῦται, «καὶ κακόφωνοι καὶ ἀπειρώκαλοι προσθέτουσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νεολαίαν γνώσεις τινὰς τεταρχειμένους καὶ ἐώλους καὶ νεκράς, οὔτε νοῦν νὰ ἐμπούσωσιν ἀγαθὰς, οὔτε καρδίαν νὰ θρέψωσιν, ἀλλὰ ἀπὸ οἴησιν καὶ δοξοκοπίας εἰς ἀσκοὺς κενοὺς ἐμφορούσας τοὺς νέους. Οὕτως αἰσχροῦς κατακόπτουσι τῶν ὁμογενῶν τὴν παιδείαν, μὲ χεῖρας βαρβάρους καὶ βαρβαρωτέρας ψυχὴν τὴν καλλίστην τοῦ γένους περιαιρῶνται δόξαν. Καὶ φιλοσοφίαν μὲν ἐπαγγέλλονται· τὸ δὲ κράτιστον αὐτῆς μέρος καταφρονου-

τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου»⁴⁰⁶.

Πρὸς τοῦτοις σημειοὶ ἀλλαχοῦ ὁ Κ. Οἰκονόμος, «καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ Σωτηρίου δέξασθε»⁴⁰⁷. «Περικεφαλαίαν Ἑλληνικὴν φορεῖτε ἐπὶ τῶν κεφαλῶν, τῆς ὁποίας ὁ λόφος νεύει φοβερὸς πρὸς τοὺς πολεμίους. Περικεφαλαίαν πνευματικὴν φορεῖτε καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σας, τὴν πρὸς Θεὸν τελείαν ἐλπίδα, ἣτις ἐξαιρέτως καὶ εἶναι καὶ λέγεται περικεφαλαία τῆς Σωτηρίας. Ἰδοὺ, ἀδελφοί, τὰ τέκνα τῆς ἀσεβείας ἐπέρχονται ἐναντίον σας φρυάπτοντα κατὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐλπίζοντα εἰς τὴν Εἰμαρμένην καὶ τὰς πολυαριθμοὺς αὐτῶν δυνάμεις. Ἐπέρχονται ὀπλίται, ἐπέρχονται ἱππῶται· «οὗτοι ἐν ἄρμασι, καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις»⁴⁰⁸. Ἀλλὰ σεῖς τοὺς ἀπαντάτε «ἐν ὀνόματι Κυρίου»⁴⁰⁹. Τὰ ὄπλα καὶ ἡ ρομφαία βέβαια σὰς χρησιμεύουσιν ὡς ὄργανα τῆς θείας Δικαιοσύνης, ὡς καὶ τὸν θεῖον Δαβὶδ ἡ σφενδόνη κατὰ τοῦ γίγαντος Γολιάθ. Ἄλλ' ἀντὶ νὰ ἐλπίζετε εἰς αὐτά, στυλβώνετέ τα μάλιστα, καὶ κρατύνετε τὰς δεξιὰς, διὰ τῆς εἰς Θεὸν πεποιθήσεως καὶ ἐλπίδος»⁴¹⁰.

Θεωρῶν δὲ ὁ Κ. Οἰκονόμος τὴν προσευχὴν, ὡς δύναμιν ὑψίστης σημασίας, πνευματικὴν μάχαιραν, ρομφαίαν δίστομον καὶ διαπεραστικὴν, προτρέπει τοὺς Ἕλληνας νὰ καταφεύγουν νυκτὸς τε καὶ ἡμέρας διὰ θερμῆς προσευχῆς εἰς τὸν Θεόν. «Συνάπτετε», σημειοῖ, «τὰς ἰκεσίας σας πρὸς τὰς τῶν ἐσφαγμένων καὶ πεπελεκισμένων ὑπὲρ τῆς Πίστεως παλαιῶν καὶ νέων μαρτύρων, ἱερέων, πατριαρχῶν, τῶν ὁποίων αἱ ψυχαὶ παρεστῶσαι εἰς τὸ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν θυσιαστήριον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ καὶ λέγουσιν· «ἕως πότε ὁ Δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινὸς οὐ κρίνει καὶ ἐκδικεῖ τὸ αἷμα ἡμῶν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;»⁴¹¹. Αὕτη ἡ παρὰ τῶν ἁγίων

σι... Μακρὰν, παναγιώτατε Δέσποτα, μακρὰν τοῦ εὐσεβοῦς τῶν ὀρθοδόξων συστήματος οἱ τοιοῦτοι γόνιτες καὶ πλάνοι καὶ φαρμακεῖς! Αὐλισθεῖσαν μὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' εἰς πόλεις ἐρήμους! Εἰσέλθοιεν μὴ εἰς Ἑλληνομουσεῖα, ἀλλὰ εἰς πόλεις ἀοικήτους· ...Δικαία, θεϊότητα πατριάρχα, ἡ κατὰ τῶν τοιούτων νόθων καὶ ἀνόμων ψευδοσόφων ἀγανάκτησις τῆς κοινῆς τῶν εὐσεβούντων Ἑλλήνων μητρὸς». (ἰδ. Γ. Π. Ἀγγελόπουλου, Τὰ κατὰ τὸν... Γρηγόριον τὸν Ε', ἐν Ἀθήναις 1865, τ. Α' σ. 307,308).

406. Προτρ., σ. 300-301..

407. Ἐφεσ. στ' 17.

408. Ψαλμ. ιθ', 8.

409. Αὐτόθι.

410. Προτρ., σ. 301-302.

411. Ἀποκ. στ', 10.

συγγενῶν σας καὶ πρεσβευτῶν ἐνθερμος πρὸς τὸν Θεὸν ἐκπεμπομένη φωνή, ἃς ἀντηγῆ διὰ παντὸς εἰς τὰς χριστιανικὰς ὑμῶν καρδίας, καὶ ἃς σᾶς συνάπτῃ ἐν φόβῳ καὶ χαρᾷ πρὸς ἀδιάλειπτον προσευχὴν καὶ δοξολογίαν τοῦ θεοῦ ὀνόματος. Ὡ θέαμα λαμπρὸν, καὶ πανηγυρικόν, καὶ κατανυκτικώτατον μὲν εἰς τοὺς φίλους, φοβερώτατον δὲ εἰς τοὺς ἀπίστους ἐχθρούς! "Ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς νὰ ἐκτείνῃ τὰς χεῖρας εἰς οὐρανόν, εὐχαριστῶν ὁμοφώνως τὸν ὑψίστον Βασιλέα, διότι τοὺς ἀξιώνει νὰ στρατεύονται πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Δάκρυα χαρᾶς δακρῶσιν πάντες οἱ ἀπόντες ἀδελφοί σας, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, ὅταν σᾶς φαντάζονται πάντας μετὰ πίστεως κλίνοντας τὸ γόναυ καὶ ἰδίως καὶ δημοσίως ἐνώπιον τῆς θείας μεγαλωσύνης, ἣτις σᾶς ἀνορθώνει ἀπὸ τῆς πολυχρονίου πτώσεως, καὶ σᾶς συγκαθίζει μετὰ ἀρχόντων λαῶν τῆς γῆς. Ὡ γῆ, γῆ καὶ οὐρανέ! ἔπασαν λοιπὸν αἱ τῆς δουλείας ἀλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Ἑλλήνων! καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν, ἣδη ἐλευθέρα, δοξολογεῖ παρρησίᾳ τὸν Θεὸν τοῦ Παντός, ὅστις τὴν μὲν ἡμισέληνον προστάζει νὰ καταδύσῃ, ἀνακαλεῖ δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν ὀλόφωτον Ἥλιον τῆς Δικαιοσύνης! Ὡ προσευχὴ δραστηριωτάτη, πόσα καλὰ δὲν θέλεις οὐρανόθεν καταβιβάσει εἰς τῶν θεοσεβῶν Ἑλλήνων τὰς κορυφάς; καὶ πόσους αὐτῶν ἐχθρούς δὲν θέλεις διασκορπίσει, ὡς φλογερὰ τοῦ πνεύματος μάχαιρα;»⁴¹².

VI. Φιλογένεια.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος θεωρῶν τὴν φιλογένειαν μεγάλην ἀρετὴν «τὴν ὁποῖαν ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν πρῶτον ἡ Πίστις, δεύτερον ἡ Πατρίς, καὶ τρίτον ἡ Ἐκκλησία»⁴¹³, σημειοῖ ὅτι «πλησίον τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὴν πίστιν ἡμῶν, εἶναι πᾶς ὁμόφυλος ἄνθρωπος συγγενῆς ἢ ξένος, ὁμόπατρις ἢ ἀλλοδαπός, ἀλλότριος ἢ ὁμογενῆς, ἄγνωστος ἢ γνώριμος, πᾶς ἀπλῶς υἱὸς τῆς γῆς, τοῦ αὐτοῦ πληοῦ φύραμα, τοῦ αὐτοῦ ὑψίστου πατρὸς δημιουργήμα, τῆς αὐτῆς λογικῆς φύσεως συμμετοχὸς καὶ συγκοινωνός, τὸν ὁποῖον χρεωστοῦμεν νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ εὐεργετῶμεν ἀπροσωπολήπτως, ἀνταγαπώμενοι παρομοίως ὑπ' αὐτοῦ... Ἰ-

δοῦ ὁ ὑψηλὸς τοῦ ἀνθρώπου διορισμός. Ἐπλάσθη νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ ἀγαπάται. Εἰσήχθη εἰς τὸν κόσμον νὰ ἔχῃ συναδελφούς καὶ συμπολίτας ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πατρίδα μὲν ὅλην τὴν Οἰκουμένην, ὅρια δὲ τῆς πατρίδος, τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ»⁴¹⁴.

Πλὴν ὅμως τῆς Πίστεως «καὶ ἡ Πατρίς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν» σημειοῖ ὁ Κ. Οἰκονόμος, «τῆς φιλογενείας τὸν φόρον, ὅστις εἶναι τὸ μόνον γνώρισμα καὶ τοῦ ἀγαθοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου»⁴¹⁵. «Ἡ πατρίς ζῆ εἰς τὸ γένος' τοῦ δὲ γένους τὴν εἰκόνα παριστάνουσι τὰ πρόσωπα τῶν ὁμογενῶν, οἵτινες μᾶς περικυκλώνουσιν. Ὅ,τι καλὸν χρεωστεῖ καθεὶς εἰς τὴν πατρίδα, χρεωστεῖ νὰ τὸ κάμῃ εἰς τὸ γένος του' καὶ ὅ,τι καλὸν δὲν δύναται νὰ κάμῃ εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸ γένος, χρεωστεῖ νὰ τὸ κάμῃ εἰς ὅσους τῶν ὁμογενῶν δυνηθῆ. Εἰς τούτου δὲ τοῦ χρέους τὴν δικαίαν ἐκπλήρωσιν δὲν ἔχει νὰ διακρίνῃ ὁ νησιώτης τὸν ἡπειρώτην, οὐδ' ὁ μεγάλης πόλεως πολίτης τὸν κάτοικον τῆς μικρᾶς. Πᾶς ὁμογενῆς εἶναι συμπατριώτης' διότι πατρίς κυρίως εἶναι ὀλόκληρος ὅλου τοῦ γένους ἢ συνοικία καὶ ὀλομέλεια»⁴¹⁶.

Τὴν φιλογένειαν δὲν ἀπαιτοῦν μόνον ἡ Πίστις καὶ ἡ Πατρίς ἀλλὰ τὴν «ἀπαιτεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἀπόδειξιν τῆς χριστιανικῆς φιλαδελφίας... Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐν ὀλόκληρον, ὀλομέλεις, πνευματέμφορον σῶμα, μίαν ἔχον κεφαλὴν, τὸν Χριστόν»⁴¹⁷. Εἶναι μία, ἀγία, καὶ ἀχειροποίητος πόλις ἐκ λίθων ζώντων ἐποικοδομουμένη εἰς ἓνα λίθον ἀκρογωνιαῖον, τὸν παντοκράτορα Σωτῆρα τοῦ κόσμου... Εἰς ταύτην τῆς ἀγίας πόλεως τὴν θεόκτιστον οἰκοδομὴν πλησιέστατός σου λίθος, Χριστιανέ, εἶναι ὁ ὁμογενῆς σου, τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι τρόπος νὰ διασεισῆς ἢ νὰ ἀποστραφῆς, χωρὶς νὰ γογγύσῃ καὶ νὰ ἀντιφωνήσῃ κατὰ σοῦ ὅλον τὸ συνηρμοσμένον οἰκοδόμημα. Εἰς τούτο τὸ σῶμα πλησιέστατόν σου μέλος εἶναι ὁ συμπατριώτης, τὸν ὁποῖον ἐμποδίζων καὶ παραγκωνίζων, ἢ καταφρονῶν καὶ παραβλέπων, ἀντιβαίνει εἰς τοῦ ὅλου τοῦ σώματος τὴν ἐνότητα»⁴¹⁸.

(Συνεχίζεται)

412. Πρωτ., σ. 303-304.

413. Φιλογ., σ. 64.

414. Φιλογ., σ. 65.

415. Φιλογ., σ. 71.

416. Φιλογ., σ. 72.

417. Πρβλ. Ἐφεσ. 1,22 κ.ά.

418. Φιλογ., σ. 79-80.

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ*

Παρά το γεγονός ότι και άλλοι Πατέρες και εκκλησιαστικοί συγγραφείς έχουν διατυπώσει σχετικές απόψεις για το πνευματικό της τροφής των αγγέλων³⁵, φρονούμε ότι αυτό το χωρίο πρέπει να συνδυαστεί με την πνευματικότητα των αγγέλων.

Στο έργο του αγίου Γρηγορίου, υπάρχει έμμεση μνεία και στην άθνασία των αγγέλων, ι-

Του κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΑΡ. ΥΦΑΝΤΗ
Θεολόγου

διότητα που είχε αποδώσει στους αγγέλους ο Ίδιος ο Χριστός μιλώντας στους Σαδδουκαίους για τη ζωή μετά θάνατον: «οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γὰρ εἰσι καὶ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες»³⁶. Ὁ Γρηγόριος ὑποδηλώνει τὴν ἀθνασία τῶν αγγέλων στὸ ἀκόλουθο χωρίο, πὸν παραθέσαμε καὶ σὲ ἄλλη συνάφεια: «Ποιεῖν γὰρ λέγεται τοὺς αγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. Εἰ μὴ ποιεῖν μὲν ἔστι τὸ συντηρεῖν τῷ λόγῳ, καθ' ὃν ἐγένοντο»³⁷. Θεωροῦμε σκόπιμο νὰ ὑπογραμμίσουμε πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχόμενων παρερμηνειῶν, ὅτι οἱ ἄγγελοι εἶναι ὄχι φύσει, ἀλλὰ χάριτι ἀθνατοι³⁸.

Ὁ Χριστός, ἀναφερόμενος στὴν κατάσταση πὸν θὰ ἀκολουθήσει τὴν ἀνάσταση, λέγει πὸς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 782 τοῦ ὑπ' ἀρ. 18/1995 τεύχους.

35. Π. Ν. Τρεμπέλα, ὄπ. παρ., σ. 418 σημ. (33) καὶ (34).

36. Λουκ. κ' 36.

37. Λόγος ΚΗ'. Θεολογικὸς δεῦτερος. Περὶ θεολογίας, PG. 36, 72A.

38. Ὁ Δαμασκηνὸς εἶναι σαφέστατος ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ἀθνατος [ὁ ἄγγελος], οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτι. Πάν γὰρ τὸ ἀρξάμενον, καὶ τελευτᾶ κατὰ φύσιν» (Ὁπ. παρ., PG. 94, 868B). Σαφῆς εἶναι καὶ ἡ ὑμνολογία: «Σὺ νοεροὺς κατ' οὐσίαν, ἀφθάρτους τῆ χάριτι, κατέστησας τοὺς αγγέλους σου» (βλ. Μηναῖον Νοεμβρίου, σ. 56).

Ἀνάλογες παρερμηνεῖες πρὸς αὐτὲς πὸν προσπαθοῦμε νὰ ἀποφύγουμε ἐδῶ, ὑπέστη ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία ἀναφορικὰ μὲ τὴν ψυχὴ. Ἀρκετοὶ θεολόγοι, ἐπηρεασμένοι βαθιὰ ἀπὸ τὴν πλατωνικὴ καὶ νεοπλατωνικὴ φιλοσοφία, θεώρησαν τὴν ψυχὴ φύσει ἀθνατη, ἐνῶ ἡ πατερικὴ ἀποψη δέχεται μὲν τὴν ἀθνασία τῆς ψυχῆς, νοούμενη ὁμως ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ σ' αὐτήν.

οἱ ἄνθρωποι τότε δὲν θὰ ἔχουν ἀνάγκη γενετήσιας ὀμιλίας διότι «ὡς ἄγγελοι Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσι»³⁹. Μὲ τὴν εὐαγγελικὴ φράση συμφωνεῖ καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος θεωρώντας τὴν ἀγαμία ἀγγελικὴ πολιτεία. Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἀκόλουθα ἀποσπάσματα: «Μέγα παρθενία καὶ ἀζυγία, καὶ τὸ μετ' αγγέλων τετάχθαι, καὶ τῆς μοναδικῆς φύσεως»⁴⁰. «Ἀγγέλων ἐπανήρησαι πολιτείαν; μετὰ τῶν ἀζύγων ἐτάχθης; μὴ κατενεχθῆς εἰς σάρκα, μὴ κατενεχθῆς εἰς ὕλην, μὴ τῆ ὕλη γαμηθῆς, κἂν ἄγαμος μένης»⁴¹. «...ἢ πρεσβύτερος μὲν, ἀλλὰ καὶ οὗτος τῶν ἀγάμων, καὶ οὗτος τῶν ἐγκρατῶν καὶ ἀγγελικῶν τῆ πολιτεία»⁴². Ὅπως εἶναι φανερό, ἐδῶ ὁ Καππαδόκης δὲν δογματίζει. Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ σκοπεύουν στὴν διακρίση τῆς ποιοτικῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα στὶς δύο ἀσφαλεῖς ὁδοὺς, πὸν μπορεῖ νὰ ἐπιλέξει ἓνας χριστιανός: τοῦ ἔγγαμου καὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ὁ δρόμος τοῦ μοναχισμοῦ δεδομένου ὅτι προϋποθέτει τὴν ἀποταγὴ τοῦ κόσμου καὶ τῆς θνησιγένειάς του, συνεπάγεται τὴν οἰκείωση μὲ τὸν τρόπον ὑπάρξεως τῶν αγγέλων, οἱ ὁποῖοι «μὴ γάμου χρῆζοντες, ἐπειδήπερ μὴ εἰσι θνητοί»⁴³. Στὰ ἔργα τοῦ Γρηγορίου, τόσο τὰ περὶ, ὅσο καὶ ἔμμετρα, βρίσκει κανεῖς πληθώρα τέτοιων χωρίων, πὸν ἀναφέρονται στὴν ἀξιολογικὰ ὑπεροχικὴ θέση τοῦ μοναχικοῦ ἐναντι τοῦ ἔγγαμου βίου. Παρὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ποιμαντικὸ χαρακτήρα τῆς πλειονότητος αὐτῶν τῶν χωρίων, μπορεῖ κανεῖς, στηριζόμενος σ' αὐτὰ, νὰ ἐξαγάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ ἄγγελοι εἶναι καὶ κτίσματα δίχως φύλο. Εὐγλωττοι εἶναι καὶ οἱ ἀκόλουθοι δύο στίχοι τοῦ αγίου Γρηγορίου ἀπὸ τὰ Ἡθικὰ Ἐπη: «ὁ μὲν ἀλλότριος εὐνῆς / Ἴσος ἄγγελος ὑπάρχει»⁴⁴.

39. Ματθ. κη' 30.

40. Λόγος ΜΓ'. Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μ. Βασίλειον, PG. 36, 576C.

41. Λόγος ΛΖ'. Εἰς τὸ ἴητόν τοῦ Εὐαγγελίου «Ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους» καὶ τὰ ἐξῆς, PG. 36, 296A.

42. Λόγος Μ'. Εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, PG. 36, 396B.

43. Ἰω. Δαμασκηνοῦ, ὄπ. παρ., PG. 94, 869B.

44. Ζ' Περὶ ἀγνείας, PG. 37, 648.

3. 'Αριθμὸς - διαβαθμίσεις

Τὴν πίστη γιὰ τὸ ἀναρίθμητο τῶν ἀγγέλων, ποὺ ἐδράζεται στὴν ἁγία Γραφή⁴⁵, συναντοῦμε καὶ στὸ ἔργο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Στὸ Λόγο του Περὶ φιλοπρωχίας γίνεται ἀναφορὰ σὲ λεγεῶνες ἀγγέλων: «...καὶ ὁ αὐτὸς μάρτυς [Ἰησοῦς], οὐ τὰς λεγεῶνας μόνον τῶν ἀγγέλων παραιτησάμενος κατὰ τῶν ἐπανισταμένων καὶ τυραννούντων»⁴⁶.

'Αναφορικὰ μὲ τις διαβαθμίσεις τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, ὁ Γρηγόριος, θεωρώντας ὅτι ὅλη ἢ κτίση, ὄρατὴ καὶ ἀόρατὴ, συνέχεται ἀπὸ τὴν συντηρητικὴ καὶ συνεκτικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, κάμνει σαφὴ ἀναφορὰ στὴν ἱεράρχισή τῶν ἀγγέλων σὲ τάξεις: «Τάξεις οὖν τὸ πᾶν συνεστήσατο. Τάξεις συνέχει καὶ τὰ ἐπουράνια καὶ τὰ ἐπίγεια τάξις ἐν νοητοῖς τάξις ἐν αἰσθητοῖς τάξις ἐν ἀγγέλοις τάξις ἐν ἄστροις καὶ κινήσει καὶ μεγέθει, καὶ σχέσει τῇ πρὸς ἄλληλα, καὶ λαμπρότητι»⁴⁷.

Εἶναι γενικὰ παραδεκτὸ ὅτι τὴν ἀκριβῆ διάκριση τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων ὀφείλουμε, ἀφ' ἐνὸς στὰ σχετικὰ χωρία τοῦ Παύλου καὶ ἀφ' ἑτέρου, ἀπὸ τὴν πατερικὴ γραμματεία πᾶ, στὴ συστηματικότερη ἀναφορὰ τῶν συγγραμμάτων ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου⁴⁸. Ὁ τελευταῖος, τὸν ὁποῖο ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Δαμασκηνός, ὅπως καὶ οἱ σύγχρονοι δογματολόγοι, διακρίνει τὸν ἀγγελικὸ κόσμον σὲ τρεῖς τάξεις, ἢ καθεμίᾳ ἀπὸ τις ὁποῖες περιλαμβάνει τρεῖς χοροὺς:

Σεραφίμ, χερουβίμ, θρόνοι
κυριότητες, δυνάμεις, ἐξουσίαι
ἀρχαί, ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι.

Ὁ Θεολόγος δὲν κάμνει αὐτὸ τὸν αὐστηρὸ διαχωρισμὸ τῆς ἀγγελικῆς ἱεραρχίας ποὺ βλέπουμε στὸν ἅγιο Διονύσιο. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Γρηγορίου, τὸ ἀναφερόμενο στὶς τάξεις τῶν ἀγγέλων εἶναι τὸ ἑξῆς: «Ὁρᾶς ὅπως ἰλιγγιῶμεν περὶ τὸν λόγον καὶ οὐκ ἔχομεν οἱ προέλθωμεν, ἢ τοσοῦτον ὅσον εἰδέναι ἀγγέλους τινὰς καὶ ἀρ-

χαγγέλους, θρόνους, κυριότητας, ἀρχάς, ἐξουσίας, λαμπρότητας, ἀναβάσεις...»⁴⁹. Ὅπως βλέπουμε, ὁ Καππαδόκης γνωρίζει βέβαια καὶ χρησιμοποιεῖ τὴν παύλειο ὀρολογία, ἀλλὰ δὲν στέκεται μόνον σ' αὐτή. Τὴν χρησιμοποιεῖ μὲ τὴν «ἐλαστικότητα» τοῦ καινοδιαθηκικοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἐμπλουτίζει μὲ τὴν δική του ὀρολογία⁵⁰.

'Απὸ τοὺς τρεῖς ἀγγέλους ποὺ ἀναφέρει ὀνομαστικὰ ἢ Βίβλος, ὁ ἅγιος Γρηγόριος μνημονεύει συχνὰ τοὺς δύο, τὸν Μιχαὴλ καὶ τὸν Γαβριήλ, τοὺς δύο Ἀρχαγγέλους, κυρίως σὲ σημεία τοῦ ἔργου του ποὺ ἐξημενεύουν ἢ ἀναλύουν ἀγιογραφικὰ γεγονότα, στὰ ὁποῖα πρωταγωνιστοῦν οἱ δύο αὐτοὶ ἀξιωματοῦχοι τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων⁵¹.

4. Ἔργο

Οἱ ἄγγελοι, ἐξαιτίας τῆς πνευματικῆς φύσης τους, ὅπως εἶδαμε, καὶ χάρις τὴν ἀγιότητά τους ὅπως θὰ ἰδοῦμε παρακάτω, εἶναι οἱ κατ' ἐξοχὴν «λειτουργοὶ» τοῦ Θεοῦ. Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ διακρίνει τὸ ἔργο τῶν ἀγγέλων σὲ (α) ὑπέρχρονο, καὶ (β) ἱστορικὸ καὶ ἐνδοκοσμικό. Ἀθάνατοι κατὰ χάριν, δοξολογοῦν τὸ Θεό, ἔχοντες ὡς τροφή τους τὴν ἐνατένισή του καὶ τὸν λόγο του (βλ. παραπ.). Καθὼς δὲν δεσμεύονται μῆτε ἀπὸ τὸν χρόνον, μῆτε ἀπὸ τὸν χώρον, ἐπεμβαίνουν στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία διαμηνύοντας στοὺς θνητοὺς τὸ θεῖο θέλημα καὶ προστατεύοντας τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τις μεθοδεῖες τοῦ πονηροῦ: μὲ δύο λόγια εἶναι διάκονοι στὸ ἔργο τῆς θείας οἰ-

49. Λόγος ΚΗ'. Θεολογικὸς δεῦτερος. Περὶ θεολογίας, PG. 36, 72AB.

50. Στὴν γραμμὴ τῆς καινοδιαθηκικῆς ὀρολογίας κινοῦνται τόσο ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὅσο καὶ ὁ Μ. Βασίλειος. Ὁ πρῶτος, ἀφοῦ ὑπογραμμίζει ὅτι οἱ ἄγγελοι εἶναι κτίσματα καὶ γι' αὐτὸ πολὺ κατώτερα τοῦ ἁγίου Πνεύματος («...τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ὑπὲρ τοὺς ἀγγέλους (...) Καὶ δέικνυται, ὅτι οὐ τῶν κτισμάτων, οὐδὲ ἄγγελός ἐστι τὸ Πνεῦμα...»), διαβαθμίζει τις ἀσώματες δυνάμεις ἀκολουθώντας τὴν ὀρολογία τοῦ Παύλου: «Ἄρ' οὖν, ἐπεὶ μὴ οὕτως ὠνόμασεν, οἱ ἄγγελοι ἀρχάγγελοί εἰσι, καὶ οὔτε σεραφίμ, ἢ χερουβίμ, οὐκ ἀρχάγγελοι, οὐδὲ κυριότητες, οὐ θρόνοι, οὐκ ἀρχαί, οὐκ ἑτερόν τι ἐστίν;». Ἐπιστολὴ πρὸς Σεραπίωνα, PG. 26, 561AC. Πρβλ. Κατὰ Ἀρειανῶν III, PG. 26, 432A. Καὶ ὁ Μ. Βασίλειος ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀγιογραφικὴ διαβάθμιση: «Σὺν δέ, ἔχων δύναμιν ἐκ τῶν ὀρατῶν ἀναλογίζεσθαι τὰ ἀόρατα, δόξαζε τὸν Ποιητὴν, ἐν ᾧ ἐκτίσθη τὰ πάντα, εἴτε ὀρατά, εἴτε ἀόρατα, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι, εἴτε δυνάμεις, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, καὶ εἰ τινές εἰσιν λογικαὶ φύσεις ἀκατονόμαστοι». Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, PG. 32, 136A.

51. Ὁ τρίτος ἄγγελος ποὺ γνωρίζουμε μὲ τὸν ὄνομά του ἀπὸ τὴν Γραφή εἶναι ὁ Ραφαήλ. Βλ. Τωβίτ 3,16 5,4 κ.έ.

45. Βλ. ἐνδεικτικὰ Ματθ. κε' 31, κς' 53 καὶ Λουκ. β' 13.

46. Λόγος ΙΔ'. Περὶ φιλοπρωχίας, PG. 35, 860C.

47. Λόγος ΛΒ'. Περὶ τῆς ἐν διαλέξεσιν εὐταξίας, PG. 36, 181C.

48. Ἐφεσ. α' 21, γ' 10, ζ' 12, Κολασ. α' 16, Α' Θεσ. δ' 16 καὶ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Περὶ οὐρανόου ἱεραρχίας, PG. 3, 200, 205, 240, 257. Πιὸ ἀναλυτικὰ βλ. Β. Μουστάκη, ὅπ. παρ., στ. 181, Π. Ν. Τρεμπέλα, ὅπ. παρ., σ. 428 καὶ Χρ. Ἀνδρούτσου, ὅπ. παρ., σ. 126, ἀντίστοιχα).

κονομίας⁵². Έχοντας αυτή την ιδιότητα, άγγελιοι συμπαρίστανται στὸν ἐπίγειο βίῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Μικρὸν μὲν οὖν ὕστερον ὄψει καὶ καθαιρόμενον Ἰησοῦν (...) καὶ ὑπὸ ἀγγέλων ὑπηρετούμενον»⁵³.

Ὡς γνωστὸν, οἱ ἄγγελοι πῆραν τὸ ὄνομά τους ἀπὸ τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργο τους, ποῦ εἶναι ἡ γνωστοποίηση τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ⁵⁴. Τὸ ἔργο τῶν ἀγγέλων ὁμῶς δὲν περιορίζεται σ' αὐτὸ ποῦ ὑποδηλώνει τὸ ὄνομά τους.

Πρωταρχικὴ λειτουργία τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, καθὼς φαίνεται καὶ μέσα στὸ ἔργο τοῦ Γρηγορίου εἶναι ἡ δοξολογία καὶ ἡ ἀκατάπαυστη προσκύνηση τοῦ Θεοῦ. Εὐγλωττα εἶναι τὰ ἀκόλουθα χωρία: «Οὕτω μὲν οὖν τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, ἃ καὶ τοῖς σεραφίμ συγκαλύπτεται, καὶ δοξάζεται τρισὶν ἁγιασμοῖς, εἰς μίαν συνιοῦσιν κυριότητα καὶ θεότητα»⁵⁵. «Τίς ὁ πλάττων, καθάπερ αὐθιμερὸν τοὺς πηλίνους, τὸν τῆς ἀληθείας προστάτην, τὸν μετὰ ἀγγέλων στησόμενον καὶ μετὰ ἀρχαγγέλων δοξάσοντα, καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω θυσιαστήριον ἀναπέμψοντα τὰ θυσίας, καὶ Χριστῷ συνιερεύσοντα, καὶ ἀναπλάσσοντα τὸ πλάσμα, καὶ παραστήσοντα τὴν εἰκόνα, καὶ τῷ ἄνω κόσμῳ δημιουργήσοντα, καὶ τὸ μείζον εἰπεῖν, Θεὸν ἐσόμενον, καὶ θεοποιήσοντα;»⁵⁶. Καὶ ἀπὸ τὸ ποιητικὸ ἔργο του ἐνδεικτικὰ: «Ἄγγελικοί τε χοροί, φαλμοῖς Θεὸν οἱ φ' ἐρέθουσιν, /

Ἰστάμενοι, ψυχὰς τε Θεῷ πέμποντες ἐν ὕμνοις / πολλῶν ἐκ στομάτων ξυνήν ὄπα γηρύνοντες»⁵⁷. Πολλὲς εἶναι οἱ ἀναφορὲς στὴν δοξολογία τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἀναφέρεται στὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ: «Μετὰ τοῦ ἀστέρου δράμε, καὶ μετὰ τῶν μάγων δωροφόρησον, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν, ὡς βασιλεῖ, καὶ ὡς Θεῷ, καὶ ὡς διὰ σὲ νεκρῷ. Μετὰ ποιμένων δόξασον, μετὰ ἀγγέλων ὕμνησον, μετὰ ἀρχαγγέλων χόρευσον. Ἔστω κοινὴ πανήγυρις οὐρανίων καὶ ἐπιγείων δυνάμεων»⁵⁸. «Τῇ μὲν οὖν γεννήσει τὰ εἰκότα προεορτάσαμεν, ὁ τῆς ἑορτῆς ἐγώ τε ὁ τῆς ἑορτῆς ἑξαρχος, καὶ ὑμεῖς, καὶ πάν ὅσον ἐγκόσμιόν τε ὑπερκόσμιον. Μετὰ ἀστέρου ἐδράμομεν (...) καὶ μετὰ ἀγγέλων ἐδοξάσαμεν...»⁵⁹. «Ἐγεννήθη μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐγεγέννητο ἐκ γυναικὸς μὲν, ἀλλὰ καὶ παρθένου (...) Ἐν φάντη μὲν ἀνεκλίθη, ἀλλ' ὑπ' ἀγγέλων ἐδοξάσθη, καὶ ὑπὸ ἀστέρου ἐμηνύθη, καὶ ὑπὸ Μάγων προσεκυνήθη»⁶⁰. «Φοβηθῶμεν τὸ μυστήριον, αἰδεσθῶμεν τὴν οἰκονομίαν, καὶ αὐτοὶ τῷ καιρῷ τι συνεισενέγκωμεν. Νῦν ἄγγελοι χαίρουσι, νῦν ποιμένες περιαστράπτονται, νῦν ἀστὴρ ἐξ Ἄνατολῶν τρέχει πρὸς τὸ μέγιστον φῶς καὶ ἀπρόσιτον»⁶¹. Οἱ ἄγγελοι, ὡς τὰ πνευματικῶς πλησιέστερα στὸ Θεὸ κτίσματα, ἀποτελοῦν τὸν θρόνον τῆς θεότητος: «εἶδε καθήμενον ἐπὶ θρόνου δόξης, καὶ τοῦτον ὑπὸ τῶν ἑξαπτερῶν σεραφίμ κυκλοῦμενον, καὶ αἰνούμενον, καὶ ἀποκρουπτόμενον...»⁶².

(Συνεχίζεται)

52. Στὴν Καινὴ Διαθήκη ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργο τῶν ἀγγέλων μπορεῖ νὰ συνοψιστεῖ στὴν ἀκόλουθη φράση τοῦ ἀπ. Παύλου: «οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;». Ἐβρ. α' 14.

53. Λόγος ΛΗ'. Εἰς τὰ Θεοφάνεια, PG. 36, 329BC. Ἄγγελους συναντοῦμε στὴν Κ. Διαθήκη κατὰ τὴν Γέννηση τοῦ Ἰησοῦ, κατὰ τοὺς πειρασμοὺς στὴν ἔρημο, κατὰ τὴν ἀνάστασι, τὴν ἀνάληψη καὶ ἄλλοι.

54. Χαρακτηριστικὸ δείγμα στὴν Κ. Διαθήκη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου (Λουκ. α' 26-38).

55. Λόγος ΛΗ'. Εἰς τὰ Θεοφάνεια, PG. 36, 320BC. Ἀνάλογες ἐκφράσεις βρίσκουμε στὸν Μ. Βασίλειο καὶ στὸν Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴ. Κατὰ τὸν πρῶτο, οἱ ἄγγελοι «δοξάζουσι καὶ προσκυνοῦσι» τὸν Θεὸν «καὶ μυστικὰς ᾠδὰς ἀναπέμψουσι μετὰ πολλῆς τῆς φρίκης», καὶ σύμφωνα μὲ τὸν δεύτερο, «Βοῶ τοίνυν ἡ κτίσις διὰ τῶν ἐν αὐτῇ ποιημάτων, καὶ οἷόν τι ἀπαγγέλλει τοῖς νοερῶς δυναμένοις ἀκούειν τὴν ἰδίαν τριαδικῶς ὕμνουμένην». Ἐρμηνεία εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, PG. 30, 433 (ἡ παραπομπὴ στοῦ Π. Ν. Τρεμπέλα, ὄπ. παρ., σ. 431) καὶ Περὶ διαφόρων ἀποριῶν, PG. 296BC (ἡ παραπομπὴ στοῦ Ν. Ματσούκα, ὄπ. παρ., σ. 180 σημ. 157), ἀντίστοιχα.

56. Λόγος Β'. Ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς ἐνεκεν, PG. 35, 481AB.

57. Ἐπι Ἱστορικά. I. Εἰς ἐαυτόν, PG. 37, 991. Καὶ στὴ λειτουργικὴ ποίηση: «Τῶν Ἀσωμάτων, τάξεις νοεραὶ τε, Υἱὲ Θεοῦ προάναρχε, αἰνοῦσαν ἀκαταπαύστως, καὶ δοξολογοῦσιν, ὡς ποιητὴν καὶ κτίστην τοῦ σύμπαντος». βλ. Μηναιὸν Νοεμβρίου, σ. 57.

58. Λόγος ΛΗ'. Εἰς τὰ Θεοφάνεια, PG. 36, 332A.

59. Λόγος ΙΖ'. Εἰς τὰ ἅγια Φάτα, PG. 36, 349BC.

60. Λόγος ΚΘ'. Θεολογικὸς τρίτος. Περὶ Υἱοῦ, PG. 36, 100AB.

61. Λόγος ΙΘ'. Εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανόν, PG. 35, 1057B.

62. Λόγος ΚΗ'. Θεολογικὸς δεύτερος. Περὶ θεολογίας, PG. 36, 52A. Πρβλ. καὶ τὸν Μ. Βασίλειο: «...θρόνον δὲ ἐπιημεμένον τὴν ἐπὶ πάντων ἀρχὴν καὶ δεσποτείαν τοῦ Θεοῦ» σεραφίμ δὲ τὰς ὑπερκόσμιους δυνάμεις (...) Ἄλλ', ὅπερ εἶπον, δυνάμεις ὑπερκόσμιαι, τῆς ἐγγυτάτω στάσεως διὰ τὴν ἐν ἁγιασμῷ ἀκρότητα κατηξιομέναι». Ἐρμ. εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, PG. 30, 428BC. Χαρακτηριστικὸ εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ Μηναιὸν Νοεμβρίου: «Τῷ αὐτῷ θρόνῳ περικυκλοῦντες νοεραὶ οὐσίαι, θεῖοι Ἀσώματοι», ὄπ. παρ., σ. 53.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«Τὸ μόνον καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον»

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἐν τῇ ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις Πατριαρχικῇ Ἀποδείξει, ἀπευθυνόμενος «παντὶ τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας», ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὅτι ὁ ἑορτασμός τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως «ἐντὸς τῆς πανευφροσύνης καὶ λειτουργικῆς κατανύξεως» συντελεῖ εἰς τὴν βίωσιν τοῦ γεγονότος, ὅτι «τὴν ἰδικὴν μας ἀπροσμέτρητον ἀδυναμίαν νικᾷ ἡ ἀφατος καὶ ἀμέτρητος φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ Λόγου... Διότι δὲν εἶναι ὁ σαρκωθεὶς Κύριος ἀπλοῦς Θεός, ἀπόσιτος· δὲν εἶναι ἀπλοῦς ἄνθρωπος, ἀδύνατος. Δὲν εἶναι εἰς προφήτης ἢ θεοφόρος Ἅγιος. Εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος· εἶναι τέλειος Θεάνθρωπος.

»Τοῦτο εἶναι τὸ μόνον καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον. Διὰ τοῦτο εἶναι σκάνδαλον διὰ τὴν ἀνθρωπίνην νόησιν. Εἶναι δύσκολον νὰ πιστευθῇ· εἶναι θεία δωρεά, ὑπερβαίνουσα πᾶσαν ἐννοίαν ἢ βίωσις τῆς πλησμονῆς ταύτης, τοῦ μυστηρίου τῆς τοῦ Θεοῦ Σαρκώσεως ἐντὸς τῆς Θείας Λειτουργίας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Καὶ συνειδητοποιοῦμεν διαρκῶς ἐναργέστερον, ὅτι ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως, ὡς φανέρωσις τῆς ἀμετρήτου φιλανθρωπίας, δὲν εἶναι κατόρθωμα ἰδικόν μας, ἀλλὰ δωρεά τοῦ συγκαταβάλλοντος καὶ κενωθέντος Θεοῦ».

«Ἔργα σκότους καὶ ἀτιμίας»

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐν τῇ Ποιμαντορικῇ Ἐγκυκλίῳ Αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων, ἐπεσήμανεν, ὅτι μόνον ἡ «λειτουργικὴ καὶ μυστηριακὴ συμμετοχὴ» εἰς ταύτην εἶναι δυνατὸν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν παθολογικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ ταύτῃ μετὰ ρεαλισμοῦ ἀναφέρονται ὡς ἐξῆς:

«Μὲ κομμένες τὶς θρησκευτικὲς καὶ μεταφυσικὲς ρίζες τοῦ ὁ ἄνθρωπος κλεισμένος στὴ φυλακῇ τοῦ συμφέροντός του, μὲ πλούσιο τὸ ψευδαίσθημα τῆς αὐτάρκειας, ἀρχίζει νὰ καταποντίζεται. Δὲν εἶναι μόνον ἡ προσωπικὴ του τραγωδία τὸ πρόβλημα, ἀλλὰ κυρίως ἡ ἀπάνθρωπη συμπεριφορὰ του πρὸς τὸν συνάνθρωπό του.

Ποιὸς θὰ περίμενε στὴν σημερινὴ ἔκρηξη τῆς τεχνολογίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ νὰ μαίνονται οἱ πόλεμοι, νὰ πεθαίνουν καθημερινὰ ἑκατομμύρια παιδιά ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὶς ἐπιδημίες, νὰ διασαλεύεται ἡ ἰσορροπία τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, νὰ κρέμεται ἡ ἀσφάλεια τοῦ πλανήτου μας σὲ μιὰ κλωστή, νὰ κινδυνεύει ἀνὰ πᾶσα στιγμή ἡ περιουσία καὶ ἡ ζωὴ μας, νὰ περιοσεύει ἡ βία καὶ τὸ ἔγκλημα, νὰ χάνεται ἡ νεολαία μας μέσα στοὺς ψεύτικους παραδείσους τοῦ πανσεξουαλισμοῦ καὶ τῶν πάσης φύσεως ψυχικῶν καὶ χημικῶν ναρκωτικῶν; Αὐτὸ συμβαίνει, ὅταν ἡ σάρκα ἐκλαμβάνεται ὡς κανόνας τῆς ὑπάρξεώς μας καὶ μᾶς ὑπαγορεύει τὸν τρόπο τῆς ζωῆς μας. Αὐτὴ ὑποδουλώνει καὶ αἰχμαλωτίζει αὐτοὺς ποὺ ὑπακούουν στὸν νόμο τῆς. Μεταβάλλει τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο ἀπὸ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ σὲ σῶμα σαρκός, ποὺ παράγει ἔργα σκότους καὶ ἀτιμίας».

Ἐπιστολὴ ἐκφράσεως εὐγνωμοσύνης

Μερίμνη τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων καὶ τῶν Ὑπηρεσιῶν Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων Ἱ. Μητροπόλεων ἐξεδηλώθη ποικιλοτρόπως ἢ ἀδελφικῆ συμπαράστασις τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὁρθοδόξου Χριστεπωνύμου πληρώματος πρὸς τοὺς σκληρῶς δοκιμαζομένους –ιδίως σερβικοὺς– πληθυσμοὺς ἐκτεταμένων περιοχῶν τῆς πρώην Γιουγκοσλαβίας. Ὅθεν κατανοεῖ τις τὰ ὑπ' αὐτῶν ποικιλοτρόπως ἐκδηλούμενα αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης, τῶν ὁποίων χαρακτηριστικὴ συνισταμένη εἶναι ἡ ἀπὸ 5ης Δεκεμβρίου 1995 ἐπιστολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Παύλου πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἣτις ἐγράφη ἑλληνιστί, ὁ Μακ. Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας τονίζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἐξῆς:

«Ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῆς μόλις πρότιστα ἀφιχθείσης καὶ παραδοθείσης εἰς ἡμᾶς γενναίας βοήθειάς (τρία μεγάλα φορτηγὰ αυτοκίνητα, κατὰ μέγεθος τῶν ἀναγκαιούντων εἰδῶν), αἰσθάνομαι καὶ αὐτὴς τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἐκ μέρους τῆς καθ' ἡμᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ δοκιμαζομένου σκληρῶς ὀρθοδόξου σερβικοῦ λαοῦ, ἰ-

δία δ' ἐξ ὀνόματος αὐτῶν τούτων τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου καὶ τῆς "νέας τάξεως" τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων, οὐ μὴν, ἀλλὰ γε καὶ προσωπικῶς, διαδηλώσω καὶ διατρανώσω τῇ Ὑμετέρα Μακαριότητι καὶ πᾶσι τοῖς παράγουσι καὶ πάσαις ταῖς ὑπηρεσίαις τῆς ἥς προϊστάσθε ἐπαξίως Τεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πᾶσι τοῖς κοπιῶσι περὶ τὴν συλλογὴν καὶ διεκπεραιώσιν τῶν ἀγαθῶν καὶ τοῖς συνοδεύουσιν αὐτὰ μέχρι Σερβίας καὶ αὐτῶν τῶν κρισίμων ζωνῶν πολλαίως, καὶ συνελόντ' εἰπεῖν —διὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος— παντὶ τῷ Ὁρθοδόξῳ Ἑλληνισμῷ, τὴν ὀλόφυχον καὶ ἀνεξίτηλον εὐγνωμοσύνην».

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς Γαλλίαν

Ἡ εἰς Γαλλίαν μετάβασις τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ἠ-τις συνεδέθη μετὰ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 100ετηρίδος τοῦ ἐν Παρισίοις Καθεδρικοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Πρωτομάρτυρος καὶ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, συνεβάλετο ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν λαμπρότητα τῶν ἐπι τῷ ἰωβηλαίῳ τούτῳ ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων· ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ νὰ ἐνισχυθοῦν πνευματικῶς τόσο οἱ ἐν Γαλλίᾳ Ἕλληνες, ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ Ὁρθόδοξοι (Ρῶσοι, Ἀραβες, Γαλλόφωνοι), οἱ ὁποῖοι ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ τρίτον εἰς τὸ νὰ προβληθῇ ἡ Ὁρθοδοξία κατὰ τὰς ἐπαφὰς τοῦ Προκαθημένου τῆς Πρωτοθρόνου ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων μετὰ τῶν ἐν Γαλλίᾳ κορυφαίων ἐκπροσώπων τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν, ἰδίως τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, καὶ τῶν ποικίλων Ἀρχῶν καὶ Πνευματικῶν Ὁργανισμῶν.

Λαμπρὸν δεῖγμα τῆς ἀκτινοβολοῦσας παρουσίας τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπῆρξεν ἡ ὁμιλία Αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Λούρδῃ Σύναξιν τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας. Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ ὁ Παναγιώτατος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτόνισε τὰ ἑξῆς:

«Παρ' ἡμῖν διατηρεῖται ἡ πεποίθησις, ὅτι δὲν διασώζομεν ἀπλῶς τὴν κληρονομίαν τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλὰ τὴν ἐνιαίαν παράδοσιν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, πιστεύοντες ὅτι δὲν ἔχομεν ἀπομακρυνθῆ ἐκ τῆς χριστιανικῆς πίστεως τῆς πρώτης χιλιετίας καὶ ἔχοντες εἰς τοῦτο τὴν ἐπιβεβαίωσιν ἐκ μέρους τῶν κατηγορούντων ἡμᾶς ὡς "ζῶντα ἀπολιθώματα" καὶ "στατικὴν Ἐκκλησίαν". Βεβαίως ἡμεῖς αισθανόμεθα ὅτι πρόκειται οὐχὶ πε-

ρὶ ἀκίνησις καὶ στατικῆς προσκολλησεως εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ περὶ δυναμικῆς προσπαθείας καὶ διαρκοῦς ἀγῶνος νὰ μὴ ἐγκαταλείπωμεν τὴν κοινὴν πρὸ τῆς διαιρέσεως πίστιν, οὕτως ὥστε διασώζοντες αὐτὴν νὰ ἐπιτύχωμεν δ' αὐτῆς καὶ ἐν αὐτῇ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀπολεσθείσης ἐνότητος».

Παθολογικὰ φαινόμενα τῶν «προηγμένων χωρῶν τῆς Δύσεως»

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, ἐν δηλώσει του εἰς τὸ Κέντρον Τύπου τῆς Λούρδης, ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τοῦ αὐτοελέγχου τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς εἰς τὰς σωτηρίους χριστιανικὰς ἀρχὰς πρὸς καταπολέμησιν τῶν παθολογικῶν φαινομένων τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Ταῦτα παρουσίασεν ὁ Παναγιώτατος δειγματοληπτικῶς καὶ ρεαλιστικῶς ὡς ἑξῆς:

«Κάθε φορὰ πού ἐπισκεπτόμεθα τὰς προηγμένας χώρας τῆς Δύσεως διερωτώμεθα κατὰ πόσον ἔχουν εὐρεῖ τὴν ἰσορροπίαν μετὰ τὴν οἰκονομοτεχνικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἠθικοσυναισθηματικῆς. Καὶ ἀτυχῶς ἐξ ὅσων βλέπομεν ἀναγκαζόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς πρώτης ἔχει τὴν μορφήν κακοήθους ὄγκου, ὁ ὁποῖος κατατρώγει τὴν δευτέραν.

» Ἀτυχῶς, ἐγγίζοντος τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου αἰῶνος, τὰ πλείστα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἐξακολουθοῦν νὰ θεωρῶνται εἰς τὰς προηγμένας χώρας (ὅπως βεβαίως καὶ εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους) ὄχι ἀπλῶς ὡς ἀνεκτά, ἀλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐπιδιώξιμα. Ἡ φιλοχρηματία, ὁ ἀτομικισμὸς, ἡ συμφεροντολογία, ὁ ἐρωτισμὸς, ἡ βία κατὰ τῶν διαφωνούντων, ἡ σκόπιμος παραπληροφόρησις, ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς δεσποζούσης θέσεως, ἡ ἀδιαφορία διὰ τοὺς ἀδυνάτους, ἡ καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος εἶναι ὠρισεμένα ἀπὸ τὰ σχεδὸν νομιμοποιημένα ἀνθρώπινα πάθη.

» Δὲν λείπουν βεβαίως αἱ εὐγενεῖς ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι ἐπισημαίνονται ὅσα καὶ ἡμεῖς. Ἀλλ' ἡ φωνὴ αὐτῶν δὲν εἰσακούεται. Καὶ παρ' ὅλον πού καὶ ἡ ἡμετέρα κινδυνεύει νὰ ὑποβαθμισθῇ, αισθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δηλώσωμεν ὅτι πρέπει νὰ ληφθοῦν μέτρα πρὶν ἢ ἡ κατάστασις καταστῇ μὴ ἀναστρέψιμος». Τούτων οὕτως ἐχόντων «χρειάζεται εἰς αὐτοέλεγχος καὶ ἐλεγχόμενά τινα ὄρια». Ἐπίσης «πρέπει καὶ οἱ ὠριμοὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ ὑπεύθυνοι κοινωνικῶς νὰ προβληματισθοῦν καὶ νὰ λάβουν πρωτοβουλίας

πριν είναι πολύ αργά. Και ή βασιικωτέρα προτοβουλία είναι ή άναγνώρισις τών ιδίων σφαλμάτων, ή άπάρησις τών έσφαλμένων πρακτικών αυτών, ή παραδοχή τής ευθύνης και ή άπόφασις τής διορθώσεως».

Ή Ίερά Μητρόπολις Γαλλίας

Ή έπίσκεψις τής Α.Θ.Π. του Οίκουμεινικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου εις Γαλλίαν συνετέλεσεν εις τὸ νά εξαρθή και προβληθῆ ή Ί. Μητρόπολις Γαλλίας, ή όποία — υπό την συνετήν οργανωτικήν μέριμναν και πεφωτισμένην ποιμαντικήν φροντίδα του σεμνοτάτου και άθωρόβως δρώντος Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας και Ήξάρχου πάσης Ίβηρίας κ. Ίερεμίου — άφ' ένός έχει διευρύνει και έχει άναβαθμίσει ποιοτικώς πολλές πτυχάς του άκτινοβόλου έργου, τὸ όποιον είχε οργανωθῆ υπό του άειμνήστου προκατόχου του Μητροπολίτου πρ. Γαλλίας Μελετίου, και άφ' έτέρου έχει δημιουργήσει νέους τομείς και έλπιδοφόρους προοπτικώς άνακαινιστικού έργου.

Καρποί τής μερίμνης και φροντίδος ταύτης είναι ή θαλερότης τής «Έλληνικής Έστίας Γερόντων» τὸ Έλληνορθόδοξον Έκπαιδευτικόν Ίδρυμα και Οικοτροφείον έν Châtepay-Malabry ή — χωρητικότητος 100 άτόμων — Έστία Έλληνίδος Φοιτηρίας ή προώθησις τής οργανώσεως και δράσεως τής έν Γαλλία Έλληνικής Όρθόδοξου Νεολαίας και τής Χριστιανικής Ένώσεως Έπιστημόνων και Φοιτητών τὸ διακονικόν έργον τής Φιλοπτώχου Άδελφότητος Κυριών ή έλληνορθόδοξος καθοδήγησις του Σώματος Έλλήνων Προσκόπων και Έλληνίδων Όδηγών ή άρίστη Περιφερειακή Όργάνωσις τής Ί. Μητροπόλεως, εις την όποίαν οργανώσιν έν Νοτίω Γαλλία σημαντική είναι ή συμβολή του Θεοφ. Έπισκόπου Ναζιανζού κ. Στεφάνου ή άνάπτυξις Ίερών Μονών και θαλεροῦ έλληνορθόδοξου μοναστικού πνεύματος ή ενεργός συμπαράστασις εις την ύπαγομένην εις τὸ Οίκουμεινικόν Πατριαρχείον Ίεράν Άρχιεπισκοπήν τών Όρθόδοξων Ρωσικών Παροικιών Δυτικής Ευρώπης και εις τὸ προβάλλον την Όρθόδοξον Θεολογίαν εις την Δύσιν άκτινοβόλον Όρθόδοξον Θεολογικόν Ίνστιτούτον «Άγιος Σέργιος» ό δυναμισμός τής προεδρευομένης υπό του Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ίερεμίου Διορθόδοξου έν Γαλλία Έπισκοπικής Έπιτροπής ή προώθησις του γνησίου οίκουμεινικού πνεύματος και ή έμ-

ψύχωσις του «Συμβουλίου Χριστιανικών Έκκλησιών Γαλλίας», εις τὸ όποιον εις τών τριών Συμπροέδρων είναι ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ίερεμίας ή μετάδοσις του έλληνορθόδοξου ευρωπαϊκού ιδεώδους εις τὸ «Συμβούλιον τών Ευρωπαϊκών Έκκλησιών», εις τὸ όποιον Άντιπρόεδρος είναι ό ίδιος ή έν συνεργασία μετά τών λοιπών Ίερών Μητροπόλεων τής Ευρώπης προετοιμασία τής προβολής του έλληνορθόδοξου πνεύματος εις την κατά τὸν προσεχή Ίούνιον συγκληθησομένην έν Graz (Αυστρίας) μεγάλην Πανευρωπαϊκήν Έκκλησιαστικήν Διάσκεψιν πρὸς εξέτασιν του σπουδαιοτάτου θέματος τής «καταλλαγής» και πολλά άλλα.

Χρυσούν Ίωβηλαίον

Όραιον παράδειγμα άξιεπαίνου, έν μέρος τής Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, άναγνωρίσεως τών ύπηρεσιών, τās όποιās προσφέρουν εις την Έκκλησίαν και εις τὸ Έθνος έπιφανή στελέχη τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, είναι ή έν μέρος τής Νομαρχίας και του Δήμου Δράμας όργάνωσις σειράς έκδηλώσεων πρὸς έορτασμόν του Χρυσού Ίωβηλαίου τής καθ' όλου πεντηκονταετούς Έκκλησιαστικής Διακονίας και τής τριακονταετούς ποιμαντορικής δράσεως του Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου.

Ός γίνεται φανερόν έν του Χρονικού τών έκδηλώσεων τούτων, τὸ όποιον δημοσιεύεται εις άλλας σελίδας του παρόντος περιοδικού, ή παρουσία 15 συλλειτουργούντων Ίεραρχών, τὰ συγχαρητήρια και τὰ ευχετήρια Μηνύματα τής Α.Θ.Π. του Οίκουμεινικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου και του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ, αι έγκωμιαστικά όμιλαιο του κ. Νομάρχου και του κ. Δημάρχου Δράμας και άλλων έκλεκτών κληρικών και λαϊκών όμιλητών ύπεγράμμισαν την άξίαν τής προσωπικότητος του τιμωμένου Ίεράρχου, την πολύπτυχον έκκλησιαστικήν, κοινωνικήν και έθνικήν προσφοράν του, τὸ συγγραφικόν του τάλαντον και την θεολογικήν έρευνητικήν εργασίαν του, ένεκα τής όποιās έχει άνακηρυχθῆ Διδάκτωρ τής Θεολογικής Σχολής του Άριστοτελείου Παν/μίου Θεσσαλονίκης.

«Έπί του προκεχωρημένου φυλακίου τής Όρθοδοξίας»

Έν συνεχεία πρέπει νά σημειωθῆ, ότι συνολικήν εικόνα τής προσωπικότητος και προσφο-

ρᾶς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου καὶ ἐπιβλητικὴν προσωπογραφίαν αὐτοῦ παρουσίασε κατὰ τὴν σχετικὴν πανηγυρικὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Δράμας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Δαμασκηνός, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ γλαφυρῷ καὶ ἐμπεριστατωμένῳ λόγῳ αὐτοῦ ἐπεσημάνεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Δράμας Διονύσιος ἐπὶ τοῦ προκεχωρημένου τούτου φυλακίου τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐπεδόθη εἰς ἀγῶνα φιλότιμον καὶ ἀνάλωσιν διὰ τὴν εἰς Θεὸν προκοπὴν τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῷ ποιμνίου, διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τρωθέντος κύρους τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ἐκ βάθρων ἀναστήλωσιν τῶν ἐκ τῶν βαρβάρων λεηλατηθεισῶν καὶ καταστραφεισῶν ὀλοσχερῶς Ἱερῶν Μονῶν τῆς ἐπαρχίας του Εἰκοσιφοινίσσης καὶ Ἀναλήψεως Δράμας καὶ τὴν στελέχωσιν τῶν δι' ἀξιολόγων μοναστικῶν ἀδελφοτήτων, οὕτως ὥστε ἐν τῇ εὐαισθητῇ ταύτῃ περιοχῇ ὡς φάροι τηλαυγεῖς νὰ ἀκτινοβολοῦν “φῶς Χριστοῦ”, διὰ τὴν λειτουργίαν ἐκκλησιαστικῶν ἱδρυμάτων καὶ κατασκηνώσεων, διὰ τὴν ἀνακαίνισιν καὶ ἀνέγερσιν Ἱερῶν Ναῶν καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς ἐπαρχίας του, διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἱεροῦ του κλήρου, διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τῶν πρεσβυτερῶν καὶ τῶν ἐπωμισθέντων τὸ κατηχητικὸν ἔργον στελεχῶν, ἀναλισκόμενος καθ' ἡμέραν Χάριτι Θεοῦ εἰς ἔργα ἀγάπης καὶ εὐποιίας, εἰς οἰκοδομὴν πίστεως ὀρθοδόξου.

» Ἀλλὰ τὸ εὐεργετικὸν ἔργον τοῦ τιμωμένου Ἀρχιερέως ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὸν ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας εὐρύτερον χῶρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Στενὸς συνεργάτης τοῦ Μακαροῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ πρωτοστατεῖ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ προβολὴν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, συμμετέχει ὡς Πρόεδρος διαφόρων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, ἐνισχύει τοὺς ἐπιτελεῖς τῶν Συνοδικῶν Γραφείων διὰ τῆς πολυτίμου ἐμπειρίας του καὶ τῆς πολυμέρου καταρτίσεώς του. Ἐκπροσωπεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐκκλησιαστικὰς ἀποστολάς, ἐν ἀλλοδαπῇ, ἐνεργῶς ἐργάζεται, ἀπὸ φιλομοναχικὸν ζῆλον, διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀγιορειτικῆς πολιτείας, με-

τασχῶν εἰς Ἐξαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκδίδει σειρὰν ἐποικοδομητικῶν βιβλίων καὶ ἀρθρογραφεῖ εἰς ἐκκλησιαστικὰ περιοδικά. Ἀπολαμβάνει τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς ἐν Κων/λει Μητροῦς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἀγάπης τοῦ πιστοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας του καὶ τῶν ἐκάστοτε ἀρχῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν μετὰ τῶν ὁποίων συνεργάζεται ἀρμονικῶς ἀπὸ τῆς ἐπάλλξεως ταύτης διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸν Ἑλληνισμόν.

Ὅθεν εἶναι δεδικοιολογημένη ἡ ἐξῆς παρατήρησις τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Διαυλείας:

«Ἐπιτελοῦντες ἰωβηλαῖα παρόμοια τοῦ σημερινοῦ ἡμεῖς οἱ ἐπιγενόμενοι ἀρνούμεθα διδάγματα χριστιανικῆς βιοτῆς καὶ μαρτυρίας, προϊόντα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα προβάλλονται ἡμῖν εἰς “πρόκλησιν” μιμήσεως καὶ περαιτέρω προσπαθείας οὐχ ἦττον ὅμως εἰς ἐνδειξιν μεΐζονα “ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τοῦ ὑπερβάλλοντος πλούτου τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐν χρηστότητι Ἰησοῦ Χριστοῦ” (Ἐφεσ. β' ζ)».

Πάντες οἱ διακονοῦντες εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ἅγιος Δράμας, ὡς γνωστὸν, προσέφερε καὶ προσφέρει πολυτίμους ὑπηρεσίας, εὐχονται ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς δωρηταὶ αὐτῷ ἔτη πολλὰ, ὑγίειαν καὶ πᾶσαν εὐλογίαν.

Ε. Δ. Θ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Γιὰ πρώτη φορὰ ἐκδίδονται ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὰ ἅπαντα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, σὲ πλήρη σειρὰ καὶ μετὰ ἀπόλυτη ἐπιστημονικὴ ἐνημέρωσι. Ἡ ἀνεκτίμητη αὐτὴ πνευματικὴ μας κληρονομία καὶ ὁ θησαυρὸς τῆς Ἱερᾶς μας Παραδόσεως δίδονται στήν καλύτερη ἔκδοσίν τους.

Τὰ κείμενα ἔχουν ἐμπλουτισθεῖ μετὰ εἰσαγωγὰς καὶ πίνακες τῶν χωρίων τῆς Ἀγ. Γραφῆς, τῶν ἀρχαίων Συγγραφέων, καθὼς καὶ πίνακες θεμάτων, ὀνομάτων καὶ πραγμάτων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ι. Αρχιεπισκοπή Αθηνών

Η Έταιρεία Εϋρυτάνων Έπιστημόνων τιμώντας την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940 όργάνωσε την Τετάρτη 25 Οκτωβρίου στην αίθουσα Διαλέξεων της Αρχαιολογικής Έταιρείας Αθηνών έορταστική έκδήλωση με όμιλητή τόν Πρωτοπρεσβύτερο τού Ι. Ναού Αγίου Γεωργίου Κυψέλης με θέμα: «Η Όρθόδοξος Έκκλησία στό έπος τού Σαραντία». Την έκδήλωση έπλασιώσε με έπίκαιρα πατριωτικά άσματα ή χορωδία τού Δημοτικού Σχολείου Πεύκης τού Συλλόγου «Η Έλληνική Παιδεία». Στο τέλος τού έορτασμού έπιδόθηκε «τιμητικό δίπλωμα» τού Δ.Σ. της Έταιρείας στόν Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ για την προσφορά της Έκκλησίας στους Αγώνες τού Έθνους. Τό παρέλαβε έκπρόσωπός του, ό όποιος και προσεφώνησε την σύναξη.

Ι. Μητρόπολις Δημητριάδος

«Σχολικός έκκλησιασμός: Άδιέξοδα, προβληματισμοί, προτάσεις». Αυτό τό θέμα ύπήρξε τό άντικείμενο έπιστημονικής Ημερίδος που ώργάνωσαν άπό κοινού ή Ι. Μητρόπολις Δημητριάδος και τό τοπικό παράστημα της Πανελληνίας Ένωσης Θεολόγων τό πρωί της Παρασκευής 24-11-95 στην αίθουσα τού Πνευμ. Κέντρου της ένορίας Άναλήψεως. Με τη συμμετοχή όλων τών κληρικών και λαϊκών θεολόγων εκπαιδευτικών τού νομού καθώς και τών έφημερίων τών ένοριών στα γεωγραφικά όρια τών όποιων λειτουργούν Γυμνάσια και Λύκεια, οι έργασίες της Ημερίδος, ύπό την προεδρίαν τού Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος, έστέφθησαν άπό έπιτυχία.

—Είδικες έκδηλώσεις για νά τιμηθή ή Έθνική Άντίσταση της Έκκλησίας ώργάνωσε ή Ι. Μητρόπολις Δημητριάδος, την Κυριακή 26-11-95, συνεχίζοντας την πρακτική που έχει έγκαινιάσει τά τελευταία χρόνια, με την εύκαιρία της Ημέρας της Έθνικής Άντίστασης. Όπως είναι γνωστόν ή τοπική Έκκλησία έχει καθιερώσει άπό 10ετίας νά τιμάνται παράλληλα πρός την ένοπλη αντίσταση τών βουνών έναντίον τών δυνάμεων Κατοχής, και ή άλλη στα μετόπισθεν της Έκκλησίας, που με ένα θαυμαστό πλέγμα ένεργειών διέσωσε άπό βέβαιο θάνατο χιλιάδες συμπατριωτών μας είτε με διοργάνωση συσσιτίων, είτε με παρεμβάσεις στις Άρχες για τη σωτηρία όμήρων, φυλακισμένων και καταδικασμένων, είτε κατ' άλλον τρόπον. Τό πρωί

της Κυριακής έτελέσθη Μνημόσυνο στόν Ι. Ναό Αγ. Βασιλείου Βόλου και στη συνέχεια κατετέθη στέφανος εις την προτομήν τού Μητροπολίτου της Κατοχής κυρού Ιωακείμ. Τό άπόγευμα έγινε στην κατάμεστη αίθουσα τού Πνευμ. Κέντρου όμιλία άπό τόν άντιστασιακό και συγγραφέα κ. Σωτ. Οικονόμου με θέμα: «Τό ράσο στην Άντίσταση».

Ι. Μητρόπολις Ηλείας

Έπραγματοποιήθη τό Σάββατο 21 Οκτωβρίου 1995 στόν Πύργο γενική ιερατική σύναξις όλων τών αιδ. Έφημερίων και Διακόνων της Ιεράς Μητροπόλεως με τό έξής πρόγραμμα: Αρχιερατική Θεία Λειτουργία εις τόν Μητροπολιτικό Ναόν Αγίου Νικολάου Πύργου και έν ύνεχειά ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. Γερμανός εις την αίθουσαν διαλέξεων της Ι. Μ. Ηλείας έκαμε σχετική εισήγησι για την άποστολή τού ιερέως, άκολούθησε διάλογος έπ' αυτής και άπήντησε ό Σεβασμιώτατος έπί διαφόρων ποιμαντικών και άλλων έκκλησιαστικών έρωτημάτων τών έφημερίων.

Τηλεοπτικές έκπομπές

α. Κάθε Πέμπτη άπόγευμα ώρα 8-9 εις τό Τηλεοπτικό Κανάλι Ο.Ρ.Τ. γίνεται συζήτησις έπί διαφόρων θεμάτων άπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Ηλείας κ. Γερμανό, Καθηγητές Θεολόγους, Φιλολόγους, ιατρούς, Κληρικούς και άλλους έπιστήμονας. Υπεύθυνος της έκπομπής ό π. Ηλίας Παπαγγελής.

β. Επίσης έντός τών ήμερών αρχίζει και νέα τηλεοπτική έκπομπή άπό τό κανάλι Τ.Υ. 1 με υπεύθυνον τόν Ιεροκήρυκα Άρχιμ. Άθανάσιο Μπαχό.

Τοπικές μηνιαίες συνάξεις έφημερίων

Κατόπιν άποφάσεως τού Σεβ. Μητροπολίτου Ηλείας κ. Γερμανού και τών έφημερίων ή Ι. Μητρόπολις Ηλείας, πρός καλύτεραν όργάνωσιν και ένημέρωσιν, διηρέθη σέ 11 τοπικές περιοχές και άνετέθη σέ θεολόγους Κληρικούς ή ύπευθυνότητα αυτής της συνάξεως ως άκολούθως: α) Πύργου π. Ηλίας Παπαγγελής, β) Άμαλιάδος π. Γεώργιος Μπαλάμος, γ) Καράτουλα π. Μιχαήλ Παυλόπουλος, δ) Αρχαίας Όλυμπίας π. Κων/νος Παπαδημητρίου, ε) Βάρδας π. Μελέτιος Ζαχαρόπουλος, στ) Λεχαινών π. Χαράλαμπος Δέρβος, ζ) Γαστούνης π. Άλέξιος Άναγνωστόπουλος, η) Έφύρας π. Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος, θ) Προχίτης π. Άνδρέας Κολόκας, ι) Λάλα π. Χρήστος Κανελλό-

πουλος και ια) Λαμπείας π. Ἀθανάσιος Μπαχός. Μετὰ ἀπὸ τὴν εἰσήγησι ἀκολουθεῖ διάλογος ἐπ' αὐτῆς.

Ι. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά στὴν ἱστορικὴ Μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου συνορτάζεται μὲ τὴν ἑορτὴ τῶν Ὁσίων Πατέρων Συμεῶνος καὶ Θεοδώρου καὶ μὲ τὴν ἑορτὴ τῆς Ὁσίας Εὐφροσύνης. Ἡ συνορτὴ αὐτὴ ἔχει ἓνα βαθύτερο λόγο: Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἐφιλοτέχνησε τὴν ἱερὰ Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος. Οἱ Ὅσιοι Πατέρες καὶ αὐτάδελφοι Συμεῶν καὶ Θεόδωρος εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ ὀδηγοῦμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἀνεύρουν αὐτὴν τὴν ἱερὰ Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος στὸ βράχο, ὅπου σήμερα μεγαλόπρεπη ὑψώνεται ἡ ἱστορικὴ Μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Καὶ ἡ Ὁσία Εὐφροσύνη εἶναι ἡ πάναγνος κόρη καὶ τσοπανοπούλα, ἡ ὁποία κατόπιν θείας ὀπτασίας ὑπεδέχθη τοὺς Ὁσίους στὴ Ζαχλωροῦ καὶ τοὺς ὠδήγησε στὸ σπήλαιο.

Ἀπὸ τὰ βᾶθη τῶν αἰῶνων λοιπὸν ἔρχεται ἡ μαρτυρία περὶ τῆς Εἰκόνας τῆς Θεομήτορος, τῆς Μεγαλοσπηλαιωτίσσης, ποὺ εἶναι ἡ ἀρχαιότερη εἰκόνα τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας μας, ἀφοῦ εἶναι ἔργον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά.

Ι. Μητρόπολις Ναυπάκτου καὶ Ἀγ. Βλασίου

Μὲ θέμα «Ἡ κατὰ Χριστὸν ἀγωγή, θεῖον καὶ ἀνθρώπινον ἔργον», πραγματοποιήθηκε ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Μεταμορφώσεως, τὸ δευτέρου Πανελληνίου Παιδαγωγικὸ Κατηχητικὸ Συνέδριον στὸ ὁποῖο ἔλαβαν μέρος Κατηχηταὶ καὶ Κατηχήτριαι, ἐκπρόσωποι τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Συνέδριον πραγματοποιήθηκε τὴν Δευτέραν καὶ Τρίτην, 16ην καὶ 17ην Ὀκτωβρίου, ὁμίλησαν δὲ σ' αὐτὸ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου, μὲ θέμα: «Τὰ πλαίσια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς ἀγωγῆς», ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Χρήστος Βασιλόπουλος μὲ θέμα: «Χριστιανικὴ ἀγωγή καὶ βασικαὶ θέσεις τῆς συγχρόνου ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ καὶ τοῦ ἐφήβου», ὁ Παν. Ἀρχιμ. π. Μακάριος Φιλοθέου μὲ θέμα: «Σύγχρονοι τρόποι Ἐκκλησιαστικῆς Ἀγωγῆς», ὁ Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερος π. Κων/νος Πλευράκης μὲ θέμα: «Θεωρία καὶ πράξις εἰς τὴν κατήχησιν καὶ χριστιανικὴν ἀγωγήν», ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. π. Σπυριδῶν Λογοθέτης μὲ θέμα: «Ἡ κατὰ Χριστὸν ἀγωγή τῶν νέων καὶ Μοναχισμὸς» καὶ ὁ ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης κ. Κων/νος Φράγκος μὲ θέμα: «Ἡ κατὰ Χριστὸν ἀγωγή ὡς θεῖον καὶ ἀνθρώπινον ἔργον».

Ὑστερα ἀπὸ κάθε εἰσήγησι ἔγιναν γόνιμες συζητήσεις καὶ διάλογος καὶ ἐξήχθησαν τὰ κάτωθι πορίσματα:

1. Ὁ σκοπὸς τῆς κατὰ Χριστὸν ἀγωγῆς καὶ Κατηχήσεως ταυτίζεται μὲ τὸν σκοπὸ τῆς Ἐκκλησίας ποὺ εἶναι ἡ κατὰ Χριστὸν τελείωσις τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐπίτευξις τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ εἶναι θεανθρώπινο ἔργο, τὸ ὁποῖο συντελεῖται μὲ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀνθρώπινη συνέργεια.

2. Ἡ Ὁρθόδοξη Κατήχησις καὶ ἀγωγή ἀποτελεῖ θεμελιώδη προϋπόθεσις καὶ καθοριστικὸ παράγοντα μετοχῆς στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν μπορεῖ νὰ υπάρξῃ κατὰ Χριστὸν ἀγωγή ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησιολογίας, σωτηριολογίας, ἐσχατολογίας καὶ τοῦ ἀσκητικοῦ πνεύματος.

3. Διαπιστώθηκε ὅτι τὸ Κατηχητικὸ ἔργο σήμερα διέρχεται κρίσι. Τονίσθηκε ἡ δυτικὴ ἐπίδρασις, ὁ κίνδυνος νὰ λειτουργῇ ἡ Κατήχησις νομικιστικά, ἠθικολογικά καὶ ὡς ἀπλή τόνωσις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ ἀπειλὴ τῆς ἐκκοσμητικῆς, τῆς ἰδεολογικοποιήσεως καὶ θρησκευτικοποιήσεως τῆς πίστεως, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι πρότασις ἀληθινῆς ζωῆς.

4. Λύσις δὲν ἀποτελεῖ ἡ στείρα προσκόλλησις σὲ σχήματα τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ ἡ ἀπάντησις στὶς καιρῖες προκλήσεις τῆς ἐποχῆς μας μὲ γνήσια θεολογικά κριτήρια. Εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ ἀνεωθῇ τὸ Κατηχητικὸ ἔργο ἐμβαπτιζόμενον στὰ νάματα τῆς Ὁρθοδόξου ζωῆς, συνεπικουρούμενον ἀπὸ τὴν σύγχρονη πολύμορφη, πολιτιστικὴ καὶ πολιτισμικὴ δημιουργία.

5. Γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὴ ἡ ἀνανέωσις εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψουμε στὴν ἀνόθευτη παράδοσις καὶ κανονικὴ τάξις τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία θέλει τὸν Ἐπίσκοπον νὰ εὐλογῇ καὶ νὰ κατευθύνῃ τὸ Κατηχητικὸ ἔργο.

6. Φυσικὸ χῶρον τῆς κατὰ Χριστὸν ἀγωγῆς, παιδιῶν καὶ νέων, ἀποτελοῦν ἡ Ἐνορία καὶ τὸ Μοναστήριον ὡς τὰ κυριότερα κύτταρα διασώσεως τοῦ Ὁρθοδόξου ἤθους, μὲ τὸν λειτουργικόν, κοινοτικὸν καὶ ἀσκητικὸν χαρακτήρα, ὅπως διασώζεται στὴν ἑλληνορθόδοξον παράδοσις. Σπουδαῖο ρόλον μποροῦν νὰ διαδραματίσουν καὶ οἱ ὀρθόδοξοι παιδαγωγοὶ μέσα στὰ σχολεῖα.

7. Ὑπάρχει ἀνάγκη ἀνανεώσεως τῶν Κατηχητικῶν βοηθημάτων καὶ ἐπιμορφώσεως Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν στελεχῶν τοῦ Κατηχητικοῦ ἔργου, ποὺ θὰ συνδυάζεται μὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν - Μυστηριακὴν ζωὴν.

Ι. Μητρόπολις Περιστερίου

1) Τὴν 1ην Σεπτεμβρίου ἔλαβε χώραν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Παμμ. Ταξιαρχῶν (Μάσχα) Σύναξις

ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς νέας κατηχητικῆς περιόδου ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς νεοσυσταθείσης Γραμματείας Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Περιστερίου. Στὴν Σύναξιν στὴν ὁποίαν συμμετέσχον οἱ ὑπεύθυνοι τῆς νεότητος κληρικοί, στελέχοι τοῦ νεανικοῦ ἔργου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, Κατηχηταὶ καὶ Κατηχήτριαι, ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις διὰ τὴν καλύτεραν δυνατὴν ὁργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου καὶ ὁ παριστάμενος Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος ἔδωκε πατρικῆς νοουθεσίας, συμβουλῆς, ὑποδείξεις καὶ κατευθύνσεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

2) Τὴν Κυριακὴν 8ην Ὀκτωβρίου ἐγένε εἰς ὄλους τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ὁ ἀγιασμός ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Εἰς ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς κατηχητόπαιδας, ἡ ὁποία ἀνεγνώσθη κατὰ τὴν τέλεισιν τοῦ ἀγιασμοῦ, ὁ Σεβασμιώτατος τονίζει τὰ ἑξῆς: «... Τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον θὰ προσπαθήσῃ καὶ ἐφέτος νὰ σᾶς βοηθήσῃ ὥστε νὰ διαμορφώσητε χριστιανικὰ καὶ ἀνθρώπινα τὴν βούλησίν σας, διότι αἱ ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν εἶναι πολλαὶ καὶ θὰ κληθῆτε ἀργὰ ἢ γρήγορα νὰ ἀντιμετωπίσητε τὰς δυσκολίας αὐτῶν. Θὰ σᾶς βοηθήσῃ νὰ κατανοήσητε καὶ συγχρόνως νὰ βιώσητε κατὰ τὸν πλέον καλῆτερον τρόπον τὰς ἀρχὰς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεώς μας καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὰς ἱστορικὰς, ἠθικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀξίας τοῦ εὐσεβοῦς Ἔθνους καὶ Γένους». Ἐπίσης ἐγκύκλιος τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀνεγνώσθη εἰς ὅλα τὰ Σχολεῖα τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας μὲ τὴν ἑναρξιν τῆς νέας σχολικῆς περιόδου.

3) Τὸ Σάββατον 7 Ὀκτωβρίου ἐπραγματοποιήθη ἡ καθιερωμένη ἐτησίᾳ ἐκδρομὴ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως εἰς τὸ Καινούργιο Φθιώτιδος. Ἐτελέσθη ὑπαίθριος Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου πλαισιωμένου ὑπὸ πολλῶν Κληρικῶν. Ἐν συνεχείᾳ οἱ 1.200 ἐκδρομεῖς (μέλη τῶν Κύκλων Συμμελέτης Ἁγίας Γραφῆς) εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ψυχαγωγηθοῦν μὲ προβολὴ χριστιανικῶν ταινιῶν καὶ παραδοσιακοὺς δημοτικοὺς χορευτικοὺς σκοποὺς τοὺς ὁποίους ἀπέδωσε τὸ χορευτικὸν συγκρότημα τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος. Τέλος ἐτελέσθη Ἱερὰ Παράκλησις. Ὁμιλῶν πρὸς τοὺς ἐκδρομεῖς ὁ Σεβασμιώτατος κ. Χρυσόστομος ἐτόνισε τὴν σημασίαν αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων ὡς συντελουσῶν εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ ψυχικὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν καὶ εὐχαρίστησε τοὺς ἐκδρομεῖς διὰ τὴν συγκινητικὴν ἀνταπόκρισίν των εἰς τὸ κάλεσμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

4) Κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Σεβασμιωτάτου τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας διέθεσε εἰς τὴν Ἱ. Μητροπολιν 13 τόνους βοείου κρέατος καὶ 15 τόνους ἐλαιολάδου. Τὰ εἶδη αὐτὰ ἐδόθησαν διὰ τῶν ἐνοικίων εἰς ἀπόρους καὶ πολυτέκνους οἰκογενεῖας.

5) Ἀπὸ τὶς ἀρχῆς Ὀκτωβρίου ἀρχισαν τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τὰ ὁποῖα παραδίδονται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ἱ. Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας δωρεάν, ὑπὸ τοῦ Προτοψάλτου κ. Κωνσταντίνου Βλάχου.

6) Ἀρχισαν σ' ὄλους τοὺς Ἱ. Ναοὺς οἱ «Κύκλοι Συμμελέτης Ἁγίας Γραφῆς» εἰς τοὺς ὁποίους προσοντούχοι κληρικοὶ ἀναπτύσσουν καὶ ἐπεξηγοῦν θέματα τῆς Πίστεώς μας.

7) Συνεχίζονται οἱ ἐργασίαι ἀνεγέρσεως τοῦ Γηροκομείου καὶ Χρονίων Παθήσεων «Ἁγίος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος».

8) Ἀρχισε τὴν λειτουργία τοῦ ὁ Παιδικὸς Σταθμὸς τοῦ Ἱ. Ν. Παμμ. Ταξιαρχῶν (Παλαιός).

9) Ἐκκλοφόρησε τὸ νέον Ἡμερολόγιον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως 1996.

Ἱ. Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγρίτης

Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὸν τελευταῖο καιρὸ ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία Σερρών ἀνταποκρίθηκε στὶς ἀνάγκες ποὺ δημιούργησε ὁ Ἐγκέλαδος, τὴ φορὰ αὐτὴ στὴν περιοχὴ τοῦ Αἰγίου καὶ τῆς Ἀμφισσας.

Στοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς Μητροπόλεως Σερρών, μετὰ ἀπὸ τὴ σχετικὴ ἐγκύκλιο τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχη κ. Μαξίμου, ποὺ διαβάσθη τὴν Κυριακῇ, 25 Ἰουνίου, περιφέρθηκε εἰδικὸς δίσκος, τὸ προῖον τοῦ ὁποίου ἔφθασε στὸ ποσὸ τῶν 3.200.000 δρχ.

Ἀπὸ τὸ παραπάνω ποσὸ τὰ 2.000.000 δρχ. κατατέθηκαν σὲ εἰδικὸ λογαριασμὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα Ἑλλάδος. Ἐπίσης 800.000 δρχ. κατατέθηκαν σὲ λογαριασμὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φωκίδος στὴν ἴδια πάλι Τράπεζα. Τὸ ὑπόλοιπο ποσὸ τῶν 400.000 δρχ. κατατέθηκε στὴν Τράπεζα Πίστεως, σὲ λογαριασμὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης, μετὰ ἀπὸ σχετικὴ ἐκκλήση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἀντωνίου, γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν Ἱ. Ναῶν τῆς Ἐπαρχίας Βοῖου τοῦ Νομοῦ Κοζάνης καὶ ἀνακούφιση τοῦ χειμαζόμενου ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς τῆς 13ης Μαΐου ποιμνίου του.

— Μὲ στόχο τὴν εὐαισθητοποίηση τοῦ Σερραϊκοῦ λαοῦ γιὰ ἀποστολὴ ἀμεσης βοήθειας στοὺς φρικτὰ δοκιμαζόμενους Σέρβους πρόσφυγες τῆς Κραΐνα, ὁργανώθηκε πρόσφατα πανσερραϊκὴ ἐκστρατεία ἀπὸ τοὺς φορεῖς τῆς πόλης καὶ τοῦ Νομοῦ μας.

Συγκεκριμένα μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχη μας κ. Μαξίμου, στὶς 11 Αὐγούστου, ἐγένε στὸ Μητροπολιτικὸ Μέγαρο Σερρών εὐρεία σύσκεψη μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σερρών καὶ Νιγρίτης κ. Μαξίμου, Σιδηροκάστρου κ. Ἰωάννου καὶ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Σπυριδωνοῦ, τοῦ Νομάρχη κ. Ἄν. Καρυπίδη, τοῦ Πε-

ριφερειακού Διευθυντή Σεργών κ. Βασ. Λιόγκα, τών Βουλευτών του Νομού και άλλων παραγόντων. Στην έν λόγω σύσκεψη αποφασίστηκε ή σύσταση Κεντρικής Συντονιστικής Έπιτροπής για τδ γενικό σχεδιασμό και τδ συντονισμό τής πανσερραϊκής πρωτοβουλίας.

Όλοι, λοιπόν, οί φορείς έπιστρατεύθηκαν, ώστε με κάθε δυνατό τρόπο νά έξευρεθούν χρήματα, τρόφιμα, φάρμακα, κλινοσκεπάσματα και κάθε άλλη ύλική βοήθεια για τήν ανακούφιση τών αδελφών μας τής Κράϊνα.

Οί Έερές Μητροπόλεις, οί Δήμοι και οί Κοινότητες του Νομού μας όργάνωσαν ειδικές έπιτροπές για τήν έπιτυχία του ήερου αυτού σκοπού. Καταστήματα, βιοτεχνίες και βιομηχανίες του Νομού μας κλήθηκαν από τούς βουλευτές τών Σεργών νά γίνουν άρωγοί στην ήερή αυτή προσπάθεια. Άκόμη άπ' όλα τά Καταστήματα τών Τραπεζών τής πόλης και του Νομού μας ζητήθηκε νά άνοίξουν ειδικό λογαριασμό για τούς Σέρβους τής Κράϊνα. Ό Φαρμακευτικός Σύλλογος Σεργών άνέλαβε τή συγκέντρωση φαρμακευτικού ύλικού και τά τοπικά μέσα έπικοινωνίας πρόβαλαν ιδιαίτερα τήν πανσερραϊκή πρωτοβουλία κι ευαισθητοποίησαν όσο και όπως έπρεπε τούς πολίτες του Νομού μας.

Όλοι οί Έεροί Ναοί και τά Καταστήματα τών Κοινοτήτων του Νομού έγιναν τόποι συγκέντρωσης τών τροφίμων και τών κλινοσκεπασμάτων. Με πρωτοβουλία δέ τών Σεβ. Μητροπολιτών του Νομού μας περιφέρθηκε δίσκος σε όλους τούς Ναούς κι έγινε έρνος κατά τόπους από όλους τούς πολίτες.

Άξίζει πάντως νά έξάρουμε τήν ιδιαιτερότητα και τή σημασία τής πανσερραϊκής αυτής πρωτοβουλίας και νά επαινέσουμε τήν άμεση ανταπόκριση του λαού μας στο κάλεσμα τών ήγετών τής περιοχής μας. Η δοκιμασία τής προσφυγιάς και ή τραγωδία του πολέμου δέν αφήνουν ποτέ άσυγκίνητη τή συμπάχουσα έλληνική ψυχή μας.

— Δύο άκόμη Ναοί τής τοπικής μας Έκκλησίας έγκαινιάσθηκαν πρόσφατα με τή δέουσα έπισημότητα και κατάνυξη από τόν Σεβ. Μητροπολίτη Σεργών κ. Μάξιμο. Συγκεκριμένα, έγιναν τά Έγκαίνια του Άγίου Γεωργίου Λευκούδας, ένός Ναού που άνεγέρθηκε τδ 1952, αλλά μέχρι πέρσι ήταν ήμιτελής. Τόν τελευταίο χρόνο, όμως, χάρη στις συντονισμένες προσπάθειες του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου και τή συμπαραστάση τών λίγων κατοίκων του χωριού και τών Λευκουδιωτών που ζούν στη Θεσσαλονίκη, ό Ναός αυτός ολοκληρώθηκε και άναδειχθηκε ένα πραγματικό στολίδι.

Έπίσης, τελέσθηκαν τά Έγκαίνια του Ί. Ναού Γενεσίου τής Θεοτόκου Παλαιού Καστανοχωριού. Πρόκειται περι παλαιού Ναού, άνω τών 200 έτών,

που με τήν έγκατάλειψη του χωριού από τούς κατοίκους του μετά τόν έμφύλιο πόλεμο περιήλθε σε κατάσταση έρείπωσης και δυστυχώς είχε καταντήσει νά χρησιμοποιείται ως σταύλος. Τήν τελευταία πενταετία όμως με πρωτοβουλία τής οίκογένειας του κ. Ήλία Καγκασιδή, που κάλυψε όλη σχεδόν τή δαπάνη, ό Ναός άνανακατασκευάστηκε και έξωραίσθηκε.

Στά έγκαίνια παρέστησαν ό Δήμαρχος Νιγρίτας κ. Άθαν. Κασιακόγιας, οί Πρόεδροι τών Κοινοτήτων Μαυροθάλασσας, Ίβήρων, Ν. Κερδυλίων και Καστανοχωριού και πολüs κόσμος από τά γύρω χωριά που κατέκλυσε τόν Ί. Ναό και τόν αύλειο χώρο του.

Και στις δύο αυτές περιπτώσεις ό Σεβ. Μητροπολίτης Σεργών είχε τήν ευκαιρία νά συγχαρεί και ευχαριστήσει όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση τών παραπάνω Ναών και νά μιλήσει για τδ νόημα και τή σημασία τής τελετής τών Έγκαινίων.

Ί. Μητρόπολις Χαλκίδος

Πλούσιο σε έκδηλώσεις ήταν τδ πρόγραμμα τών έφρετινών «Γ' Δημητρίων», τδ όποιο όργάνωσε ή Ί. Μητρόπολις Χαλκίδος με τήν ευκαιρία τής έορτής του Έερου Μητροπολιτικού ναού Άγίου Δημητρίου. Οί γιορτές άρχισαν με τήν ύποδοχή τής θαυματουργού εικόνας τής «Παναγίας Εικονίστριας Σκιάθου», ή όποία έγινε τήν Τετάρτη 18 Όκτωβρίου και συνεχίσθηκαν μέχρι τήν Κυριακήν 29 Όκτωβρίου, με ποικίλες έκδηλώσεις θρησκευτικού, λατρευτικού και πολιτιστικού περιεχομένου, με άποκορύφωμα τόν έσπερινό τής 25ης και τήν πανηγυρική Άρχιερατική Θ. Λειτουργία τής 26ης Όκτωβρίου. Έπίσης σημειώνουμε τήν έκδήλωση στο Πνευματικό Κέντρο Χαλκίδος τήν 23ην Όκτωβρίου, με τή συμμετοχή τής «Χορωδίας Χαλκίδος 1936» και τή διάλεξη του Παν. Άρχιμ. Ίγνατίου Καπνίση καθώς και τήν έκδήλωση στο Δημοτικό Θέατρο τήν 24ην Όκτωβρίου, με μουσικό πρόγραμμα τής χορωδίας και τής όρχήστρας νέων του Ί. Μητροπολιτικού Ναού και τή διάλεξη του Παν. Άρχιμ. π. Μακαρίου Φιλοθέου.

Άρχιμ. Μ.Φ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ί. Άρχιεπισκοπή Αύστραλίας

Τδ ύπό τής Ί. Άρχιεπισκοπής Αύστραλίας έκδιδόμενον έπίσημον περιοδικόν «Φωνή τής Όρθοδοξίας» (Voice of Orthodoxy) (τεύχος 198, Νοέμβριος 1995) πληροφορεί ήμάς, έκτός τών άλλων, τά έξής:

— Τή 24.9.95 ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος Αύστραλίας κ. Στυλιανός προέστη έν Μελβούρνη τής τελε-

της επί τη νάρξει του ΣΤ' Πολιτειακού Συνεδρίου Έλληνορθοδόξου Νεολαίας και ώμίλησε καταλλήλως. Παρίσαντο ό Θεοφ. Έπίσκοπος Δέρβης κ. Ίεζεκιήλ και πολλοί έπίσημοι, έν οίς ό Ύπαρχηγός του Έργατικού Κόμματος Βικτωρίας Όμογενής κ. Δ. Δόλλης και ό έκ Καμπέρας έλθών Κοινοπολιτειακός Ύπουργός Παιδείας, Έκπαιδεύσεως και Άπασχολήσεως Mr Simon Crean, όστις άπηύθυνε θερμόν χαιρετισμόν. Τήν έσπέραν, κατά την διάρκειαν έπίσημου Δείπνου παρεδόθη είς τρείς φιλοξενουμένους Σέρβους έπισκόπους έπιταγή 24.026 δολλαρίων, προΐδν σχετικού έράνου ύπέρ των άναγκών των άδελφών Σέρβων. Ό έκ των έπισκόπων τούτων Θεοφ. Ίγνάτιος ηύχαρίστησε θερμώς είς άπταιστον έλληνικήν, καθ' ό μετεκπαιδευθείς έν Άθήναις.

— Τήν 29.9.95 ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος κ. Στυλιανός, συνοδευόμενος ύπό του έν Άδελαιδι Έπισκόπου Άριανζού κ. Ίωσήφ παρέστη είς έπίσημον δεξίωσιν πρός τιμήν του, την όποίαν έδωκεν ό Δήμαρχος Άδελαιδος κ. Henry Ninio, καθ' ήν ούτος, ένώπιον πλήθους έπίσημων Έλλήνων και ξένων, προσφωνών τον Σεβασμώτατον, άνέγνωσεν είς αυτόν άπόφασιν του Δημοτικού Συμβουλίου, καθ' ήν έφυτεύθη ήδη είς τό κεντρικόν πάρκον Brougham Gardens, North Adelaide, δένδρον (Manchurian Pear Tree) με μεταλλικήν πλάκα φέρουσαν τό όνομα του Σεβασμωτάτου είς ένδειξιν τιμής και εύγνωμοσύνης διά την συμπλήρωσιν 20ετούς γονίμου ποιμαντορίας έν Αύστραλία. Ό Σεβασμώτατος συγκεκινημένος ηύχαρίστησε τονίσας ότι ή ταπεινή διακονία του άποβλέπει ού μόνον πρός τους Όμογενείς, αλλά και πρός τους λοιπούς συμπολίτας και δη πρός καταλλαγήν μεταξύ διαφόρων Χριστιανικών Δογμάτων.

Τήν έσπέραν της αύτης ήμέρας ό Σεβασμώτατος κ. Στυλιανός ώμίλησεν είς τό Πανεπιστήμιον της Άδελαιδος με θέμα «The mystery of person and human adventure» ένώπιον πλήθους πανεπιστημιακών με έπικεφαλής τον Άντιπρότανιν κ. Jan Fawcner, ό όποιος και παρουσίασε μετ' έπαίνων τον όμιλητήν, έπιλογίσαντος με ένθουσιώδη σχόλια του διαπρεπούς έπίσης καθηγητού κ. George Smolicj.

— Τήν 30.9.95 ό Σεβασμώτατος κ. Στυλιανός μετέσχε των έργασιών του ΣΤ' Πολιτειακού Συνεδρίου Έλληνορθοδόξου Νεολαίας Ν. Αύστραλίας και ώμίλησε καταλλήλως. Έπίσης ώμίλησε και ό Πολιτειακός Ύπουργός Παιδείας κ. Rob Loucas. Παρέστησαν μεταξύ άλλων και ό Άρχηγός της Πολιτειακής Άντιπολιτεύσεως κ. M. Atkinson, οί πολιτευταί J. Cummings, Senator Stephani και άλλοι. Τήν έσπέραν της αύτης ήμέρας είς την Μεγάλην Αίθουσαν του Δημαρχείου ώργανώθη πρός τιμήν του Σεβασμωτάτου Μουσική Βραδυά.

— Τήν 1.10.95 έν τώ ξενοδοχείω Hilton της Άδελαιδος επί τώ ίωβηλαίω της 20ετούς Ποιμαντορίας έν Αύστραλία του Σεβ. Άρχιεπισκόπου κ. Στυλιανού, παρετέθη έπίσημον Δείπνον. Τήν προσωπικότητα αύτου έξήραν είς τās προσφωνήσεις των, έκτός των άλλων, ή Κυβερνήτρια της Νοτίου Αύστραλίας Dame Roma Mitchell, ό Πολιτειακός Πρωθυπουργός κ. Dean Brown, ό Άρχηγός της Άντιπολιτεύσεως κ. M. Rann, ό Ρωμαιοκαθολικός Άρχιεπίσκοπος Fawcner, ό Άγγλικανός Άρχιεπίσκοπος Ian George, ό Πρόεδρος της Λουθηρανικής Έκκλησίας της Αύστραλίας Dr Lane Steicke και ό Λόρδος Δήμαρχος κ. H. Ninio, ό όποιος κατ' άπόφασιν του Δημοτικού Συμβουλίου, προσέφερεν είς τον Σεβασμώτατον τό «Χρυσό Κλειδί» της πόλεως. Κατά τό έν λόγω Έπίσημον Δείπνον, έπιμελεία του όμογενοϋς τηλεπαρουσιαστοϋ κ. George Donikian, προεβλήθη ταινία ήμισείας ώρας παρουσιάζουσα καιρίας φάσεις έκ της 70ετούς ζωής και δράσεως της Ί. Άρχιεπισκοπής Αύστραλίας.

Ε.Δ.Θ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

22 - 25.8.1995: Στή συνάντηση του Βόλου των έκπροσώπων των Όρθοδόξων Έκκλησιών με θέμα τους έορτασμούς της Πάτμου ή Βουλγαρική Έκκλησία (B.E.) άντιπροσωπεύτηκε με τον Μητρο. Βιδυνίου Δομεντιανό.

—27 - 28.8.1995: Κουρά δύο νέων μοναχών βουλγ. καταγωγής στη Μ. Ζωγράφου (Βασίλειος, Ευθύμιος). Προέρχονται από τό Kokaljanski μοναστήρι.

—17 - 27.8.1995: Σεμινάριο μαθημάτων βυζαντινής μουσικής στη μονή Καπίνοβο. Όργανωτής ή Κίνηση «Άγ. Ευθύμιος, Πατριάρχης Τυρνόβου».

—4 - 5.9.1995: Συνεδριάσεις Ί. Συνόδου Έρραρχίας με θέματα τις Έκκλησιαστικές Σχολές, έορτασμούς Πάτμου, πατριαρχική έπίσκεψη στη Σερβία, βοήθεια 520.000 λέβα για τη Σερβική Έκκλησία.

—10 - 15.9.1995: Όγδοο Συνέδριο των Όρθοδόξων Βιβλικών Θεολόγων στη Μεσημβρία ύπό την πνευματική σκέπη του πατρ. Μαξίμου. Θέμα: «Η πρός Γαλάτας έπιστολή του άποστόλου Παύλου». Συμμετοχή 60 έρευνητών (Βούλγαροι, Έλληνες, Ρουμάνοι, Ρώσοι, Σέρβοι).

—Συνέντευξη άνεπίτρεπτη σε έφημερίδα του προ. άρχιεπ. των Ούνιτών Metodí Stratiev. Ίσχυρίστηκε ότι ή Β.Ε. «δέν άντεξε» στην πίεση των κομμουνιστών, έπειδή συντηρούσαν από τό κράτος!

—15 - 17.9.1995: Έκθεση εικόνων 18-19 αι. και παλαιτύπων εκκλησιαστικών βιβλίων στη βιβλιοθήκη της πρωτεύουσας.

— 19.9.1995: Η Ί. Σύνοδος όρισε ως εκπροσώπους της στους έορτασμούς της Πάτιμου τόν άρχιγραμματέα της πρ. Νέας Ύόρκης Γελάσιο και τόν ιερέα P. Baldziew.

— 20 - 26.9.1995: Στο Ζ' Πανορθόδοξο Συνέδριο αφιερωμένο στόν άγώνα κατά της αίρειτικής εισβολής και προπαγάνδας στις ορθόδοξες χώρες (Άλιάρτος Βοιωτίας) ό Νευροκοπίου Ναθαναήλ είσηγήθηκε τό θέμα: Αίρέσεις στη Βουλγαρία και ή Βουλγαρική Όρθόδοξη Έκκλησία.

— 21.9.1995: Μετάβαση Βουλγάρων κληρικών (Άρχιμ. Γαβριήλ, π. Kiril Čavdarov), δημοσιογράφων κ.ά. στο Bosilegrad της Σερβίας, όπου ζοϋν άρκετοι Όρθόδοξοι βουλγαρικής καταγωγής, για νά συμμετάσχουν στόν πανηγυρισμό της Γεννήσεως της Θεοτόκου. Ό τοπικός έπίσκοπος δέν έπέτρεψε στους κληρικούς νά συμμετάσχουν στη λειτουργία.

— 21 - 24.9.1995: Γ' Έπαρχιακή Έκκλησι. Συνέλευση Δυτικής και Κεντρικής Εϋρώπης στη Βιέννη (θέματα: οικονομικά, οργανωτικά, διεκκλησιαστικά, συμμετοχή εκπροσώπων στη λειτουργία της Β.Ε.).

— 28 - 30.9.1995: Έτήσια συγκέντρωση της Όρθόδοξης Χριστιανικής Κινήσεως «Άγ. Εϋθύμιος, Πατριάρχης Τυρνόβου» (στο Καλόφερ). Θέματα: Δραστηριότητες, σύγχρονα προβλήματα, μελλοντικός προγραμματισμός. Νέος πρόεδρος ό Marin Bărbănov.

— 29.9 - 1.10.1995: Έθνικό Σεμινάριο στη Βάρνα με θέμα «Κυριακάτικα ορθόδοξα σχολεία και ή βουλγαρική νεολαία» (είσηγήσεις - σχετικά προβλήματα).

Δ. Β. Γ.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ό Πάπας Ιωάννης-Παϋλος Β', έν έπιστολή του πρός τό έν Ρώμη συγκληθέν κατά τόν παρελθόντα Σεπτέμβριον Διεθνές Συνέδριον Θεολογίας έτόνισεν, έκτός τών άλλων, ότι «πάσα θεολογία, δια νά καρποφορήσει, πρέπει νά καλλιεργείται έντός της Έκκλησίας, νά συντονίζεται πρός αυτήν και νά την ύπηρετή».

— Ό Πάπας, άποτεινόμενος πρός τό πλήθος τών ιερέων, οΐτινες τόν παρελθόντα Όκτώβριον μετέσχον του έν Ρώμη συγκληθέντος Διεθνούς ΡΚαθολικού Ίερατικού Συμποσίου, έτόνισε τό μέγεθος της σημασίας, την όποιαν έχει έν τη ζωή του ιερέως ή Θεία Εϋχαριστία ως μυστήριον «ύπερβαίνον πάσαν έννοϊαν». Δια τόν έαυτόν του είπε: «Ό Θεία Λειτουργία είναι τό επίκεντρον έκάστης έκ τών ήμερών μου και όλης της ζωής μου».

— Ίατροι της Ίταλικής ΡΚαθολικής Όργανώσεως Caritas έφονεύθησαν έν Σομαλία ύπ' άγνώστων.

— Έπί τη συμπληρώσει 100 ετών από του θανάτου του μεγάλου Γάλλου χημικού και βιολόγου Λουδοβίκου Παστέρ, ύπεμνήσθη ύπό του ΡΚαθολικού Τύπου, ότι ό Πάπας Πίος ΙΑ' τόν είχε χαρακτηρίσει ως «μέγαν μεταξύ τών μεγάλων».

— Είς όλον τόν ΡΚαθολικόν κόσμον έγέγοντο πολλά δημοσιεύματα, δια νά τιμηθή έπαξίως τό γεγονός ότι συνεπληρώθησαν 90 έτη από της γεννήσεως του πρ. Άρχιεπισκόπου Βιέννης διακεκριμένου Καρδινάλιου Δρος Franz König, όστις μετά νεανικού σφρίγους και μετ' «ως άετου άνακαινιζομένης» θαλερότητας συνεχίζει νά εργάζεται δια τόν ύγιά έκσυγχρονισμόν της ΡΚαθολικής Έκκλησίας, δια την προώθησιν του Οίκουμηνικού Διαλόγου πρός άποκατάστασιν της ένότητος τών Έκκλησιών, δια την άνάπτυξιν τών διαθησκειακών φιλικών σχέσεων, δια την καλλιέργειαν τών ύγιών σχέσεων μεταξύ Θρησκείας και Έπιστήμης, δια την καταπολέμησιν του άθεϊσμοϋ και δια την επικράτησιν έν τη κοινωνία τών χριστιανικών άρχών.

Ε.Δ.Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Τό Δελτίον «Ένημέρωσις» μάς πληροφορεί ότι συνεχίζονται αί άρξάμεναι προετοιμασίαι πρός σύγκλησιν της Β' Εϋρωπαϊκής Οίκουμηνικής Συνάξεως, ήτις τόν Ιούνιον 1997 θα συνέλθη έν τη αϋστριακή πόλει Graz πρός εξέτασιν του θέματος «Ό καταλλαγή ως δώρον Θεοϋ και πηγή νέας ζωής». Έπελέγη ή θαυμασία αυτή και ώραιοτάτη πόλις, διότι είναι γνωστός ό ρόλος της ως γεφυροποιού μεταξύ τών έκκλησιαστικών και πολιτισμικών παραδόσεων Άνατολικής και Δυτικής Εϋρώπης. Ό περι ής ό λόγος Σύναξις θα συνέλθη ύπό την αιγίδα του «Συμβουλίου Εϋρωπαϊκών Έκκλησιών» και του «Συμβουλίου τών ΡΚαθολικών Έπισκοπικών Συνόδων της Εϋρώπης», τό δε γενικόν πρόγραμμά της συντονίζεται ύπό μικτής Έπιτροπής. Ό τοπική έν Graz Προπαρασκευαστική Έπιτροπή της Εϋρωπαϊκής Συνάξεως τελεί ύπό την Προεδρίαν του Έλληνοσ Δρος Γρηγορίου Λαρεντζάκη, διακεκριμένου και γνωστού έν τη Χριστιανική Οίκουμένη Καθηγητού της Όρθόδοξου Θεολογίας έν τη ΡΚαθολική Σχολή της πόλεως Graz και μέλους της Έπιτροπής Θεολογικών Μελετών του Συμβουλίου τών Εϋρωπαϊκών Έκκλησιών.

Ε.Δ.Θ.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΡΤΗΣ

ΠΡΑΞΙΣ 774

Περί συστάσεως «ΣΧΟΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἄρτης.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει:

1) Τὰς διατάξεις τῆς παραγρ. 2, ἄρθρου 29 τοῦ Ν. 590/1997.

2) Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (ΦΕΚ 185/τ.Α/11.9.1970) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 67 τοῦ Ν. 590/77.

3) Τὴν ἀνάγκην διδασκαλίας τῆς πατρῶας Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς διὰ τὴν διάσωσιν καὶ διάδοσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐπὶ ἀνδρωσιν τῶν Ἀναλογίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

4) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 584/8.12.1995 πρότασιν ἡμῶν πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον.

5) τὴν ἀπὸ 8.12.95 Ἐγκριτικὴν Ἀπόφασιν τῆς Δ.Ι.Σ.

Ἀποφασίζομεν

Συνιστῶμεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἱεράν Μητρόπολιν Ἐκκλησιαστικὴν Ὑπηρεσίαν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Σχολὴ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἄρτης».

Ἡ Σχολὴ αὕτη τελεῖ ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ ἐποπτεῖαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Πάντα δὲ τὰ ἀφορῶντα εἰς αὐτὴν καθορίζονται διὰ τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ ἐγκριθέντος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἡ παρούσα νὰ δημοσιευθῆ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Ἄρτῃ τῆ 18-12-1995

Ὁ Μητροπολίτης
† Ὁ Ἄρτης ΓΓΝΑΤΙΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΡΤΗΣ

Ἄρθρον 1

Διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 774/18.12.1995 ἡμετέρας πράξεως ἰδρύεται εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης «Σχολὴ Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς», ἡ ὁποία θὰ λειτουργῆ εἰς τὸ κτίριον τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἄρθρον 2

Σκοποὶ τῆς Σχολῆς εἶναι:

α) Ἡ καλλιέργεια καὶ διάδοσις τῆς πατροπαραδότου ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς, διὰ τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας τῆς. Ἐπίσης ἡ ἀνάπτυξις καὶ διάδοσις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὕφους καὶ ἠθους, ὡς τοῦτο διεσώθη καὶ παρεδόθη εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

β) Ἡ ἀνάδειξις νέων Ἱεροψαλτῶν πρὸς ἐπὶ ἀνδρωσιν τῶν ψαλτικῶν ἀναλογίων καὶ ἡ ἐμπέδωσις εἰς αὐτοὺς συνειδήσεως, ὅτι ἀποτελοῦν τοὺς κυρίους βοηθοὺς καὶ συν-

τελεστάς τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ τῶν λοιπῶν Ἱερῶν Μυστηρίων καὶ Ἀκολουθιῶν.

Ἄρθρον 3

Μέσα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν εἶναι:

α) Ἡ ὑπεύθυνος διδασκαλία τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ὑπὸ πεπειραμένων διδασκάλων, εἰς πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν κατάρτισιν.

β) Ἡ προβολὴ καὶ ἐξαρσις τοῦ μεγαλείου τοῦ παραδοσιακοῦ μουσικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θησαυροῦ, ὡς Ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς Ὁρθοδόξιας δι' ἐκδηλώσεων, δημοσίων ἐμφανίσεων, ἐκδόσεων, ὡς καὶ ἄλλων προσφόρων μέσων.

γ) Ἡ δημιουργία βυζαντινοῦ χοροῦ διὰ τὴν πρότυπον ἐκτέλεσιν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων καὶ ἡ συγκρότησις παιδικῶν χορωδιῶν εἰς τὰς ἐνορίας.

δ) Ἡ ἀνάδειξις τῆς ἱστορίας καὶ τῆς προσφορᾶς τῆς πατρῶας Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς συνεργασίας μὲ ἄλλους πολιτιστικούς φορεῖς, τὰς Ἱεράς Μονᾶς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, κυρίως δὲ μὲ τὸ Ὑπουργεῖον Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν καὶ τὰς Μουσικὰς Σχολὰς τῶν Πανεπιστημίων.

Ἄρθρον 4

Πόροι τῆς Σχολῆς εἶναι τὸ δικαίωμα ἐγγραφῆς, τοῦ ποσοῦ καθοριζομένου κατὰ καιροῦς ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, πάσα δωρεὰ ἢ ἐπιχορήγησις ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἢ ἄλλων Ν.Π.Δ.Δ. καὶ Ν.Π.Ι.Δ., ετήσιος εἰσφορά τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, καθοριζομένη ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ὡς καὶ προσφοραὶ τῶν Ἱ. Μονῶν καὶ ἐνοριῶν.

Ἄρθρον 5

Τὴν διοίκησιν τῆς Σχολῆς ἀσκεῖ τριμελὲς Διοικητικὸν Συμβούλιον συγκείμενον ἐκ τοῦ Μητροπολίτου, ὡς Προέδρου, καὶ δύο Μελῶν, κληρικῶν ἢ λαϊκῶν, ἐπὶ διετεῖ θητεία.

Ὁ Μητροπολίτης δύναται νὰ προβῆ εἰς τὴν ἀντικατάστασιν μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας του, ἐὰν τοῦτο δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς προσδοκίας τῆς Ἐκκλησίας, ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Σχολῆς.

Ἡ Σχολὴ ἐκπροσωπεῖται ἐνώπιον πάσης Ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἢ διὰ τινος Μέλους τοῦ Δ.Σ. εἰδικῶς πρὸς τοῦτο ἐξουσιοδοτουμένου. Ἐν μέλος τοῦ Δ.Σ. ἀσκεῖ καθήκοντα Γραμματέως.

Ἄρθρον 6

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐπιλέγει τὸν Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς καὶ τοὺς Καθηγητὰς αὐτῆς. Εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς καὶ τοὺς Καθηγητὰς χορηγεῖται ἀντιμισθία, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας καθορίζεται ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 7

Ὁ Διευθυντὴς σπουδῶν τῆς Σχολῆς πρέπει νὰ ἔχη πτυχίον Ἱεροψάλτου, νὰ εἶναι Πρωτοψάλτης εἰς Ναὸν καὶ

νά διαθέτη μακροχρόνιον πείραν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Ὁ Διευθυντὴς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος σπουδῶν. Παρακολουθεῖ καὶ κατευθύνει τὸ ἔργον διδασκαλίας τῶν καθηγητῶν. Διευθύνει καὶ προεδρεύει τοῦ Συλλόγου Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 8

Οἱ Καθηγηταὶ ἐκτελοῦν τὸ διδακτικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀναθέτει εἰς αὐτοὺς ὁ Διευθυντὴς Σπουδῶν καὶ ἀκολουθοῦν πιστῶς τὰς ὑποδείξεις καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν τρόπον καὶ τὴν μέθοδον διδασκαλίας τῶν μαθητῶν, ὡς καὶ τὴν διδακτέαν ὕλην.

Ἄρθρον 9

1. Ἡ φοίτησις εἰς τὴν Σχολὴν εἶναι δωρεάν, πλὴν τοῦ δικαίωματος ἐγγραφῆς.

2. Ὁ κύκλος σπουδῶν εἶναι 4ετής. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον δι' ἀποφάσεώς τους κατανέμει, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Διευθυντοῦ καὶ γνώμην τοῦ Συλλόγου Καθηγητῶν, τὴν διδακτέαν, κατ' ἔτος σπουδῶν, ὕλην τῶν θεωρητικῶν καὶ παραλλήλων πρὸς τὴν θεωρίαν μαθημάτων. Τὰ θεωρητικὰ μαθήματα διδάσκονται ὑπὸ πτυχιούχων Καθηγητῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τὰ δὲ παράλληλα ὑπὸ εἰδημόνων τῆς ψαλτικῆς τέχνης. Τὸ Τυπικὸν καὶ ἡ Τελετουργικὴ διδάσκεται ὑπὸ εἰδήμονος.

Ἄρθρον 10

Οἱ μαθηταὶ ὑποβάλλονται κατ' ἔτος καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Μαΐου εἰς προαγωγικὰς ἀπολυτηρίου ἐξετάσεις. Τοὺς τίτλους σπουδῶν ὑπογράφει ὁ Πρόεδρος, ὁ Διευθυντὴς καὶ οἱ Καθηγηταί. Ἐπὶ τοῦ τίτλου τίθεται πάντοτε ἡ σφραγίδα τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 11

Ἡ Σχολὴ διατηρεῖ τὰ κάτωθι βιβλία: Μαθητολόγιο, παρουσιολόγιο, πρωτόκολλο ἀλληλογραφίας, βιβλίον προόδου μαθητῶν, βιβλίον πράξεων τοῦ Δ.Σ. καὶ τὰ ἀπαραίτητα βιβλία διαχειρίσεως.

Ἄρθρον 12

Ἡ Σχολὴ χρησιμοποιεῖ κυκλικὴν σφραγίδα φέρουσαν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πλευρὰν τὴν ἐνδειξίν: Ἱερά Μητροπολις Ἄρτης, ἐσωτερικῶς τὴν φράσιν: Σχολὴ Ἐκκλ. Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ εἰς τὸ μέσον, ἐν σμικρύνσει, τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Θεοδώρας, πολιούχου Ἄρτης.

Ἄρθρον 13

Διὰ πᾶν θέμα μὴ ρυθμιζόμενον ὑπὸ τοῦ παρόντος ἀποφασίζει τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον κατὰ τὴν κυρίαρχον κρίσιν αὐτοῦ.

Ἄρθρον 14

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἀρχεταὶ ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρον 15

Κάλυψις δαπάνης.

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἄρτης, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Ἄρτη τῆ 18.12.1995

Ὁ Μητροπολίτης
† Ὁ Ἄρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΡΗΤΗΣ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει:

1) Τὰς ἱεράς ἡμῶν ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ὡς Ἀρχιερέως καὶ Ποιμενάρχου.

2) Τοὺς Θεῖους καὶ Ἱεροὺς Κανόνας, οἵτινες ἐπιβάλλουν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν τῶν νέων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σωματικὴν ὑγείαν καὶ τόνωσιν αὐτῶν διὰ καταλλήλων ἀθλημάτων εἰς τὰ πλαίσια τῆς Χριστιανικῆς τῶν ἀγωγῆς.

3) Τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 4149/1961 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς ἐν Κρήτῃ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

4) Τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

5) Τὸν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2369/1439/28-11-1995 Ὁργανισμὸν τοῦ Ἐκκλῆσ. Ἰδρύματος μετὰ τὴν ἐπωνυμίαν «ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ»

Ἀποφασίζομεν

Ἐγκρίνομεν: α) τὰς ἐπελθούσας τροποποιήσεις εἰς τὸν ὡς ἄνω Ὁργανισμὸν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος μετὰ τὴν Ἐπωνυμίαν «ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ» καὶ

β) τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ εἰς τὸ Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὡς καὶ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἡρακλείῳ τῆ 28η Νοεμβρίου 1995

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
† Ὁ Κρήτης ΤΙΜΟΘΕΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΡΗΤΗΣ

Ἄριθ. πρωτ. 2369
διεκτ. 1439

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος μετὰ τὴν ἐπωνυμίαν
«ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ»

Ἄρθρο 1

Σύστασις - ἔδρα - σφραγίδα

Ἰδρύεται στὸν Ἐνοριακὸ Ναὸ Ἁγίου Τίτου Ἡρακλείου τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης ἴδρυμα μετὰ τὴν ἐπωνυμίαν «ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ». Ἐδρα του εἶναι ὁ ὁμώνυμος Ἱερός Ἐνοριακὸς Ναὸς στὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης.

Τὸ Ἰδρυμα ἔχει δική του κυκλικὴ σφραγίδα ποὺ φέρει

ως έμβλημα στο μέσον τὸ μονόγραμμα ✠ καὶ τὶς λέξεις «ΕΝΟΡΙΑ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ» καὶ περιφερειακὰ τὴν ἐπικεφαλίδα «ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΡΗΤΗΣ» καὶ τὴν ἐπωνυμία τοῦ Ἰδρύματος «ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΝΕΟΤΗΤΟΣ».

Ἄρθρο 2

Σκοποὶ - Ὑλοποίηση τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος

α) Σκοποί:

1) Ἡ πολὺπλευρὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἀγωγή τῶν νέων, μέσα στὰ πλαίσια τῆς ὀρθόδοξης ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἐνορίας.

2) Ἡ καλλιέργεια σχέσεων καὶ ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν ὀρθόδοξων νέων ὅλου τοῦ κόσμου.

3) Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ διαλόγου μὲ τοὺς νέους ἄλλων χριστιανικῶν δογμάτων καὶ ἄλλων θρησκειῶν, μὲ στόχο τὴν εἰρηνικὴ συμβίωση καὶ ἀλληλοκατανόηση τῶν νέων ὅλου τοῦ κόσμου.

4) Ἡ πρόωθηση μίας κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς συνείδησης μὲ σεβασμὸ καὶ ἀποδοχὴ τῆς πολιτιστικῆς καὶ θρησκευτικῆς ταυτότητας καθενὸς λαοῦ.

5) Ἡ παροχὴ δυνατότητας στοὺς νέους νὰ ἐκφράζονται δημιουργικὰ μέσα ἀπὸ τὸ λόγο καὶ τὴν Τέχνη, σύμφωνα μὲ τὰ ὑψηλὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἑλληνορθόδοξης παράδοσης.

β) Ὑλοποίηση:

1) Ἡ συντήρηση, ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ γενικὰ ἡ εὐθύνη τῆς λειτουργίας τοῦ Κέντρου Νεότητος Ἁγίου Τίτου.

2) Ἡ ἴδρυση καὶ λειτουργία Ὀρθόδοξου Λειτουργικοῦ - Κατηχητικοῦ Κέντρου μὲ προορισμὸ τὴν ἀφύπνιση καὶ καλλιέργεια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν, καὶ ἰδιαίτερα τῶν νέων, μὲ βάση τὴν ὀρθόδοξη λειτουργικὴ ζωὴ, θεολογία καὶ παράδοση.

3) Ἡ ἴδρυση, ὀργάνωση καὶ λειτουργία Συνεδριακοῦ Κέντρου μὲ στόχους: i) τὴν πρόωξή τῆς ἐλεύθερου διαλόγου καὶ τὴ συστηματικὴ ἀνάπτυξη θεμάτων ποὺ ἀπασχολοῦν τοὺς νέους καὶ ii) τὴ σπουδὴ καὶ προσέγγιση τομέων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, ποὺ ἔχουν ἀμεση σχέση μὲ τὴ ζωὴ τῶν νέων σήμερα.

4) Ἡ ἴδρυση, ὀργάνωση καὶ λειτουργία κατασκηνώσεως κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνες κάθε ἔτους γιὰ παιδιὰ καὶ νέους. Στους κατασκηνωτές, σπουδαστές, μαθητὲς καὶ ἐργαζόμενους νέους καὶ νέες θὰ παρέχεται ἡ δυνατότητα βιώσεως τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας καὶ τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας τοῦ ἔθνους μας, σὲ συνάρτηση μὲ κατάλληλους καὶ ἀποδεκτοὺς ὅρους σωματικῆς καὶ ἡθικῆς υγείας.

5) Ἡ ἴδρυση τμήματος σπουδαστῶν - φοιτητῶν, νέων ἀνδρογύνων, μὲ σκοπὸ τὴν γνωριμία καὶ συνεργασία μὲ νέους ποὺ ἀνήκουν στὴν Παγκόσμια, τὴ Βαλκανικὴ καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ὀμοσπονδία Ὀρθόδοξων Νεολαίων.

6) Ἡ στενὴ συνεργασία μὲ τὰ σχολεῖα Πρωτοβάθμιας καὶ Δευτεροβάθμιας Ἐκπαίδευσως ποὺ λειτουργοῦν στὴν περιφέρεια τῆς Ἐνορίας Ἁγίου Τίτου. Ἡ συμπράξη τῶν εκπαιδευτικῶν λειτουργῶν γιὰ τὴ συστηματικότερη καὶ ἀποδοτικότερη ἐπιτέλεση τοῦ ἔργου τους, ἰδίως στὸν τομέα τῆς ὀρθόδοξης κατήχησης.

7) Ἡ μελέτη καὶ σπουδὴ τῆς ὀρθόδοξης παράδοσης τῆς Ἐκκλησίας μας.

8) Ἡ τέλεση καὶ ἡ ἐρμηνεία τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴ βιωματικὴ σχέση τῶν νέων μὲ τὴν ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἄρθρο 3

Μέθοδος ἐργασίας

Τὸ Ἴδρυμα θὰ προχωρήσει στὴν πραγματοποίηση τῶν

καταστατικῶν του ἐπιδιώξεων μεθοδεύοντας τὶς ἐξῆς ἐνέργειες:

α) Τὴν ὀργάνωση κύκλου φίλων καὶ συνεργατῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ προσφέρουν στὸ Ἴδρυμα ὑλικὴ καὶ ἡθικὴ βοήθεια καὶ προσωπικὴ ἐργασία στὸ θεωρητικὸ καὶ πρακτικὸ του ἔργο.

β) Τὴν πρόσληψη μονίμου ἢ ἐποχιακοῦ ἐμμισθοῦ προσωπικοῦ γιὰ τὶς ἀνάγκες λειτουργίας τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων τοῦ Ἰδρύματος.

γ) Τὴν παροχὴ εὐκαιριῶν γιὰ περισυλλογὴ, αὐτοσυγκέντρωση καὶ μύηση τῶν πιστῶν στὴ λειτουργικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

δ) Τὴ διοργάνωση συναντήσεων γενικοῦ περιεχομένου, διαλέξεων, συζητήσεων, σεμιναρίων, προβολῶν, συναυλιῶν, παραστάσεων, ἐκδρομῶν, ἐπισκέψεων προσκυνημάτων καὶ διαφόρων ἄλλων ἐπιμορφωτικῶν, πολιτιστικῶν καὶ ψυχαγωγικῶν ἐκδηλώσεων.

ε) Τὴν ἐκδοση καὶ κυκλοφορία κατάλληλου περιοδικοῦ καθὼς καὶ ἄλλων ἐκδόσεων κοινωνικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου.

στ) Τὴ λειτουργία βιβλιοπωλείου σχετικοῦ μὲ τοὺς στόχους τοῦ Ἰδρύματος.

ζ) Ὅποιες ἄλλες ἐνέργειες θὰ ἔκρινε χρήσιμες καὶ σωστὲς τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἰδρύματος.

Ἄρθρο 4

Διοίκηση

Τὸ Ἴδρυμα διοικεῖται ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, τὸ ὁποῖο ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἓνα ἐφημέριο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Τίτου ὡς πρόεδρος, ἀπὸ ἓνα μέλος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀπὸ πέντε λαϊκοὺς ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ προβλήματα τῶν νέων.

Οἱ ἀνωτέρω προτείνονται ἀπὸ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, μὲ τὴ γνώμη καὶ τῶν λοιπῶν ἐφημερίων τοῦ Ναοῦ, καὶ διορίζονται ἀπὸ τὸ Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης.

Στὸ συντασσόμενο πρακτικὸ, τὸ ὁποῖο καταχωρεῖται στὸ βιβλίον Πράξεων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, αἰτιολογεῖται ἡ ἐπιλογή τῶν προτεινομένων. Ἡ θητεία τους εἶναι τριετής, μὲ δικαίωμα ἐπαναπροτάσεως καὶ ἐπαναδιορισμοῦ.

Ἄρθρο 5

Ὀργάνωση καὶ λειτουργία τῶν τμημάτων

Τὸ Ἴδρυμα γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν του ὀργανώνει καὶ θέτει σὲ λειτουργία τὰ ἐξῆς τμήματα Διακονίας:

α) Κέντρο Νεότητος.

β) Ὀρθόδοξο Λειτουργικὸ - Κατηχητικὸ Κέντρο.

γ) Συνεδριακὸ Κέντρο.

δ) Κατασκηνώσεις.

ε) Τμῆμα σπουδαστῶν - φοιτητῶν καὶ νέων ἀνδρογύνων.

στ) Τμῆμα συμπαραστάσεως τῶν εκπαιδευτικῶν λειτουργῶν γιὰ τὴν κατήχηση (μάθημα Θρησκευτικῶν) τῶν μαθητῶν.

ζ) Τμῆμα μελέτης καὶ ἀντιμετώπισεως τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων τῶν νέων.

η) Σχολὴ βυζαντινῆς ἀγιογραφίας.

θ) Κάθε ἄλλο τμῆμα, τὸ ὁποῖο θὰ κρινόταν χρήσιμο καὶ ἀναγκαῖο. Γιὰ τὴν ὀργάνωση καὶ λειτουργία κάθε τμήματος συντάσσεται ἐσωτερικὸς κανονισμὸς ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο.

Τὰ τμήματα διοικοῦνται ἀπὸ ἐπιτροπές, οἱ ὁποῖες συγκροτοῦνται μὲ ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ

Ίδρύματος. Ο πρόεδρος κάθε τμήματος θά εισηγείται στο Διοικητικό Συμβούλιο τὰ θέματα που ἀπασχολούν τὸ τμήμα. Ἡ θητεία τῶν μελῶν εἶναι τριετής με δικαίωμα ἐπαναδιορισμοῦ.

Ἄρθρο 6

Πόροι

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

- α) Ἡ ἐπιχορήγηση τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Τίτου.
- β) Τὰ ἔσοδα τοῦ Ναοῦ τοῦ Ὁρθόδοξου Κατηχητικοῦ - Λειτουργικοῦ Κέντρου.
- γ) Οἱ κάθε μορφῆς δωρεές καὶ τὰ κληροδοτήματα.
- δ) Οἱ τακτικὲς καὶ ἔκτακτες εἰσπράξεις ἀπὸ τῆ διοργάνωση ἐράνων, λαχειοφόρων ἀγορῶν, συναυλιῶν, καλλιτεχνικῶν παραστάσεων κ.λπ.
- ε) Οἱ ἐπιχορηγήσεις ἀπὸ φυσικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, Δήμους, Κοινότητες, τὸ Κράτος, τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση κτλ.
- στ) Κάθε ἔσοδο πού δὲν προβλέπεται ἀπὸ τὸ παρὸν Καταστατικὸ καὶ εἶναι σύμφωνο μετὰ τὸ Ὁρθόδοξο Χριστιανικὸ πνεῦμα.

Ἡ εἰσπράξη τῶν ἀνωτέρω πόρων διενεργεῖται μετὰ γραμμάτια εἰσπράξεως θεωρημένα ἀπὸ τὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Κρήτης.

Ἄρθρο 7

Συγκρότηση - Ἀρμοδιότητες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἰδρύματος:

- α) Συγκροτεῖται σὲ σῶμα μετὰ ψηφοφορία μεταξὺ τῶν μελῶν του, ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐκλογή ἀντιπροέδρου, γραμματέα καὶ ταμῖα.
 - β) Ἐπιλαμβάνεται κάθε ὑποθέσεως πού ἀφορᾷ στὴν ὀργάνωση καὶ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος, στὴ διαχείριση τῆς περιουσίας του καθὼς καὶ στὴν ἀνέγερση κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν του.
 - γ) Συγκροτεῖ μετὰ ἀπόφασή του τὰ ἐπὶ μέρους τμήματα τοῦ Ἰδρύματος καὶ καταρτίζει ἐσωτερικοὺς κανονισμοὺς λειτουργίας τους, τοὺς ὁποίους καὶ τροποποιεῖ κατὰ τὶς περιστάσεις.
 - δ) Καταρτίζει τὸν ἐτήσιο προϋπολογισμό καὶ ἀπολογισμό.
 - ε) Ἀποφασίζει γιὰ κάθε ἄλλο θέμα, τὸ ὁποῖο δὲν προβλέπεται ἀπὸ τὸν παρόντα Ὁργανισμό κατὰ τὴν κυρίαρχη κρίση του.
- Οἱ ἀποφάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου λαμβάνονται παρουσία τοῦ προέδρου καὶ τριῶν τουλάχιστον ἐκ τῶν μελῶν του. Σὲ περίπτωσι ἰσοψηφίας ἰσχύει ἡ ψῆφος τοῦ προέδρου. Τὸν πρόεδρο κωλυόμενο ἀναπληρώνει ὁ ἀντιπρόεδρος.

Ἄρθρο 8

Καθήκοντα τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

Ὁ πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος τὸ ἐκπροσωπεῖ ἐνώπιον κάθε διοικητικῆς, δικαστικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ οἰασδήποτε ἄλλης ἀρχῆς ἢ ὀργανισμοῦ. Σὲ περίπτωσι ἀπουσίας ἢ κωλύματος τὸν πρόεδρο ἀναπληρώνει ὁ ἀντιπρόεδρος, ἐνῶ σὲ περίπτωση πού καὶ ὁ ἀντιπρόεδρος κωλύεται, ἀναπληρώνεται ἀπὸ ἄλλο μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου πού ἀρμοδίως ἔχει ἐξουσιοδοτηθεῖ.

Ὁ γραμματέας τηρεῖ τὸ ἀρχεῖο καὶ διεκπεραιώνει τὴν ἀλληλογραφία τοῦ Ἰδρύματος, συντάσσει τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ συνοπογράφει μετὰ τὸν πρόεδρο τὰ ἐγγράφα.

Ὁ ταμίας τηρεῖ βιβλίον ταμείου, εἰσπράττει μετὰ διπλότυπα γραμμάτια εἰσπράξεως κάθε ἔσοδο τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἐνεργεῖ τὶς πληρωμὲς πού ἀποφάσισε τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, βάσει διπλοτύπων ἐντολῶν πληρωμῆς πού συνοπογράφει ὁ πρόεδρος.

Ἄρθρο 9

Οἰκονομικὴ Διαχείριση

Ἡ οἰκονομικὴ διαχείριση τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἐνιαία καὶ ἀφορᾷ σὲ ὅλα τὰ τμήματά του.

Μετὰ ἀπόφαση τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ναοῦ ὀρίζεται τριμελὴς ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ, μετὰ σκοπὸ τὸν ἐλεγχὸ τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισεως τοῦ Ἰδρύματος κάθε χρόνο.

Τὰ τηρούμενα βιβλία, γραμμάτια εἰσπράξεως καὶ ἐντάλματα πληρωμῶν θεωροῦνται νόμιμα ἀπὸ τὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Κρήτης.

Ἄρθρο 10

Δωρητὲς - Εὐεργέτες

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο προτείνει στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο τοῦ Ναοῦ τὴν ἀνακήρυξη δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν τοῦ Ἰδρύματος, ὅσους συνετέλεσαν οὐσιαστικὰ στὴν ἐκπλήρωση τῶν σκοπῶν του.

Ἄρθρο 11

Περιουσία τοῦ Ἰδρύματος

Ἡ περιουσία τοῦ Ἰδρύματος, κινητὴ καὶ ἀκίνητη, ἀνήκει στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Τίτου, ἀνεξαρτήτως χρόνου κτήσεώς της.

Ἄρθρο 12

Ἐτήσια ἑορτὴ

Ὡς ἡμέρα ἑορτῆς τοῦ Ἰδρύματος ὀρίζεται ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἄρθρο 13

Τροποποίηση Ὁργανισμοῦ

Ὁ παρὼν ὀργανισμὸς τροποποιεῖται μετὰ πρόταση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἀπόφαση ὀργάνου πού ἀποτελεῖται ἀπὸ: α) τοὺς ἐφημερίους τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ β) τὰ μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου γ) τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος καὶ ε) τοὺς προέδρους τῶν ἐπὶ μέρους λειτουργούντων Τμημάτων τοῦ Ἰδρύματος.

Ὁ τροποποιημένος Ὁργανισμὸς ὑποβάλλεται στὸ Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης γιὰ ἐγκριση.

Ἄρθρο 14

Ἐνταξη τοῦ Κέντρου Νεότητος στὸ Ἰδρυμα

Στὸ Ἰδρυμα, τὸ ὁποῖο συνιστᾶται, ὑπάγεται χωρὶς ἄλλη διαδικασία τὸ Κέντρο Νεότητος τῆς Ἐνορίας Ἁγίου Τίτου πού ἤδη λειτουργεῖ, τοῦ ὁποῖου ὁ ἐσωτερικὸς κανονισμὸς προσαρμόζεται στὶς διατάξεις τοῦ παρόντος Ὁργανισμοῦ.

Ἄρθρο 15

Ἰσχύς τοῦ Ὁργανισμοῦ

Ὁ παρὼν τροποποιημένος Ὁργανισμὸς λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος ἰσχύει ἀπὸ τῆ δημοσίευσή του στὸ ἐπίσημο Δελτίο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία» καὶ στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡράκλειο, 28 Νοεμβρίου 1995

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
† Ὁ Κρήτης ΤΙΜΟΘΕΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799/16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀττικῆς

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1α τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 18 Δεκεμβρίου 1995

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἁγίου Ἀνδρέου Λαυρίου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σπάτα τῇ 1η Δεκεμβρίου 1995

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 42, παράγρ. 2 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τὸν Νόμον 817/1978 ἀρθρον 25 «περὶ θέσεων Ἱεροκηρύκων», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς μῖας θέσεως Ἱεροκήρυκος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Ξάνθῃ τῇ 1η Δεκεμβρίου 1995

† Ὁ Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ίερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τοῦ Νόμου 673/1977 (ἀρθρον 1 ἐδ. β καὶ 3), β) τοῦ ἀρθροῦ 25 τοῦ Νόμου 817/1978 καὶ γ) τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος 582/2.7.1980 «περὶ κατανομῆς θέσεων Ἱεροκηρύκων εἰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἀγάμους κληρικούς τῶν δύο πρώτων βαθμῶν τῆς Ἱερωσύνης ἔχοντας Δίπλωμα Θεολογικῆς Σχολῆς

καὶ τὰ ἄλλα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς Προκηρύξεως ταύτης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν διὰ τὴν κάλυψιν τῆς κενῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει Ζακύνθου καὶ Στροφάδων.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 9η Δεκεμβρίου 1995

† Ὁ Ζακύνθου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Ἀθανασίου Κατούνης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 13η Δεκεμβρίου 1995

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ἀριστοδημείου, καὶ 2)

Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου Λευκοχώρας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καλαμάτῃ τῇ 29η Δεκεμβρίου 1995

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἁγίου Νικολάου Ἄρτης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 29η Δεκεμβρίου 1995

† Ὁ Ἄρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἁγίου Γεωργίου Κομποτίου Ἄρτης καὶ 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Καταρράκτου Ἄρτης καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 3ῃ Ἰανουαρίου 1996

† Ὁ Ἄρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 22/1995 Πράξεως ἡμῶν προκηρυσσομεν τὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Κάμπων Κυδωνίας, 2) Ἁγίων Ἀποστόλων Βαφὲ Ἀποκορώνου, 3) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Ξηροστερνίου Ἀποκορώνου, 4) Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Πλάκας Ἀποκορώνου καὶ 5) Ἁγίου Παντελεήμονος Μ. Τοίχου καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβουν αὐτάς, ὅπως ἐνεργῶς τὰ νόμιμα διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις τῇ 14ῃ Δεκεμβρίου 1996

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 23/1995 Πράξεως ἡμῶν προκηρυσσομεν τὰς διακονικὰς θέσεις τῶν Ἑνοριῶν: 1) Ἡ Γέννησις τῆς Θεοτόκου Κουνουπιδιανῶν Κυδωνίας καὶ 2) Ἁγίου Νικολάου Βάμου Ἀποκορώνου, καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβουν αὐτάς, ὅπως ἐνεργῶς τὰ νόμιμα διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις τῇ 15ῃ Δεκεμβρίου 1995

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ ΚΛΗΣΙΣ

Πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Πλωτῖνον Ἀγριπέλλη (κατὰ κόσμον Παναγιώτην τοῦ Ἐμμανουήλ) Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ (καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ, ἐν τοῖς Γραφείοις αὐτῆς, ὁδὸς Ὑμηττοῦ 47-51 Καισαριανῆ, δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 110 τοῦ Ν. 5383/1932, τὴν 17ῃν Ἀπριλίου 1996 ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 11ην π.μ., προκειμένου νὰ δικασθῆς ἐπὶ τῶν ἀποδιομένων σοι κατηγοριῶν.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανισεῶς σου, θέλει ἐνεργηθῶσι κατὰ σοῦ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 62 καὶ 112 τοῦ Ν. 5383/1932 ὀριζόμενα, ὡς ταῦτα ἰσχύουσι κατὰ τὰ σαφῶς ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 44 παράγρ. 1 τοῦ Ν. 590/1977 διατασσόμενα.

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 9ῃ Ἰανουαρίου 1996

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ
- † Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
- † Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.
Τακτικὸν Μέλος τῆς «Ἐθρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Ζωοδότης.
- Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος Χριστουγέννων.
- Ἐόρτια Γράμματα.
- Οἶκον. Πατριάρχου Βαρθολομαίου, Ἀπόδειξις ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις.
- Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Προϋποθέσεις τῆς δικαίας κρίσεως (Λόγος στὰ πλαίσια ἑορτασμοῦ τῶν Δικαστῶν).
- Οἶκον. Πατριάρχου Βαρθολομαίου, Λόγος κατὰ τὰ ἐγκαίρια τοῦ Συνεδριακοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθ. Ἀκαδημίας Κρήτης.
- Χρυσὸν ἰωβηλαῖον ἐκκλησι. διακονίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου (1945-1995).
- Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐβράβευσε τὸν Μητρ. Κεργόρας κ. Τιμόθεο.
- Μητρ. Ναυπάκτου Τεροθέου, Οἱ δοκιμασιῆς στὴ ζωὴ τοῦ Μ. Βασιλείου.
- Ἐπισκ. Ἀρχελῶου Εὐθυμίου, Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Μητροπολίτου Καμπάλας καὶ πάσης Οὐγκάντας κ. Θεοδώρου Nankyama.
- Σωτηρίου Βαρναλίδου, Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο: Μαρτυρία - Εὐθύνες - Προποβολίτες.
- Ἀρχιμ. Χρυσ. Σαββάτου, Ἡ παρουσία τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπῃ. Προβλήματα καὶ προοπτικῆς.
- Ἀρχιμ. Ἀριστάρχου Περιστέρη, Οἱ Ἅγιοι Τόποι στὸ ἔργο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.
- Ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν».
- Ἰωάννου Δ. Δροῦλια, Ὁ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης καὶ τὸ «Ἄσμα καινόν».
- Ἰω. Μπουγάτσου, Ἡ συμβολὴ τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμου εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821.
- Παναγ. Ἀρ. Ὑφαντῆ, Ὁ πνευματικὸς κόσμος στὸ ἔργο Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
- Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.
- Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.
- Πράξεις συστάσεως Ἐκκλησι. Ἰδρυμάτων.
- Παράρτημα.